

Berkeley
LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Proletariusze wszystkich krajów łączcie się!

Nowe drogi

CZASOPISMO
SPOŁECZNO-POLITYCZNE

ORGAN KOMITETU CENTRALNEGO
POLSKIEJ ZJEDNOCZONEJ PARTII ROBOTNICZEJ

NUMER POŚWIĘCONY 70-LECIU URODZIN TOWARZYSZA JÓZEFA STALINA

6(18)

ROK III

L I S T O P A D – G R U D Z I E Ń 1949

Imię Stalina nierozerwalnie wiąże się w sercach i umysłach polskiej klasy robotniczej i narodu polskiego z dwukrotnym za życia naszego pokolenia wyzwoleniem ojczyzny: z niewoli cara i kajzerów, z niewoli hitlerowskiej.

Imię Stalina nierozerwalnie wiąże się z historycznym przełomem w stosunkach między narodem polskim a narodem rosyjskim, ukraińskim i białoruskim, z Jego decydującą rolą w utworzeniu podwalin Odrodzonego Wojska Polskiego, z odzyskaniem przez nas ziem nad Bałtykiem, Odrą i Nysą, z wydatną pomocą w odbudowie naszej gospodarki narodowej, we wskrzeszeniu Warszawy z ruin i zgliszcz powojennych.

Ogromne doświadczenie Partii Lenina i Stalina, pełne głębokiej mądrości rady Towarzysza Stalina, wielkiego przyjaciela naszego narodu, w węzłowych zagadnieniach rozwoju Polski Ludowej — pomogły naszej Partii w wytyczeniu jasnej perspektywy socjalizmu, pomagają jej prowadzić naród polski drogą politycznych i społeczno-gospodarczych zwycięstw.

Upowszechnianie nauki Lenina i Stalina, opanowywanie jej przez polską klasę robotniczą daje Partii naszej rękojmię dalszych osiągnięć w budowie Polski socjalistycznej, rękojmię wychowania całego narodu w duchu prawdziwego patriotyzmu i internacjonalizmu.

Z uchwały Biura Politycznego Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w sprawie obchodu 70-lecia urodzin Towarzysza Józefa Stalina

Józef Stalin

Kwestia narodowa a leninizm

Odpowiedź towarzyszom: Mieszkowowi, Kowalczukowi i innym

Listy wasze otrzymałem. Są one analogiczne do szeregu listów na ten sam temat, które otrzymałem w ciągu ostatnich miesięcy od innych towarzyszy. Postanowiłem jednak odpowiedzieć właśnie wam, ponieważ wy stawiacie zagadnienie bardziej prymitywnie i ułatwiacie przez to osiągnięcie jasności. Wprawdzie wysunięte zagadnienia rozwiązujecie w swych listach niesłusznie, ale to już co innego — o tym pomówimy niżej.

Przystąpmy do rzeczy.

1. Pojęcie „naród"

Marksiści rosyjscy już od dawna mają swoją teorię narodu. Według tej teorii naród to historycznie ukształtowana, trwała wspólnota ludzi, powstała na gruncie wspólności czterech cech zasadniczych, mianowicie: na gruncie wspólności języka, wspólności terytorium, wspólności życia ekonomicznego oraz wspólności układu psychicznego, przejawiającego się we wspólności specyficznych cech kultury narodowej. Jak wiadomo, teoria ta zdobyła w naszej partii powszechne uznanie.

Jak wynika z waszych listów, teorię tę uważacie za niewystarczającą. Proponujecie przeto do czterech cech narodu dodać cechę piątą, mianowicie: istnienie własnego, wyodrębnionego państwa narodowego. Uważacie, iż bez tej piątej cechy nie ma i nie może być narodu.

Sądzę, że proponowany przez was schemat, z tą nową, piątą cechą pojęcia „naród", jest całkowicie błędny i nie może być uzasadniony ani teoretycznie, ani praktycznie — politycznie.

Przyjmując wasz schemat wypadłoby uznać za narody tylko takie narody, które posiadają własne, odrębne państwo, wszystkie natomiast narody uciskane, pozbawione samodzielnej państwowości należałoby wykreślić z rzędu narodów, przy czym walkę ciemiężonych narodów przeciwko uciskowi narodowemu, walkę narodów kolonialnych przeciwko imperializmowi wypadłoby wyłączyć z pojęcia „ruch narodowy", „ruch narodowo - wyzwoleńczy".

Co więcej, przyjmując wasz schemat wypadłoby twierdzić, że:

a) Irlandczycy stali się narodem dopiero po stworzeniu „Wolnego państwa irlandzkiego", przedtem zaś narodem nie byli;

b) Norwegowie nie byli narodem przed oddzieleniem Norwegii od Szwecji i stali się nim dopiero po tym oddzieleniu;

c) Ukraińcy nie byli narodem, kiedy Ukraina wchodziła w skład Rosji carskiej, stali się nim dopiero po oddzieleniu się od Rosji Radzieckiej, za czasów Rady Centralnej i hetmana Skoropadskiego, ale znowu przestali być narodem po tym, gdy zjednoczyli swoją Ukraińską Republikę Radziecką z innymi republikami radzieckimi w Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich.

Takich przykładów można by przytoczyć niezliczone mnóstwo.

Rzecz jasna, iż schematu prowadzącego do takich absurdalnych wniosków nie można uważać za schemat naukowy.

Praktycznie — politycznie schemat wasz niechybnie prowadzi do usprawiedliwienia imperialistycznego ucisku narodowego, którego rzecznicy stanowczo nie uznają narodów uciskanych oraz narodów nie posiadających pełni praw, pozbawionych własnej, odrębnej państwowości narodowej za prawdziwe narody i uważają, iż okoliczność ta uprawnia ich do uciskania tych narodów.

Pomijam już to, że schemat wasz prowadzi do usprawiedliwienia burżuazyjnych nacjonalistów w naszych republikach radzieckich, którzy dowodzą, iż narody radzieckie przestały być narodami po obraniu drogi zjednoczenia swych radzieckich republik narodowych w Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich.

Tak się przedstawia sprawa z zagadnieniem „uzupełnienia" i „poprawienia" rosyjskiej marksistowskiej teorii narodu.

Pozostaje jedno: uznać, że rosyjska marksistowska teoria narodu jest teorią jedynie słuszną.

2. Powstanie i rozwój narodów

Jeden z waszych poważnych błędów polega na tym, że wrzucacie do jednego worka wszystkie istniejące dziś narody i nie widzicie zasadniczej między nimi różnicy.

Na świecie bywają różne narody. Istnieją narody, które się rozwinęły w okresie rozwijającego się kapitalizmu, kiedy burżuazja, burząc feudalizm i feudalne rozdrobnienie, skupiała naród w jedną całość i cementowała go. Są to tak zwane narody „współczesne".

Twierdzicie, że narody powstały i istniały już przed kapitalizmem. Jakże jednak narody mogły powstać i istnieć przed kapitalizmem, w okresie feudalizmu, kiedy kraje były rozdrobnione na poszczególne samodzielne księstwa, których nie tylko nie łączyły więzy narodowe, ale które wręcz przeczyły konieczności takich więzów? Wbrew waszym błędnym twierdzeniom narody nie istniały i nie mogły istnieć w okresie przedkapitalistycznym, albowiem nie istniały jeszcze narodowe rynki, nie istniały ani ekonomiczne, ani kulturalne ośrodki narodowe, nie istniały zatem te czynniki, które likwidują rozdrobnienie gospodarcze danego ludu i skupiają odosobnione dotąd części tego ludu w jedną całość narodową.

Rzecz jasna, że pierwiastki narodu — język, terytorium, wspólnota kulturalna itd. — nie spadły z nieba, lecz kształtowały się stopniowo, jeszcze w okresie przedkapitalistycznym. Ale pierwiastki te istniały w stanie zalążkowym i w najlepszym razie stanowiły jedynie bazę potencjalną w sensie możliwości ukształtowania się narodu w przyszłości w pewnych sprzyjających warunkach. Możliwość przeistoczyła się w rzeczywistość dopiero w okresie rozwijającego się kapitalizmu z jego rynkiem narodowym, z jego ośrodkami gospodarczymi i kulturalnymi.

W związku z tym należy podkreślić znakomite słowa Lenina w kwestii powstania narodów, wypowiedziane w broszurze „Kto to są „przyjaciele ludu" i jak oni walczą przeciwko socjaldemokratom?" Polemizując z narodnikiem Michajłowskim, który powstanie więzi narodowych i jedności narodowej wyprowadza z rozwoju więzi rodowych, Lenin mówi:

„A zatem więzy narodowe są dalszym ciągiem i upowszechnieniem więzów rodowych! Pan Michajłowski czerpie widocznie swe pojęcia o historii społeczeństwa z tej dziecinnej bajeczki, której się uczy gimnazjalistów. Historia społeczności, głosi owa doktryna komunałów, polega na tym, że najpierw była rodzina, ta komórka wszelkie-

go społeczeństwa..., następnie, rzekomo, rodzina rozrosła się w plemię, a plemię w państwo. Jeżeli p. Michajłowski z całą powagą powtarza tę dziecinną bzdurę, wykazuje to tylko — pomijając wszystko inne — że nie ma najmniejszego pojęcia chociażby nawet o historii Rosji. Jeżeli można było mówić o ustroju rodowym w starej Rusi, to nie ulega wątpliwości, że już w średniowieczu, w okresie państwa moskiewskiego, te więzy rodowe już nie istniały, tj. państwo opierało się na związkach bynajmniej nie rodowych, lecz terenowych: klasztory i obszarnicy przyjmowali do siebie chłopów z różnych miejscowości i wspólnoty, które w ten sposób powstawały, były związkami czysto terytorialnymi. Wszelako o więzach narodowych, we właściwym znaczeniu tego słowa, bodaj czy można mówić w owym czasie: państwo rozpadało się na poszczególne ziemie, po części nawet na księstwa, które zachowywały żywe ślady dawnej autonomii, swoiste cechy w administracji, czasami swe oddzielne wojsko (miejscowi bojarzy szli na wojnę z własnymi pułkami), osobne granice celne itd. Dopiero nowy okres historii Rosji (mniej więcej od XVII wieku) istotnie charakteryzuje faktyczne zespolenie wszystkich takich dzielnic, ziem i księstw w jedną całość. Zespolenie to wywołały nie więzy rodowe, najczcigodniejszy panie Michajłowski, a nawet nie ich dalszy ciąg i upowszechnienie: wywołała je wzmagająca się wymiana pomiędzy dzielnicami, wzrastający stopniowo obieg towarowy, koncentracja niedużych rynków lokalnych w jeden rynek ogólnorosyjski. Ponieważ kierownikami i panami tego procesu byli kapitaliści-kupcy, przeto stworzenie tych więzów narodowych było tylko stworzeniem więzów burżuazyjnych" (ob. t. I, str. 72 — 73) [1]).

Tak się ma sprawa powstania tak zwanych narodów „współczesnych".

Burżuazja oraz jej partie nacjonalistyczne były i pozostają w tym okresie główną siłą kierowniczą takich narodów. Pokój klasowy w łonie narodu gwoli „jedności narodu"; rozszerzanie terytorium swego narodu drogą zagarniania cudzych terytoriów narodowych; nieufność i nienawiść do obcych narodów; ucisk mniejszości narodowych; wspólny front z imperializmem — taki jest ideologiczny i społeczno - polityczny bagaż tych narodów.

Narody takie należy kwalifikować jako narody burżuazyjne. Takimi są na przykład narody francuski, angielski, włoski, północno -

---

[1]) patrz: W. Lenin, Dzieła, wyd. 4 ros. T. I, str. 137 — 138 (przyp. red. Dzieł Stalina).

amerykański i inne im podobne. Takimi samymi narodami burżuazyjnymi były rosyjski, ukraiński, tatarski, ormiański, gruziński i inne narody w Rosji przed ustanowieniem dyktatury proletariatu i ustroju radzieckiego w naszym kraju.

Jest rzeczą zrozumiałą, że los takich narodów związany jest z losem kapitalizmu, że z upadkiem kapitalizmu muszą one zejść z widowni.

Właśnie takie narody burżuazyjne ma na myśli broszura Stalina „Marksizm a kwestia narodowa", gdy powiada, że „naród nie jest poprostu kategorią historyczną, lecz kategorią historyczną określonej epoki, epoki rozwijającego się kapitalizmu", że „losy ruchu narodowego, w swej istocie burżuazyjnego, są siłą rzeczy związane z losem burżuazji", że „ostateczny upadek ruchu narodowego możliwy jest jedynie wraz z upadkiem burżuazji", że „jedynie w królestwie socjalizmu można utrwalić zupełny pokój".[2])

Tak się ma sprawa z narodami burżuazyjnymi.

Ale istnieją na świecie również inne narody. Są to nowe, radzieckie narody, które się rozwinęły i ukształtowały na bazie dawnych, burżuazyjnych narodów po obaleniu kapitalizmu w Rosji, po zlikwidowaniu burżuazji i jej partii nacjonalistycznych, po wprowadzeniu ustroju radzieckiego.

Klasa robotnicza i jej internacjonalistyczna partia są siłą, która spaja te nowe narody i kieruje nimi. Sojusz klasy robotniczej z pracującym chłopstwem w łonie narodu w celu zlikwidowania resztek kapitalizmu w imię zwycięstwa budownictwa socjalizmu; zniszczenie resztek ucisku narodowego w imię równouprawnienia i swobodnego rozwoju narodów i mniejszości narodowych; zniszczenie resztek nacjonalizmu w imię utrwalenia przyjaźni pomiędzy narodami i utwierdzenia internacjonalizmu; wspólny front ze wszystkimi uciśnionymi i niepełnoprawnymi narodami w walce przeciwko polityce zaborów i wojen zaborczych, w walce przeciwko imperializmowi — takie jest duchowe i społeczno - polityczne oblicze tych narodów.

Takie narody należy kwalifikować jako narody socjalistyczne.

Te nowe narody powstały i rozwinęły się na bazie dawnych burżuazyjnych narodów, w wyniku likwidacji kapitalizmu — drogą zasadniczego przeobrażenia ich w duchu socjalizmu. Nikt nie może przeczyć, że dzisiejsze narody socjalistyczne w Związku Radzieckim — rosyjski, ukraiński, białoruski, tatarski, baszkirski, uzbecki, ka-

---

[2]) J. Stalin, Dzieła, T. II, str. 303, 311 — 312 (przyp. red. Dzieł Stalina).

zachski, azerbejdżański, gruziński, ormiański i inne — różnią się zasadniczo od odpowiednich dawnych, burżuazyjnych narodów w dawnej Rosji, zarówno pod względem swego składu klasowego i oblicza duchowego, jak i pod względem swych społeczno-politycznych interesów i dążeń.

Takie są dwa znane w historii typy narodów.

Nie zgadzacie się, żeby losy narodów, w danym wypadku losy dawnych, burżuazyjnych narodów, związać z losem kapitalizmu. Nie zgadzacie się z tezą, że wraz z likwidacją kapitalizmu ulegną likwidacji dawne, burżuazyjne narody. A z czymże by właściwie można było związać los tych narodów, jeśli nie z losem kapitalizmu? Czyż trudno zrozumieć, że wraz ze zniknięciem kapitalizmu muszą zniknąć zrodzone przezeń narody burżuazyjne? A może sądzicie, że dawne burżuazyjne narody mogą istnieć i rozwijać się w ustroju radzieckim w warunkach dyktatury proletariatu? Tego by jeszcze brakowało...

Obawiacie się, że likwidacja istniejących w warunkach kapitalizmu narodów równoznaczna jest z likwidacją narodów w ogóle, z likwidacją każdego narodu. Dlaczego, na jakiej podstawie? Czyżbyście nie wiedzieli, że oprócz narodów burżuazyjnych istnieją jeszcze inne narody, narody socjalistyczne, o wiele bardziej zwarte i zdolne do życia, niż którykolwiek naród burżuazyjny?

Na tym właśnie polega wasz błąd, że nie widzicie innych narodów prócz narodów burżuazyjnych — a zatem przeoczyliście całą epokę kształtowania się w Związku Radzieckim narodów socjalistycznych, które powstały na gruzach dawnych, burżuazyjnych narodów.

O to właśnie chodzi, że likwidacja narodów burżuazyjnych oznacza nie likwidację narodów w ogóle, lecz likwidację jedynie narodów burżuazyjnych. Na gruzach dawnych, burżuazyjnych narodów powstają i rozwijają się nowe, socjalistyczne narody, o wiele bardziej zwarte niż jakikolwiek naród burżuazyjny, albowiem są wolne od nie dających się pogodzić przeciwieństw klasowych, trawiących narody burżuazyjne, i o wiele bardziej ogólnonarodowe niż jakikolwiek naród burżuazyjny.

3. Przyszłość narodów i języków narodowych

Popełniacie poważny błąd stawiając znak równości pomiędzy okresem zwycięstwa socjalizmu w jednym kraju a okresem zwycięstwa socjalizmu w skali światowej, twierdząc, że nie tylko w warunkach zwycięstwa socjalizmu w skali światowej, lecz i w warun-

kach zwycięstwa socjalizmu w jednym kraju zanik różnic narodowych i języków narodowych, zlanie się narodów i ukształtowanie jednego wspólnego języka jest rzeczą możliwą i konieczną. Mieszacie przy tym całkiem różne rzeczy: „zniesienie ucisku narodowego" z „likwidacją różnic narodowych", „zniesienie narodowych przegródek państwowych" z „obumieraniem narodów", ze „zlaniem się narodów".

Nie można nie zaznaczyć, że pomieszanie tych różnorodnych pojęć jest dla marksistów zupełnie niedopuszczalne. U nas, w naszym kraju, ucisk narodowy jest już od dawna zniesiony, ale bynajmniej nie wynika stąd, że różnice narodowe znikły i narody naszego kraju uległy likwidacji. U nas, w naszym kraju, dawno już zlikwidowano narodowe przegródki państwowe ze strażą graniczną, z komorami celnymi, ale bynajmniej nie wynika stąd, że narody już się zlały ze sobą, a języki narodowe znikły, że języki te zastąpiono jakimś wspólnym dla wszystkich naszych narodów językiem.

Jesteście niezadowoleni z mego przemówienia w Komunistycznym uniwersytecie ludów Wschodu (1925 r.)[3], w którym przeczyłem słuszności tezy, że w warunkach zwycięstwa socjalizmu w j e d n y m k r a j u, na przykład w naszym, języki narodowe jakoby obumrą, narody zleją się ze sobą i zamiast języków narodowych powstanie jeden wspólny język.

Uważacie, iż takie moje oświadczenie przeczy znanej tezie Lenina, że celem socjalizmu jest nie tylko zniesienie rozdrobnienia ludzkości na małe państwa i wszelkiego odosobnienia narodów, nie tylko zbliżenie narodów, lecz zlanie się ich.

Uważacie dalej, iż przeczy ono również innej tezie leninowskiej, że w warunkach zwycięstwa socjalizmu w s k a l i ś w i a t o w e j zaczną obumierać różnice narodowe i języki narodowe, że po takim zwycięstwie języki narodowe zacznie zastępować jeden wspólny język.

Jest to absolutnie mylne, towarzysze. Jest to poważny błąd.

Mówiłem już wyżej, że dla marksisty jest rzeczą niedopuszczalną mieszanie i wrzucanie do jednego worka takich różnorodnych zjawisk, jak „zwycięstwo socjalizmu w jednym kraju" i „zwycięstwo socjalizmu w skali światowej". Nie należy zapominać, że te różnorodne zjawiska odzwierciedlają dwie całkowicie odmienne epoki

---

[3]) J. Stalin „O politycznych zadaniach Uniwersytetu ludów Wschodu" (Dzieła, T. VIII, str. 133 — 152) (przyp. red. Dzieł Stalina).

różniące się od siebie nie tylko pod względem czasu (co jest bardzo ważne) lecz i w samej swej istocie.

Nieufność narodową, narodowe odosobnienie, narodową wrogość, narodowe starcia pobudza i podtrzymuje oczywiście nie jakieś „wrodzone", złowrogie uczucie nienawiści narodowej, lecz dążenie imperializmu do podbicia obcych narodów i obawa tych narodów przed groźbą ich narodowego ujarzmienia. Nie ulega wątpliwości, że dopóki istnieje imperializm światowy, dopóty będzie istniało również to dążenie i ten strach — a zatem w ogromnej większości krajów będą istniały i nieufność narodowa, i odosobnienie narodowe, i wrogość narodowa, i starcia narodowe. Czy można twierdzić, że zwycięstwo socjalizmu i likwidacja imperializmu w jednym kraju oznaczają likwidację imperializmu i ucisku narodowego w większości krajów? Oczywiście, nie. Ale stąd wynika, że zwycięstwo socjalizmu w jednym kraju mimo, iż osłabia poważnie imperializm światowy, nie stwarza jednak i nie może stworzyć warunków, koniecznych do zlania się narodów i języków narodowych świata w jedną wszechogarniającą całość.

Okres zwycięstwa socjalizmu w skali światowej różni się od okresu zwycięstwa socjalizmu w jednym kraju przede wszystkim właśnie tym, że likwiduje imperializm **w e w s z y s t k i c h k r a j a c h**, niweczy zarówno dążenie do podbicia obcych narodów, jak i strach narodów przed groźbą ujarzmienia narodowego, podważa z gruntu korzenie nieufności narodowej i narodowej wrogości, łączy narody w jeden system światowej gospodarki socjalistycznej i w ten sposób stwarza realne warunki konieczne do stopniowego zlania się wszystkich narodów w jedną całość.

Taka jest zasadnicza różnica między tymi dwoma okresami.

Ale z tego wynika, że mieszać te dwa różne okresy i wrzucać je do jednego worka — to znaczy popełniać niewybaczalny błąd. Weźmy moje wystąpienie w KUTW [4]). Powiedziano tam:

„Mówi się (np. Kautsky) o stworzeniu wspólnego ogólno - ludzkiego języka i obumieraniu wszystkich pozostałych języków w okresie socjalizmu. Niezbyt wierzę w tę teorię jedynego, wszechogarniającego języka. W każdym razie doświadczenie przemawia nie za, lecz przeciw takiej teorii. Dotąd sprawa przedstawiała się tak, że rewolucja socjalistyczna nie zmniejszała, ale zwiększała ilość języków, ponieważ wstrząsając najgłębszymi nizinami ludzkości i wysuwając

---

[4]) Komunistyczny uniwersytet ludów Wschodu (przyp. red.).

je na widownię polityczną budzi ona do nowego życia szereg nowych narodowości, przedtem nieznanych lub mało znanych. Kto mógł pomyśleć, że w starej Rosji carskiej żyło nie mniej niż 50 narodów i grup narodowych? Jednakże Rewolucja Październikowa, zerwawszy dawne kajdany i wysunąwszy na widownię szereg zapomnianych ludów i narodowości, dała im nowe życie i nowy rozwój" [5]).

Z cytatu tego widać, że występowałem przeciwko ludziom typu Kautskiego, który (tzn. Kautsky) zawsze był i pozostał dyletantem w kwestii narodowej, który nie rozumie mechaniki rozwoju narodów i nie ma pojęcia o kolosalnej sile ich trwałości, który uważa za możliwe zlanie się narodów na długo przed zwycięstwem socjalizmu, jeszcze w warunkach burżuazyjno - demokratycznych, który służalczo sławiąc asymilatorską „robotę" Niemców w Czechach lekkomyślnie twierdzi, że Czesi są prawie zniemczeni i jako naród nie mają przyszłości.

Z cytatu tego widać następnie, że w wystąpieniu tym miałem na myśli nie okres zwycięstwa socjalizmu w s k a l i ś w i a t o w e j, lecz wyłącznie okres zwycięstwa socjalizmu w j e d n y m k r a j u. Twierdziłem przy tym (i twierdzę nadal), że okres zwycięstwa socjalizmu w jednym kraju nie stwarza warunków koniecznych do zlania się narodów i języków narodowych, że przeciwnie — okres ten stwarza warunki sprzyjające odrodzeniu i rozkwitowi narodów ciemiężonych dawniej przez imperializm carski, teraz zaś wyzwolonych z ucisku narodowego przez rewolucję radziecką.

Z cytatu tego widać wreszcie, że przeoczyliście kolosalną różnicę pomiędzy dwoma różnymi okresami historycznymi, że nie zrozumieliście wobec tego sensu wystąpienia Stalina i że zaplątaliście się ostatecznie w gąszczu swych własnych błędów.

Przejdźmy do tez Lenina o obumieraniu i zlewaniu się narodów po zwycięstwie socjalizmu w skali światowej.

Oto jedna z tez Lenina, zaczerpnięta z jego artykułu „Rewolucja socjalistyczna a prawo narodów do samookreślenia", wydanego w r. 1916, której nie wiadomo dlaczego nie przytaczacie w swych listach w całości:

„Celem socjalizmu jest nie tylko zniesienie rozdrobnienia ludzkości na małe państwa i wszelkiego odosobnienia narodów, nie tylko zbli-

---

[5]) J. Stalin, Dzieła, T. VII, str. 138 — 139 (przyp. red. Dzieł Stalina).

żenie narodów, lecz i zlanie się ich. ...Jak do zniesienia klas ludzkość może dojść jedynie przez przejściowy okres dyktatury klasy uciemiężonej, tak i do nieuniknionego zlania się narodów ludzkość może dojść jedynie przez przejściowy okres zupełnego wyzwolenia wszystkich uciemiężonych narodów, tj. ich wolności oddzielenia się" (ob. t. XIX, str. 40)[6]).

A oto inna teza Lenina, której również nie przytaczacie w całości:

„Dopóki istnieją narodowe i państwowe różnice pomiędzy ludami i krajami — a różnice te będą się utrzymywać jeszcze bardzo i to bardzo długo nawet po urzeczywistnieniu dyktatury proletariatu w skali światowej — jedność międzynarodowej taktyki komunistycznego ruchu robotniczego wszystkich krajów wymaga nie usunięcia różnorodności, nie zniweczenia różnic narodowych (jest to niedorzeczna mrzonka, jeśli chodzi o chwilę obecną), ale takiego zastosowania podstawowych zasad komunizmu (Władza Radziecka i dyktatura proletariatu), które by we właściwy sposób modyfikowało te zasady w szczegółach, we właściwy sposób stosowało i dostosowywało je do różnic narodowych i narodowo - państwowych" (ob. t. XXV, str. 227).

Należy zaznaczyć, że cytat ten zaczerpnięty jest z broszury Lenina „Dziecięca choroba „lewicowości" w komunizmie", wydanej w r. 1920, czyli — p o zwycięstwie rewolucji socjalistycznej w jednym kraju, p o zwycięstwie socjalizmu w naszym kraju.

Z cytatów tych widać, że proces obumierania różnic narodowych i zlewania się narodów Lenin wiąże nie z okresem zwycięstwa socjalizmu w jednym kraju, lecz wyłącznie z okresem p o urzeczywistnieniu dyktatury proletariatu w skali światowej, czyli z okresem zwycięstwa socjalizmu we wszystkich krajach, kiedy będą już założone podwaliny światowej gospodarki socjalistycznej.

Z cytatów tych widać dalej, że próbę związania procesu zanikania różnic narodowych z okresem zwycięstwa socjalizmu w jednym kraju, w naszym kraju, Lenin kwalifikuje jako „niedorzeczną mrzonkę".

Z cytatów tych widać ponadto, że Stalin miał bezwarunkowo rację, negując w swej mowie w KUTW możliwość obumierania różnic narodowych i języków narodowych w okresie zwycięstwa socjalizmu w jednym kraju, w naszym kraju, wy zaś bezwzględnie nie mieliście racji broniąc stanowiska wprost przeciwnego tezie Stalina.

---

[6]) W. Lenin, Dzieła, wyd. IV, T. XII, str. 135 — 136 (przyp. red. Dzieł Stalina).

Z cytatów tych widać wreszcie, że mieszając dwa różne okresy zwycięstwa socjalizmu nie zrozumieliście Lenina, wypaczyliście linię Lenina w kwestii narodowej i wskutek tego weszliście, wbrew waszej woli, na drogę zerwania z leninizmem.

Byłoby rzeczą niesłuszną sądzić, że likwidacja różnic narodowych i obumieranie języków narodowych nastąpi natychmiast po klęsce imperializmu światowego, za jednym zamachem, w trybie, że tak powiem, wydawania dekretów od góry. Nie ma nic bardziej błędnego niż taki pogląd. Dążyć do zlania narodów drogą wydawania dekretów od góry, drogą przymusu — znaczyłoby iść na rękę imperialistom, zaprzepaścić sprawę wyzwolenia narodów, pogrzebać sprawę organizacji współpracy i braterstwa narodów. Polityka taka byłaby równoznaczna z polityką asymilacji.

Wiadomo wam oczywiście, że politykę asymilacji wyłącza się bezwzględnie z arsenału marksizmu - leninizmu, jako politykę antyludową, kontrrewolucyjną, jako politykę zgubną.

Wiadomo poza tym, że narody i języki narodowe cechuje nadzwyczajna trwałość i ogromna odporność względem polityki asymilacji. Asymilatorzy tureccy, najokrutniejsi ze wszystkich asymilatorów, w ciągu setek lat szarpali i kaleczyli narody bałkańskie, nie tylko jednak ich nie zniszczyli, lecz musieli skapitulować. Carsko - rosyjscy rusyfikatorzy i niemiecko - pruscy germanizatorzy, niewiele ustępujący w okrucieństwie asymilatorom tureckim, ponad sto lat szarpali i dręczyli naród polski, tak samo jak asymilatorzy perscy i tureccy szarpali, dręczyli i wyniszczali narody ormiański i gruziński, nie tylko jednak nie osiągnęli zniszczenia tych narodów, lecz, przeciwnie, również musieli kapitulować.

Aby trafnie przewidzieć prawdopodobny bieg wypadków z punktu widzenia rozwoju narodu bezpośrednio po klęsce światowego imperializmu, należy koniecznie uwzględnić wszystkie te okoliczności.

Błędem byłoby sądzić, że pierwszy etap okresu światowej dyktatury proletariatu będzie początkiem obumierania narodów i języków narodowych, początkiem kształtowania się jednego wspólnego języka. Odwrotnie, pierwszy etap, w ciągu którego ostatecznie ulegnie likwidacji ucisk narodowy — będzie etapem rozwoju i rozkwitu uciemiężonych przedtem narodów i języków narodowych, etapem ustanowienia równouprawnienia narodów, etapem likwidacji wzajemnej nieufności między narodami, etapem organizowania i umacniania internacjonalnych więzów pomiędzy narodami.

Dopiero na drugim etapie okresu światowej dyktatury proletariatu, w miarę kształtowania się jednej światowej gospodarki socjalistycznej, zamiast światowej gospodarki kapitalistycznej, zacznie się kształtować coś w rodzaju wspólnego języka, albowiem dopiero na tym etapie narody odczują konieczność posiadania jednego wspólnego języka międzynarodowego *) obok własnych języków narodowych — dla ułatwienia stosunków wzajemnych i współpracy ekonomicznej, kulturalnej i politycznej. A zatem, na tym etapie języki narodowe i wspólny język międzynarodowy *) będą istniały równolegle. Możliwe, że początkowo powstanie nie jeden wspólny dla wszystkich narodów, światowy ośrodek ekonomiczny z jednym wspólnym językiem, lecz kilka strefowych ośrodków ekonomicznych dla poszczególnych grup narodów z oddzielnym wspólnym językiem dla każdej grupy i dopiero później ośrodki te zjednoczą się w jeden wspólny światowy ośrodek gospodarki socjalistycznej z jednym wspólnym dla wszystkich narodów językiem.

Na następnym etapie okresu światowej dyktatury proletariatu, kiedy światowy socjalistyczny system gospodarki dostatecznie okrzepnie i socjalizm przeniknie do bytu narodów, kiedy narody przekonają się w praktyce o wyższości wspólnego języka nad językami narodowymi — różnice i języki narodowe zaczną obumierać ustępując miejsca wspólnemu dla wszystkich językowi światowemu.

Taki jest, moim zdaniem, w przybliżeniu, obraz przyszłości narodów, obraz rozwoju narodów na drodze do zlania się ich w przyszłości.

4. Polityka partii w kwestii narodowej

Jeden z waszych błędów polega na tym, że rozpatrujecie kwestię narodową nie jako część ogólnego zagadnienia społeczno - politycznego rozwoju społeczeństwa, podporządkowaną temu właśnie ogólnemu zagadnieniu, lecz jako coś samoistnego i stałego, nie zmieniającego w zasadzie swego kierunku i charakteru w toku dziejów. Dlatego nie widzicie tego, co widzi każdy marksista, mianowicie, że kwestia narodowa nie zawsze ma jednakowy charakter, że charakter i zadania ruchu narodowego zmieniają się w zależności od różnych okresów rozwoju rewolucji.

Tym to właśnie tłumaczy się logicznie ów smutny fakt, że tak łatwo mieszacie i wrzucacie do jednego worka różnorodne okresy roz-

*) W oryginale: mieżnacjonalnyj (Przyp. red.).

woju rewolucji nie rozumiejąc, że zmiana charakteru i zadań rewolucji na różnych etapach rozwoju wywołuje odpowiednie zmiany w charakterze i zadaniach kwestii narodowej, że stosownie do tego zmienia się również polityka partii w kwestii narodowej, że w związku z tym polityki partii w kwestii narodowej, związanej z jednym okresem rozwoju rewolucji, nie można odrywać siłą od tego okresu i dowolnie przenosić do innego okresu.

Marksiści rosyjscy zawsze wychodzili z założenia, iż kwestia narodowa jest częścią ogólnej kwestii rozwoju rewolucji, że na różnych etapach rewolucji kwestia narodowa ma różne zadania, odpowiadające charakterowi rewolucji w każdym konkretnym momencie dziejowym, że odpowiednio do tego zmienia się również polityka partii w kwestii narodowej.

W okresie przed pierwszą wojną światową, kiedy historia wysunęła jako zadanie chwili burżuazyjno-demokratyczną rewolucję w Rosji, marksiści rosyjscy łączyli rozwiązanie kwestii narodowej z losem przewrotu demokratycznego w Rosji. Partia nasza uważała, że obalenie caratu, likwidacja resztek feudalizmu i całkowita demokratyzacja kraju — są najlepszym rozwiązaniem kwestii narodowej, możliwym w ramach kapitalizmu.

Taka jest polityka partii w tym okresie.

Do tego okresu odnoszą się znane artykuły Lenina w kwestii narodowej, między nimi artykuł „Krytyczne uwagi w kwestii narodowej", w którym Lenin mówi:

„...twierdzę, że istnieje tylko jedno rozwiązanie kwestii narodowej, o ile w ogóle jest ono możliwe w świecie kapitalizmu, a rozwiązaniem tym jest konsekwentny demokratyzm. Jako na dowód powołuję się między innymi na Szwajcarię" (ob. t. XVII, str. 150).[7])

Do tego samego okresu odnosi się broszura Stalina „Marksizm a kwestia narodowa", w której między innymi jest powiedziane:

„Ostateczny upadek ruchu narodowego możliwy jest jedynie wraz z upadkiem burżuazji. Tylko w królestwie socjalizmu może być utrwalony zupełny pokój. Ale doprowadzić walkę narodową do minimum, podważyć ją gruntownie, uczynić ją jak najmniej szkodliwą dla proletariatu — można również w ramach kapitalizmu. Świadczą o tym chociażby przykłady Szwajcarii i Ameryki. W tym celu trzeba zdemokratyzować kraj i umożliwić narodom swobodny rozwój"[8]).

---

7) W. Lenin, Dzieła, wyd. IV, t. XX, str. 23 (przyp. red. Dzieł Stalina).
8) J. Stalin, Dzieła, t. II, str. 312 (przyp. red. Dzieł Stalina).

W następnym okresie, w okresie pierwszej wojny światowej, kiedy długotrwała wojna pomiędzy dwiema koalicjami imperialistycznymi podkopała potęgę imperializmu światowego, kiedy kryzys światowego systemu kapitalistycznego osiągnął stopień krańcowy, kiedy obok klasy robotniczej „metropolii" do ruchu wyzwoleńczego przystąpiły również kraje kolonialne i zależne, kiedy kwestia narodowa przerosła w kwestię narodowo-kolonialną, kiedy jednolity front klasy robotniczej przodujących krajów kapitalistycznych i uciemiężonych narodów kolonii oraz krajów zależnych zaczął się przekształcać w realną siłę, kiedy zatem zagadnieniem chwili stała się rewolucja s o c j a l i s t y c z n a — marksiści rosyjscy nie mogli się już zadowolić polityką poprzedniego okresu i uznali za konieczne rozwiązanie kwestii narodowo-kolonialnej związać z losami przewrotu socjalistycznego.

Partia uważała, iż obalenie władzy kapitału i organizacja dyktatury proletariatu, wypędzenie wojsk imperialistycznych z granic krajów kolonialnych i zależnych oraz zapewnienie tym krajom prawa do oddzielenia się i organizacji własnych państw narodowych, likwidacja wrogości narodowej i nacjonalizmu oraz utrwalenie internacjonalnych więzów pomiędzy ludami, organizacja jednej socjalistycznej gospodarki narodowej i organizowanie na tym gruncie braterskiej współpracy ludów — są najlepszym rozwiązaniem kwestii narodowo-kolonialnej w danych warunkach.

Taka jest polityka partii w tym okresie.

Okres ten bynajmniej nie osiągnął jeszcze całkowitej dojrzałości, rozpoczął się bowiem zaledwie, ale niewątpliwie powie jeszcze swe decydujące słowo...

Oddzielnie stoi zagadnienie obecnego okresu rozwoju rewolucji w naszym kraju i obecnej polityki partii.

Należy zaznaczyć, że kraj nasz okazał się narazie j e d y n y m krajem gotowym do obalenia kapitalizmu. I rzeczywiście obalił on kapitalizm, zorganizował dyktaturę proletariatu.

A więc do urzeczywistnienia dyktatury proletariatu w s k a l i ś w i a t o w e j i — tym bardziej — do zwycięstwa socjalizmu we w s z y s t k i c h k r a j a c h, jest jeszcze narazie daleko.

Należy zaznaczyć dalej, że skończywszy z władzą burżuazji, która już od dawna wyrzekła się swych starych tradycji demokratycznych, rozwiązaliśmy po drodze zadanie „pełnej demokratyzacji

kraju", zlikwidowaliśmy system ucisku narodowego i przeprowadziliśmy równouprawnienie narodów w naszym kraju.

Jak wiadomo, kroki te okazały się najlepszym środkiem do likwidacji nacjonalizmu i wrogości narodowej, do zbudowania wzajemnego zaufania pomiędzy narodami.

Należy wreszcie zaznaczyć, że zniesienie ucisku narodowego doprowadziło do odrodzenia narodowego uciemiężonych przedtem narodów naszego kraju, do rozwoju ich kultury narodowej, do zacieśnienia przyjacielskich internacjonalnych więzów pomiędzy ludami naszego kraju i zorganizowania pomiędzy nimi współpracy w dziele budownictwa socjalistycznego.

Należy pamiętać, że tė odrodzone narody nie są już narodami dawnymi, burżuazyjnymi, kierowanymi przez burżuazję, lecz nowymi, socjalistycznymi narodami, które powstały na gruzach dawnych narodów i którymi kieruje internacjonalistyczna partia mas pracujących.

W związku z tym partia uznała za konieczne dopomóc odrodzonym narodom naszego kraju wyprostować się, stanąć mocno na nogach, ożywić i rozbudować swą kulturę narodową, rozwinąć w języku ojczystym szkoły, teatry i inne instytucje kulturalne, unarodowić tj. uczynić narodowymi w swym składzie aparat partyjny, spółdzielczy, państwowy, gospodarczy, aparat związków zawodowych, wychowywać własne narodowe partyjne i radzieckie kadry i okiełznać te wszystkie — nie liczne co prawda — elementy, które usiłują hamować taką politykę partii.

Oznacza to, że partia popiera i będzie popierać rozwój i rozkwit narodowych kultur ludów naszego kraju, że będzie popierać sprawę umocnienia naszych nowych, socjalistycznych narodów, że bierze tę sprawę pod swoją obronę i opiekę przeciwko wszystkim i wszelkim elementom antyleninowskim.

Z listów waszych widać, że nie pochwalacie takiej polityki naszej partii. Po pierwsze dlatego, że mieszacie nowe, socjalistyczne narody z dawnymi, burżuazyjnymi i nie rozumiecie tego, że kultury narodowe naszych nowych, radzieckich narodów są pod względem swej t r e ś c i kulturami socjalistycznymi. Po drugie dlatego, że — przepraszam za niegrzeczność — kulejecie poważnie w kwestiach leninizmu i bardzo źle się orientujecie w kwestii narodowej.

Zwróćcie uwagę chociażby na taką elementarną rzecz. Wszyscy mówimy o konieczności rewolucji kulturalnej w naszym kraju. Je-

śli się będzie traktować tę sprawę poważnie, nie zaś po prostu mleć językiem, trzeba koniecznie uczynić w tym kierunku chociażby pierwszy krok: przede wszystkim wprowadzić dla wszystkich obywateli kraju, bez różnicy narodowości, obowiązkowe nauczanie początkowe, następnie zaś — również średnie. Rzecz jasna, że bez tego niemożliwy jest jakikolwiek rozwój kulturalny naszego kraju, nie mówiąc już o tak zwanej rewolucji kulturalnej. Co więcej, bez tego nie będziemy mieli ani prawdziwego rozwoju przemysłu i rolnictwa, ani niezawodnej obrony naszego kraju.

A jak to zrobić, jeśli się weźmie pod uwagę, że odsetek analfabetów w naszym kraju jest wciąż jeszcze bardzo duży, że w szeregu narodów naszego kraju analfabeci stanowią 80 — 90 procent?

W tym celu należy koniecznie pokryć kraj bogatą siecią szkół z ojczystym językiem wykładowym, zaopatrzywszy je w kadry nauczycieli władających językiem ojczystym.

W tym celu należy unarodowić, tj. uczynić narodowymi pod względem składu wszystkie aparaty rządzenia od partyjnych i związkowych do państwowych i gospodarczych.

W tym celu trzeba rozwijać w języku ojczystym prasę, teatry, kino i inne instytucje kulturalne.

Dlaczego — pytają — w języku ojczystym? Właśnie dlatego, że milionowe masy ludowe mogą osiągnąć postęp w rozwoju kulturalnym, politycznym i gospodarczym jedynie w ojczystym, narodowym języku.

Wydaje mi się, że po wszystkim, co powiedziałem, już nie tak trudno zrozumieć, iż żadnej innej polityki w kwestii narodowej, prócz tej, którą prowadzi się obecnie w naszym kraju, nie mogą prowadzić leninowcy, o ile oczywiście chcą pozostać leninowcami.

Czyż nie tak?

Pozwólcie, że na tym skończymy.

Sądzę, że odpowiedziałem na wszystkie wasze pytania i wątpliwości.

Z komunistycznym pozdrowieniem

J. STALIN

18 marca 1929 r.

Przekład polski według tekstu zamieszczonego w XI tomie Dzieł Stalina, str. 333 — 355. (Red).

Bolesław Bierut

Zwycięski wódz nowej epoki

STALIN... Imię to wyrosło na przełomie dwóch epok.

Ginąca — doprowadziła do największego pognębienia Człowieka.

Nowa — rozpłomienia się coraz potężniejszym blaskiem zwycięstwa jego wolności. Imię Stalina jest symbolem tego zwycięstwa.

W swym procesie rozwojowym społeczeństwo ludzkie rozdzieliło się wewnętrznie na klasy o przeciwstawnych interesach i dążeniach. Człowiek stał się niewolnikiem człowieka. Przemoc stała się regulatorem stosunków społecznych, przemoc mniejszości nad większością. Najważniejsze funkcje społeczne — wytwarzanie dóbr i odpowiadające im stosunki wytwórcze — podporządkowane żywiołowemu działaniu sił i praw rozwoju, rodziły przemoc. „Stosunki wytwórcze warunkują polityczne stosunki siły" (Engels). Klasy pasożytnicze zagarnęły w swe ręce wszystkie węzłowe ogniwa organizacji społecznej. Podporządkowały one swym ciasnym interesom klasowym zarówno ekonomikę społeczeństwa, jak i jego formy polityczne, prawne, moralne, sferę duchowego życia i twórczości człowieka. W wyniku takiego układu — walka klasowa stała się jedyną siłą napędową, określającą charakter i kierunek procesów rozwoju społecznego. Bieg dziejów ludzkich mógł odbywać się tylko poprzez ostre starcia przeciwieństw, poprzez nieprzerwaną walkę wewnętrzną i zewnętrzną, poprzez niszczące i krwawe wojny, poprzez większe lub mniejsze bunty klas uciskanych i rewolucje.

Ginąca epoka podziału klasowego i walki przeciwieństw społecznych znalazła swą końcową formę i kres w systemie kapitalistycznym. Istotę społeczną i działanie tego systemu oświetlił Marks swą genialną analizą naukową. Po raz pierwszy w dziejach nauki o społeczeństwie ludzkim odsłonięte zostały przez Marksa z genialną precyzją i jasnością prawa rządzące zjawiskami życia społecznego, rozwojem społeczeństw, ich historią i jej siłami napędowymi.

Ale Marks jako wielki uczony i genialny myśliciel był również rewolucjonistą. „Filozofowie jedynie różnymi sposobami *objaśniali* świat, chodzi jednak o to, aby go *zmienić*" — pisał. Marks wyprowadził ze swej głębokiej naukowej analizy przeciwieństw kapitalizmu

potężną rewolucyjną perspektywę dalszego rozwoju dziejów ludzkich. W ten sposób po raz pierwszy sformułowana została w sposób naukowy wielka rewolucyjna idea społeczna — Socjalizm. Zapowiadała ona narodziny nowej epoki w wyniku największych przeobrażeń rewolucyjnych, jakie mogła zrealizować tylko nowa klasa społeczna, zrodzona przez kapitalizm. Klasą tą jest proletariat przemysłowy. Tylko proletariat przemysłowy — klasa robotnicza — rozporządza zarówno obiektywnymi jak i subiektywnymi warunkami dla trwałego rozwiązania wszystkich przeciwieństw kapitalistycznego systemu społecznego. Tylko klasa robotnicza, nie skrępowana jakimikolwiek więzami własności mogła rozwiązać podstawowe przeciwieństwo między społeczną formą wytwarzania dóbr a prywatną formą ich przyswajania, gdyż tylko ona mogła walczyć konsekwentnie o uspołecznienie środków i narzędzi pracy.

Marksistowska idea rewolucyjna tym różniła się od wszystkich poprzednich idei społecznych, że opierała się na obiektywnych przesłankach naukowych. Była wolna od abstrakcyjnych, oderwanych od praktycznego życia utopii i przede wszystkim była wyrazem jedynej konsekwentnie naukowej metody materializmu dialektycznego i historycznego. Marksizm przekształcił ideę socjalizmu z utopii, z abstrakcyjnego marzenia — w naukę, w ścisłą teorię rewolucji społecznej. Lenin i Stalin dali tej teorii spiżowy fundament praktycznego sprawdzianu, wzbogacili ją nowymi doświadczeniami, rozwinęli dalej w warunkach jej realizacji. Na przestrzeni stulecia, brzemiennego w walki społeczne o skali niespotykanej, teoria rewolucyjna marksizmu-leninizmu wykazała całkowitą jedność z praktyką, potwierdzona została w pełni przez doświadczenia historyczne.

W tym tkwi jej siła niezrównana i podstawa zwycięstwa. W tej jedności teorii z życiem i konkretnym przebiegiem dziejów znajduje najwspanialszy wyraz wielkość geniuszu twórców nauki i jednoczesnych realizatorów jej założeń: Marksa, Engelsa, Lenina i Stalina.

I naodwrót: czyż pojawienie się na przestrzeni jednego stulecia czterech postaci obdarzonych tak potężną krynicą talentów i niezrównanych zalet nie tylko w zakresie myśli, ale i woli, nie tylko wiedzy, ale i charakteru, nie tylko teorii, ale i taktyki, nie tylko mądrości, ale i uczucia, nie świadczy z kolei o wielkości rodzącej się nowej epoki?

Jednakże w tym przedziwnym zbiegu dziejowych procesów społecznych i kierujących nimi postaci nie ma oczywiście nic tajemni-

czego lub przypadkowego. Nowa epoka różni się od poprzedniej taką potężną skalą kontrastów w układzie stosunków społecznych, taką ostrością walki klasowej, tak kolosalnym i dogłębnym charakterem przeobrażeń — że zrozumiałą staje się niezwykłość napięcia sił dynamicznych, towarzysząca procesom tego przełomu. Wielkie przeobrażenia społeczne wywierają potężny wpływ zarówno na masy, jak i na jednostki. Niezwykłość talentów, którymi przyroda obdarza wyjątkowych ludzi, wyrasta w procesie tych przeobrażeń w zdumiewającą siłę i wielkość na miarę rodzącej się epoki. Olbrzymie masy ludzkie— przedtem niemalże bezwładne wobec tyranii i wyzysku warstw pasożytniczych — przeobrażają się pod przewodem organizujących je do działania sił rewolucyjnej partii klasy robotniczej w niepowstrzymaną potęgę, która zdolna jest pchnąć naprzód zahamowany bieg dziejów społecznych i nadać mu właściwy postępowy kierunek.

Marks i Engels stali się twórcami socjalizmu naukowego w okresie wielkiej „Wiosny Ludów", gdy ojczyzna ich — Niemcy — znajdowała się w okresie fermentu rewolucyjnego, który mógł w odpowiednich warunkach stać się ośrodkiem ogólnoeuropejskiego ruchu rewolucyjnego. Nadali oni ideom rewolucyjnym moc niezrównaną i niezłomną wspierając je na monumentalnej podstawie przodującej nauki.

Lenin i Stalin stali się twórcami teorii i taktyki rewolucji proletariackiej w późniejszym etapie rozwoju kapitalizmu, gdy przerósł on w pasożytniczy kapitalizm monopolistyczny, tj. w imperializm. Ich ojczyzna — Rosja — weszła w okres opóźnionej rewolucji burżuazyjnej, która stała się prologiem największej w dziejach ludzkich rewolucji, rewolucji proletariackiej — dzięki ich genialnemu kierownictwu. Byli zwycięskimi wodzami tej rewolucji, która uczyniła z proletariatu rosyjskiego „awangardę międzynarodowego proletariatu rewolucyjnego" — jak proroczo przewidział Lenin w swej broszurze „Co robić?" w r. 1902.

Marks i Engels — Lenin i Stalin to majestatyczne zjawiska tego samego procesu dziejowego, procesu kształtowania się nowej epoki wyzwolenia Człowieka, procesu jej narodzin i jej zwycięstwa.

* * *

Marks i Engels potężnym reflektorem przodującej nauki oświetlili tajemniczy dotąd i zawikłany mechanizm zjawisk i stosunków spo-

łecznych. Ich odkrycia teoretyczne były przełomem rewolucyjnym w nauce, w poglądach na świat i społeczeństwo ludzkie. Otwierały one dla rozwoju świadomości ludzkiej tę wielką nową epokę, którą w ogniu walki klasowej wykuwały w praktyce społecznej w ciągu długich dziesięcioleci masy robotnicze. Płomienne idee marksistowskiej teorii socjalistycznej zapalały do czynu najofiarniejszych bojowników proletariatu i pobudzały najświatlejsze umysły przodujących ludzi w szeregu krajów świata. Podejmowali oni zadanie doprowadzenia idei socjalizmu do świadomości klasy robotniczej, której interesy i ostateczne wyzwolenie mogły się urzeczywistnić tylko przez zwycięstwo tej idei.

Ale od uświadomienia celów walki proletariatu w umysłach jego przodującej części do urzeczywistnienia ich zwycięstwa przez obalenie kapitalizmu w wyniku słusznej strategii i taktyki politycznej jest jeszcze długi etap. Jest to — po pierwsze — długotrwały proces zespalania idei socjalistycznej z praktyką ruchu robotniczego za pośrednictwem partii rewolucyjnej, która staje na czele tego ruchu. Jest to — po wtóre — równoczesny proces kształtowania warunków, umożliwiających coraz szerszy zasięg walki masowej oraz jej prawidłowy rozmach rewolucyjny poprzez właściwą strategię i taktykę.

Marks i Engels byli nie tylko twórcami nauki socjalistycznej, lecz również przywódcami ruchu robotniczego. Byli organizatorami tego ruchu w skali międzynarodowej. Zarówno Marks i Engels, jak Lenin i Stalin uczyli, że teoria socjalizmu naukowego dopiero w zespoleniu z praktyką ruchu robotniczego może osiągnąć swój cel. I naodwrót.

> „Im większe jest żywiołowe ożywienie mas, im szerszy staje się ruch, tym jeszcze szybciej rośnie zapotrzebowanie na jak najwięcej świadomości i w teoretycznej i w politycznej i w organizacyjnej pracy...“[1])

Żywiołowy ruch robotniczy nie kierowany przez przodującą teorię naukową, skazany jest na błądzenie poomacku, narażony jest na uleganie ideologii burżuazyjnej, staje się żerowiskiem oportunistów wszelkiej maści i agentur kapitalistycznych, nasadzanych celowo do tego ruchu. Możemy to stwierdzić dziś wyraźnie na przykładzie „trade-unionizmu“ zachodnio-europejskiego i amerykańskiego. Od „Manifestu Komunistycznego“, w którym Marks w porywającym apelu

---

[1]) W. Lenin, Dzieła wybrane, t. II, Moskwa 1948 r., str. 215.

formułował idee i program socjalizmu naukowego, minęło przeszło sto lat. Mimo to robotniczy ruch zawodowy w Anglii, Stanach Zjednoczonych i szeregu innych krajów kapitalistycznych, rozwijający się żywiołowo bez rewolucyjnego kierownictwa, stał się żerowiskiem bonzów związkowych, i w niemałej mierze znajduje się w orbicie wpływów ideologii imperialistycznej, od której nie potrafił się dotąd uwolnić. Jak to wytłumaczyć?

Oto jak wyjaśniał to zagadnienie Stalin w walce z „ekonomistami" i mieńszewikami w latach 1904—1905:

> ... „nasze życie społeczne jest przepojone ideami burżuazyjnymi i dlatego znacznie łatwiej rozpowszechniać ideologię burżuazyjną, aniżeli socjalistyczną. Nie należy zapominać, że jednocześnie nie śpią też ideologowie burżuazyjni, że na swój sposób podszywają się pod socjalistów i nieustannie usiłują podporządkować klasę robotniczą burżuazyjnej ideologii"... [2])

Wiemy również dobrze z historii naszego polskiego ruchu robotniczego, jak w ciągu pół wieku z górą ideologowie burżuazyjni podszywali się w Polsce „pod socjalistów" i usiłowali podporządkować polską klasę robotniczą ideologii burżuazyjnej. Wiemy, jak trudną i uporczywą była i jest jeszcze do dziś dnia — ta walka ideologiczna w międzynarodowym ruchu robotniczym, jak różnorodne formy przybiera, jak nawet po zwycięstwie klasy robotniczej usiłuje zatruwać jeszcze świadomość mas w postaci odchylenia oportunistycznego od ideologicznej i politycznej linii partii.

Socjalizm naukowy wsączał się w żywiołowy ruch robotniczy w długotrwałym procesie coraz to bardziej zaostrzającej się walki klasowej, ujmując ten ruch żywiołowy w zorganizowane formy walki zarówno ideologicznej, jak i politycznej.

Organizacyjną formą „zespolenia ruchu robotniczego z socjalizmem" była rewolucyjna partia robotnicza. Marks i Engels usiłowali stworzyć taką partię w warunkach początkowego jeszcze rozwoju ruchu robotniczego. Ówczesny stan ruchu i warunki obiektywne narzucały im jednak konieczność skupienia głównego wysiłku na froncie walki o jasną rewolucyjną ideologię ruchu, na odcinku zasadniczych prac teoretycznych. W postaci tej ideologii rewolucyjnej dali oni klasie robotniczej i ludzkości wspaniałą busolę, która wskazywała niezawodny kierunek ruchu. Jak promienie słońca rozświetliła ona

---

[2]) **J. Stalin,** Dzieła (w jęz. polskim), t. I, str. 115.

ukryty dotąd we mgle nieskrystalizowanych dążeń cel walki i wskazywała jasną perspektywę zwycięstwa.

Lenin i Stalin w okresie imperializmu i w odmiennych warunkach walki klasowej rozświetlali nową falą światła drogę walki. Wykuli oni dla ruchu robotniczego potężną i niezawodną broń w postaci partii rewolucyjnej nowego typu, partii leninowskiej.

Pchnęli oni potężnie naprzód rozwój marksistowskiej teorii rewolucyjnej, uwzględniając cały dorobek wiedzy ludzkiej, uogólniając doświadczenia całego ruchu międzynarodowego i mając na oku również szczególne warunki walki w krajach opóźnionego rozwoju ekonomicznego, gdzie przeciwieństwa klasowe występowały ze spotęgowaną siłą. Genialni stratedzy — dali oni międzynarodowemu ruchowi robotniczemu nieocenione wzory teoretyczne i praktyczne strategii i taktyki rewolucyjnej, która jest warunkiem zwycięstwa.

Oto jak określał towarzysz Stalin rolę i zadania strategii politycznej:

> „... strategia może przyśpieszyć lub zwolnić ruch, skierować go na drogę najkrótszą lub zwlec na drogę bardziej ciężką i bolesną, w zależności od zalet lub niedomagań samej strategii" [3])

Warunkiem słusznej strategii jest jej najściślejsza łączność z teorią i programem marksizmu.

> „Zadanie strategii politycznej polega przede wszystkim na tym, aby, wychodząc z danych teorii i programu marksizmu i uwzględniając doświadczenia walki rewolucyjnej robotników wszystkich krajów, określić słusznie zasadniczy kierunek ruchu proletariackiego danego kraju w danym okresie historycznym". [4])

Mistrzowskie stosowanie tych zasad strategii i taktyki przez Lenina i Stalina widzimy na przykładzie okresu historycznego o szczególnej ostrości walki klasowej i brzemiennego w przeciwieństwa i napięcia rewolucyjne, w którym kształtowała się nowa historia Rosji.

Wśród socjalistycznych działaczy proletariackich w różnych krajach przez długi okres istniał z gruntu fałszywy pogląd, że rewolucja socjalistyczna może mieć widoki zwycięstwa przede wszystkim w krajach wysoko rozwiniętego kapitalizmu.

Jak wiemy, ten pogląd leżał u podstaw trockizmu. Partia bolsze-

---

[3]) J. Stalin — Dzieła t. V, str. 161.
[4]) Tamże, str. 165 — 166.

wicka odrzuciła ten pogląd. Na VI Zjeździe partii w sierpniu 1917 r. towarzysz Stalin, zwalczając poprawkę trockistowską, która uzależniała możliwość budownictwa socjalistycznego od zwycięstwa rewolucji proletariackiej na Zachodzie, mówił:

„... Nie jest wykluczona możliwość, że właśnie Rosja będzie krajem, który utoruje drogę do socjalizmu...

... baza naszej rewolucji jest szersza, niż w Europie Zachodniej, gdzie proletariat stoi twarzą w twarz z burżuazją w całkowitym osamotnieniu. U nas natomiast robotników popierają biedniejsze warstwy chłopstwa... Należy odrzucić przestarzały pogląd, jakoby tylko Europa mogła wskazać nam drogę. Istnieje marksizm dogmatyczny i marksizm twórczy. Ja stoję na gruncie tego ostatniego." [5])

Marksizm twórczy umiał na każdym zakręcie historycznym oceniać stosunek sił społecznych oraz ich postawę w sytuacji rewolucyjnej, określając kierunek ruchu klasy robotniczej w oparciu o jej rewolucyjnych sojuszników.

Jaki był plan strategiczny partii bolszewickiej w sytuacji rewolucyjnej 1905 roku?

Rosja przedrewolucyjna i Polska nie należały — jak wiadomo — do krajów wysoko rozwiniętego kapitalizmu. Wprawdzie rozwój kapitalizmu w tych krajach w końcu XIX i początkach XX stulecia przybierał szybkie tempo, mimo to proletariat fabryczny stanowił jeszcze część niezbyt znaczną w stosunku do ogółu ludności przeważnie chłopskiej. Mimo to napięcie przeciwieństw społecznych występowało tu ze szczególną ostrością. Przyczyniało się do tego zacofanie polityczne wielkiego imperium carskiego, które sprawiało, że równorzędnie z rozwijającym się w szybkim tempie układem kapitalistycznym ciążyły poważne pozostałości starego układu stosunków feudalnych i stare warstwy szlachecko-obszarnicze wywierały decydujący często wpływ na politykę caratu.

Dla obalenia olbrzymiej machiny państwowego aparatu przemocy kierowanego przez carat niezbędna była mobilizacja wielkich sił społecznych. Kto i jak mógł natchnąć do działania te wielkie siły społeczne, zdolne do zadania decydującego ciosu despotycznej tyranii, aby zmienić układ stosunków społeczno-politycznych na korzyść re-

---

[5]) **J. Stalin,** Dzieła tom III, str. 186 — 187.

wolucji? Wielką siłą społeczną były wielomilionowe masy chłopskie, cierpiące od ucisku szlachty, caratu i kapitalistów, buntujące się przeciwko temu uciskowi. Jedyną konsekwentną do końca rewolucyjną siłą społeczną był proletariat, który posiadał już swoją zorganizowaną awangardę — partię rewolucyjną. Kierownicy tej partii — Lenin i Stalin wskazywali, że tylko partia proletariatu może i powinna stanąć na czele tych wielkich sił napędowych w rewolucji burżuazyjno-demokratycznej.

Odstępcy od marksizmu — mieńszewicy — przeciwstawiali temu leninowskiemu planowi strategicznemu oportunistyczny argument, że rewolucją burżuazyjną może kierować tylko burżuazja liberalna. Tymczasem zaś liberalna burżuazja bała się rewolucji i skłonna była do szukania kompromisu z caratem i szlachtą obszarniczą przeciwko rosnącej fali ruchu robotniczego. Było jasne — wbrew stanowisku mieńszewików, — że tylko koalicja proletariatu z chłopstwem może zapewnić skuteczność szturmu na twierdzę carskiego samowładztwa. W warunkach wzbierającej fali rewolucji ludowej strategia bolszewicka wysunęła jako jedyną niezawodną i słuszną zasadę: sojusz robotniczo-chłopski pod kierownictwem klasy robotniczej. Kierownictwo partii robotniczej w rewolucji burżuazyjno-demokratycznej nadawało tej rewolucji szczególny charakter i rozmach. Jasne było, że w razie zwycięstwa nie może się ona zatrzymać w pół drogi, że musi „iść dalej podnosząc sztandar powstania przeciw imperializmowi".

Charakteryzując sytuację ówczesną towarzysz Stalin pisał:

> „... jedynie w Rosji istniała realna siła, która mogła rozwiązać sprzeczności imperializmu w drodze rewolucji". [6])

Tę siłę realną tworzył sojusz rewolucyjny proletariatu i chłopstwa pod hegemonią klasy robotniczej. Fakt, że klasa robotnicza stanowiła jeszcze stosunkowo niezbyt znaczną część ludności nie osłabiał perspektywy rewolucyjnej, ponieważ miała ona potężne rezerwy sił rewolucyjnych w masach ludowych, stanowiących olbrzymią większość społeczeństwa, posiadała sojusznika w wielomilionowych masach chłopskich i wśród narodów, ujarzmionych przez carat, które pragnęły wyzwolenia z ucisku.

> „Ale z tego wynika — pisze dalej towarzysz Stalin — że rewolucja w Rosji siłą rzeczy musiała stać się proletariacką, że

---

6) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 14.

musiała przybrać charakter międzynarodowy już od pierwszych dni swego rozwoju, że musiała zatem wstrząsnąć samymi podstawami imperializmu światowego". [7])

Rewolucja burżuazyjno-demokratyczna w warunkach hegemonii klasy robotniczej zmienia szybko w razie zwycięstwa swój charakter przerastając w rewolucję proletariacką. Przybierając charakter rewolucji proletariackiej czyni ona zasadniczy wyłom w systemie imperializmu światowego, podważa jego nienaruszone dotąd podstawy, przekształca się w żagiew, rozpalającą ogniska ruchów rewolucyjnych w innych krajach świata. Dowiódł tego nowy zakręt historyczny w krótkim okresie między lutym i październikiem roku 1917, który stał się ponownie niewzruszonym sprawdzianem słuszności planu strategicznego partii bolszewickiej. W oparciu o sojusz robotniczo-chłopski rewolucja burżuazyjno - demokratyczna przekształciła się w październiku 1917 r. w zwycięską rewolucję proletariacką.

Kierownictwo partii robotniczej w ruchu wyzwoleńczym mas ludowych jest fundamentem ogólnej leninowskiej strategii i taktyki w walce rewolucyjnej.

Leninizm ujął podstawowe zarysy idei hegemonii proletariatu, wysunięte przez Marksa i Engelsa, w rozwiniętą teorię i „w harmonijny system kierowania przez proletariat masami pracującymi miast i wsi nie tylko w celu obalenia caratu i kapitalizmu, lecz również w celu budownictwa socjalistycznego w czasie dyktatury proletariatu". (Stalin).

Głęboka i wyczerpująco rozwinięta przez Lenina i Stalina teoria hegemonii proletariatu i sojuszu robotniczo - chłopskiego, stała się centralnym pionem strategii i taktyki partii bolszewickiej zarówno w okresie rewolucji 1905 — 1917 r. jak i w okresie budownictwa socjalistycznego. Słuszność tej strategii i taktyki potwierdziła cała historia minionego okresu walk wyzwoleńczych. Problem rezerw rewolucyjnych, utajonych w masach ludowych i kierownictwa ze strony klasy robotniczej walką wyzwoleńczą tych mas jest niezwykle aktualny i dzisiaj, pozostanie też aktualny dopóki istnieć będzie ucisk i tyrania imperializmu.

* * *

Z problemem tym wiążą się jak najściślej teoretyczne prace Lenina i Stalina oraz polityka partii bolszewickiej w kwestii narodo-

---

[7]) **Tamże.**

wej. Imperializm w walce o dogodne rynki zbytu i źródła surowców podporządkowywał sobie coraz bezwzględniej słabsze narody, stosując równorzędnie z uciskiem ekonomicznym ucisk kulturalny, językowy, prawny, obyczajowy, moralny itp. Ten podwójny narodowy i klasowy ucisk mas pracujących narodów kolonialnych i uzależnionych od imperializmu budzi w masach tych nastroje protestu i oporu, jest źródłem ich walki wyzwoleńczej.

W dziedzinie uzależnienia słabszych narodów jako podstawy wyzysku, państwa imperialistyczne uciekają się do najbardziej perfidnych form oszustwa, przekupstwa, intryg jako środków politycznych. Usiłują one podkupić szczupłą warstwę burżuazji uciskanego narodu, aby przy jej pomocy umacniać zależność całego kraju od imperialistycznego władcy. Terror, ciemnota, zacofanie ekonomiczne i kulturalne mas pracujących narodów uzależnionych — uzupełniają metodę rządzenia nimi. Wzmożony wyzysk krajów kolonialnych i półkolonialnych pozwala rządom imperialistycznym na podkarmianie z części zysku dodatkowego t. zw. „arystokracji" robotniczej i przede wszystkim oportunistycznych wodzirejów ruchu politycznego i zawodowego w metropolii, wiążąc ich na śmierć i życie z rządami imperialistycznymi.

Oportunistyczne partie II Międzynarodówki zamykały oczy na ucisk narodów kolonii i półkolonii. Wysługując się imperializmowi, usiłowały i do dziś dnia usiłują one otwarcie lub skrycie usprawiedliwiać wyzysk i grabież ludów, ujarzmionych przez własne państwo imperialistyczne. Podsycały one nacjonalistyczne uczucia wśród mas pracujących własnej narodowości, gdy to było dogodne dla ich rządów. Rozpętywały nienawiść i szowinizm w czasie pierwszej wojny światowej w stosunku do narodów po przeciwnej stronie frontu imperialistycznego. A dziś z równym zakłamaniem i obłudą szerzą poglądy kosmopolityczne, ułatwiając ekspansję światową imperializmu amerykańskiego. Kosmopolityzm jest dziś nową formą parawanu, osłaniającego rosnące i coraz bardziej złożone metody wyzysku narodów uzależnionych od imperializmu, jakimi stają się dziś nawet formalnie samodzielne narody.

Imperializm wiąże ze sobą metodami wyzysku ekonomicznego i ucisku politycznego narody krajów zależnych i kolonialnych, które stanowią olbrzymią rezerwę sił imperializmu. Rozwijająca się coraz szerzej walka wyzwoleńcza narodów uciskanych rozsadza siły imperializmu i zwęża jego bazę ekonomiczną .

Stąd też leninizm związał ściśle zagadnienie wyzwolenia narodów uciskanych przez imperializm ze sprawą rewolucji proletariackiej. Lenin i Stalin dali najbardziej wszechstronną marksistowską analizę teoretyczną zagadnienia narodowego, rozbijając fałszywe teorie burżuazyjne i reformistyczne w tej kwestii. Wykazali oni konieczność i obowiązek dla partii proletariackiej walki o przekształcenie „krajów zależnych i kolonialnych z rezerwy burżuazji imperialistycznej w rezerwę rewolucyjnego proletariatu" (Stalin). Dowiedli, że „kwestia narodowa może być rozwiązana tylko w związku z rewolucją proletariacką i na gruncie tej rewolucji"[8])

Wspólny front rewolucyjny klasy robotniczej z ruchem wyzwoleńczym narodów uciskanych przeciw imperializmowi pod kierownictwem partii robotniczej — oto druga podstawowa forma hegemonii proletariatu w walce rewolucyjnej wszystkich uciskanych i wyzyskiwanych.

Zwycięska rewolucja proletariacka w 1917 r. rozwiązała zagadnienie narodowe na olbrzymim terytorium dawnej Rosji, w której znajdowało się pod uciskiem caratu kilkadziesiąt narodowości ekonomicznie i kulturalnie zacofanych. Narody te odzyskały dzięki rewolucji proletariackiej nie tylko pełne równouprawnienie, ale weszły do wielkiej rodziny narodów socjalistycznych i dzięki pomocy braterskiej, którą niosą sobie nawzajem wszystkie narody Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich — przeżywają one dziś okres rozkwitu gospodarczego i kulturalnego, jakiego nie byłyby w stanie osiągnąć same w ciągu stuleci.

> „Nikt nie może przeczyć — pisał w r. 1929 towarzysz Stalin — że dzisiejsze narody socjalistyczne w Związku Radzieckim — rosyjski, ukraiński, białoruski, tatarski, baszkirski, uzbecki, kazachski, azerbejdżański, gruziński, ormiański i inne — różnią się zasadniczo od odpowiednich dawnych, burżuazyjnych narodów w dawnej Rosji, zarówno pod względem swego składu klasowego i oblicza duchowego jak i pod względem swych społeczno-politycznych interesów i dążeń".[9])

Są to narody, wśród których nie istnieją już przeciwieństwa klasowe i nie ma podziału na wyzyskiwaczy i wyzyskiwanych, w któ-

---

8) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", str. 54.

9) J. Stalin — „Kwestia narodowa a leninizm" (W przekładzie polskim „Zeszyty „Nowych Dróg", seria filozoficzna II str. 8).

rych przyjaźń i współdziałanie braterskie zastąpiły dawną nienawiść i nacjonalistyczną ciemnotę, w których wolni ludzie wzbogaceni zdobywaną wiedzą i przodującą nauką rozwijają swe talenty twórcze podnosząc wzwyż kulturę ojczystą i ogólnoludzką. „Klasa robotnicza i jej internacjonalistyczna partia są siłą, która spaja te nowe narody i kieruje nimi". (Stalin).

Oto jak zwycięska rewolucja socjalistyczna rozwiązuje poprzez dyktaturę proletariatu kwestię narodową.

Leninowska teoria i taktyka rewolucji proletariackiej napotykała na wściekły opór ze strony oportunistycznych odłamów, operujących w ruchu robotniczym na przestrzeni całego niemal okresu jego rozwoju. Partie socjal-demokratyczne w zachodniej Europie nie rozumiały w ogóle konieczności walki o rezerwy rewolucyjne klasy robotniczej. Grzeszyły one pod tym względem (jak zresztą pod wieloma innymi) odstępstwem od marksizmu, ponieważ Marks i Engels w swych pracach podkreślali niejednokrotnie wagę rezerw rewolucyjnych klasy robotniczej, wskazując te rezerwy w półproletariackich warstwach chłopskich i drobnomieszczańskich. Wiemy, że w tej dziedzinie również partia polskiego proletariatu SDKPiL pod wpływem luksemburgizmu popełniała poważne błędy, nie doceniając roli ruchów narodowo - wyzwoleńczych jako źródła rezerw rewolucyjnych proletariatu w jego walce z imperializmem.

* * *

Stając na czele wszystkich uciskanych i wyzyskiwanych w walce o obalenie tyranii imperialistycznej, realizując w tej walce sojusz robotników z chłopstwem pracującym i masami ludowymi, prowadzącymi walkę narodowo - wyzwoleńczą — partia proletariatu wznosi sztandar wyzwolenia w imieniu olbrzymiej większości społeczeństwa przeciwko jego znikomej mniejszości. Hegemonia klasy robotniczej zmierza do realizacji przez proletariat wielkiej misji rewolucyjnej w celu zmiany stosunków społecznych w interesie olbrzymiej większości ludzi na całym świecie i zbudowania społeczeństwa socjalistycznego. Oczyścić ludzkości drogę rozwoju i twórczego postępu przez zerwanie z niej kajdan klasowego ucisku i wyzysku, zbudować społeczeństwo bezklasowe — oto cel rewolucji proletariackiej, oto podstawowe i naczelne zadanie programowe dyktatury proletariatu. Poprzez dyktaturę proletariatu realizują się dążenia wyzwoleń-

cze całego ludu pracującego, wszystkich uciskanych i wyzyskiwanych.

Hegemonia proletariatu jest rewolucyjnym przeciwstawieniem się dotychczasowej hegemonii burżuazji, która narzuciła ludzkości dyktaturę imperializmu. Imperializm skupia pod swą władzą nie tylko potężne środki gospodarcze. Dysponuje on również aparatem państwowym i zespołem środków politycznych, w których wielostronne formy oszustwa splatają się na przemian z metodami bezlitosnego terroru i gwałtu. Przy pomocy oszustwa i gwałtu burżuazja imperialistyczna sprawuje swą hegemonię nad olbrzymią większością wyzyskiwanych i tyranizowanych przez nią ludzi.

> „Wszystkie dawne klasy, które zdobywały władzę starały się zabezpieczyć uzyskane już przez się stanowisko życiowe przez podporządkowanie całego społeczeństwa warunkom swego wzbogacenia się" — mówi „Manifest Komunistyczny" Marksa i Engelsa.[10])
>
> „Wszelkie ruchy dotychczasowe były ruchami mniejszości lub w interesie mniejszości. Ruch proletariacki jest samodzielnym ruchem olbrzymiej większości w interesie olbrzymiej większości. Proletariat, najniższa warstwa społeczeństwa obecnego, nie może się podnieść, nie może się wyprostować nie wysadzając w powietrze całej nadbudowy warstw, stanowiących oficjalne społeczeństwo".[11])

Wysadzając w powietrze całą nadbudowę społeczną, która strzegła i chroniła ustrój tyranii i wyzysku, głosząc, że jest to ustrój niezmienny i nienaruszalny — klasa robotnicza pomaga podnieść się i wyprostować wszystkim pognębionym i uciemiężonym, wszystkim dźwigającym jarzmo burżuazyjnego ustroju społecznego.

Towarzysz Stalin mówił w 10-tą rocznicę Rewolucji Październikowej:

> „W przeszłości rewolucje kończyły się zazwyczaj zastąpieniem u steru rządów jednej grupy wyzyskiwaczy inną grupą wyzyskiwaczy. Wyzyskiwacze zmieniali się, wyzysk pozostawał. Tak się rzecz miała podczas wyzwoleńczych ruchów niewolników. Tak się rzecz miała w okresie powstań chłopów pań-

---

[10]) K. Marks i F. Engels — „Manifest Komunistyczny", wyd. „Książka" 1948 r., str. 49.
[11]) Tamże, str. 50.

szczyźnianych. Tak się rzecz miała w okresie znanych „wielkich" rewolucji w Anglii, we Francji, w Niemczech. Nie mówię o Komunie Paryskiej, która była pierwszą, pełną chwały, bohaterską, aczkolwiek nie uwieńczoną powodzeniem, próbą proletariatu zwrócenia historii przeciw kapitalizmowi.

Rewolucja Październikowa różni się *zasadniczo* od tych rewolucji. Stawia sobie ona za cel nie zastąpienie jednej formy wyzysku inną formą wyzysku, jednej grupy wyzyskiwaczy inną grupą wyzyskiwaczy, lecz zniesienie wszelkiego wyzysku człowieka przez człowieka, zniesienie wszelkich grup wyzyskiwaczy, ustanowienie dyktatury proletariatu, ustanowienie władzy najrewolucyjniejszej klasy ze wszystkich klas uciskanych, jakie istniały dotychczas, zorganizowanie nowego, bezklasowego społeczeństwa socjalistycznego.

Właśnie dlatego *zwycięstwo* Rewolucji Październikowej oznacza gruntowny przełom w historii ludzkości, gruntowny przełom w losach dziejowych kapitalizmu światowego, gruntowny przełom w ruchu wyzwoleńczym proletariatu światowego, gruntowny przełom w sposobach walki i formach organizacji, w życiu codziennym i tradycjach, w kulturze i ideologii mas wyzyskiwanych całego świata".[12])

Rewolucja proletariacka, to znaczy rewolucja socjalistyczna, oznacza narodziny nowej ery w dziejach ludzkości, ponieważ wprowadza ona gruntowny przełom w całokształcie stosunków społecznych: ekonomicznych, politycznych, kulturalnych i ideologicznych, wprowadza gruntowny przełom w życiu mas pracujących i w życiu codziennym każdego człowieka. Rewolucja proletariacka to rewolucja, w której proletariat obejmuje przewodnictwo w walce wszystkich uciskanych i wyzyskiwanych o nowy, lepszy ustrój społeczny, w walce o nową erę dziejów ludzkich. Formą polityczną stosunków społecznych w okresie przejściowym od starego do nowego ustroju, od kapitalizmu do socjalizmu jest państwo dyktatury proletariatu. Dyktatura proletariatu jest „szczególną formą sojuszu między klasą proletariuszy a masami pracującymi klas drobnomieszczańskich, przede wszystkim zaś masami pracującymi chłopstwa".[13])

---

12) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 184.

13) Tamże, str. 122.

Do socjalizmu — do społeczeństwa wolnego od ucisku człowieka przez człowieka tęskniły masy ludowe od wieków i tęsknią dziś we wszystkich krajach świata, gdzie panuje imperializm. Ale jaką drogą dojść do wyzwolenia — z tego masy ludowe nie zdawały sobie sprawy. Nie szczędziły one swej krwi w walkach z despotyzmem feudalnej monarchii. Ileż tej krwi przelały one w rewolucjach, które utorowały drogę do władzy burżuazji w Anglii i Francji, w pozostałych krajach Zachodniej Europy i w Ameryce? Mimo tej ofiarnej walki mas ludowych zmieniły się tylko formy ucisku, natomiast wyzysk ludu pracującego pozostawał nadal podstawą stosunków społecznych.

Dopiero twórcy socjalizmu naukowego, dopiero marksizm i leninizm wskazały masom ludowym rzeczywistą drogę wyzwolenia.

Do społeczeństwa wolnego od walki klasowej można dojść tylko jedną drogą — drogą nieubłaganej walki klasowej, drogą rewolucji proletariackiej. Nie ma innej drogi wyjścia z systemu kapitalistycznej dyktatury klasowej i niewolnictwa imperialistycznego jak droga dyktatury proletariatu.

Teorię i taktykę rewolucji proletariackiej w ogóle i dyktatury proletariatu w szczególności wypracowali i nakreślili Lenin i Stalin. W myśl tej teorii i taktyki organizowali siły do walki rewolucyjnej i kierownictwo tą walką.

Dookoła pojęcia „dyktatury proletariatu" wytworzyło się wiele błędnych poglądów i nieporozumień, m. in. również u nas w Polsce. Dlatego celowym będzie powołać się na kilka określeń Lenina i Stalina, nie pozostawiających żadnych wątpliwości.

Dyktatura proletariatu — to władza rewolucyjna, opierająca się na przemocy nad burżuazją. Oto, co mówi Lenin:

> „Dyktatura proletariatu nie jest zakończeniem walki klasowej, lecz jest jej kontynuowaniem w nowych formach. Dyktatura proletariatu jest to walka klasowa proletariatu, który zwyciężył i wziął w swe ręce władzę polityczną, walka przeciw burżuazji zwyciężonej, ale nie unicestwionej, która nie przestała istnieć i nie przestała stawiać oporu, która spotęgowała swój opór"...[14])

Należy zwrócić uwagę, że i u nas w Polsce po zwycięstwie władzy ludowej, w której hegemonem jest proletariat, walka klasowa nie

---

[14]) W. Lenin, Przedmowa do przemówienia „O oszukiwaniu ludu za pomocą haseł". Dzieła, tom XXIV, str. 311 (wyd. III).

znikła, lecz trwa w nowych formach, ponieważ klasy reakcyjne — zwyciężone, ale nie unicestwione, nie przestały stawiać oporu, a nawet potęgują ten opór, zmieniając jego formy.

> „Dyktatura proletariatu — mówi dalej Lenin — jest to szczególna forma sojuszu klasowego między proletariatem, awangardą ludu pracującego i licznymi nieproletariackimi warstwami ludu pracującego (drobnomieszczaństwo, drobni posiadacze, chłopstwo, inteligencja itd.) lub ich większością, sojuszu przeciw kapitałowi, sojuszu, mającego na celu zupełne obalenie kapitału, całkowite zdławienie oporu burżuazji i prób restauracji z jej strony, sojuszu mającego na celu ostateczne stworzenie i utrwalenie socjalizmu"...[15])

Należy zwrócić uwagę, że i u nas w Polsce władza ludowa opiera się na sojuszu klasy robotniczej z nieproletariackimi warstwami ludu pracującego, sojuszu, którego cele nie różnią się od sformułowanych wyżej przez Lenina.

I wreszcie:

> „Dyktatura proletariatu... — mówi Lenin — nie jest tylko przemocą nad wyzyskiwaczami i nie jest nawet głównie przemocą. Ekonomiczną podstawą tej przemocy rewolucyjnej, rękojmią jej żywotności i powodzenia jest to, że proletariat reprezentuje i urzeczywistnia wyższy typ społecznej organizacji pracy w porównaniu z kapitalizmem. W tym tkwi sedno rzeczy. W tym tkwi źródło siły i rękojmia niechybnego, całkowitego zwycięstwa"...[16])

Na czym polega wyższy — w porównaniu z kapitalizmem — typ społecznej organizacji pracy? Na socjalistycznych formach władania środkami produkcji, na planowym regulowaniu procesów gospodarczych, na socjalistycznych metodach pracy, opartych o współzawodnictwo, niemożliwe w ustroju kapitalistycznym.

Takie cele postawiła i urzeczywistnia budując fundamenty socjalizmu władza ludowa w Polsce.

> „Dyktatura proletariatu — mówi tow. Stalin — jest narzędziem rewolucji proletariackiej, jej organem, jej najważniej-

---

15) Tamże.

16) W. Lenin. Dzieła Wybrane, t. II, Moskwa 1948 r., str. 567.

szym punktem oparcia, powołanym do życia po to, aby po pierwsze, zgnieść opór obalonych wyzyskiwaczy i utrwalić swe zdobycze, po drugie, doprowadzić rewolucję proletariacką do końca, doprowadzić rewolucję do zupełnego zwycięstwa socjalizmu".[17])

Dzięki zwycięstwu rewolucji proletariackiej i dyktatury proletariatu w ZSRR, dzięki pomocy Stalina i narodu radzieckiego — Polska i inne państwa wyzwolone przez Armię Radziecką z przemocy imperialistycznych najeźdźców hitlerowskich mogą realizować dziś funkcje dyktatury proletariatu w formie demokracji ludowej.

Demokracja ludowa jest olbrzymim osiągnięciem historycznym, które naród nasz i narody krajów wyzwolonych przez Armię Radziecką zawdzięczają zwycięstwu dyktatury proletariatu w ZSRR, dokonanemu pod kierownictwem partii Lenina - Stalina. Demokracja ludowa, umacniając kierowniczą rolę polskiej klasy robotniczej, zabezpieczy niezłomnie narodowi polskiemu zwycięstwo socjalizmu w Polsce.

O zwycięstwie tym możemy mówić z tak głębokim przekonaniem i wiarą właśnie dlatego, że mamy przed sobą historyczne doświadczenie oraz wzór drogi i walki, którą kierowali Lenin i Stalin, a która doprowadziła do zwycięstwa socjalizmu w ZSRR. Doświadczenie historyczne ostatnich dziesięcioleci potwierdziło w pełni słuszność teorii marksizmu - leninizmu, potwierdziło ogromną doniosłość zgodności idei naukowej z praktyką rewolucyjną, kształtując zaś naszą świadomość w duchu wielkiej rewolucyjnej ideologii proletariatu — ideologii nowej epoki — dało nam niezawodną busolę w codziennej pracy praktycznej.

* * *

Wielka Rewolucja Październikowa stworzyła epokowy zwrot w dotychczasowym rozwoju historii świata. Mierzyć jej znaczenia ramami narodowymi czy geograficznymi byłoby wielkim błędem. Nie oceniały jej bynajmniej w podobny sposób zjednoczone przeciw niej siły klasowe, broniące systemu imperialistycznego, w którym rewolucja proletariacka uczyniła potężny wyłom.

„Wyobraźcie sobie — pisał w 1921 r. towarzysz Stalin — niezmierzony front społeczny od zacofanych kolonii do przodu-

---

[17]) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", str. 33 — 34.

jącej Ameryki i następnie potężny wyłom w tym froncie dokonany przez rosyjski oddział proletariatu międzynarodowego, wyłom, który zagroził istnieniu imperializmu, splątał wszystkie karty i wszystkie plany rekinów imperializmu i ułatwił, gruntownie ułatwił walkę proletariatu międzynarodowego z kapitałem — takie jest znaczenie historyczne Października 1917 roku. Od tej chwili partia nasza z siły *narodowej* przekształciła się w siłę, w przeważnej mierze, *międzynarodową*, a proletariat rosyjski z pozostającego w tyle oddziału proletariatu międzynarodowego — w jego *awangardę*. Zadania proletariatu międzynarodowego odtąd sprowadzają się do tego, ażeby, rozszerzyć wyłom rosyjski, dopomóc wybiegłej naprzód awangardzie, nie dać wrogom otoczyć i oderwać od bazy śmiałej awangardy. Zadania imperializmu międzynarodowego, naodwrót, sprowadzają się do tego, żeby zlikwidować, obowiązkowo zlikwidować, wyłom rosyjski. Oto dlaczego nasza partia, jeśli chce utrzymać władzę, zobowiązuje się przeprowadzać „maksimum osiągalnego w jednym (swoim — *J. St.)* kraju *dla* rozwoju, poparcia, przebudzenia rewolucji *we wszystkich krajach*" (p. „Rewolucja proletariacka i renegat Kautsky" *Lenina)*".[18])

W przytoczonej wyżej głębokiej i dalekowzrocznej ocenie sytuacji z przed 28 lat zawarta jest zarówno charakterystyka nowego układu sił klasowych w skali międzynarodowej jak i kierunku rozwojowego tych sił. Zadanie zlikwidowania wyłomu dokonanego we froncie imperialistycznym przez Rewolucję Październikową stało się odtąd osią polityki imperializmu światowego.

Próby likwidacji „wyłomu", podejmowane w latach 1919—1921 przez koalicję imperialistyczną „14 państw" skończyły się niepowodzeniem i musiały być zaniechane gdy front zaczął trzeszczeć w wielu ogniwach. Pozostawała wówczas nadzieja, że pierwsza w świecie dyktatura proletariatu nie utrzyma się wobec trudności, zarówno wewnętrznych, jak i organizowanych planowo przez otoczenie kapitalistyczne. Okazało się, że dyktatura proletariatu potrafiła nie tylko sprostać wszystkim trudnościom, ale w walce z nimi umacniała się, hartowała, urastała w potęgę. W ciągu 15 lat z kraju zacofanego ekonomicznie uczyniła kraj kwitnący i społeczeństwo zwarte, rosnące, jednolite, rozwijające swą nową kulturę i gospodarkę socjalistyczną

---

18) J. Stalin, Dzieła, t. V, str. 106.

w tempie niespotykanym dotychczas w dziejach. Wówczas misję likwidacji „wyłomu“ podjęła najbardziej agresywna i buńczuczna „oś faszystowska“, podszczuwana w tym kierunku skrycie przez rządy innych państw imperialistycznych. Próba skończyła się sromotną katastrofą i rozgromem agresorów, a „wyłom“ we froncie rozszerzył się znacznie. Nie ulega wątpliwości, że wszelkie nowe tego rodzaju próby musiałyby się skończyć ostatecznym załamaniem się całego frontu imperialistycznego.

Siłą kierującą zwycięską rewolucją i utrwaleniem dyktatury proletariatu oraz jej wszystkimi zdobyczami była partia leninowska. Towarzysz Stalin mówi w przytoczonej wyżej cytacie, że od chwili zwycięstwa Rewolucji „partia nasza z siły *narodowej* przekształciła się w siłę, w przeważnej mierze, *międzynarodową*“. Jakże głęboko trafne okazały się te słowa w świetle doświadczenia minionego okresu, jakże trafnie odzwierciedlają dzisiejszą rolę WKP(b). Partia zbudowana przez Lenina i Stalina jest wzorem partii proletariackiej, która potrafiła skupić pod swym sztandarem wielomilionowe masy pracujące i zyskać wśród nich najwyższy autorytet i bezgraniczne zaufanie. Jest ona wzorem partii, która zawsze wysoko niosła sztandar internacjonalizmu, nie szczędząc sił, aby wzmacniać i rozszerzać związek mas pracujących całego świata. Rolę partii, uczucia i przywiązanie jakie budzi ona w swych ofiarnych, zwartych, bojowych szeregach wyraził towarzysz Stalin nad trumną Lenina, składając w imieniu partii wielką przysięgę porywającą do dalszych czynów:

> „My, komuniści — jesteśmy ludźmi szczególnego pokroju. Skrojeni jesteśmy ze szczególnego materiału. Stanowimy armię wielkiego stratega proletariackiego, armię towarzysza Lenina. Nie ma nic chlubniejszego ponad zaszczyt należenia do tej armii. Nie ma nic chlubniejszego ponad miano członka partii, której twórcą i kierownikiem jest towarzysz Lenin“...[19])

Tak jak Lenin strzeże towarzysz Stalin ponad wszystko czystości ideologicznej partii, uczy ją poznawać naukę marksizmu-leninizmu i wiązać ją z praktyką rewolucyjną. Uczy ją walczyć z wszelkimi odchyleniami ideologicznymi, z oportunizmem, z sekciarstwem i frakcyjnością. Szczególną troską otacza sprawę jak najbliższej codziennej łączności organizacji partyjnych z bezpartyjnymi masami robotników i chłopów. Budzi w partii czujność rewolucyjną i przeka-

---

19) Historia WKP(b), krótki kurs, str. 304.

zuje jej swoją wielką wiedzę stratega, umiejącego stosować elastyczną, przemyślaną taktykę w oparciu o dokładną analizę konkretnych warunków akcji. Pod kierownictwem towarzysza Stalina WKP(b) ani na chwilę nie traciła z oczu perspektywy międzynarodowej i związku swych zadań z wielką ideą wyzwoleńczą, która nurtowała coraz silniej w sercach i umysłach milionów ludzi uciskanych i wyzyskiwanych we wszystkich krajach świata. Im silniej występowały skutki ogólnego kryzysu, którym dotknięty jest cały system gospodarki kapitalistycznej — tym wyraźniejszy stawał się dla mas pracujących międzynarodowy charakter Rewolucji Październikowej, jej wielkie przełomowe i ogólnoświatowe znaczenie.

Podkreślając nieustannie olbrzymie znaczenie teorii dla prawidłowego kierowania ruchem robotniczym, dla uniknięcia błędów w polityce, dla słusznej oceny wydarzeń i trafnego przewidywania ich rozwoju — towarzysz Stalin przestrzegał przed książkowym, doktrynerskim, sztywnym jej traktowaniem.

> „Opanować teorię marksistowsko - leninowską — znaczy to umieć... wzbogacać ją w nowe twierdzenia i wnioski, umieć *ją rozwijać i posuwać naprzód* nie cofając się przed tym, by— biorąc za punkt wyjścia istotę teorii — zastąpić niektóre już przestarzałe jej twierdzenia i wnioski nowymi twierdzeniami i wnioskami, odpowiadającymi nowej sytuacji dziejowej.
>
> Teoria marksistowsko - leninowska nie jest dogmatem, lecz wytyczną działania".[20])

Po śmierci Lenina trockiści i prawicowi oportuniści pod pozorem obrony teoretycznych założeń marksizmu - leninizmu, które najwulgarniej wypaczali — usiłowali podważyć wewnętrzną spoistość partii i wzbudzić nieufność do jej kierownictwa. Gdy zmieniająca się sytuacja wymagała zmiany planu strategicznego, gdy od etapu odbudowy gospodarczej partia przechodziła do planowego budowania społeczeństwa socjalistycznego — trockiści przeciwstawili wysiłkom partii „argumenty" o niemożności zbudowania socjalizmu w jednym kraju, zwłaszcza tak zacofanym ekonomicznie jak Rosja. Cóż było podłożem tej argumentacji, która okazała się nie tylko tchórzliwym panikierstwem i niewiarą w siły klasy robotniczej ale i zamaskowaną dywersją, mającą na celu podważenie od wewnątrz państwa proletariackiego? Podłożem było fałszywe ujęcie istoty sojuszu robotniczo - chłopskiego po zwycięstwie rewolucji proletariackiej, fałszy-

---

20) Historia WKP(b) — krótki kurs, str. 402.

we ujęcie istoty hegemonii klasy robotniczej w socjalistycznej przebudowie warunków życia szerokich proletariackich i półproletariackich warstw ludu pracującego. Towarzysz Stalin rozbił te usiłowania trockizmu, ujawnił ich obce klasowo, oportunistyczne podłoże i rozwinął dalej leninowską teorię o możliwości i konieczności budowy socjalizmu w ZSRR. „Proces odpadania od imperializmu szeregu nowych krajów — pisał towarzysz Stalin — odbywać się będzie tym prędzej i gruntowniej, im gruntowniej wzmacniać się będzie socjalizm w pierwszym zwycięskim kraju". Zadanie budowy socjalizmu postawione zostało przez towarzysza Stalina jako zadanie umacniania przesłanek rewolucji światowej. Stalinowski plan strategiczny nigdy nie tracił związku z sytuacją międzynarodową, z rolą ZSRR jako awangardy i hegemona światowego ruchu wyzwoleńczego. Ale rozszerzanie wyłomu w światowym froncie imperialistycznym proletariat ZSRR mógł przeprowadzić w ówczesnej sytuacji tylko budując socjalizm.

Gdy partia przystąpiła do planowej przebudowy gospodarczej wysuwając hasło szybkiego uprzemysłowienia kraju w oparciu o nowoczesną technikę — prawicowi oportuniści we wspólnym bloku z niedobitkami trockistowskimi znów usiłowali posiać panikę i podważyć wewnętrzną spoistość partii, wysuwając zgniłe argumenty o nierealności planu socjalistycznej rozbudowy przemysłu, o niemożliwości socjalistycznej przebudowy karłowatej gospodarki chłopskiej. Towarzysz Stalin rozbił te usiłowania i rozwinął dalej leninowską teorię o charakterze i zadaniach budownictwa socjalistycznego, o środkach socjalistycznej przebudowy wsi na podstawie kolektywizacji i mechanizacji drobnego rolnictwa, oraz wyrugowania elementów kapitalistycznych z gospodarki wiejskiej:

> „Kluczem do rekonstrukcji gospodarki rolnej jest szybkie tempo rozwoju naszego przemysłu" — wskazywał towarzysz Stalin w r. 1929.

A w kilka miesięcy później — pisał w artykule „Rok wielkiego przełomu":

> „Stajemy się krajem metalu, krajem automobilizacji, krajem traktoryzacji. I gdy posadzimy ZSRR na automobil a chłopa na traktor — wtedy niechaj spróbują nas dogonić szanowni kapitaliści, chełpiący się swoją „cywilizacją". Zobaczymy jeszcze, które kraje będzie można wówczas „zaliczyć" do zacofanych, które zaś do przodujących"[21]).

---

21) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", str. 281.

Oportunistyczne obawy i zgniłe argumenty kapitulantów obalała klasa robotnicza ZSRR przekraczając plany, rozwijając współzawodnictwo, przyśpieszając tempo budownictwa, które prawicowcy i trockiści uważali za nieosiągalne. Szybkie uprzemysłowienie kraju podnosiło z kolei na nogi wieś i przyśpieszało przebudowę gospodarki chłopskiej przestawiając ją na tory wielkiego zespołowego rolnictwa, wykorzystującego w pełni nowoczesne techniczne i agronomiczne metody gospodarowania. W ślad za przełomem w przemyśle dokonywał się wielki przełom w życiu i w pracy milionowych mas chłopskich, w rozwoju gospodarczym i kulturalnym wszystkich narodów, wchodzących w skład ZSRR. W wyniku zwycięskich pięciolatek zmieniało się gruntownie oblicze narodów, rosła niepowstrzymanie oświata, nauka i kultura. W r. 1936 w referacie o projekcie konstytucji ZSRR towarzysz Stalin stwierdził: „...mamy teraz całkowicie ukształtowane wielonarodowe państwo socjalistyczne, które przetrzymało wszystkie próby, którego trwałości mogłoby pozazdrościć każde państwo narodowe w każdej części świata".

Rozwój ekonomiki kraju w drodze planowego budownictwa socjalistycznego przekształcił ZSRR w kraj przodujący, w samodzielny i potężny bastion przemysłu „niezależny od kaprysów kapitalizmu światowego". Rozwój kolektywnej gospodarki rolnej stworzył podstawę ekonomiczną i organizacyjną dla usunięcia odwiecznego przeciwieństwa między wsią i miastem, podniesienia poziomu życia mieszkańców wsi do poziomu bytu i kultury mieszkańców miast. Wzmocniło to moralno - polityczną jedność całego społeczeństwa radzieckiego.

Wszystkie te wyniki razem wzięte podniosły warunki obronności kraju, umożliwiły zaopatrzenie Armii Czerwonej w nowoczesny sprzęt wojenny i w rezultacie zapewniły jej zwycięstwo w najbardziej trudnym i decydującym okresie — w okresie wojny z najazdem hord hitlerowskich.

* * *

Całe życie i działalność praktyczna towarzysza Stalina, tak samo jak wszystkie jego prace teoretyczne, przepojone są najgłębszym internacjonalizmem rewolucyjnym. Jak Lenin, wczuwał się towarzysz Stalin w tętno światowego ruchu rewolucyjnego i tak samo jak Lenin żywo reagował na wszystkie jego przejawy i problemy. Swą mądrą, wnikliwą radą pomagał poszczególnym partiom w ra-

mach Międzynarodówki Komunistycznej przełamywać trudności, usuwać przeszkody, wyprostowywać przegięcia czy odchylenia lub wahania ideologiczne. Polski ruch robotniczy, któremu przewodziła Komunistyczna Partia Polski, a w czasie wojny — PPR, wiele zawdzięcza głębokim, troskliwym radom i pomocy towarzysza Stalina. W procesie swego dojrzewania ideologicznego i organizacyjnego KPP, kierując bohaterską walką polskiego proletariatu, nie uniknęła poważnych kryzysów w wyniku odchyleń w kierownictwie partyjnym od linii politycznej Międzynarodówki Komunistycznej. Towarzysz Stalin brał kilkakrotnie osobiście udział w komisji polskiej powołanej przez egzekutywę MK dla rozwiązania powstałych problemów. Jego uwagi nosiły zwykle charakter zasadniczych rozważań teoretycznych lub organizacyjnych, były one zastosowaniem nauk marksizmu - leninizmu do konkretnych spraw, jakie wysuwało życie. Tego rodzaju pomoc miała wielkie znaczenie dla rozwoju partii w organizację bojową nowego typu, taką jaką była WKP(b), w organizację wierną niezłomnie i do końca zasadom marksizmu - leninizmu.

Dzięki zwycięstwu Rewolucji Październikowej ruch robotniczy w większości krajów kapitalistycznych otrząsnął się z oportunistycznych tradycji II Międzynarodówki i stanął twardo na gruncie ideologii marksistowsko - leninowskiej. Państwo proletariackie stało się bazą i ośrodkiem światowego ruchu rewolucyjnego, „którego ruch ten *nigdy nie miał* i wokół którego może on się teraz skupiać, organizując jednolity front rewolucyjny proletariuszy i narodów uciskanych wszystkich krajów przeciw imperializmowi". (Stalin).

Jako wódz światowego ruchu rewolucyjnego towarzysz Stalin wskazywał masom pracującym całego świata swą nauką, swym doświadczeniem i przykładem partii, którą bezpośrednio kierował, przykładem WKP(b) — jasną i słuszną drogę walki.

Gdy po przewrocie hitlerowskim w Niemczech wzrosły dążenia agresywne państw faszystowskich, ZSRR nie szczędzi wysiłków, aby przeciwstawić dążeniom państw napastniczych inicjatywę bezpieczeństwa zbiorowego w ramach Ligi Narodów. Pod mądrym kierownictwem towarzysza Stalina ZSRR broni konsekwentnie pokoju i przeciwstawia się polityce monachijskiej, zachęcającej państwa faszystowskie do wojny. Wreszcie, widząc bezowocność wysiłków zabezpieczenia pokoju wespół z państwami zachodnimi — towarzysz Stalin zaleca czujność wobec usiłowań wplątania ZSRR w konflik-

ty i wzmacnianie więzów przyjaźni z masami pracującymi zainteresowanymi w zachowaniu pokoju.

Znamiennym przykładem postawy internacjonalistycznej i dalekowzrocznej perspektywy jest przemówienie towarzysza Stalina w dwa tygodnie po napaści hitlerowskiej na ZSRR — 3 lipca 1941 r.

> „Celem tej ogólnonarodowej wojny przeciwko ciemiężcom faszystowskim jest nie tylko usunięcie niebezpieczeństwa, które zawisło nad naszym krajem, ale i udzielenie pomocy wszystkim narodom Europy, jęczącym w jarzmie niemieckiego faszyzmu"... [22]).

W chwili gdy kilkaset dywizji hitlerowskich, zebranych z całej Europy i przygotowanych w ciągu 2-ch lat do napaści wtargnęło na ziemię radziecką podchodząc aż do stolicy kraju — towarzysz Stalin przewiduje spokojnie przebieg wojny i stawia przed narodem radzieckim wielkie zadanie międzynarodowe — wyzwolenie z jarzma hitlerowskiego wszystkich narodów Europy.

Ileż nieugiętej woli, ileż dalekowzrocznej przenikliwości umysłu zawiera ta spokojna przewidująca postawa w chwili niewątpliwie ciężkiej dla narodu!

W wielkim, twórczym i genialnym umyśle towarzysza Stalina łączyła się głęboka wiedza polityczna z nauką i doświadczeniem niezrównanego wojskowego dowódcy. Nie jest to, sądzę, sprawą przypadku. Strategia i taktyka walk politycznych ma wiele wspólnego ze strategią i taktyką wojskową. Doświadczenie wojskowe kształtowało się u towarzysza Stalina w procesie wojny domowej, w czasie której partia stawiała go na najbardziej zagrożonych i odpowiedzialnych odcinkach frontu. Jego cechą wybitną jest właśnie to, że umie uogólniać każde doświadczenie w jasne teoretyczne wnioski. „Bitwy, w których wojskami radzieckimi kierował towarzysz Stalin, stanowią najwybitniejsze wzory wojennej sztuki operacyjnej" — czytamy w „Życiorysie". Był zarówno praktykiem wojny, jak i jej teoretykiem, ponieważ jest głębokim myślicielem. Wojna współczesna to przede wszystkim nauka i organizacja, jedna z dziedzin nauki społecznej. Towarzysz Stalin w dziedzinie problemów społecznych jest niewątpliwie największym uczonym i największym organizatorem, jakiego zna świat współczesny. Naród radziecki i wszy-

---

[22]) J. Stalin — „O Wielkiej Wojnie Narodowej Związku Radzieckiego", wyd. „Prasa Wojskowa" 1949 r., str. 11.

stkie narody Europy zawdzięczają towarzyszowi Stalinowi zwycięstwo w ostatniej wojnie, rozgromienie hord hitlerowskich, wyzwolenie z niewoli.

Naród polski zawdzięcza mu ponadto, że Wojsko Polskie brało ramię w ramię z niezwyciężoną Armią Radziecką i przy jej boku czynny udział w tej wojnie. Dzięki towarzyszowi Stalinowi, dzięki jego wysokiej ocenie zalet bojowych naszego narodu, dzięki jego życzliwej troskliwości i wspaniałomyślności powstało wojsko polskie w trakcie wojny, zostało zaopatrzone w nowoczesny sprzęt wojenny, hartowało się w bitwach, zdobywało doświadczenie wojenne, które dziś jest wielką zdobyczą naszego wojska.

Naród polski zawdzięcza towarzyszowi Stalinowi wielki historyczny zwrot w stosunkach między Polską i ZSRR.

Towarzysz Stalin był promotorem i realizatorem zasadniczego przełomu w stosunkach między narodem rosyjskim, ukraińskim i białoruskim a narodem polskim.

Rachunek krzywd wyrządzonych Ukraińcom i Białorusinom ze strony polskich klas posiadających w ciągu kilku wieków ucisku ziem ukraińskich i białoruskich został wyrównany podczas ostatniej wojny przez ustalenie sprawiedliwej granicy, opartej na zasadach etnograficznych, tworzącej dziś nie mur obcości, lecz granicę łączącą bratnie, głęboko zaprzyjaźnione narody.

Wyrównany został również dzięki towarzyszowi Stalinowi rachunek wielowiekowych sporów i wzajemnych krzywd między narodem polskim a narodem rosyjskim, sporów, które były zręcznie wykorzystywane przez siły forsujące niemiecką ekspansję na Wschód wbrew istotnym interesom obydwu narodów.

Dzięki towarzyszowi Stalinowi Polska Ludowa odrodzona w nowych granicach, oparta o Odrę, Nysę i Bałtyk jest organizmem państwowym narodowo jednolitym, o zdrowej strukturze gospodarczej, o wielkich możliwościach rozwojowych.

Po uwolnieniu się z więzów kapitalistycznych, hamujących rozwój Polski, po położeniu kresu penetracji imperialistycznej, która skrzywiała i wypaczała rozwój Polski, zagrażając jej niepodległości — suwerenność Polski jest zabezpieczona.

Toteż zasługi towarzysza Stalina zarówno w dziele wskrzeszenia Polski jak i zabezpieczenia jej rozwoju, siły i rozkwitu są wiekopomne.

Dlatego towarzysz Stalin otaczany jest tak głęboką czcią i miłością w Polsce przez wszystkich ludzi pracy, przez wszystkich niekłamanych patriotów.

Znikają urazy antyrosyjskie związane z okresem ucisku carskiego i podsycane po Rewolucji Październikowej przez obszarników i burżuazję a w szczególności przez piłsudczyznę i jej zbrodnicze rządy faszystowskie.

Dziś socjalistyczna kultura narodów radzieckich a przede wszystkim narodu rosyjskiego jest bodźcem do rozwoju socjalistycznej kultury polskiej opartej na najlepszych tradycjach narodu polskiego.

Dzięki tak głębokiemu przełomowi i dokonywającym się przeobrażeniom politycznym, gospodarczym i kulturalnym zostało zapoczątkowane przekształcanie się narodu polskiego z narodu szlachecko - burżuazyjnego w naród socjalistyczny, o ileż bardziej zwarty niż poprzednio, o ileż bardziej prężny, twórczy dzięki likwidowaniu sprzeczności klasowych — naród tworzący Rzeczpospolitą bardziej powszechną i bardziej wspaniałą niż kiedykolwiek w swych dziejach.

Towarzysz Stalin jest nie tylko zwycięzcą w wojnie — jest on również twórcą pokoju. Już w czasie wojny uzgadniał on zasady trwałego powojennego współżycia narodów, niezależnie od ich ustroju, na konferencjach w Moskwie i Jałcie. Po zakończeniu wojny, w Poczdamie, walczył skutecznie o utrzymanie zasady trwałego pokoju demokratycznego. Państwa imperialistyczne wkrótce sprzeniewierzyły się tym zasadom, które podpisały, weszły na drogę organizacji paktów wojennych, odbudowują w Niemczech Zachodnich nową bazę agresji.

W wyzwolonych przez Armię Radziecką krajach demokracji ludowej rozwija się przyjazna współpraca narodów między wszystkimi tymi krajami i ZSRR. Jest to współpraca twórcza i owocna dla wszystkich. Nie ma w tym współżyciu wzajemnym podziału na kraje wielkie i małe, jest ono oparte na wzajemnym poszanowaniu, na wzajemnej wymianie towarów i usług, na wzajemnej pomocy i współdziałaniu. W pierwszych latach trudności żywnościowych i gospodarczych wszystkie kraje demokracji ludowej zwracały się do towarzysza Stalina z prośbą o pomoc i towarzysz Stalin nigdy pomocy tej nie odmawiał. W r. 1945 i częściowo w 1946 Polsce zagrażał głód, Związek Radziecki przyszedł nam z pomocą żywnościową. Brakowało nam wielu surowców i maszyn, aby uruchomić w pełni przemysł — towarzysz Stalin śpieszył nam zawsze z przy-

jazną pomocą. Jest to nie tylko pomoc materialna, ale również kulturalna, polityczna i ideologiczna. Towarzysz Stalin mówił: „O przyjaźni rzeczywistej świadczą nie słowa, lecz czyny“. Kraj nasz doświadcza bardzo wielu przejawów przyjaźni i pomocy ze strony towarzysza Stalina, który ze szczególną życzliwością i troską odnosi się do naszych spraw i potrzeb, jak i do potrzeb innych zaprzyjaźnionych krajów. Jest to wyrazem jego ideowego stanowiska, tego samego stanowiska, które przebijało w jego przemówieniu w r. 1941 o obowiązku pomocy w wyzwoleniu narodom ujarzmionym. Jest to wyrazem wielkiej idei międzynarodowego braterstwa i przyjaźni, którą głosi i urzeczywistnia marksizm - leninizm.

Czy doświadczenia klęsk imperializmu, bankructwo jego zakusów, aby siłą zbrojną powstrzymać postępowy rozwój dziejów społecznych, któremu otwarła drogę Wielka Rewolucja Proletariacka, zmieniły kierunek polityki imperializmu? Nie, gdyż klasy pasożytnicze nie mogą wyzbyć się swej chciwości, swych dążeń grabieżczych, swej ideologii wyzysku i przemocy. Jakże gorączkowo i chorobliwie szarpią się one dziś — gdy idea wyzwolenia społecznego rozszerza się i rośnie pobudzając do walki uciemiężone narody — w nieprzytomnym lęku o swe istnienie i w nieprzytomnej nienawiści do ZSRR! Pogłębiający się ogólny kryzys kapitalizmu jest nieodłączny od samego systemu gospodarczego, który wciąż rodzi nowe przeciwieństwa i zaostrza stare. Wijąc się w sprzecznościach imperializm szuka nieprzytomnie ratunku w przygotowaniach wojennych, intrygach, koalicjach i nie cofa się przed zbrodniczymi planami podżegaczy wojennych, dla których pogrążenie ludzkości w nową katastrofę występuje tylko jako miraż nowych grabieży. Ale agresywnym i szaleńczym dążeniom imperializmu przeciwstawia się dziś nie tylko zorganizowana część proletariatu międzynarodowego. Przeciwstawiają się im setki milionów ludzi we wszystkich krajach świata. Rośnie i wzmaga się idea walki o pokój. Imię Stalina jest natchnieniem i sztandarem w walce o pokój dla setek milionów ludzi. Towarzysz Stalin walczył o pokój gromiąc hordy hitlerowskie. Walczył o pokój budując socjalizm. Dziś jest wodzem światowego obozu walki o pokój i niepodległość narodów uciskanych przez imperializm, walki o nowego człowieka, o przezwyciężenie wpływów burżuazyjnych w świadomości ludzkiej.

* * *

Sędziwy pisarz duński — Martin Andersen Nexö — pisał 10 lat temu:

> „Przyszłość należy do idei, której najpiękniejszym wcieleniem jest Stalin".

Ideą tą jest socjalizm — budowanie nowego, lepszego, szczęśliwszego świata. Marksizm przeobraził ideę tę w naukę, leninizm porywał masy pracujące do walki, aby przekształcić ją w czyn w ogniu rewolucji, stalinizm wydobył z mas niewyczerpane zasoby twórczej, rewolucyjnej energii i pracy, wcielił ją w budownictwo socjalistyczne, zapewnił socjalizmowi zdecydowaną i wciąż rosnącą w świecie przewagę.

W zdumiewającym umyśle towarzysza Stalina skoncentrowały się doświadczenia stuletniej walki rewolucyjnej proletariatu i potężne wzloty myśli jego genialnych poprzedników. Wielki uczeń Marksa, Engelsa i Lenina rozwinął wszechstronnie ich osiągnięcia teoretyczne wzbogacając je własnymi doświadczeniami historycznego okresu budownictwa socjalistycznego i drugiej wojny światowej, która — największa z wojen ludzkich — była decydującym starciem dwóch ustrojów i dwóch epok. Wyprowadził zwycięsko socjalizm z tego starcia i przekształcił go w potęgę niezwyciężoną. Jest wodzem i natchnieniem partii, którą tworzył wraz z Leninem — partii, która zbudowała socjalizm, najsilniejszej partii światowego proletariatu, jego stalowej i niezłomnej awangardy.

Dla klasy robotniczej całego świata imię Stalina wiąże się jak najściślej z wiarą w zwycięstwo — w zwycięstwo Sprawy robotniczej, w zwycięstwo nowej epoki w dziejach ludzkich. Właśnie zwycięstwo Sprawy robotniczej jest początkiem tej nowej epoki. Dzięki zwycięstwu Sprawy robotniczej imię Stalina, wyrosłe w walce klasowej, przeobraziło się w zdobycz ogólnoludzką: stało się ono potężną ostoją nowej ery dziejowej — ery Socjalizmu.

Dlatego dziś 70-a rocznica urodzin towarzysza Stalina budzi wzruszenie w sercach olbrzymiej większości ludzi pracy na całym świecie.

Józef Cyrankiewicz

Stalin przewodzi walce o rewolucyjną jedność klasy robotniczej

Jedność ruchu robotniczego stanowi jeden z podstawowych warunków zwycięstwa klasy robotniczej, ale warunkiem zwycięstwa jest jedność na określonej rewolucyjnej platformie. Taką platformą były w ubiegłym stuleciu nauki Marksa i Engelsa. Taką platformą jest w dobie obecnej marksizm-leninizm.

Warunkiem wytworzenia się takiej rewolucyjnej jedności ruchu robotniczego jest istnienie rewolucyjnej partii - awangardy, która sama stoi na gruncie rewolucyjnej teorii marksizmu-leninizmu i teorię tę realizuje w praktyce. Taka partia może kształtować się tylko w drodze walki. Tak samo jedność ruchu robotniczego na platformie rewolucyjnej marksizmu-leninizmu może wytworzyć się jedynie i wyłącznie w drodze walki. W drodze walki z wszelkimi przejawami ugody z burżuazją, z oportunizmem, kompromisowością, z rewizjonizmem, reformizmem, nacjonalizmem — słowem z tym wszystkim, co w ruchu robotniczym jest spadkiem ideologii burżuazyjnej, obcej i wrogiej klasie robotniczej.

Walka o prawdziwą jedność klasy robotniczej i ruchu robotniczego nie ma więc oczywiście nic wspólnego z jakimkolwiek „klajstrowaniem“, mechanicznym zlepianiem rozmaitych kierunków politycznych, które obok rewolucyjnego marksizmu a potem marksizmu-leninizmu zakorzeniły się w ruchu robotniczym. Lenin w swej pracy „Marksizm a rewizjonizm“ (1908 r.) tak pisze o tej stałej walce marksizmu z naporem ideologii burżuazyjnej na ruch robotniczy:

> „Lecz kiedy marksizm wyparł wszystkie stanowiące jako tako zakończony system, wrogie mu nauki — tendencje w nich wyrażone zaczęły szukać sobie innych dróg. Zmieniły się formy i przyczyny walki, ale walka trwała nadal. I drugie półwiecze istnienia marksizmu rozpoczęło się (lata 90-te zeszłego wieku) wystąpieniem wrogiego marksizmowi prądu wewnątrz marksizmu“.

Po rozgromieniu przez marksizm kierunków z gruntu wrogich, atakujących marksizm z zewnątrz rozpoczyna się okres prób rozsadzenia marksizmu od wewnątrz:

„Socjalizm przedmarksowski — czytamy dalej — został pobity. Walczy on dalej już nie na swoim samodzielnym gruncie, lecz na ogólnym gruncie marksizmu, jako rewizjonizm".

Lenin kończy swój artykuł genialnym przewidywaniem:

„To, co obecnie przeżywamy często tylko ideowo: spory wokół poprawek teoretycznych do Marksa, to, co obecnie znajduje praktycznie odbicie jedynie w poszczególnych częściowych zagadnieniach ruchu robotniczego w postaci sporów taktycznych z rewizjonistami i rozłamów na tej podstawie — wszystko to niezawodnie klasa robotnicza przeżyje w rozmiarach jeszcze większych, kiedy rewolucja proletariacka zaostrzy wszystkie zagadnienia sporne, skoncentruje wszystkie różnice zdań na punktach mających najbardziej bezpośrednie znaczenie dla określenia postępowania mas, zmusi do tego, by w wirze walki oddzielać przyjaciół od wrogów, odrzucać złych sojuszników dla zadania decydujących ciosów wrogowi.

Walka ideowa rewolucyjnego marksizmu z rewizjonizmem w końcu XIX w. jest jedynie wstępem do wielkich bitew rewolucyjnych proletariatu, idącego naprzód ku całkowitemu zwycięstwu swej sprawy wbrew wszelkim wahaniom, i słabościom drobnomieszczaństwa."

Rewolucyjny, marksistowski, marksistowsko-leninowski kierunek ruchu robotniczego, zgodnie ze swą istotą, tak zawsze stawiał zagadnienie jedności. Prawicowe, oportunistyczne, reformistyczne, rewizjonistyczne, nacjonalistyczne ugrupowania, których funkcją jest przeszczepianie na teren robotniczy ideologii burżuazyjnej, ideologii imperialistycznej poprzez zwalczanie rewolucyjnej ideologii klasy robotniczej, musi z konieczności cechować zakłamanie i doprowadzone do wysokiej doskonałości oszustwo polityczne. Ugrupowania te musiały też odpowiednio zafałszować zagadnienie jedności.

Od samych zaczątków nowoczesnego ruchu robotniczego aż po wybuch drugiej wojny światowej obóz oportunizmu szermował obłudnie hasłem pseudo-jedności, hasłem, które z jednej strony zmierzało do zamaskowania istotnych celów tego obozu, a z drugiej do utrudnienia wykrystalizowania się wyraźnie rewolucyjnych, wolnych od

Lenin i Stalin w Smolnym w noc z 24 na 25 października 1917

(Rysunek E. Kibrike)

Pomnik Czapajewa (Rzeźba S. Manizera)

wszelkich obcych naleciałości partii robotniczych o charakterze marksistowsko-leninowskim i hamowania wzrostu ich wpływów na masy robotnicze.

> „Wasze propagowanie „jedności" z oportunistami, z Legienami, z Dawidami, Plechanowami lub Czchenkelami i Potresowami itd. jest obiektywnie obroną u j a r z m i e n i a robotników przez imperialistyczną burżuazję za pośrednictwem jej najlepszych agentów w ruchu robotniczym" [1]).

Dopiero dziś, gdy wpływy socjaldemokracji topnieją w szybkim tempie i jej kontrrewolucyjny i antyrobotniczy charakter imperialistycznej agentury stał się oczywisty, wodzowie tego kierunku jawnie i otwarcie nawołują do rozbicia ruchu robotniczego. Na tych bowiem odcinkach, gdzie zrealizowana została jedność pod przywództwem rewolucyjnych odłamów ruchu robotniczego — grozi przywódcom prawicy zupełna utrata wpływów i odizolowanie zupełne od mas robotniczych. Dlatego, w panicznym strachu o swe polityczne wpływy, wodzowie prawicy przeszli do taktyki organizowania jawnych rozłamów w ruchu robotniczym.

To cyniczne obnażenie rozłamowej, rozbijackiej roli prawicy socjaldemokratycznej jest naturalnym następstwem historycznego rozwoju ruchu robotniczego. Powstanie partii bolszewickiej pod wodzą Lenina i Stalina stanowiło tu punkt przełomowy. Z chwilą powstania tej partii klasa robotnicza uzyskała skuteczny oręż walki o swe wyzwolenie w okresie rewolucyjnym. Był to okres nowych zadań. Powstała partia nowego typu.

> „Sądzić, że te nowe zadania mogą być rozwiązane siłami starych partii socjaldemokratycznych, wychowanych w pokojowych warunkach parlamentaryzmu — znaczy to skazać się na beznadziejną rozpacz, na niechybną klęskę"...
>
> „Stąd nieodzowna potrzeba nowej partii, partii bojowej, partii rewolucyjnej, dostatecznie odważnej, aby poprowadzić proletariuszy do walki o władzę, dostatecznie doświadczonej, aby zorientować się w skomplikowanych warunkach sytuacji rewolucyjnej, i dostatecznie giętkiej, aby ominąć wszelkie skały podwodne w drodze do celu".

---

[1]) W. Lenin „Imperializm a rozłam w socjaliźmie" w zbiorze „Marks — Engels — marksizm", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 316.

„Jeśli brak takiej partii, to nie można nawet myśleć o obaleniu imperializmu, o zdobyciu dyktatury proletariatu".
„Ta nowa partia — to partia leninizmu"[2]).

Partie socjaldemokratyczne, górujące w owym okresie w całym ruchu robotniczym środkowej i wschodniej Europy, były typem stronnictw parlamentarnych, niezdolnych do prowadzenia walki rewolucyjnej.

„Oznacza to, że partie II Międzynarodówki nie nadają się do rewolucyjnej walki proletariatu, że nie są bojowymi partiami proletariatu, prowadzącymi robotników do zdobycia władzy, lecz aparatem wyborczym, przystosowanym do wyborów parlamentarnych i do walki parlamentarnej. Tym się właściwie tłumaczy fakt, że w okresie panowania oportunistów z II Międzynarodówki podstawową organizacją polityczną proletariatu była nie partia — lecz frakcja parlamentarna. Wiadomo, że w rzeczywistości partia była w tym okresie dodatkiem do frakcji parlamentarnej i elementem obsługującym tę frakcję. Nie trzeba chyba dowodzić, że w takich warunkach i z taką partią na czele nie mogło być nawet mowy o przygotowaniu proletariatu do rewolucji"[3]).

Powstanie partii bolszewickiej wskazywało drogę proletariatowi całego świata. Zwycięstwo Rewolucji Październikowej przez tę partię przygotowane, zrealizowane i zwycięsko wyzyskane dla budowy socjalizmu w Rosji — stanowiło punkt zwrotny w dziejach walki klasowej. Potwierdziło ono w pełni słuszność stanowiska partii bolszewickiej i jej genialnych przywódców, organizatorów i teoretyków — Lenina i Stalina.

„Dzisiejszy socjaldemokratyzm — to *ideowa opora* kapitalizmu. Lenin miał po tysiąckroć rację, gdy mówił, że dzisiejsi politycy socjaldemokratyczni są „prawdziwymi agentami burżuazji w ruchu robotniczym, robotniczymi sługusami klasy kapitalistów", że w „wojnie domowej proletariatu z burżuazją" nieuchronnie staną „po stronie wersalczyków przeciw komunardom". *Nie podobna skończyć z kapitalizmem nie kończąc z socjaldemokratyzmem w ruchu robotniczym.* Dlatego też era

---

[2]) J. Stalin „Zagadnienia leninizmu" wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 73.
[3]) Tamże, str. 72.

umierania kapitalizmu jest równocześnie erą umierania socjaldemokratyzmu w ruchu robotniczym"[4]).

Nakazem strategii rewolucyjnej było — wykrystalizowanie w ruchu robotniczym każdego kraju odrębnej partii rewolucyjnej, opartej na zasadach marksizmu - leninizmu, zmierzającej drogą wytkniętą przez najbardziej rewolucyjną partię świata, przodującą całemu ruchowi robotniczemu — partię bolszewicką. Wodzowie rewolucyjnego odłamu ruchu robotniczego nigdy nie wahali się stawiać jasno i otwarcie sprawy jedności. Marks i Engels ganili surowo swych niemieckich przyjaciół w zaraniu dziejów Niemieckiej Socjalnej Demokracji za próby jednoczenia ruchu na platformie kompromisu z lassalczykami czy innymi reprezentantami oportunizmu tych czasów. Lenin i Stalin niemiłosiernie zwalczali każdą próbę zamazywania jasnego oblicza ideologicznego partii i szukania chwiejnych kładek porozumienia z oportunistami na płaszczyźnie jakiegokolwiek kompromisu ideologicznego.

„Ale skąd pochodzą te przeciwieństwa i rozbieżności i gdzie są ich źródła?

Sądzę, że źródła przeciwieństw wewnątrz partii proletariackich kryją się w dwóch okolicznościach.

Jakie to są okoliczności?

Jest to, po pierwsze nacisk burżuazji oraz ideologii burżuazyjnej na proletariat i jego partię w warunkach walki klasowej, — nacisk, któremu często ulegają najmniej odporne warstwy proletariatu, a zatem — i najmniej odporne warstwy partii proletariackiej. Nie można uważać, że proletariat jest kompletnie izolowany od społeczeństwa, i że stoi poza społeczeństwem. Proletariat stanowi część społeczeństwa, związaną wieloma nićmi z jego rozmaitymi warstwami. Partia zaś jest częścią proletariatu. Dlatego też i partia nie może być wolna od związków i wpływu rozmaitych warstw społeczeństwa burżuazyjnego. Nacisk burżuazji i jej ideologii na proletariat i jego partię wyraża się w tym, że burżuazyjne idee, zwyczaje, obyczaje, nastroje przenikają często do proletariatu i jego partii przez pewne warstwy proletariatu, w ten lub inny sposób związane ze społeczeństwem burżuazyjnym.

---

[4]) Tamże, str. 190.

Jest to, po wtóre, niejednolitość klasy robotniczej, istnienie rozmaitych warstw wewnątrz klasy robotniczej"[5]).

Towarzysz Stalin powiada dalej:

„Naturalnie, że przy każdym zakręcie w rozwoju walki klasowej, przy każdym zaostrzeniu walki i spotęgowaniu trudności, różnica poglądów, przyzwyczajeń i nastrojów rozmaitych warstw proletariatu musi się niechybnie ujawnić w postaci pewnych rozbieżności w partii, nacisk zaś burżuazji i jej ideologii musi niechybnie rozbieżności te zaostrzyć, dając im ujście w postaci walki wewnątrz partii proletariackiej.

Takie są źródła przeciwieństw i rozbieżności wewnątrzpartyjnych"...[6])

„Nie oznacza to, że partia ma się stać klubem dyskusyjnym. Przeciwnie, partia proletariacka jest i powinna pozostać bojową organizacją proletariatu. Chcę tylko powiedzieć, że nie można lekceważyć i zamykać oczu na rozbieżności wewnątrz partii, jeśli rozbieżności te mają charakter zasadniczy. Chcę tylko powiedzieć, że jedynie w drodze walki o zasadniczą marksistowską linię można będzie ustrzec partię proletariacką od nacisku i wpływu burżuazji. Chcę tylko powiedzieć, że jedynie w drodze przezwyciężania przeciwieństw wewnątrzpartyjnych można będzie osiągnąć uzdrowienie i wzmocnienie partii"[7]).

Wodzowie zwycięskiej rewolucji socjalistycznej budowali siłę swej partii na monolitności ideologicznej, na walce, nieubłaganej, ostrej walce z wszelkimi przejawami oportunizmu, prawicowości, centryzmu czy też sekciarstwa w jej własnych szeregach. Jedność budowali w walce. Jedność partii wykuwała się w walce z oportunizmem wewnątrz partii. Jedność ruchu robotniczego hartowała się w walce Partii z wszelkimi odłamami oportunistycznymi, mieńszewickimi w ruchu robotniczym, drogą wypierania ich wpływów z ruchu i skupiania mas robotniczych pod sztandarem marksizmu - leninizmu.

„Jeżeli partia nasza zdołała wytworzyć w sobie jedność wewnętrzną i niesłychaną zwartość swych szeregów, to przede

---

5) J. Stalin, Dzieła t. IX, str. 9—10.

6) Tamże, str. 11—12.

7) Tamże, str. 12.

wszystkim dlatego, że umiała w porę oczyścić się od plugastwa oportunizmu, umiała wypędzić precz z partii likwidatorów i mieńszewików. Droga rozwoju i umacniania partii proletariackich prowadzi poprzez oczyszczanie ich od oportunistów i reformistów, socjalimperialistów i socjalszowinistów, socjalpatriotów i socjalpacyfistów. Partia wzmacnia się przez to, że oczyszcza swe szeregi od żywiołów oportunistycznych"[8]).

* * *

Dialektyki tego procesu nie rozumieją oportuniści i centryści, dla których jedność jest czymś formalnie - mechanicznym, sprowadzającym się do porozumień o charakterze koalicyjno-parlamentarnym, albo — w innych warunkach — do poczucia likwidacji.

Tymczasem jedność klasy robotniczej rodzi się jedynie i wyłącznie w walce. Rzecz oczywista, że walka ta nie wyczerpuje się bynajmniej dyskusją w sferze abstrakcyjnych sporów z „teoretykami" socjalnej demokracji na temat słuszności takich czy innych sformułowań programowych. Czystość ideologiczna i prawidłowość teoretyczna wszelkich sformułowań jest rzeczą zasadniczą i sprawą pierwszorzędnej wagi dla stworzenia konkretnej bazy mobilizacyjnej mas wokół haseł partii rewolucyjnej.

„Zdemaskować socjaldemokrację i sprowadzić ją do roli nic nie znaczącej mniejszości w obrębie klasy robotniczej, można tylko w toku codziennej walki o konkretne potrzeby klasy robotniczej. Socjaldemokrację należy stawiać pod pręgierz nie na gruncie jakichś problemów kosmicznych, lecz na gruncie codziennej walki klasy robotniczej o polepszenie warunków materialnych i politycznych, przy czym zagadnienia zarobków, dnia roboczego, warunków mieszkaniowych, ubezpieczeń, podatków, bezrobocia, drożyzny itd., powinny odgrywać bardzo poważną, jeśli nie decydującą rolę. Bić socjaldemokratów każdego dnia na gruncie tych zagadnień, demaskując ich zdradę,— oto nasze zadanie". [9])

Umiejętność formułowania haseł, mobilizujących masy, skupiania mas wokół najbardziej żywotnych spraw przy równoczesnym bezlitosnym demaskowaniu zdrady, oportunizmu i zakłamania socjal-

---

8) J. Stalin „Zagadnienia leninizmu" str. 82.
9) J. Stalin, Dzieła t. VII, str. 37.

demokratycznych przywódców stanowi istotny warunek przyśpieszenia procesów jednoczeniowych klasy robotniczej.

* * *

Sprawa walki o jedność robotniczą i jedność mas pracujących stoi dziś w całej rozciągłości przed ruchem robotniczym Europy Zachodniej.

Tu bowiem socjaldemokracja pozostała nadal główną agenturą burżuazji na terenie ruchu robotniczego. Zmienił się w ciągu lat charakter socjaldemokracji europejskiej, ale pozostała ta sama funkcja, spełniana dziś ze szczególną nikczemnością. Po wielu latach wysługiwania się własnej burżuazji, „socjaliści" spod znaku Bluma, Attlee, Bevina, Spaaka, Saragata przeszli na łaskawy chleb nowego pana. Plan Marshalla posłużył do nabycia burżuazji zachodniej wraz z dobrodziejstwem inwentarza. Amerykanie nabyli skrachowany majątek burżuazji zachodnio - europejskiej wraz z jej lokajami.

O ile jednak pewne koła burżuazyjne przerażone zachłannością amerykańskiego imperializmu próbują, acz nieśmiało i lękliwie, stawiać jakiś opór i targować się o własną skórę, o tyle socjaldemokracja przeprowadziła się na podwórko amerykańskie z larami i penatami, czując się jak na swoich śmieciach. Jej zaprzaństwo poszło tak daleko, że wyrzeka się dziś nawet swego burżuazyjnego państwa narodowego. Od skrajnego szowinizmu przeszła do bezwstydnego kosmopolityzmu, dając agresji amerykańskiej nadbudowę „ideologiczną" w postaci teoryjek o „przeżyciu się" suwerenności narodowej. Gorliwi aż do odbrzydliwości realizatorzy programów szowinistycznych własnej burżuazji z okresu pierwszej wojny światowej, stali się dziś entuzjastami wyrzeczenia się własnego poczucia narodowego. Naturalny to bieg rzeczy u szowinistów i nacjonalistów burżuazyjnych, dla których frazes narodowy jest tylko osłoną brudnych interesów klasowych burżuazji. Gdy zaś tego wymaga zmieniona sytuacja — broni się interesu klasowego przy pomocy dogodniejszej w danej chwili frazeologii kosmopolitycznej.

Główna agentura burżuazji — socjaldemokracja — ma dziś wyraźnie zakreślone zadanie polityczne. Jej naczelną funkcją w służbie imperialistycznych rządów i podżegaczy wojennych jest rozbijanie ruchu robotniczego. Zbiega się to z własnym interesem przywódców

socjaldemokratycznych, dla których jedność stanowi groźbę utraty wpływów w masach.

Ogromne postępy jedności na odcinku ruchu zawodowego (ŚFZZ), kobiecego i młodzieżowego, zmusiły imperializm do zdwojenia wysiłków rozbijackich na tym odcinku. Nastąpiły znane fakty, narodziła się międzynarodówka zdrajców pod wodzą bonzów związkowych Anglii i Ameryki.

Ale szczególne zadanie przypadło w udziale socjaldemokratycznym rozbijaczom na tle potężniejącego ruchu politycznego i ekonomicznego francuskiej i włoskiej klasy robotniczej i na tle rosnącego z niebywałym rozmachem międzynarodowego ruchu obrońców pokoju.

Akcja proletariatu francuskiego i włoskiego tudzież ofensywa ruchu pokoju godzi bezpośrednio w najistotniejsze plany amerykańskiego i brytyjskiego imperializmu.

Tutaj imperializm natknął się na potężny ruch ludowy, kierowany przez ruch robotniczy pod wodzą partii komunistycznych i politycznie związany z obozem państw antyimperialistycznych, którego ośrodek stanowi ZSRR.

Socjaldemokracja wysunięta została natychmiast na przednie linie walki z zadaniem rozprzężenia i osłabienia tego ruchu.

Ruch robotniczy koncentruje się w chwili obecnej na walce z podżegaczami wojennymi o utrwalenie pokoju światowego.

W walce tej główne zadanie przypada w udziale partiom komunistycznym. Ich zadaniem musi być skupienie pod sztandarami walki o pokój jaknajszerszych mas ludowych, wszystkich uczciwych ludzi pracy, nauki, kultury. Zadanie to sprowadza się do rozwinięcia szerokiego ruchu o charakterze ogólnonarodowym pod hegemonią klasy robotniczej, pod hasłem centralnym walki o pokój. Stwarza to olbrzymie możliwości mobilizacyjne.

W pierwszym rzędzie jest to jednak walka o jedność działania klasy robotniczej, a więc walka o przezwyciężenie i wyparcie wpływów socjaldemokratycznych z ruchu robotniczego. Walka o jedność jest więc bezlitosną walką z socjaldemokratyzmem, łączy się z demaskowaniem przywódców, wiąże się ściśle z obnażaniem istotnej reakcyjnej, antyludowej i antynarodowej, kosmopolitycznej treści bagażu ideologicznego socjaldemokracji.

Droga do jedności klasy robotniczej jest procesem pełnym sprzeczności, zygzaków i wahań, procesem wyzwalania się lewicy

socjalistycznej, a w szczególności robotników socjalistycznych, z ideowego bagażu socjaldemokratyzmu, jest procesem odłupywania się od prawicowego kierownictwa i skupiania się przy partiach marksistowskich a potem w szeregach partii marksistowskich (Francja), ewentualnie eliminowania prawicy z partii socjalistycznych, kierowanych przez lewicę i pogłębiania w walce z prawicą jedności działania z partiami komunistycznymi (Włochy).

Przykład Francji wskazuje na stały proces odchodzenia robotników od partii socjaldemokratycznej i przechodzenia w szeregi partii komunistycznej. Socjaldemokracja francuska, wyrażająca interesy imperializmu amerykańskiego, w swoim składzie socjalnym już dawno stała się partią drobnomieszczańską, tracąc wpływy w ruchu robotniczym.

Jest ona wyrazem nacisku burżuazji na mniej uświadomione elementy w ruchu robotniczym. Usadowiwszy się na bazie drobnomieszczaństwa usiłuje osłabiać wpływ partii komunistycznej na warstwy pośrednie, których przecież najżywotniejszym interesem, tak jak i całego narodu, jest, pod przewodem klasy robotniczej, bronić suwerenności kraju przed zachłannością amerykańskiego imperializmu i walczyć we wspólnym froncie pokoju.

Dalsze umacnianie szeregów partii komunistycznych, konsekwentna walka o jedność klasy robotniczej i stwarzanie podstaw prawdziwego ruchu jedności demokratycznej i narodowej wokół walki o pokój, wokół walki o niepodległość i suwerenność narodową krajów podporządkowanych imperializmowi amerykańskiemu sprawi, że zdradziecka i rozbijacka socjaldemokracja bita będzie nie tylko w ruchu robotniczym, ale i w swoim obecnym gnieździe — w drobnomieszczaństwie.

Przykład Włoch wskazuje jak mówił towarzysz Togliatti na naradzie Biura Informacyjnego Partii Komunistycznych w drugiej połowie listopada 1949 r., że:

> „Wielka partia, jaką jest socjalistyczna partia Włoch, pozostała wierna swym pozycjom jedności i walki klasowej, a wszelkie manewry skierowane przeciw niej przez prawicowych socjaldemokratów lub centrystów pod fałszywym hasłem „jedności socjalistycznej“ ponosiły dotąd porażkę“.

Niemniej jednak zarysowuje się tam nowa próba dywersji: ostatnie wiadomości mówią o utworzeniu nowej partii socjalistycznej, mającej zastąpić nieudaną i skompromitowaną dywersję Saragata

i mającej występujących z tej partii robotników odciągnąć lewym frazesem od przejścia na pozycje szczerej jedności działania.

Manewr ten charakteryzuje nowe próby dywersji stosowane przez wypróbowanych rozbijaczy z COMISCO. Z drugiej strony manewr ten jest refleksem obiektywnej sytuacji w ruchu robotniczym: porzucania przez robotników prawicowych partii socjaldemokratycznych i poszukiwania przez nich drogi na lewo, którą usiłują im zagrodzić agenci z COMISCO.

Wszelkie dywersje wobec narastającej jedności klasy robotniczej w krajach zachodu spotykają się z coraz bardziej skuteczną walką partii komunistycznych.

Orężem w tej walce staje się także ostatnia uchwała Biura Informacyjnego Partii Komunistycznych w sprawie jedności klasy robotniczej.

W ten sposób na czoło zadań rewolucyjnych partii robotniczych na zachodzie Europy wysuwa się walka o jedność klasy robotniczej.

To pozwoli „na gruncie jedności klasy robotniczej stworzyć jedność narodową wszystkich sił demokratycznych w celu mobilizacji szerokich mas ludowych do walki z imperializmem anglo - amerykańskim i rodzimą reakcją". (Z rezolucji Narady Biura Informacyjnego Partii Komunistycznych).

* * *

Kraje demokracji ludowej mają już za sobą poważne doświadczenie w walce o jedność klasy robotniczej, mają w tej walce decydujące sukcesy. Nie należy jednak popadać w samozadowolenie i sądzić, że na zjednoczeniu ruchu robotniczego kończy się walka o uczynienie z partii skutecznej siły motorycznej dalszych przeobrażeń społecznych, czyli walka o bolszewizację partii.

Tak jak zdobycie władzy państwowej przez proletariat jest początkiem a nie końcem jego rewolucyjnych przeobrażeń, tak i zjednoczenie klasy robotniczej w ustroju demokracji ludowej, dokonane na gruncie marksizmu - leninizmu, nie było końcem lecz decydującą fazą dalszego procesu utrwalania, umacniania osiągniętej jedności klasy robotniczej.

Teraz dopiero można, w ramach jednej partii marksistowsko - leninowskiej, do końca przeprowadzać skuteczną walkę z odchyleniami i błędami ideologicznymi, teraz dopiero można wytępić pozo-

stałości i nawyki socjaldemokratyzmu, ponieważ nie znajdują już one przedłużenia i rozwinięcia w drugiej partii, ponieważ demaskują się one jako rezultat bezpośredniego nacisku burżuazji na partię klasy robotniczej, jako agentura burżuazji w ruchu robotniczym, a nie mają alibi taktycznej ustępliwości wobec drugiej — dojrzewającej do jedności — wyzwalającej się spod nacisku burżuazji partii.

Doświadczenie walki o jedność klasy robotniczej w krajach demokracji ludowej, sprzęgniętej nierozerwalnie z zagadnieniami walki o władzę i z właściwym pojmowaniem demokracji ludowej jako formy dyktatury proletariatu stanowi wprost klasyczne potwierdzenie sformułowanych przez Lenina i Stalina, praw rozwoju społecznego, obowiązujących w epoce imperializmu i rewolucji socjalistycznych.

Po drugiej wojnie światowej, w wyniku rozgromienia faszyzmu przez Związek Radziecki, w wyniku zmiany układu sił w skali międzynarodowej, w wyniku oswobodzenia krajów Europy środkowej i południowo - wschodniej przez Armię Radziecką, masy ludowe tych krajów pod przewództwem partii robotniczych ujęły władzę w swoje ręce i kształtowały i utrwalały ustrój demokracji ludowej, przeprowadzając zasadnicze reformy społeczne, jak nacjonalizacja przemysłu i reforma rolna. Działo się to stosownie do warunków miejscowych w różnym tempie i w różnym nasileniu. Kierunek był wszędzie jeden i ten sam: w walce o utrwalenie ustroju demokracji ludowej, toczonej pod przewodem partii robotniczych, dojrzewało w procesie utrwalania i umacniania się władzy ludowej pojmowanie demokracji ludowej jako formy dyktatury proletariatu, w warunkach panujących po drugiej wojnie światowej, w warunkach oparcia o Związek Radziecki.

A więc, wbrew tendencjom socjaldemokratycznym, ujęcie władzy przez rządy robotniczo - chłopskie było nie zakończeniem procesu rewolucyjnego, czyli tym samym jego wygaśnięciem, ale początkiem. Stanęło w pełni pytanie, jakiemu celowi ma ta władza służyć, czy zbliżaniu się do socjalizmu w swoistych formach ludowo - demokratycznej realizacji dyktatury proletariatu, czy też ma ona stanowić — jak tego chcieli oportuniści i prawicowcy — prowizorium „złotego środka“ między kapitalizmem a socjalizmem, które w nieuchronnej konsekwencji wstecznego rozwoju musiałoby doprowadzić do odrodzenia się przytłumionych lecz nie wyrugowanych żywiołów kapitalistycznych w mieście i rozrostu żywiołów kapitalistycznych, kułackich, na wsi.

W tym drugim wypadku rozwój sytuacji wspomagany naciskiem i penetracją międzynarodowej reakcji musiałby doprowadzić prędzej czy później bądź do upadku demokracji ludowej i przekształcenia jej w demokrację burżuazyjną, z dalszymi perspektywami zwyrodnienia bądź też bezpośrednio do zwyrodnienia jej — jak to wskazuje przykład Jugosławii — w policyjny reżim faszystowski, dla atakowania Związku Radzieckiego, w bazy wypadowe imperializmu przeciwko krajowi socjalizmu, a więc przeciwko perspektywom rozwoju własnych narodów, przeciwko ich niepodległości.

W ten sposób kraje te nie dopuszczając do swojego rozwoju ku socjalizmowi, zmierzałyby w kierunku swej degradacji i upadku, byłyby jak bóg grecki Kronos, który pożerał każde swe nowonarodzone dziecię.

Taki sens miały nacjonalistyczne odchylenia w krajach demokracji ludowej, które — gdyby nie zostały na czas zdemaskowane — pożarłyby owoce pierwszych zwycięstw mas ludowych, uniemożliwiając dalszy marsz do socjalizmu.

Dalszy marsz do socjalizmu został zabezpieczony zwycięską walką o jedność klasy robotniczej, toczoną w różnych formach przez cały okres utrwalania władzy demokracji ludowej.

Siły imperializmu i reakcji międzynarodowej tudzież sprzymierzone z nimi żywioły reakcji rodzimej stawały na kolejnych liniach ataku i obrony.

Po rozbiciu jawnie kontrrewolucyjnych sił faszystowskich (podziemie, NSZ w Polsce, zwolennicy Horthy'ego na Węgrzech, niedobitki Żelaznej Gwardii w Rumunii itd.) nastąpiło rozgromienie t. zw. legalnej opozycji, związanej zresztą z podziemiem i stanowiącej jego ideologiczną melinę, dyrygowanej przez zagraniczne ośrodki dyspozycyjne i sprzęgniętej z prawicą socjalistyczną (Mikołajczyk, Nagy, Petkov, Maniu, narodowi socjaliści w Czechosłowacji).

Równocześnie z rozgromieniem tej, korzystającej z przywileju legalności opozycji, rozwiały się marzenia prawicowych socjalistów o odgrywaniu roli parlamentarnego języczka u wagi w ustroju demokracji ludowej, aby ją ciągnąć wstecz i usiłować zdegenerować w demokrację typu burżuazyjnego.

Rozgromienie t. zw. opozycji dokonało się dzięki jedności działania klasy robotniczej, dzięki hegemonii klasy robotniczej we frontach narodowych.

Napięcie walki klasowej zacieśniało jednolity front w masach robotniczych, czyniło go coraz lepszym motorem działania klasy robotniczej, podnosiło na wyższy poziom świadomość mas partyjnych, przyspieszało rozwój jednolitego frontu w kierunku jedności organicznej.

Równocześnie rosnące napięcie walki klasowej, sukcesy jedności działania, wzrost świadomości rewolucyjnej mas partyjnych i wynikająca z niego walka z prawicą socjalistyczną powodowała odgradzanie oportunistów od ruchu robotniczego i — parafrazując słowa Stalina „odrzucenie ich do obozu bezpośrednich obrońców kapitalizmu", demaskując ich jako agentów imperializmu.

Jaskrawym przykładem takiego odsłonięcia przyłbicy przez prawicę socjalistyczną, działającą już w warunkach powojennych i równocześnie jaskrawym przykładem nędznej roli centrystów był znamienny kongres czeskich socjaldemokratów w Brnie, w jesieni 1947 r., dyrygowany bezpośrednio przez agentów wywiadu angielskiego i amerykańskiego z COMISCO.

Inne kraje miały takich przykładów także pod dostatkiem. Prawica socjalistyczna, wrogowie jednolitego frontu, działali mniej otwarcie podczas kongresów, a znacznie więcej i znacznie jadowiciej w codziennej, podjazdowej, pełnej zatrutych strzałów walce z jednolitym frontem.

Część prawicy socjalistycznej wypowiedziała demokracjom ludowym wojnę od samego początku.

WRN Arciszewskich, Kwapińskich, Zarembów i Pużaków z miejsca bez wahań wystąpiło jako antynarodowa agentura imperialistyczna, kontynuując i uzupełniając nowymi elementami swą rolę z czasów wojny i sprzed wojny. Tutaj sprawa była jasna od samego początku.

Inaczej rzecz miała się z tą częścią prawicy socjalistycznej, która pozornie włączyła się w pierwszym okresie do obozu demokracji ludowej i z tymi elementami oportunistycznymi, które w toku zaostrzającej się walki klasowej zaczynały ku prawicy ciążyć.

Prawica socjaldemokratyczna stała się w owym okresie głównym szermierzem różnych wstecznych teorii, które miały na celu wykoleić ewolucję demokracji ludowej na tory odradzania się kapitalizmu i degeneracji władzy ludowej.

I wtedy właśnie najistotniejszym momentem walki o właściwe oblicze demokracji ludowej, o jej socjalistyczną przyszłość, stała

się walka o jedność klasy robotniczej na platformie rewolucyjnej ideologii. Jedność działania ruchu robotniczego w postaci jednolitego frontu opartego o przodującą i rewolucyjną PPR, stanowiła w owym okresie ostoję frontu narodowego, obejmującego, poza sojuszniczymi ugrupowaniami politycznymi — także szerokie rzesze mas bezpartyjnych. Jedność działania klasy robotniczej stanowiła wzrastającą siłę motoryczną przemian społecznych.

Ale jedność działania partii robotniczych nie była zjawiskiem statycznym. Albo przeobrażała się po przez coraz silniejsze zbliżenie obu odłamów w jedność organiczną, albo pozostawała przez pewien czas doraźną kombinacją polityczną, skazaną na stopniowy rozpad lub wręcz rozbicie. Na to właśnie liczyła prawica socjalistyczna i na te jej rachuby stawiała cała reakcja krajowa i zagraniczna.

Zacieśnianie jedności działania klasy robotniczej powodowało, poprzez walkę z prawicą, opierającą się jednolitemu frontowi, polaryzację w partiach socjalistycznych pomiędzy zdrowymi częściami partii a agenturami burżuazji i reprezentantami jej aktualnych interesów, polegających na rozsadzeniu jednolitego frontu. Rzecz prosta — walka nie przebiegała bez trudności i bez wahań — w szczególności centrystowskich — bez opóźnień w dojrzewaniu ideologicznym.

Zwycięstwo w tej walce doprowadziło do zdemaskowania prawicy, do izolowania jej od mas, do usunięcia z kierownictw, do wyrzucenia z Partii. Decydującą rolę w tej walce odegrała czynna pomoc komunistów. Ona pomogła przezwyciężyć wahania, trudności i opory.

* * *

Momentem przełomowym w dojrzewaniu ideologicznym ruchu robotniczego w krajach demokracji ludowej było jasne, po przezwyciężeniu nacjonalistycznego i oportunistycznego odchylenia, sformułowanie istoty demokracji ludowej jako formy dyktatury proletariatu.

> „Formy państw burżuazyjnych są nadzwyczaj różnorodne, lecz istota ich jest ta sama: wszystkie te państwa, tak czy owak są jednak w ostatecznym wyniku bezwarunkowo *dyktaturą burżuazji.* Przejście od kapitalizmu do komunizmu musi naturalnie dać ogromną obfitość i różnorodność form politycznych, lecz

istota rzeczy będzie przy tym nieodzownie ta sama: *dyktatura proletariatu*"[10]).

A o dyktaturze proletariatu tak mówi towarzysz Stalin:

„Dyktatura proletariatu ma swe okresy, swoje szczególne formy, różnorodne metody pracy. W okresie wojny domowej szczególnie bije w oczy strona przemocy w dyktaturze. Z tego jednak wcale nie wynika, że w okresie wojny domowej nie odbywa się żadna praca twórcza. Bez pracy twórczej prowadzenie wojny domowej jest niemożliwe. W okresie budownictwa socjalizmu, przeciwnie, szczególnie bije w oczy pokojowa, organizatorska, kulturalna praca dyktatury, praworządność rewolucyjna itd. Jednakże z tego znowu wcale nie wynika, że strona przemocy w dyktaturze odpadła lub może odpaść w okresie budownictwa".[11])

W krajach demokracji ludowej, dzięki warunkom stworzonym przez zwycięstwo Związku Radzieckiego nad faszyzmem i wynikłemu z niego korzystnemu układowi sił klasowych, dzięki oparciu o potężne państwo socjalistyczne — Związek Radziecki, niewątpliwie ostatnia faza „wojny domowej", a więc zdobycia i utrwalenia władzy ludowej, mimo zaciętego oporu podziemia i ofiar, które ta walka pochłonęła, przebiegała w innych okolicznościach niż w pierwszym kraju socjalizmu, Związku Radzieckim, powodując nawet sformułowania w rodzaju „łagodna rewolucja".

Niesłuszne jednak było ograniczanie okresów „wojny domowej" do momentu ustanowienia władzy ludowej po wyzwoleniu krajów przez Armię Radziecką. Przecież walka z faszyzmem o niepodległość i demokrację, walka o wyzwolenie kraju spod okupacji hitlerowskiej była równocześnie dla obozu demokracji, skupionego w Krajowej Radzie Narodowej pod przewodem partii klasy robotniczej, swoistą „wojną domową" z rządem londyńskim, z Delegaturą, z własną burżuazją, z rodzimym faszyzmem.

Nie była to „łagodna" wojna domowa. Była to bezlitosna wojna, w której hitlerowski okupant — tępiąc ze szczególną zaciekłością demokratów — odgrywał rolę „interwenta" przychodzącego w sukurs rodzimej burżuazji, działającego wspólnie z rodzimymi faszystami.

---

[10]) W. Lenin, Dzieła Wybrane, t. II, Moskwa 1948 r., str. 179—180.

[11]) J. Stalin „Zagadnienialeninizmu", wyd. „Książka i Wiedza", 1949 r. str. 125.

Rozstrzygnięcie przyniosło wielkie zwycięstwo Związku Radzieckiego nad faszyzmem w wojnie narodów o niepodległość i demokrację, rozgromienie hitleryzmu.

To międzynarodowe zwycięstwo Związku Radzieckiego nad faszyzmem, było więc równocześnie dla polskiego obozu demokracji podstawą zwycięstwa nad rodzimym faszyzmem i rodzimą burżuazją w walce o zdobycie władzy, a potem o jej utrwalenie.

Któż pamiętając te straszliwe zmagania Związku Radzieckiego z hitleryzmem i okupioną tyloma ofiarami walkę polskiej demokracji przeciw hitleryzmowi i polskim faszystom powie, że z jasnego nieba, łagodnie „spłynęła" na nas rewolucja.

Tak rozumować to znaczy nie widzieć istotnego przebiegu „wojny domowej", nie odczuwać jej napięcia, nie widzieć jak wyzwoleńcza rola Związku Radzieckiego w wojnie z hitleryzmem przerastała w rolę potężnego sojusznika sił rewolucyjnych w poszczególnych krajach, których walka z hitleryzmem przerastała w swoistą wojnę domową, popadać na wstępie w oportunistyczną ocenę warunków.

Rewolucja w swoim całokształcie nie była więc „łagodna".

To była walka na śmierć i życie narodów.

Niemniej jednak przebieg ostatniej fazy „wojny domowej", po wyzwoleniu kraju, o utrwalenie władzy dzięki zasadniczemu rozstrzygnięciu, które padło w momencie zdruzgotania hitleryzmu przez Związek Radziecki, i dzięki panice w którą popadła burżuazja, nasuwał określenia w rodzaju „łagodna rewolucja".

Nieporozumienie przy odczytywaniu formułki „łagodna rewolucja" polegało po pierwsze na tym, że jedną z faz wojny domowej brano za całość i na tym, że oportuniści przez „łagodność" rozumieli nie sam odmienny przebieg okresu walki o utrwalenie władzy, odmienny dzięki przytoczonym wyżej okolicznościom, ale rzekomą łagodność zrozumieli jako pożądaną przez nich płytkość przemian rewolucyjnych. Stąd wzięły się m. in. sformułowania o demokracji ludowej jako formie współżycia i solidarystycznej symbiozy kapitalizmu i socjalizmu.

W niektórych sformułowaniach to współżycie miało tak statyczną i obiecująco trwałą formę, że wobec nich równie fałszywa teza o wygasaniu walki klas i przerastaniu kapitalizmu w socjalizm aż raziła niektórych „demokratów ludowych" swoją „dynamiką".

Dodać do tego trzeba, że w warunkach demokracji ludowych przy odmienności w nasileniu swoistej wojny domowej od początku „szczególnie biła w oczy pokojowa, organizatorska, kulturalna praca dyktatury"... Więcej. Był to okres odbudowy i leczenia krajów ze skutków wojny i okupacji itlerowskiej. Był to okres szerokich frontów narodowych o coraz wyraźniej zarysowanej hegemonii klasy robotniczej.

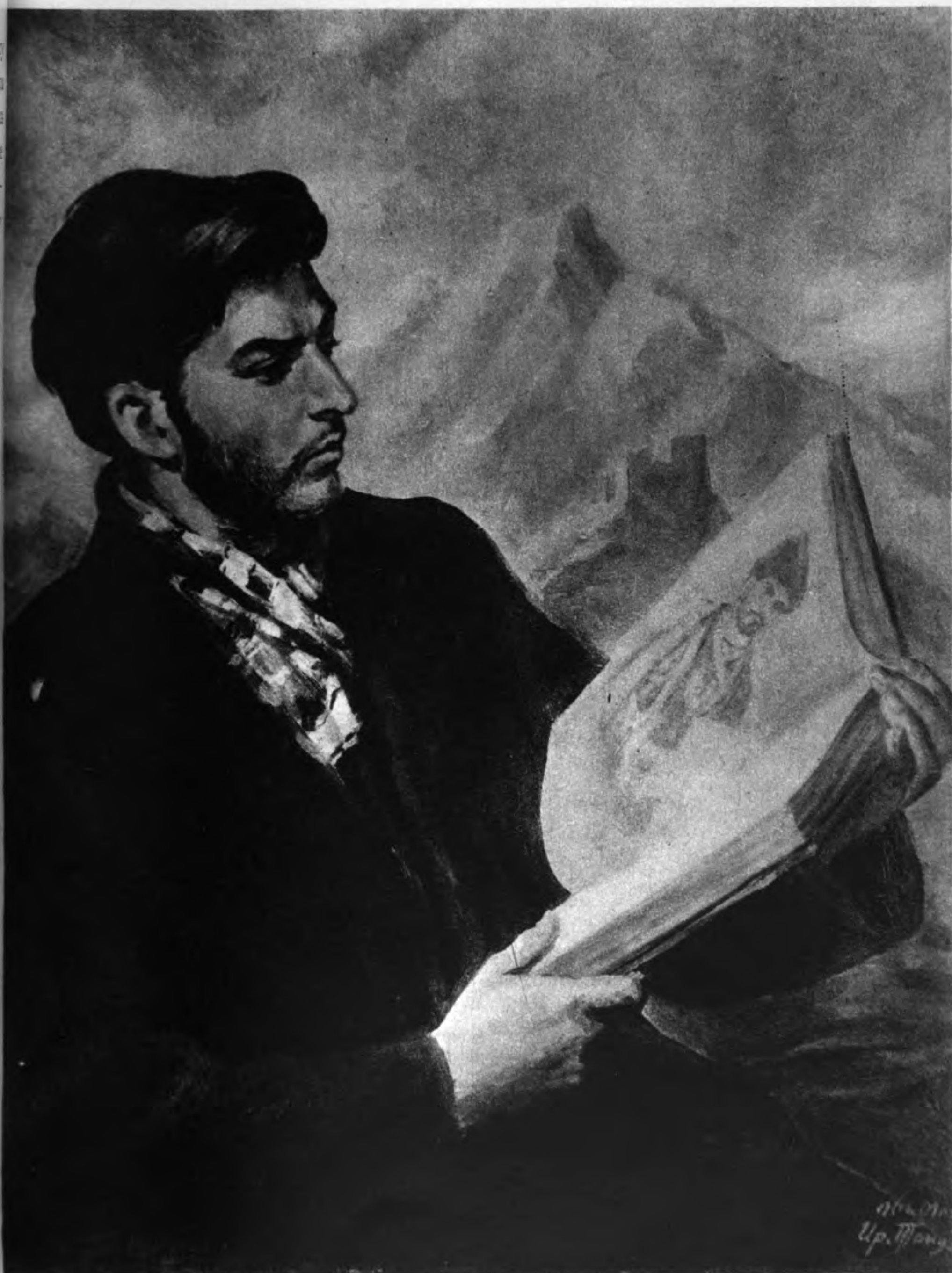
Był to okres, który stwarzał dla niektórych złudzenia zamierania walki klasowej i bez postawienia wyraźnych perspektyw socjalizmu mógł spowodować ugrzęźnięcie w bagnie oportunizmu. Kres temu położyło utworzenie Biura Informacyjnego — a w szczególności rezolucja w sprawie Jugosławii. Kres temu położyło rozgromienie nacjonalistycznego odchylenia w Polsce wraz z dobraniem się do jego oportunistycznych korzeni jeszcze z okresu okupacji, polegających na niedocenianiu roli Związku Radzieckiego, na przecenianiu sił imperializmu i jego polskich agentur, na nierozumieniu funkcji frontów narodowych i zagadnienia hegemonii klasy robotniczej, na niedocenianiu ostrości walki klasowej.

Kres temu położyło wyrzucenie poza burtę ruchu robotniczego socjalistycznej prawicy, zjednoczenie klasy robotniczej na gruncie marksizmu-leninizmu i jasne sformułowanie istoty demokracji ludowej jako państwa okresu przejściowego, a więc jako formy dyktatury proletariatu.

W tych warunkach można było jasno sformułować rolę Partii jako czołowego, zorganizowanego oddziału klasy robotniczej i podstawowe znaczenie hegemonii klasy robotniczej we frontach narodowych; rolę Partii realizującej przede wszystkim sojusz robotniczo-chłopski i wciągającej poprzez organizację Rad Narodowych, poprzez masowe organizacje zawodowe, spółdzielcze i młodzieżowe szerokie masy chłopów i inteligencji pracującej do budownictwa socjalistycznego, — rolę Partii klasy robotniczej, jako podstawowej siły kierowniczej w systemie dyktatury proletariatu.

Było to zwycięstwo nad oportunizmem, nad socjaldemokratyzmem, nad nacjonalistycznymi odchyleńcami, osiągnięte w walce o jedność klasy robotniczej na gruncie marksizmu-leninizmu.

Pozwoliło to wyrąbać drogę dla dalszego marszu do socjalizmu. Pozwala to, utrwalając dziś jedność klasy robotniczej w krajach demo-

„Młody Stalin czyta dzieła Rustaweli"

(Obraz I. Toidze)

Stalin i Gorki

(Foto — 1931 r.)

kracji ludowej, wyostrzyć czujność rewolucyjną Partii, walczyć o jej monolitność, rugować resztki odchyleń, zwalczać agentury, które przeniknęły do Partii w poprzednim okresie, demaskować do reszty socjaldemokratyzm i oportunizm.

* * *

Walka zatem o właściwy charakter demokracji ludowej stała się walką o właściwy charakter jedności robotniczej. Walka zaś o jedność mogła być pojmowana tylko jako walka o wyparcie wpływów prawicy socjalistycznej i oportunizmu. W ostatecznej zaś linii o sprowadzenie całego ruchu robotniczego na platformę marksizmu-leninizmu. Dokładnie tak, jak przewidywały podstawowe założenia bolszewickiej strategii rewolucyjnej.

Walka o właściwy charakter jedności robotniczej w Polsce prowadziła więc poprzez wypieranie wpływów prawicy socjalistycznej, poprzez walkę z wszystkimi przejawami socjaldemokratyzmu. Warunkiem powodzenia tej walki, której motorem była Polska Partia Robotnicza i współdziałająca z nią lewica socjalistyczna — było przezwyciężenie w samej PPR prawicowo - nacjonalistycznego odchylenia. Tylko bowiem zwycięstwo całkowite zasad marksizmu-leninizmu w partii rewolucyjnej stwarzało właściwą siłę kierowniczą polskiej rewolucji, która mogła skutecznie walczyć o przezwyciężenie w klasie robotniczej rozłamu, jak również o przezwyciężenie resztek wahań ideologicznych w lewicy socjalistycznej.

Jedność organiczna klasy robotniczej zrealizowana w krajach demokracji ludowej w roku 1948 położyła kres spekulacjom reakcji na możliwość skutecznej frondy prawicy socjalistycznej i na jej jawne zblokowanie się z pozostałymi odłamami reakcji.

Prawica socjalistyczna wyszła z tej walki rozgromiona organizacyjnie i skompromitowana politycznie. Odchylenie nacjonalistyczne zostało przezwyciężone. Pozostało jednak niebezpieczeństwo penetracji z zewnątrz, obliczonej na nacisk na chwiejne elementy, groźne wtedy, gdyby zjednoczone partie zatrzymały się na etapie połączeniowym i nie kontynuowały walki z nosicielami prawicowego odchylenia i pozostałościami socjaldemokratyzmu wewnątrz Partii. Proces pogłębiania się i utrwalania jedności rozwijał się jednak i rozwija szybko naprzód, odsuwając w ten sposób niebezpieczeństwo odrodze-

nia się tendencji prawicowo - socjalistycznych w ruchu robotniczym demokracji ludowych.

* * *

Minął rok od zjednoczenia klasy robotniczej w Polsce, które ukoronowało długoletnią walkę przeciwko reformizmowi, przeciw socjaldemokratyzmowi, o przezwyciężenie rozbicia ruchu robotniczego, o utworzenie jednej, marksistowsko-leninowskiej Partii.

Partia ta rodziła się w warunkach demokracji ludowej, w ogniu walki z pozostałościami socjaldemokratyzmu i nacjonalistycznym odchyleniem.

Doświadczenia ostatniego roku w Polsce, pierwszego roku istnienia PZPR pokazują, jak bardzo jedność potęguje wpływ Partii na klasę robotniczą, jak uwielokrotnia siły klasy robotniczej, przodującej siły narodu. Tymbardziej stoi przed nami zadanie dalszego umacniania jedności klasy robotniczej przez pogłębianie zwartości Partii, przez dalszą systematyczną walkę z pozostałościami socjaldemokratyzmu i prawicowo - nacjonalistycznego odchylenia, zarówno w dziedzinie ideologicznej—poprzez podnoszenie poziomu świadomości rewolucyjnej mas członkowskich — jak i organizacyjnej — poprzez wzrost dyscypliny, poprzez powszechniejsze i głębsze jak dotąd stosowanie oręża samokrytyki, a przede wszystkim — dla zabezpieczenia Partii przed wszelkimi formami dywersji agentur imperialistycznych — poprzez wzrost czujności rewolucyjnej.

* * *

Ale stawka na socjaldemokratyzm nie była ostatnią stawką reakcji i imperializmu, jeżeli chodzi o kraje demokracji ludowej.

Czy walka o utrwalenie jedności Partii, walka z wszelkimi błędami i pozostałościami socjaldemokratyzmu i nacjonalistycznego odchylenia toczy się według starej linii podziału na byłych pepesowców i byłych peperowców?

Jak podstawowym naszym obowiązkiem jest walczyć z pozostałościami nacjonalistycznego odchylenia, tak samo równie ostro należy walczyć z wszelkimi innymi przejawami socjaldemokratyzmu, a więc wzmóc czujność na to, co mogło przyjść torem PPS do Zjednoczonej Partii.

Trzeba jednak pamiętać, że tak jak zaciera się coraz bardziej różnica między zdrową częścią b. PPS a b. PPR i jak wytworzył się nao-

gół jednolity typ PZPR-owca — podobnie zacierać się będzie coraz szybciej różnica jakościowa pomiędzy tym co było prawicą, oportunizmem, w PPS — a tym, co było nacjonalistycznym odchyleniem w PPR. Walka o utrwalenie jedności Partii toczyć się będzie na nowych liniach podziału.

Towarzysz Stalin w 1924 r. tak ocenił sytuację w polskim ruchu robotniczym po zjednoczeniu SDKPiL z PPS-lewicą w Komunistyczną Partię Polski:

> „Jestem stanowczo przeciwnikiem tego, aby w mającej się odbyć dyskusji partyjnej w Polsce przeprowadzać linię podziału między byłą PPS i byłą SDKPiL. Byłoby to niebezpieczne dla Partii. Dawne PPS i SDKPiL oddawna już połączyły się w jedną partię, prowadzą one wspólną walkę przeciwko polskim obszarnikom i burżuazji i dzielić je obecnie retrospektywnie na dwie części byłoby bardzo poważnym błędem. Walka powinna być poprowadzona nie według dawnej linii PPS i SDKPiL, lecz po nowej linii — izolowania oportunistycznego skrzydła kompartii Polski. Całkowite zwycięstwo nad oportunistycznym skrzydłem — to gwarancja przed rozłamem i rękojmia zwartości szeregów partii"[12]).

Dziś funkcje agentury burżuazji i imperializmu w ruchu robotniczym spełniane z taką gorliwością przez socjaldemokrację — walczącą o niedopuszczenie proletariatu do władzy na zachodzie — w krajach demokracji ludowej, w warunkach władzy proletariatu, po rozgromieniu prawicy socjalistycznej przejmują odchylenia nacjonalistyczne, które na czas nie rozgromione mogą przerastać, jak tego uczy przykład Jugosławii, w faszyzm.

Powstają nowe jakości agentury burżuazji w ruchu robotniczym, bardziej dostosowane do walki z ruchem robotniczym w nowych warunkach, w warunkach dyktatury proletariatu.

Walczyć z tą nową, „zjednoczoną", jakością dywersji w ruchu robotniczym, walczyć tak, żeby nie rozszczepiać Partii według nieaktualnych linii podziału, co byłoby wrogowi na rękę, ale by nie dopuścić do możliwości powstawania odchyleń — oto zadanie Zjednoczonej Partii na obecnym etapie.

Dziś wiemy, że jeszcze w ogniu wojny światowej lęgły się owoce zdrady w ruchu rewolucyjnym. Wzeszły w pełni w Komunistycznej

---

[12]) J. Stalin, Dzieła t. VI, str. 270—271.

Partii Jugosławii, której kierownictwo znalazło się w rękach najbardziej perfidnej i przewrotnej zgrai prowokatorów i agentów, jaką znają dzieje ruchu robotniczego.

Sprawa Tito, a potem sprawy Rajka i Kostowa, jak również sprawa prowokacji dwójkarskiej w polskim ruchu, postawiły przed ruchem robotniczym w całej rozciągłości zagadnienie czujności rewolucyjnej. Raz jeszcze znalazła pełne potwierdzenie teza leninowsko-stalinowska, że w miarę postępów socjalizmu zaostrza się napięcie walk klasowych i śmiertelnie raniony wróg ucieka się do coraz nikczemniejszych środków.

Wspólną cechą wszystkich prowokacyjno - agenturowych dywersji w ruchu robotniczym, jak tego uczyło nas jeszcze przed sprawą Tito-Rajka-Kostowa, doświadczenie WKP(b) — jest to, że rodzą się one na gruncie odchyleń od zasadniczej, marksistowsko-leninowskiej linii Partii. Nie trudno się zorientować dlaczego. Rzecznicy odchyleń z natury rzeczy nie mają związku z masami, boją się mas, lękają otwartej walki. Są to z reguły grupy oderwane od mas, pozbawione kontaktu z nimi, lękające się tego kontaktu, lękające się światła dziennego. W klikowej robocie frakcyjnej szukają więc oparcia, którego jedynie i wyłącznie dostarczyć im może czyhająca na każdą okazję agentura imperialistyczna, reakcyjna. W niej znajdują sojusznika i oddają mu się na usługi, z niej czerpią soki żywotne.

Nie jest rzeczą istotną, że zaczątek takiego czy innego odchylenia wywodzi się historycznie z różnic politycznych i czy jest subiektywnie wynikiem rozdźwięku między postawą jednostki czy grupy a postawą Partii.

Jeżeli odchylenie nie zostanie przezwyciężone bez reszty i zlikwidowane w łonie Partii, musi się automatycznie stać żerowiskiem obcych agentur, które czyhają na każdą szczelinę w monolicie Partii, by móc podjąć próbę wbicia w nią klina i rozłupania. Obiektywnie— każde odchylenie jest dziś wodą na młyn wroga.

A zatem partia rewolucyjna może się rozwijać i kroczyć naprzód tylko poprzez zdecydowaną i nieubłaganą walkę o czystość rewolucyjną, wymagającą stałej i ustawicznej czujności, poprzez usuwanie i eliminowanie wszelkich elementów ideologicznego odchylenia, poprzez usuwanie ze swych szeregów żywiołów obcych i wrogich. Tolerancja jest tu jednoznaczna z popadnięciem w oportunizm i kwietyzm, ze zwyrodnieniem partii rewolucyjnej, z jej upadkiem. Walka

z wszelkiego rodzaju odchyleniami stanowi walkę o utrwalenie jedności partii, a tym samym, jedności ruchu robotniczego, i o zwycięstwo budownictwa socjalistycznego.

* * *

Na froncie jedności klasy robotniczej walka trwa.

Walka o jedność klasy robotniczej przyniosła wielkie zwycięstwa po drugiej wojnie światowej. Stało się to w wyniku rozgromienia faszyzmu przez nieśmiertelne zwycięstwo pierwszego kraju socjalizmu — Związku Radzieckiego i wywalczenia wolności narodom, spętanym przez ludobójczy faszyzm.

Historyczne to zwycięstwo, które umocniło wbrew planom imperializmu nieodwracalny kierunek rozwoju ludzkości ku socjalizmowi. zapewnione zostało dzięki potędze i wspaniałej postawie narodów radzieckich.

Związek Radziecki zrodził się z Wielkiej Rewolucji Październikowej.

Rewolucja Październikowa zwyciężyła w ostrej walce o jedność klasy robotniczej pod sztandarami marksizmu-leninizmu.

Utrwalenie dyktatury proletariatu i zwycięskie budownictwo państwa socjalistycznego, to triumf leninowsko-stalinowskiej nauki o państwie, o formie władzy ludowej w okresie przejściowym do socjalizmu i w warunkach otoczenia kapitalistycznego, to triumf leninowsko-stalinowskiej nauki nad wszystkimi zgubnymi i dywersyjnymi teoriami, usiłującymi rozbroić klasę robotniczą w walce o władzę, usiłującymi obalić państwo socjalistyczne i przywrócić kapitalizm.

Zwycięstwo państwa socjalistycznego, to triumf opartej na tej nauce strategii i taktyki rewolucyjnej partii Lenina i Stalina, partii nowego typu, — to oparcie w walce z zwyrodniałymi w agentury burżuazji i imperializmu prawicowymi partiami socjaldemokratycznymi, z odchyleniami wewnątrz partii, będącymi przejawem nowych form nacisku burżuazji w warunkach dyktatury proletariatu.

W ten sposób fundament pod rewolucyjną jedność klasy robotniczej na całym świecie położony został przez marksizm epoki imperializmu i rewolucji socjalistycznych — przez nauki Lenina i Stalina, przez partię Lenina i Stalina.

Druga wojna światowa i jej wynik: rozbicie faszyzmu, uwolnienie narodów Europy z jarzma hitlerowskiego, rozszerzenie perspektyw rozwoju ludzkości ku socjalizmowi, to wspaniały, historyczny egzamin wystawionego na ciężkie próby pierwszego kraju zwycięskiego socjalizmu.

Od wyników tego egzaminu zależały losy ludzkości.

Teraz, w wyniku tego i dzięki potędze i pomocy Związku Radzieckiego budują socjalizm kraje demokracji ludowej, odzyskują wolność Chiny Ludowe, potężnieje walka o wyzwolenie ludów kolonialnych, powstają Niemcy Demokratyczne, rośnie obóz postępu i pokoju — kurczy się, całą swoją nadzieję upatrujący w wojnie, obóz imperializmu.

Rośnie wspaniałym budownictwem niezwyciężona potęga pierwszego kraju socjalizmu. Rosną w oparciu o pomoc Związku Radzieckiego, o doświadczenia Partii Bolszewików, o rady towarzysza Stalina, kraje demokracji ludowej. Zasady marksizmu-leninizmu twórczo rozwijane przez towarzysza Stalina przyczyniły się do zwycięstwa jedności klasy robotniczej w krajach demokracji ludowej i stanowią drogowskaz walki o jedność klasy robotniczej we wszystkich krajach.

Utrwala się i cementuje osiągnięta w walce z wrogiem klasowym jedność klasy robotniczej w krajach demokracji ludowej, przyśpieszając w ten sposób budownictwo socjalistyczne w tych krajach, wzmacniając obóz pokoju i postępu, skupiający się wokół Związku Radzieckiego.

Dalej umacniając tę jedność w naszym kraju, wykuwając tkwiącą w jedności olbrzymią siłę i dźwignię dalszych sukcesów, pomagamy zwycięstwu jedności w innych krajach, pomagamy zwycięstwu socjalizmu.

Walczą o jedność klasy robotniczej partie komunistyczne w krajach kapitalistycznych przeciw rozbijaczom, przeciw kosmopolitycznym zdrajcom interesów klasy robotniczej i własnych narodów, przeciw Bevinom, Blumom, Schumacherom, Spaakom, Mochom, Saragatom, — walczą o jedność jako podstawę frontów narodowych pod przywództwem klasy robotniczej przeciw ofensywie kapitalizmu na stopę życiową mas pracujących, przeciw zakusom imperializmu anglo-amerykańskiego na niepodległość narodów, przeciw przygotowaniom wojennym. Obóz imperializmu anglo-amerykańskiego, szy-

kując wojnę, usiłuje przede wszystkim łamać jedność klasy robotniczej. Obóz postępu, walcząc o pokój musi przede wszystkim zacięcie i umiejętnie walczyć o jedność klasy robotniczej.

Walka o jedność klasy robotniczej trwa więc na wszystkich frontach.

Jedność klasy robotniczej jest podstawą zwycięstw w decydującej o przyszłości ludzkości walce o postęp i pokój pod przewodem Związku Radzieckiego, pod wodzą towarzysza Stalina.

Na tym froncie skupiają się pod przewodem klasy robotniczej w coraz to liczniejszych zastępach robotnicy i chłopi, kobiety i młodzież, ludzie nauki i kultury, ludzie wszelkich wyznań i poglądów.

Świadomi bojownicy o pokój i postęp na całym świecie, miliony prostych ludzi pragnących lepszej przyszłości, miłujących wolność i pokój, z nadzieją i ufnością patrzą na towarzysza Stalina — wodza światowego obozu pokoju i postępu, któremu przewodzi Związek Radziecki.

Jest to front ocalenia ludzkości przed barbarzyństwem, front zagłady imperializmu, front zwycięskiej epoki socjalizmu.

Należy powiedzieć o jeszcze jednej jedności:

O Stalinie, jako jedności wodza międzynarodowego proletariatu z dążeniami setek milionów ludzi.

I o obowiązkach wszystkich ludzi pragnących walczyć o pokój i socjalizm, o Sprawę, której wodzem jest wielki Stalin.

Jakub Berman

Rewolucja Październikowa przyśpiesza coraz bardziej rozwój ludzkości do socjalizmu

Na kilka tygodni przed rozpoczęciem Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej Lenin pisząc swą epokową pracę „Państwo a rewolucja" stwierdził:

„... jest rzeczą ważną zdać sobie sprawę, jak nieskończenie fałszywy jest zwykły burżuazyjny pogląd, jakoby socjalizm był czymś martwym, skostniałym, raz na zawsze zakończonym, podczas gdy w rzeczywistości **dopiero** od socjalizmu zacznie się szybki, prawdziwy, naprawdę masowy, przy udziale większości ludności, a potem całej ludności, ruch naprzód we wszystkich dziedzinach życia społecznego i indywidualnego"[1]).

Jak pisze Lenin w posłowiu do pierwszego wydania tej pracy, rewolucja przeszkodziła mu w napisaniu zaprojektowanego już następnego rozdziału, i dodaje:

„Z takiej „przeszkody" można się tylko cieszyć... przyjemniej, pożyteczniej przeprowadzać „doświadczenie rewolucji", niż o nim pisać"[2]).

W tym samym czasie, we wrześniu 1917 r., towarzysz Stalin, mobilizując masy do walki z kontrrewolucją, do walki z rządem Kiereńskiego, pisał:

„... ostatnie wystąpienie generalsko - burżuazyjnej kontrrewolucji i fala ruchu rewolucyjnego, która podniosła się w odpowiedzi, wykazały ze szczególną jasnością, że rewolucja rośnie i krzepnie właśnie w starciach z kontrrewolucją.

W ogniu tych starć ożyły i rozwinęły się zamarłe już Rady i Komitety, rozbite przez manewry burżuazji w lipcu, sierpniu.

Na barkach tych organizacyj rewolucja wzniosła się do triumfu nad kontrrewolucją.

---

1) W. Lenin, „Dzieła Wybrane" w języku polskim. Moskwa 1948, T. II. Str.232.
2) Tamże, str. 252.

> ... bez tych organizacji kolejarskich, żołnierskich, marynarskich, chłopskich, robotniczych, pocztowo - telegraficznych i innych „samoczynnych" Komitetów, bez ich rewolucyjnej inicjatywy i bojowej samodzielnej aktywności, rewolucja byłaby zmieciona"[3]).

W tej olbrzymiej i wciąż narastającej aktywności mas kierowanych przez partię bolszewicką, w nieustannym rozwoju świadomości mas tkwi wielkość Rewolucji Październikowej, promieniowanie pierwszej w świecie władzy ludowej, utrwalającej swe zwycięstwo, nieodparty jej wpływ na setki milionów wyzyskiwanych i gnębionych ludzi na całej kuli ziemskiej.

Engels pisał w 1883 r.:

> „Gruby błąd Niemców polega na tym, że wyobrażają sobie, jakoby rewolucji można dokonać w jeden dzień. W rzeczywistości zaś stanowi ona wieloletni proces rozwoju mas w warunkach, które sprzyjają jego przyśpieszeniu".

W historii ludzkości Rewolucja Październikowa stanowi zasadniczy zwrot od starego kapitalistycznego świata do nowego socjalistycznego świata.

„Był to zwrot w skali międzynarodowej, gdyż po raz pierwszy przerwany został międzynarodowy front kapitału, po raz pierwszy postawiona została w sposób praktyczny sprawa obalenia kapitalizmu" (Stalin)

Na pierwszym Zjeździe Rad w grudniu 1922 r., który proklamował powstanie Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, towarzysz Stalin stwierdził:

> „... władza radziecka myśli już nie tylko o swym istnieniu, lecz również o tym, aby rozwinąć się w poważną siłę międzynarodową, mogącą oddziaływać na sytuację międzynarodową, mogącą zmieniać ją w interesie mas pracujących"[4]).

Wydarzenia lat późniejszych, w szczególności zaś rozgromienie Niemiec hitlerowskich przez Związek Radziecki w okresie drugiej wojny światowej oraz rozwój wypadków w latach ostatnich całkowicie potwierdziły tę przepowiednię towarzysza Stalina.

Związek Radziecki, stojący na czele całego światowego obozu pokoju i postępu, jest dziś potężnym czynnikiem oddziaływającym na

---

[4]) J. Stalin. Dzieła, Tom V, str. 156.
[3]) J. Stalin. Dzieła, Tom III, str. 272.

sytuację międzynarodową w interesie mas pracujących. W okresie najcięższych walk z nawałą faszystowskiego barbarzyństwa jakże bliskie, drogie i zrozumiałe bardziej niż kiedykolwiek stało się dla setek milionów ludzi na całym świecie legendarne bohaterstwo Związku Radzieckiego, jego wielkość i niezwyciężona siła, jego misja wyzwoleńcza chorążego wolności, zbawcy zdeptanej kultury i stratowanej przez faszyzm godności ludzkiej. Toteż wzrósł niepomiernie zasięg oddziaływania Związku Radzieckiego, promieniowanie jego nowego życia o ileż bardziej twórczego, szlachetniejszego, czystszego i sprawiedliwszego niż w krajach kapitalistycznych.

Kraj zwycięskiego socjalizmu, kraj, w którym klasa dawniej okrutnie wyzyskiwana i prześladowana stala się klasą rządzącą, kraj, który narody - pariasy i rasy prześladowane podniósł do godności narodów wolnych, równych, współrządzących, kraj, który podnosi nieustannie dobrobyt ludu pracującego miast i wsi, promieniuje ze szczególną siłą na klasę robotniczą krajów kapitalistycznych, na narody kolonialne i półkolonialne i wreszcie na warstwy pośrednie.

* * *

Rewolucja Październikowa wzmogła wiarę we własne siły w milionach robotników wszystkich krajów. Pod bezpośrednim wpływem Rewolucji Październikowej w krajach kapitalistycznych i kolonialnych wyrosły partie komunistyczne, partie nowego typu, które kierując walką milionów ludzi pracy wzorują się na stworzonej przez Lenina i Stalina partii bolszewickiej.

Burżuazja i jej pseudo - socjalistyczni agenci oraz cała czereda płatnych pismaków i renegatów ruchu robotniczego w ciągu dziesięcioleci nie szczędzili kłamstw i oszczerstw, aby oszukać robotników i oczernić w ich oczach Związek Radziecki. Wbrew tym olbrzymim kapitalistycznym fabrykom kłamstw, wbrew oszczerstwom gazet, radia, filmu i kleru — proletariusze lgnęli całym sercem do Związku Radzieckiego i, jak mówił Lenin „gdy tylko międzynarodowa burżuazja zamierza się na nas, jej właśni robotnicy chwytają ją za ręce“.

Wbrew intrygom reformistycznych i zdradzieckich przywódców — robotnicy masowo organizują delegacje do ZSRR, istne pielgrzymki do kraju socjalizmu.

Towarzysz Stalin podkreślił głęboki sens tych faktów w swym przemówieniu na XIV Zjeździe WKP(b):

> „O czym świadczą wszystkie te fakty? Świadczą one o dwóch rzeczach. Po pierwsze o tym, że klasa robotnicza Europy, przynajmniej rewolucyjna część klasy robotniczej Europy, uważa nasze państwo za swoje dziecko, że klasa robotnicza posyła swoje delegacje do naszego kraju nie z ciekawości, lecz po to, aby popatrzeć,jak i co się u nas dzieje, gdyż oni widocznie czują się moralnie odpowiedzialni za wszystko, co my tu budujemy. Po wtóre o tym, że rewolucyjna część proletariatu Europy, usynawiając nasze państwo i traktując je jako swoje dziecko, będzie go bronić i bić się o nie, jeśli zajdzie konieczność“[5]).

Tow. Stalin niejednokrotnie wyśmiewał rozpowszechnione przez imperialistyczną propagandę bzdurne pretensje o „eksporcie rewolucji“ podkreślając, że rewolucja w każdym kraju wyrasta z własnych korzeni, z prowadzonej w tym kraju walki klasowej. Natomiast zgodnie z najgłębszym sensem proletariackiego internacjonalizmu wcielanego w życie przez Związek Radziecki, towarzysz Stalin przytaczał nieraz wytyczną tak zwięźle i precyzyjnie sformułowaną przez Lenina: „Uczynić maksimum tego, co da się urzeczywistnić w jednym kraju dla rozwoju, oparcia, obudzenia rewolucji we wszystkich krajach“.

Rewolucja Październikowa wydarła Rosję z kapitalistycznego marazmu i zacofania oraz zapoczątkowała ogromne przyśpieszenie rozwoju sił wytwórczych, niebywałe tempo uprzemysłowienia kraju. Widomym wyrazem tego były pięciolatki Stalinowskie, które przeobraziły oblicze kraju, przekształciły Związek Radziecki w potęgę przemysłową, tworząc tym samym przesłanki zmiażdżenia hitlerowskiej machiny wojennej.

Po pierwszej pięciolatce i następnych towarzysz Stalin podkreślał, że sukcesy pięciolatek mobilizują rewolucyjne siły klasy robotniczej wszystkich krajów przeciw kapitalizmowi.

> „Międzynarodowa łączność klasy robotniczej ZSRR z robotnikami krajów kapitalistycznych — mówił tow. Stalin na XVII Zjeździe Partii — bratni związek robotników ZSRR z robotni-

[5]) J. Stalin. Dzieła. Tom VII, str. 284.

kami wszystkich krajów — oto jeden z kamieni węgielnych siły i potęgi Republiki Rad."[6]).

W latach powojennych olbrzymia większość klasy robotniczej Francji i Włoch popiera bohaterskie partie komunistyczne tych krajów i pogłębia swe braterstwo ze Związkiem Radzieckim.

W Stanach Zjednoczonych utuczeni na wojnie magnaci dolarowi wciąż jeszcze żerują na zacofanej świadomości wielu robotników i próbują ich obezwładnić końskimi dawkami histerii antykomunistycznej i antyradzieckiej. W Anglii zaś robotnicy w dużej mierze trzymani są w szachu przez swych zdradzieckich przywódców labourzystowskich, którzy wciąż łudzą ich okruchami z mocno już poszczerbionego stołu kolonialnego.

Mimo tych wszystkich oszukańczych manewrów, których skuteczność będzie się gwałtownie kurczyć w miarę pogłębiania się kryzysu, na całym świecie umacniają się więzy braterstwa między klasą robotniczą a Związkiem Radzieckim, stanowiąc potężny hamulec dla zbrodniczych planów podżegaczy wojennych.

* * *

Lenin i Stalin, rozwijając w sposób twórczy marksizm, jeszcze przed Rewolucją Październikową stworzyli podwaliny nauki o rewolucji narodowo - kolonialnej, traktując ją jako część rewolucji socjalistycznej, walczące zaś narody kolonii i półkolonii jako naturalnych sojuszników proletariatu krajów rozwiniętego kapitalizmu we wspólnej walce przeciw imperializmowi.

„Rewolucja Październikowa — mówił tow. Stalin — była pierwszą w świecie rewolucją, która obudziła z wiekowej śpiączki masy pracujące narodów uciskanych Wschodu i wciągnęła je do walki z imperializmem światowym"[7]).

Przeprowadzona przez towarzysza Stalina głęboka analiza podstawowych zagadnień rewolucji chińskiej, jej konkretnych właściwości i dróg rozwojowych, analiza, która była genialnym rozwinięciem i zastosowaniem marksizmu - leninizmu, stanowiła nieocenioną pomoc dla chińskiej klasy robotniczej i Komunistycznej Partii Chin.

---

6) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza", 1949 r., str. 489.

7) J. Stalin. Tom IV, str. 164.

„Dawniej „było w zwyczaju" sądzić, że świat podzielony jest z dawien dawna na rasy niższe i wyższe, na czarnych i białych, z których pierwsi niezdolni są do cywilizacji i skazani na to, aby być obiektem wyzysku, drudzy zaś są jedynymi nosicielami cywilizacji, powołanymi do wyzyskiwania pierwszych. Obecnie legendę tę należy uważać za rozbitą i odrzuconą. Jednym z najważniejszych wyników Rewolucji Październikowej jest fakt, że zadała ona tej legendzie cios śmiertelny, wykazując w praktyce,że wyzwolone narody nieeuropejskie, wciągnięte w łożysko rozwoju radzieckiego, zdolne są pchnąć naprzód rzeczywiście przodującą kulturę i rzeczywiście przodującą cywilizację wcale nie w mniejszej mierze, niż narody europejskie"[8]).

W grudniu 1927 r. towarzysz Stalin stwierdzał:

„Jasne, że rewolucyjne rozbudzenie krajów kolonialnych i zależnych zapowiada kres światowego imperializmu. Ten fakt, że rewolucja chińska nie doprowadziła jeszcze do bezpośredniego zwycięstwa nad imperializmem, ten fakt nie może mieć decydującego znaczenia w sensie perspektyw rewolucji. Wielkie rewolucje ludowe w ogóle nigdy nie zwyciężają do końca w pierwszej turze swoich wystąpień. Rosną one i umacniają się w trybie przypływów i odpływów. Tak było wszędzie, w tej liczbie również w Rosji. Tak będzie w Chinach"[9]).

Po 22 latach przepowiednia towarzysza Stalina ziściła się w pełni. Podobnie jak rozgromienie hitlerowskich Niemiec dzięki wyzwoleńczej roli Związku Radzieckiego umożliwiło wyrwanie z systemu kapitalistycznego krajów demokracji ludowej, tak też druzgocący cios zadany imperialistycznej Japonii przez Związek Radziecki był potężnym bodźcem do wzmożenia ruchów ludowo - demokratycznych w Azji i stworzył przesłanki zwycięstwa rewolucji chińskiej. Z orbity kapitalizmu wypadła największa półkolonia. Powstanie Chińskiej Republiki Ludowej oznacza zmianę układu sił w skali światowej na niekorzyść imperializmu.

„Zwycięstwo demokracji chińskiej — powiedział tow. Malenkow w swym referacie z okazji 32 rocznicy Wielkiej Socjali-

[8]) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza", 1949 r., str. 187.
[9]) J. Stalin. Dzieła. T. X, str. 283.

stycznej Rewolucji Październikowej — otwiera nową kartę w historii nie tylko narodu chińskiego, lecz wszystkich narodów Azji, uciskanych przez imperialistów. Walka narodowo - wyzwoleńcza narodów Azji, Oceanii, całego świata kolonialnego, podniosła się na nowy znacznie wyższy szczebel".

Chiny są wymownym przykładem tego, jak olbrzymie masy zaktywizowała Wielka Rewolucja Październikowa, wydobywając je z otchłani nędzy i poniżenia, jak bardzo przyśpiesza ona obroty koła historii na Dalekim Wschodzie.

* * *

Towarzysz Stalin z całą mocą stawiał zagadnienie warstw pośrednich w rewolucji proletariackiej tj. chłopstwa i drobnomieszczaństwa w mieście. Proletariat — podkreślał tow. Stalin — nawet marzyć nie może poważnie o zdobyciu władzy, jeśli te warstwy nie są przynajmniej zneutralizowane, jeśli wciąż jeszcze stanowią w swej masie armię kapitału. W szóstą rocznicę Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej towarzysz Stalin pisał:

> „Jest rzeczą niewątpliwą, że Rewolucja Październikowa stanowiła szczęśliwe połączenie „wojny chłopskiej" z „rewolucją proletariacką", o którym pisał Marks wbrew wszelkim „pryncypialnym" paplarzom. Rewolucja Październikowa dowiodła, że takie połączenie jest możliwe i wykonalne. Rewolucja Październikowa dowiodła, że proletariat może wziąć władzę i utrzymać ją, jeśli zdoła oderwać warstwy średnie, a przede wszystkim chłopstwo, od klasy kapitalistów, jeśli zdoła przekształcić te warstwy z rezerwy kapitału w rezerwy proletariatu".

I dalej:

> „Zdobycie chłopstwa odbywało się u nas pod flagą socjalizmu... Ta okoliczność nie mogła nie przeistoczyć sztandaru socjalizmu, który dawniej był straszydłem dla chłopstwa, w sztandar przyciągający jego uwagę i ułatwiający mu uwolnienie się od zahukania, nędzy i ucisku"[10]).

W ten sposób Rewolucja Październikowa utorowała ideom socjalizmu drogę do warstw średnich. O poruszeniu „głębokich rezerw" dzięki promieniowaniu Rewolucji, dzięki fascynującej sile socjalizmu wcielanego w życie, świadczy nie tylko coraz większa aktywność

---

[10]) J. Stalin. Dzieła. T. V, str. 344—346.

mas pracującego chłopstwa pod przewodem klasy robotniczej w krajach demokracji ludowej, nie tylko olbrzymi zasięg ruchów narodowo - wyzwoleńczych w krajach kolonialnych i półkolonialnych (o wielkiej przewadze liczebnej warstw średnich), lecz również szeroki rozmach rewolucyjnego ruchu chłopskiego np. we Włoszech.

W miarę tego, jak będą się zaciskały obcęgi kryzysu w krajach kapitalistycznych, powodując dalszą pauperyzację milionowych rzesz chłopskich, z drugiej zaś strony w krajach przechodzących przeobrażenia socjalistyczne coraz bardziej widoczne i nieodparcie przekonywające będą skutki polityki socjalistycznej dla pracujących chłopów, coraz dobitniej ujawniać się będzie ogromny wzrost sił wytwórczych w socjalistycznym rolnictwie, jego zdolność skutecznego ujarzmienia sił przyrody i zapobiegania nieurodzajom i klęskom żywiołowym — tym bardziej chłopstwo będzie się politycznie różniczkować w krajach kapitalistycznych, tym szybciej przytłaczająca większość chłopów pracujących poprze na zachodzie Europy walkę klasy robotniczej przeciw okowom imperializmu, o zwycięstwo socjalizmu.

* * *

Przeobrażenia polityczne i gospodarcze, które zaszły w Polsce i w innych krajach demokracji ludowej, są równoznaczne z rewolucją socjalistyczną. Ukształtowanie się tej odmiennej postaci rewolucji socjalistycznej, spełniającej te same zadania co Rewolucja Październikowa, stało się możliwe właśnie dzięki rozgromieniu armii hitlerowskiej przez Armię Radziecką, dzięki zasadniczej zmianie układu sił na arenie międzynarodowej i w odnośnych krajach na korzyść socjalizmu i klasy robotniczej, a więc w ostatecznym rachunku — dzięki zmianom, których źródłem jest Wielka Rewolucja Październikowa. Doświadczenie nagromadzone w budownictwie socjalizmu w Związku Radzieckim jest i pozostanie największą zdobyczą międzynarodowego proletariatu.

Realizowanie dyktatury proletariatu w nowej postaci, w postaci demokracji ludowej, stało się możliwe dzięki szczególnym warunkom historycznym, dzięki uruchomieniu i rozkołysaniu tych sił społecznych, które wyzwoliła i objęła swym promieniowaniem Rewolucja Październikowa. Geniuszowi myśli Stalinowskiej, która kon-

tynuuje twórczy rozwój marksizmu - leninizmu, partie komunistyczne i robotnicze zawdzięczają nie tylko uogólnienie nowego dorobku historycznego w krajach demokracji ludowej, lecz również prawidłowe naogół, mimo poszczególnych błędów tych partii, w nowych skomplikowanych warunkach historycznych sterowanie walką milionowych mas o socjalizm.

W niemniejszym stopniu dotyczy to powstania Niemieckiej Republiki Demokratycznej, która zapoczątkowuje historyczny przełom w dziejach narodu niemieckiego — wzmacnia dążenie do realizacji głębokich, sięgających samych podstaw, przeobrażeń w całym narodzie niemieckim i wydarcia go z degenerującego wpływu imperializmu. Musi to wzmocnić siły antyimperialistyczne w innych krajach i niewątpliwie zaważy na losach Europy.

* * *

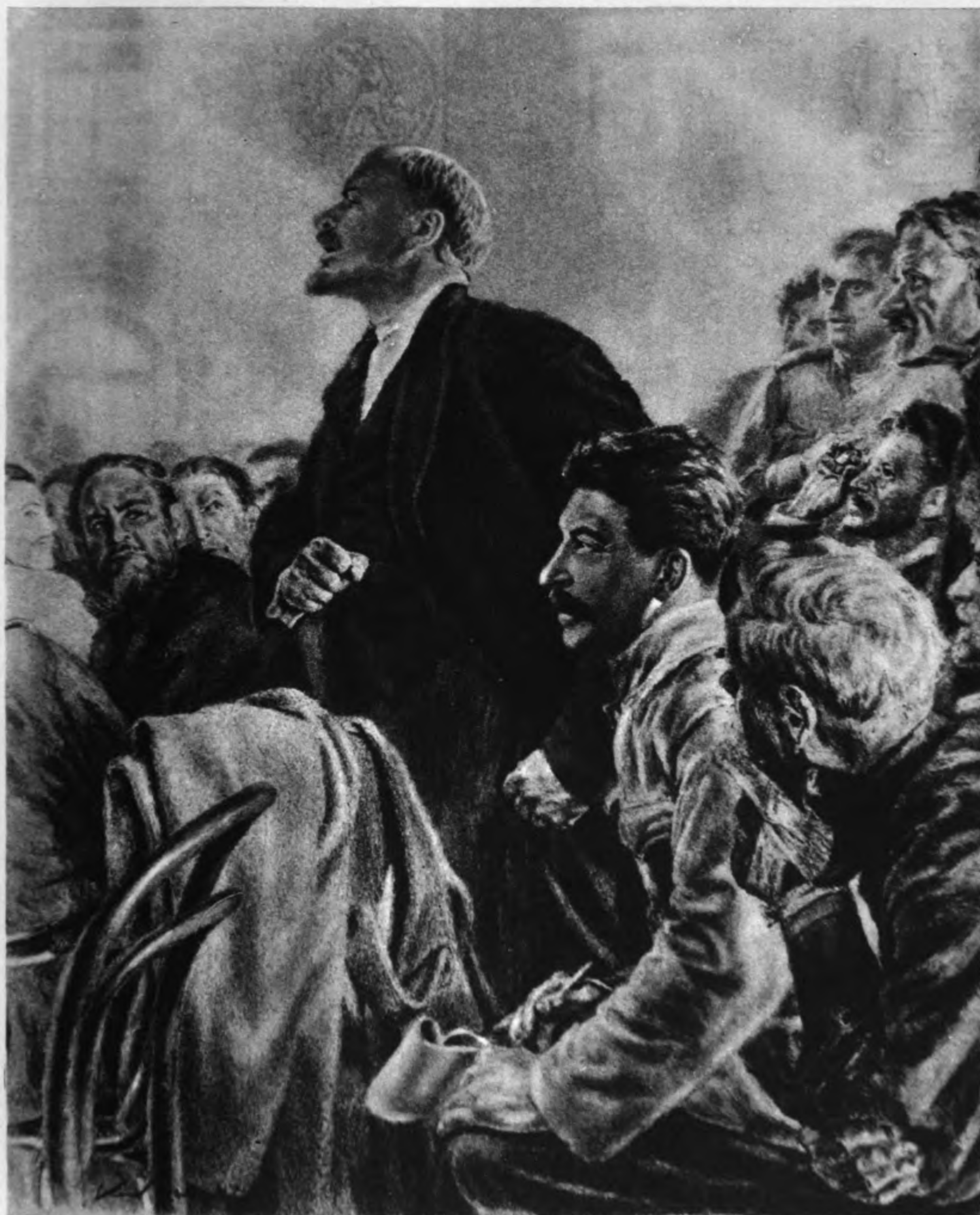
A jaki wpływ Rewolucja Październikowa w swym rozwoju historycznym wywiera na cały ustrój kapitalistyczny?

Towarzysz Stalin pisał w 1927 r. w dziesiątą rocznicę Rewolucji:

> „Jeżeli żywiołowy rozwój kapitalizmu w warunkach imperializmu przerósł — wskutek swej nierównomierności, wskutek nieuchronności konfliktów i starć wojennych, wreszcie wskutek niebywałej rzezi imperialistycznej — w proces gnicia i umierania kapitalizmu, to Rewolucja Październikowa i związane z nią odpadnięcie ogromnego kraju od światowego systemu kapitalistycznego musiały przyśpieszyć ten proces, podważając krok za krokiem same podstawy imperializmu światowego".

I dalej:

> „Rewolucja Październikowa zadała kapitalizmowi światowemu śmiertelną ranę, z której nie wyleczy się on już nigdy. Właśnie dlatego kapitalizm nigdy już nie odzyska z powrotem tej „równowagi" i „trwałości", jakie posiadał przed Październikiem. Kapitalizm może częściowo ustabilizować się, może zracjonalizować swoją produkcję, oddać rządy kraju faszyzmowi, zgnębić chwilowo klasę robotniczą, lecz nigdy nie odzyska z powrotem tego „spokoju" i tej „pewności siebie", tej „równowagi" i tej „trwałości", jakimi chełpił się dawniej, albowiem

„Jest taka partia!"

(Rysunek E. Kibrika, ilustrujący historyczną wypowiedź Lenina na I. zjeździe Rad w czerwcu 1917 r.)

Młodzieżowa brygada górników im. 30-lecia Komsomołu, kopalni 17-bis kombinatu „Stalinougol"

(Foto A. Garonina)

kryzys kapitalizmu światowego doszedł do takiego stopnia rozwoju, kiedy płomienie rewolucji nieuchronnie muszą wybuchać bądź w ośrodkach imperializmu, bądź też na peryferiach, obracając w niwecz kapitalistyczną łataninę i z każdym dniem czyniąc bliższym upadek kapitalizmu"[11]).

Z jaką zdumiewającą dokładnością bieg wypadków historycznych potwierdził tę stalinowską ocenę imperializmu. Dziś, po 22 latach, kiedy mamy już poza sobą i częściową stabilizację kapitalizmu, i oddanie władzy faszyzmowi w szeregu krajów kapitalistycznych, i druzgocącą klęskę tego faszyzmu, i nową wyrwę w łańcuchu imperialistycznym na skutek klęski i załamania się niemieckiego, japońskiego i włoskiego imperializmu — kiedy wreszcie w naszych oczach narasta nieubłaganie nowy kolejny kryzys gospodarczy kapitalizmu, kryzys, który wstrząsnąć musi całym systemem, możemy tym dobitniej stwierdzić, jak bardzo ostatnie lata skurczyły orbitę jego wpływów, pogłębiły wewnętrzne sprzeczności kapitalizmu, jak bardzo przyspieszyły dalsze podważanie podstaw już nie tylko nieuleczalnie chorego, lecz również śmiertelnie zranionego imperializmu.

Imperializm szamoce się bezsilnie i szuka wyjścia z impasu. Próbuje stosować swe stare, tylekroć zbankrutowane metody.

W sierpniu 1917 r. towarzysz Stalin pisał:

„W chwili, gdy rewolucja rosyjska wytęża swe siły, aby obronić swe zdobycze, a imperializm stara się ją dobić — amerykański kapitał zaopatruje koalicję Kiereńskiego - Milukowa - Cereteli w miliardy po to, aby okiełznawszy ostatecznie rewolucję rosyjską, podciąć wzrastający ruch rewolucyjny na Zachodzie"[12]).

Podobnie dziś imperializm amerykański próbuje zahamować proces rozkładu gospodarki kapitalistycznej na Zachodzie Europy przez tzw. pomoc marshallowską, usiłuje zachować te kraje w orbicie swoich wpływów i uczynić je zdolnymi do odegrania roli zaplecza i bazy wypadowej w wojnie napastniczej, jaką szykuje przeciw obozowi pokoju. Ale nieubłagana logika imperializmu, który nie może wyskoczyć ze swej wilczej skóry, i logika nadciągającego kryzysu prowadzą do całkowitego zwasalizowania krajów marshallowskich i do prób przerzucenia na nie ciężaru kryzysu, co musi pogłę-

---

[11]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza", 1949, str. 170.

[12]) J. Stalin. Dzieła. T. III, str. 234.

biać ich degradację gospodarczą a więc osłabiać ich wartość militarną dla imperializmu.

W swym referacie na ostatniej sesji Biura Informacyjnego tow. Susłow stwierdził:

„Dziś, kiedy samo życie zerwało bezlitośnie z „planu Marshalla" cały jego blichtr, plan ten ukazał się w swej prawdziwej postaci, jako dźwignia ekonomiczna, polityczna i wojskowa, przy której pomocy imperialiści Stanów Zjednoczonych podporządkują swej kontroli i dyktatowi gospodarkę Europy Zachodniej, usiłując przekształcić ją w dodatek kolonialny Stanów Zjednoczonych".

Nie może to nie pogłębić sprzeczności w obozie imperialistycznym, nie może nie wywołać również głębokiego kryzysu ideologicznego, kulturalnego i moralnego w świecie imperialistycznym. Nic dziwnego, że w metropolii amerykanizmu spod taniego blichtru oszałamiającej hałaśliwości „amerykańskiego sposobu życia" widoczny jest coraz silniejszy rozkład więzi społecznej, nawet rodzinnej, odsłania się jałowość literatury i sztuki, wyziera pustka i coraz większa samotność człowieka, coraz więcej wynaturzeń i dziwolągów, coraz więcej bezmyślnego dojutrkowania, ucieczki od życia, psychopatologii — na tej chorej glebie żerują tendencje faszystowskie, zaszczepione przez potężną imperialistyczną machinę propagandową. Każdy sukces obozu pokoju i socjalizmu przyjmowany jest przez nią ze zgrzytaniem zębów, potęguje histerię. Nie świadczy to o sile i prężności obozu imperialistycznego, świadczy natomiast o jego zdolności do nieobliczalnego awanturnictwa.

Omawiając w r. 1918 wielkie światowe znaczenie Rewolucji Październikowej towarzysz Stalin stwierdził, że znaczenie tego przewrotu polega głównie na tym, że:

„1. rozszerzył ramy kwestii narodowej, przekształcając ją ze szczegółowej sprawy walki z uciskiem narodowym w Europie w ogólną sprawę wyzwolenia narodów uciskanych, kolonii i półkolonii spod imperializmu,

2. stworzył szerokie możliwości i rzeczywiste drogi do tego wyzwolenia, przez co znacznie ułatwił narodom uciskanym Zachodu i Wschodu sprawę ich wyzwolenia, wciągając je w ogólny nurt zwycięskiej walki z imperializmem"[13]).

---

[13]) J. Stalin. Dzieła. T. IV, str. 166.

W świetle doświadczeń ostatnich lat rozszerzyły się jeszcze bardziej ramy kwestii narodowej. Jedną z właściwości drugiej wojny światowej było to, że również nad krajami rozwiniętego kapitalizmu w Europie zawisła groźba przekształcenia ich w kolonie. Francja, Belgia i Holandia już po raz drugi w ciągu ostatniego dziesięciolecia stanęły wobec próby przekształcenia ich w kolonie. Pierwszą próbę podjął Hitler, drugą podejmuje imperializm amerykański, rozciągając ją również na Włochy i Niemcy Zachodnie. Suwerenność Francji i Włoch, Belgii i Holandii, a nawet Anglii coraz bardziej staje się iluzoryczna. A zależności gospodarczej i politycznej towarzyszy mętny potok kosmopolityzmu, który stał się barwą ochronną amerykańskich dążeń do panowania nad światem.

Raz jeszcze znajduje pełne potwierdzenie doświadczenie Rewolucji Październikowej, że w naszej epoce obrona suwerenności, obrona interesów narodowych może być skuteczna jedynie na rewolucyjnym gruncie walki z imperializmem, tylko w oparciu o przodującą rolę klasy robotniczej, na gruncie proletariackiego internacjonalizmu.

Nacjonalizm burżuazyjny zbankrutował, odsłonił swą nicość i zdradę interesów narodowych, swą haniebną kapitulację przed amerykańskim imperializmem.

Również doświadczenie polskich przeobrażeń rewolucyjnych dowiodło, że problem niepodległości jest nieodłączny od proletariackiego internacjonalizmu, że każda próba pojmowania frontu narodowego jako parlamentarnej koalicji, w której partia klasy robotniczej spełza do roli opozycji, grozi utratą władzy przez klasę robotniczą, jest sprzeniewierzeniem się nie tylko interesom klasowym, lecz i interesom narodowym, jest zagrożeniem niepodległości, że każde najmniejsze odstępstwo od frontu Rewolucji Październikowej jest zdradą sprawy niepodległości. Dlatego nieufność do Związku Radzieckiego, która jest najgłębszą, sekretną, choć nie dającą się ukryć, chorobą odchylenia prawicowego i nacjonalistycznego, kryje w sobie równocześnie nieufność do frontu Rewolucji Październikowej, ma mimo obfitego szermowania „narodową“ argumentacją w ostatecznej swej konsekwencji charakter głęboko antynarodowy.

* * *

Likwidując wszelki wyzysk człowieka przez człowieka, stawiając u władzy najbardziej rewolucyjną klasę ze wszystkich klas uciskanych, jakie istniały, i tworząc nowe, bezklasowe społeczeństwo socjalistyczne, Rewolucja Październikowa stanowi przełom w światowym ruchu robotniczym, w sposobach walki i w formach organizacyjnych, w tradycjach, kulturze i ideologii mas wyzyskiwanych całego świata.

Dziś po 32 latach możemy sobie uprzytomnić cały ogrom przeobrażeń, jaki nastąpił w ruchu robotniczym i ruchu narodowo - wyzwoleńczym dzięki Rewolucji Październikowej.

Dzięki temu, że powstała potężna baza i ośrodek rewolucyjny, ruch robotniczy mógł nabrać olbrzymiego rozmachu, wzmogła się ogromnie świadomość klasowa i poczucie siły proletariuszy, przyśpieszyło się podnoszenie ich poziomu kulturalnego, ich uzbrojenia ideologicznego i zwartości organizacyjnej.

Równocześnie Rewolucja Październikowa zapoczątkowała przewrót umysłowy, który pogłębiał się coraz bardziej dzięki olbrzymim zdobyczom radzieckiej nauki i sztuki, przenikając i siejąc twórczy ferment we wszystkich dziedzinach życia umysłowego i kulturalnego.

Nie wolno jednakże zapominać, że walka na froncie ideologicznym staje się coraz bardziej zacięta.

Socjaldemokratyzm, całkowicie zbankrutowany i zdyskredytowany przez zwycięski pochód Rewolucji Październikowej, nie przestaje jeszcze oddziaływać na część klasy robotniczej krajów kapitalistycznych, spełniając gorliwie haniebną rolę agentury imperialistycznej.

Co więcej, imperializm, zdając sobie sprawę z przewagi ideologii marksistowsko - leninowskiej w otwartej walce, usiłuje penetrować do klasy robotniczej, wykorzystując najmniejsze wahania i szczeliny w rewolucyjnym ruchu robotniczym, szczególnie żerując na nacjonaliźmie.

Ta penetracja ideologiczna splata się z dobrze zamaskowaną dywersją, której celem jest rozsadzenie spoistości organizacyjnej partii komunistycznych i robotniczych oraz przygotowanie gruntu dla zbrodniczych spisków na rzecz imperializmu amerykańskiego, jak o tym świadczy zbrodnicza działalność kliki Tito - Rankowicza, Rajka i Kostowa.

Nakłada to obowiązek czujnego stania na straży bezcennego dorobku Rewolucji Październikowej i nauki Lenina i Stalina.

Nakłada to szczególny obowiązek szkolenia partyjnego i uzbrojenia najszerszych mas w oręż nauki marksizmu - leninizmu, nieprzebranej skarbnicy wiedzy rewolucyjnej, busoli w codziennym działaniu i najlepszej odtrutki na przenikanie wrogiej ideologii.

* * *

W ustroju kapitalistycznym prawa rozwoju społecznego działają ślepo, żywiołowo, niezależnie od woli i świadomości ludzkiej.

Rewolucja Październikowa rozpoczęła nową erę w dziejach ludzkości, erę, w której ludzie w oparciu o naukę Marksa, Engelsa, Lenina i Stalina zaczynają świadomie stosować wykryte przez tę naukę prawa rozwoju społecznego.

Tempo rozwoju kraju socjalizmu oraz przeobrażeń po drugiej wojnie światowej na całym świecie, których realizacja jest związana z rozwojem Rewolucji Październikowej, potwierdza prawo rozwoju społecznego sformułowane przez Marksa i rozwinięte przez Lenina i Stalina: zwiększenie głębokości zasięgu historycznego działania związane jest z rosnącą liczebnością czynnej historycznie masy. Analizując przyczyny ogromnego przyśpieszenia rozwoju społecznego w wyniku Rewolucji Październikowej Lenin stwierdza:

> „Tu się potwierdza jedno z najgłębszych twierdzeń marksizmu, będące jednocześnie najbardziej prostym i zrozumiałym. Im większy rozmach, im większa rozległość działań historycznych, tym większa jest liczba ludzi, która w tych działaniach uczestniczy i naodwrót, im głębsze jest przeobrażenie, którego chcemy dokonać, tym bardziej należy spotęgować zainteresowanie i świadomy stosunek do niego, przekonać o tej konieczności nowe i nowe miliony i dziesiątki milionów. W ostatecznym wyniku nasza rewolucja dlatego pozostawiła daleko w tyle za sobą wszystkie inne rewolucje, że przez Władzę Radziecką podźwignęła do aktywnego udziału w budownictwie państwowym dziesiątki milionów tych, którzy przedtem nie byli zainteresowani w tym budownictwie"[14]).

[14]) W. Lenin. Dzieła. T. XXVI, str. 33 (wyd. trzecie).

W innym miejscu mówiąc o burzliwym rozwoju po Rewolucji Październikowej Lenin stwierdza:

> „Podstawową przyczyną tego olbrzymiego przyśpieszenia rozwoju światowego jest wciągnięcie do niego nowych setek i setek milionów ludzi"[15]).

W ostatniej swej pracy „Lepiej mniej, a lepiej" Lenin, zastanawiając się nad perspektywami rewolucji socjalistycznej wobec groźby napaści ze strony państw imperialistycznych, mówi:

> „Rezultat walki zależy, w ostatecznym wyniku, od tego, że Rosja, Indie, Chiny itp. stanowią ogromną większość ludności. I właśnie ta większość ludności z niezwykłą szybkością wciąga się w ostatnich latach do walki o swoje wyzwolenie, tak, że w tym znaczeniu nie może być nawet cienia wątpliwości co do tego, jakie będzie ostateczne rozstrzygnięcie światowej walki. W tym znaczeniu ostateczne zwycięstwo socjalizmu jest całkowicie i bezwarunkowo zapewnione.
>
> Ale nas interesuje nie ta nieuchronność ostatecznego zwycięstwa socjalizmu"[16]).

Lenin wskazuje dalej, że chodzi tu o taktykę, której powinni się trzymać rosyjscy komuniści i władza radziecka, o taktykę zmierzającą do przeszkodzenia w realizacji planów obozu kontrrewolucji.

Parafrazując tę myśl Lenina w zastosowaniu do doby obecnej dodać należy: dla nas ważna jest taktyka, jaką musi stosować obóz socjalizmu i pokoju, aby pokrzyżować agresywne plany imperializmu amerykańskiego.

Obóz zrodzony przez Rewolucję Październikową, obóz antyimperialistyczny rośnie na siłach, rośnie nieustannie jego potencjał gospodarczy, rośnie jego zwartość moralno - polityczna i hart ideowy, rośnie dynamika mas i ich niewyczerpane zasoby talentów i entuzjazmu. Potencjał obozu imperialistycznego nie nadąża za wzrostem sił obozu socjalizmu, tym bardziej więc nabrzmiewa możliwość awanturniczych wyskoków.

Wymaga to wzmożonej czujności i mobilizacji najszerszych mas do walki o pokój.

Dekret o pokoju był pierwszym dekretem Rewolucji Październi-

---

[15]) W. Lenin. Dzieła. T. XXVII, str. 294 (wyd. trzecie).

[16]) W. Lenin. Dzieła wybrane (w języku polskim). T. II, str. 1014.

kowej. Związek Radziecki dawał niezliczone dowody swej niezłomnej woli pokoju. Stojąc na straży pokoju towarzysz Stalin nigdy nie lekceważył niebezpieczeństwa wojny i jeszcze w styczniu 1925 r., popierając wnioski Frunzego w sprawie umocnienia Armii Czerwonej, z genialną dalekowzrocznością stwierdził:

„Naszym sztandarem pozostaje jak dawniej sztandar **pokoju.** Lecz jeśli wojna się zacznie, to nam nie wypadnie siedzieć z założonymi rękami — nam wypadnie wystąpić, lecz wystąpić jako ostatni. I my wystąpimy po to, aby rzucić na szalę decydujący odważnik, **odważnik,** który by mógł przechylić szalę".[17])

W rozmowie z Roy Howardem w marcu 1936 r. towarzysz Stalin zaznaczył:

„Amerykańska demokracja i system radziecki mogą współistnieć na stopie pokojowej i współzawodniczyć. Lecz jedna nie może rozwinąć się w drugą. System radziecki nie przerośnie w amerykańską demokrację i odwrotnie".

Związek Radziecki stoi niezłomnie na gruncie pokojowej rywalizacji dwóch systemów. Podkreślił to tow. Malenkow w swym referacie poświęconym 32 rocznicy Rewolucji Październikowej:

„Imperialiści pokładają nadzieje w wojennych awanturach dlatego, że boją się pokojowego współzawodnictwa z socjalizmem. Ale jest zupełnie oczywiste, że wojenne awantury nie wróżą imperialistom nic prócz katastrofy.

Ludzie radzieccy nie boją się pokojowego współzawodnictwa z kapitalizmem. Dlatego występują przeciw nowej wojnie, w obronie pokoju, chociaż wiedzą dobrze i pewni są absolutnie swej niezłomnej siły".

Im bardziej zwarty będzie obóz socjalizmu i pokoju, z im większym poświęceniem i ofiarnością, a nawet za cenę wyrzeczeń, będzie wzmagał swój potencjał, im więcej nagromadzi sił, im czujniejszy będzie wobec zakusów wroga, im więcej setek i setek milionów ludzi wciągnie do czynnej walki o pokój — tym mniej ofiar wymagać będzie zwycięstwo pokoju i socjalizmu.

W tym tkwi rękojmia zwycięstwa.

---

[17]) J. Stalin. Dzieła. T. VII, str. 14.

Hilary Minc

Niektóre zagadnienia demokracji ludowej w świetle leninowsko-stalinowskiej nauki o dyktaturze proletariatu

Teoria dyktatury proletariatu stanowi podstawową, centralną część nauki marksizmu - leninizmu.

Marks i Engels stworzyli teorię rewolucji proletariackiej, ugruntowali teoretycznie konieczność złamania burżuazyjnej maszyny państwowej i wykazali, że w wyniku rewolucji proletariackiej w okresie przejściowym od kapitalizmu do komunizmu treścią władzy może być tylko dyktatura proletariatu.

Lenin bezlitośnie zwalczał rewizjonistyczne i centrystowskie próby zniekształcenia i przekreślenia marksowskiej teorii państwa oraz teorii rewolucji proletariackiej i dyktatury proletariatu. Lenin wszechstronnie rozwinął, opracował i skonkretyzował marksowską teorię państwa oraz rewolucji proletariackiej i dyktatury proletariatu.

> „Rzecz główną w leninizmie stanowi zagadnienie dyktatury proletariatu, opracowanie tego zagadnienia, uzasadnienie i konkretyzacja tego zagadnienia",[1]) pisał towarzysz Stalin.

Zgodnie ze stwierdzeniem towarzysza Stalina nowe elementy wprowadzone przez Lenina do nauki o dyktaturze proletariatu polegają na tym, że:

a) wskazał na władzę radziecką jako na państwową formę dyktatury proletariatu;

b) otworzył nawias w formule dyktatury proletariatu, określiwszy ją jako szczególną formę klasowego sojuszu proletariatu z chłopstwem przy kierowniczej roli proletariatu w tym sojuszu;

c) opracował zagadnienie dyktatury proletariatu, jako najwyższego typu demokracji w społeczeństwie klasowym, wyrażają-

---

[1]) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 115.

cej interesy większości (wyzyskiwanych) w przeciwieństwie do demokracji burżuazyjnej, która wyraża interesy mniejszości (wyzyskujących) (J. Stalin — Z rozmowy z pierwszą amerykańską delegacją robotniczą).[2])

Towarzysz Stalin, współtwórca i kontynuator dzieła Lenina, twórczo rozwinął dalej marksistowsko-leninowską naukę o państwie i dyktaturze proletariatu, zwycięsko kierował i kieruje jej urzeczywistnieniem.

Podobnie, jak Lenin w walce z rewizjonistami i centrystami uchronił marksowską teorię państwa i dyktatury proletariatu od zniekształcenia i przekreślenia i uogólniając doświadczenie historyczne epoki imperializmu i rewolucji proletariackich podniósł tę teorię na nowy wyższy szczebel, tak Stalin w walce z trockistami i prawicowymi odchyleńcami uchronił leninizm od zniekształcenia i przekreślenia i uogólniając historyczne doświadczenie okresu powszechnego kryzysu kapitalizmu i budownictwa socjalistycznego rozwinął marksistowsko - leninowską teorię dyktatury proletariatu, rozwijając w ten sposób twórczo i wszechstronnie naukę marksizmu-leninizmu. Na gruncie nauk Stalina i pod jego kierownictwem rozwinęło się w potężną i niezwyciężoną siłę radzieckie państwo socjalistyczne, zakończono budowę socjalizmu w ZSRR i rozpoczęto wewnątrz ZSRR okres stopniowego przechodzenia do komunizmu.

Na gruncie nauk Stalina i pod jego kierownictwem potężne, niezwyciężone radzieckie państwo socjalistyczne rozbiło Niemcy hitlerowskie. W rezultacie tego zwycięstwa światowy front kapitalizmu został przerwany w szeregu nowych miejsc, ziściła się w pełni, dana jeszcze w 1934 roku, genialna przepowiednia Stalina: „I niechaj nie skarżą się na nas panowie burżuje, jeżeli nazajutrz po takiej wojnie nie doliczą się niektórych bliskich sobie rządów, dziś „z bożej łaski" szczęśliwie panujących".[3]) Na gruzach tych rządów „z bożej łaski" powstały państwa demokracji ludowej.

Treścią klasową tych państw jest poprzez hegemonię proletariatu realizowanie dyktatury proletariatu, ich celem — zbudowanie socjalizmu w swoich krajach.

Państwa demokracji ludowej, powstałe w rezultacie zwycięstwa ZSRR nad hitleryzmem, rozwijają się w oparciu o historyczne do-

---

[2]) patrz: W. Lenin — Dzieła Wybrane (w jęz. polskim), Moskwa, 1948 r., t. I, str. 40 — 41.

[3]) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", str. 437.

świadczenia dyktatury proletariatu i budownictwa socjalistycznego w ZSRR, w oparciu o teoretyczne uogólnienie tego doświadczenia dane przez towarzysza Stalina, w oparciu o bezcenne, bezpośrednie wskazówki i rady WKP(b) i osobiście towarzysza Stalina. „Wszystkie narody — pisał Lenin — dojdą do socjalizmu, to jest nieuchronne, ale wszystkie one dojdą niezupełnie jednakowo, każdy wniesie swą specyfikę w tę, czy inną formę demokracji, w tę lub inną odmianę dyktatury proletariatu, w to lub inne tempo socjalistycznego przekształcania różnych stron życia społecznego".[4])

Partie komunistyczne i robotnicze w krajach demokracji ludowej w oparciu o nauki Stalina oraz rady i wskazówki Stalina uświadomiły sobie szczególne cechy sytuacji międzynarodowej i specyfikę sytuacji wewnętrznej w ich krajach w okresie po II wojnie światowej i na tej podstawie określiły swoją specyfikę sprawowania funkcji dyktatury proletariatu, wykuwając tę jej odmianę, którą jest demokracja ludowa i wytyczając w ten sposób najlepszą i najdogodniejszą dla swych krajów, w danych warunkach historycznych, drogę do socjalizmu.

Z drugiej strony nauka marksizmu-leninizmu rozwinięta przez Stalina była orężem, za którego pomocą partie komunistyczne i robotnicze w krajach demokracji ludowej uświadomiły sobie, że droga ich krajów do socjalizmu jest wynikiem zwycięskiej drogi ZSRR, że ich państwo jest odmianą dyktatury proletariatu, że, jak pisał Lenin, „przejście od kapitalizmu do komunizmu musi, naturalnie, dać ogromną obfitość i różnorodność form politycznych, lecz istota rzeczy będzie przy tym nieodzownie ta sama: *dyktatura proletariatu*".[5])

W oparciu o tę świadomość zostało przezwyciężone i rozgromione odchylenie prawicowe i nacjonalistyczne, usiłujące przedstawić drogę demokracji ludowej jako „trzecią" drogę między socjalizmem i kapitalizmem i przeciwstawiać drogę demokracji ludowej drodze radzieckiej.

Dlatego powstanie i pomyślny rozwój państw demokracji ludowej jest nie tylko jeszcze jednym dowodem słuszności rozwiniętej przez Stalina marksistowsko - leninowskiej nauki o państwie i dyktaturze proletariatu, ale jest tej teorii dalszym rozwinięciem w nowych warunkach historycznych, rozwinięciem dokonanym w oparciu

---

[4]) W. Lenin — Dzieła, tom XXIII, str. 58 (wydanie czwarte).

[5]) W. Lenin — Dzieła Wybrane (w jęz. polskim), Moskwa, 1948 r., t. II, str. 179 — 180.

o nauki Stalina oraz pod bezpośrednim ideologicznym wpływem WKP(b) i osobiście towarzysza Stalina.

I

W nauce marksizmu - leninizmu pojęcie dyktatury proletariatu jest nieodłącznie związane z pojęciem rewolucji proletariackiej. Dyktatura proletariatu jest narzędziem rewolucji proletariackiej i stanowi jej zasadniczą treść.

„Zagadnienie dyktatury proletariatu, pisze towarzysz Stalin, jest przede wszystkim zagadnieniem zasadniczej treści rewolucji proletariackiej. Rewolucja proletariacka, jej rozwój, jej rozmach, jej zdobycze oblekają się w ciało i krew tylko przez dyktaturę proletariatu. Dyktatura proletariatu jest narzędziem rewolucji proletariackiej, jej organem, jej najważniejszym punktem oparcia..."[6]).

Olbrzymi przewrót społeczny, który dokonał się po wojnie, w krajach środkowej i południowo - wschodniej Europy, przewrót, w rezultacie którego w tych krajach utrwaliła się dyktatura proletariatu w formie państwa demokracji ludowej, miał charakter rewolucji proletariackiej, rewolucji socjalistycznej. Jednakże była to rewolucja socjalistyczna, która przebiegała w specjalnych historycznych warunkach, odmiennych od tych, w których odbyła się Wielka Socjalistyczna Rewolucja Październikowa.

Na czym polegała odmienność tych warunków?

1. Kraje demokracji ludowej zostały wyzwolone przez Armię Radziecką. Przyjście Armii Radzieckiej umożliwiło przerośnięcie walki narodowo-wyzwoleńczej, prowadzonej siłami partyzanckimi, w wojnę narodowo - wyzwoleńczą prowadzoną w formie państwowej u boku Związku Radzieckiego przez cały naród i jego regularne armie powstałe przy pomocy radzieckiej. Klasa robotnicza, która przewodziła walce z okupantem, zyskuje teraz szerokie możliwości uchwycenia władzy politycznej i poprowadzenia szerokiej walki o obalenie panowania kapitalistów i obszarników.

   „Masy pracujące, klasa robotnicza, jej organizacje polityczne miały w Armii Radzieckiej sojusznika klasowego, sojusznika, który wyzwolił naród z jarzma niewoli hitlerowskiej, sojusznika, który przez samą swą obecność obezwładniał obóz reakcji i czy-

---

[6]) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", str. 33.

nił go niezdolnym do zbrojnej rozprawy z rewolucyjnym ruchem, sojusznika, gwarantującego, że mocarstwa imperialistyczne nie zadecydują o losach danego kraju wbrew interesom ludu"[7]).

Jest faktem historycznym, że w krajach, które zostały zajęte przez imperialistyczne armie anglo - saskie jak np. Francja, czy Włochy, nie bacząc n^ wielki rozmach walki narodowo-wyzwoleńczej i olbrzymią w tej walce rolę i wpływ partii komunistycznej, klasa robotnicza nie zdołała uchwycić władzy i kraje te pod wpływem brutalnej przemocy imperialistycznej nie zdołały zejść z drogi kapitalizmu.

W ten sposób w odróżnieniu od Związku Radzieckiego, gdzie socjalistyczna rewolucja proletariacka została dokonana bez żadnej pomocy z zewnątrz i wyłącznie własnymi wewnętrznymi siłami, w krajach demokracji ludowej u źródeł rewolucji socjalistycznej leży oparcie się o pomoc i siłę Związku Radzieckiego i jego Armii.

Na tym polega pierwsza cecha odmienności rewolucji socjalistycznej w krajach demokracji ludowej w stosunku do Rewolucji Październikowej.

2. Rewolucyjna walka mas ludowych przeciwko obszarnikom i kapitalistom pod przewodem klasy robotniczej i jej partii komunistycznych i robotniczych splotła się w tym przewrocie z wojną narodowo - wyzwoleńczą przeciwko hitlerowskim okupantom.

W swoim czasie Róża Luksemburg, formułując błędne koncepcje w sprawie narodowej, które później ujemnie zaciążyły na ideologii KPP, wysuwała w polemice z Leninem tezę, że „wojen narodowych więcej być nie może", rozumiejąc przez to, że epoka wojen narodowych minęła wraz z utrwaleniem się imperializmu i imperialistycznego podziału świata między wielkie mocarstwa.

Odpowiadając Róży Luksemburg, Lenin pisał w tej sprawie w 1916 roku:

„Nie można twierdzić, że takie przekształcenie (wojny imperialistycznej w narodową — przyp. H. M.) *jest niemożliwe: gdyby* proletariat *Europy* okazał się przez jakieś 20 lat bezsilny; *gdyby* dana wojna (wojna imperialistyczna 1914 r. — przyp.

[7]) Bolesław Bierut — Referat, wygłoszony 15 grudnia 1948 r. na Kongresie Zjednoczeniowym, „Nowe Drogi" Nr 1(13), str. 32 — 33.

H. M.) *zakończyła* się zwycięstwami w rodzaju zwycięstw napoleońskich, oraz ujarzmieniem szeregu zdolnych do życia państw narodowych; *gdyby* pozaeuropejski imperializm (przede wszystkim japoński i amerykański) utrzymał się też jakie 20 lat, nie przechodząc w socjalizm np. w rezultacie wojny japońsko-amerykańskiej, wtedy możliwa była by wielka wojna narodowa w Europie"[8]).

Ta genialna hipoteza Lenina potwierdziła się w całej pełni. W czasie II wojny światowej Europa była areną wielkiej walki wyzwoleńczej szeregu narodów przeciwko jarzmu hitlerowskiemu. Walka ta łączyła się ściśle z wielką wojną narodu radzieckiego w obronie ojczyzny. Siłą kierowniczą walki przeciwko niemieckim okupantom była klasa robotnicza i jej partie komunistyczne i robotnicze. Klasa robotnicza i jej partie komunistyczne łączyły ściśle walkę narodowo-wyzwoleńczą z walką przeciwko kapitalistom i obszarnikom skompromitowanym kapitulacją przed hitlerowskimi Niemcami względnie współpracą z nimi, z walką o obalenie panowania kapitalistów i obszarników.

W ten sposób u źródeł rewolucji socjalistycznej w krajach demokracji ludowej leży splecenie się już w okresie okupacji walki narodowo-wyzwoleńczej z rewolucyjną walką przeciwko kapitalistom i obszarnikom.

Na tym polega druga cecha odmienności rewolucji socjalistycznej w krajach demokracji ludowej w stosunku do Rewolucji Październikowej.

3. W krajach demokracji ludowej formowanie się państwa demokracji ludowej jako organu dyktatury proletariatu dokonywało się w długotrwałym procesie. Burżuazja i obszarnicy oraz ich organizacje polityczne nie zostały rozbite we frontalnym ataku mas pracujących.

Teren polityczny nie został całkowicie oczyszczony. W istniejącym systemie politycznym działało wiele organizacji nie tylko wahających się w stosunku do wielkich zadań rewolucji socjalistycznej, ale wręcz im wrogich i dążących do restauracji kapitalizmu.

Konkretny układ stosunków wewnętrznych i międzynarodowych wymagał często częściowego przynajmniej dzielenia rządów przez par-

---

[8]) W Lenin — Dzieła, t. XXII (wyd. czwarte), str. 296.

tie komunistyczne i robotnicze nie tylko z ich chwiejnymi sojusznikami, ale i wręcz z partiami burżuazyjnymi. Stąd nie pełne i nie na wszystkich odcinkach złamanie aparatu władzy burżuazyjnej, względnie powolne tempo wielkich przekształceń społecznych itd. W procesie długotrwałej, zaciętej walki klasowej, kompromitowania i druzgotania wrogich organizacji politycznych, przezwyciężania wahań sojuszników politycznych, wykuwania — przez jednolity front — organicznej jedności klasy robotniczej; w procesie rozszerzania się podstawy nowego ustroju w masach narodu, uaktywniania się tych mas w coraz bardziej rosnącym poczuciu, że nowy ustrój jest *ich* ustrojem; w procesie umacniania aparatu nowej władzy państwowej i oczyszczania go od naleciałości burżuazyjnych, pogłębiania przekształceń społecznych, rozszerzania frontu walki klasowej i kierowania ognia tej walki nie tylko przeciw wielkim kapitalistom i obszarnikom, ale i przeciw bogaczom wiejskim; w procesie długiego szeregu trudnych, ale zwycięskich bitew klasowych nowe państwa demokracji ludowej w coraz większym zasięgu i z coraz większą skutecznością spełniają funkcje dyktatury proletariatu.

Rzecz jasna, granice w przyrodzie i społeczeństwie są umowne i „ruchome", jak mówi Lenin. Proces krystalizowania się proletariatu w krajach demokracji ludowej przebiegał odmiennie w różnych krajach. Różny zresztą był w tych krajach punkt wyjściowy pod względem układu sił, osiągniętego stopnia złamania starego aparatu itp.

W świetle długotrwałości, skomplikowania i trudności tego procesu jest rzeczą jasną i zrozumiałą, dlaczego sformułowanie o demokracji ludowej jako spełniającej skutecznie funkcje dyktatury proletariatu, — sformułowanie, wymagające teoretycznego uogólnienia doświadczeń demokracji ludowej — dane zostało przez tow. tow. Dymitrowa i Bieruta w końcu 1948 roku.

Tak więc w odróżnieniu od Związku Radzieckiego, gdzie od pierwszych dni rewolucji socjalistycznej ustaliła się dyktatura proletariatu w formie władzy radzieckiej, w krajach demokracji ludowej krystalizowanie się dyktatury proletariatu odbywało się w długotrwałym i trudnym procesie.

Na tym polega trzecia cecha odmienności rewolucji socjalistycznej w krajach demokracji ludowej w stosunku do Rewolucji Październikowej.

Niezależnie od odmienności przewrotu społecznego w krajach demokracji ludowej w stosunku do Rewolucji Październikowej, przewrót ten spełnił te same zadania historyczne.

Władza polityczna została wyrwana z rąk burżuazji i przeszła do rąk klasy robotniczej i chłopstwa pracującego. Wielki i średni przemysł, banki, transport stały się własnością państwa, a obszarnicy zostali wywłaszczeni. Kraje demokracji ludowej zostały wyłączone ze świata kapitalistycznego, przestały podlegać prawom rozwoju kapitalizmu, co dało możliwość przechodzenia na drogę socjalizmu.

Tak więc zarówno pod względem spełnionych zadań historycznych, jak i pod względem klasowych sił napędowych przewrót społeczny dokonany w krajach demokracji jest jednorodny z Rewolucją Październikową, ma wszystkie cechy proletariackiej rewolucji socjalistycznej.

Fakt, że przewrót społeczny w krajach demokracji ludowej rozstrzygnął i rozwiązał szereg zadań rewolucji burżuazyjno - demokratycznej (np. likwidacja przeżytków feudalnych w rolnictwie), w żadnym razie nie zmienia jego charakteru rewolucji socjalistycznej, bowiem Wielka Socjalistyczna Rewolucja Październikowa także rozstrzygnęła „w przelocie" szereg zadań tego typu.

Nie ulega wątpliwości ,że punktem wyjściowym dla formowania się odchyleń prawicowych i nacjonalistycznych w partiach komunistycznych i robotniczych jest właśnie negowanie, że wielki przewrót społeczny, który dokonał się w krajach demokracji ludowej, ma charakter rewolucji socjalistycznej. Odchyleńcy prawicowi i nacjonalistyczni nie chcą widzieć w tym przewrocie jego zasadniczej, rewolucyjnej, socjalistycznej treści, wydobywając na wierzch jedynie fakt, że historycznie splótł się on ściśle z wojną narodowo-wyzwoleńczą. Stąd wypływa oportunizm w stawianiu zagadnień frontu narodowego. Tow. Bierut, demaskując oportunistyczną, prawicową i nacjonalistyczną postawę tow. Gomułki, scharakteryzował ten oportunizm w następujący sposób:

> „Na czym polega oportunizm w zagadnieniu frontu narodowego? Na tym, że traci on z widoku hegemonię klasy robotniczej. Tu tkwił błąd, tu tkwiła faktyczna postawa oportunizmu.
>
> My, podobnie jak partie rewolucyjne na całym świecie, nigdy inaczej nie stawiamy hasła frontu narodowego, jak tylko jako front, w którym kierownikiem, przewodnikiem, hegemonem jest klasa robotnicza i partia robotnicza. Każdy inny sposób

pojmowania frontu narodowego musi być oportunistyczny. Ten oportunizm tkwił w postawie pewnej części towarzyszy, którzy po tym zgrzeszyli i na szeregu innych odcinków pracy odchyleniem prawicowym, oportunistycznym, nacjonalistycznym. W ich postawie fałszywe podejście do frontu narodowego było tą cechą, która doprowadzała ich do błędów"[9]).

Negowanie hegemonii proletariatu i jego socjalistycznych celów we froncie narodowym łączy się ściśle u odchyleńców prawicowych i nacjonalistycznych ze zwężaniem zadań klasy robotniczej jedynie do zadań wojny wyzwoleńczej lub też rewolucji burżuazyjno-demokratycznej, łączy się u nich z negowaniem jednorodności klasowej przewrotu dokonanego w krajach demokracji ludowej z Wielką Socjalistyczną Rewolucją Październikową, z przeciwstawieniem drogi demokracji ludowej drodze radzieckiej, z przeciwdziałaniem pogłębieniu przewrotu, rozszerzaniu frontu walki klasowej na kułaków i zdecydowanemu wkraczaniu na drogę budownictwa socjalistycznego w mieście i na wsi, i wreszcie łączy się z tworzeniem z gruntu fałszywych teoryjek o ustroju demokracji ludowej jako trzeciej, pośredniej drodze między drogą kapitalistyczną a radziecką.

Powstałe w rezultacie rewolucji socjalistycznej państwa demokracji ludowej, które skrystalizowały się w instrument dyktatury proletariatu w procesie długotrwałego i trudnego procesu, są to państwa, które stawiają sobie jako zadanie zbudowanie bezklasowego społeczeństwa socjalistycznego.

Dlatego, chociaż w wielu dziedzinach gospodarki tych krajów elementy kapitalistyczne są jeszcze silne a podstawą ich formowania jest wciąż jeszcze przeważająca na wsi gospodarka drobnotowarowa, dlatego chociaż w wielu ogniwach aparatu państwowego tych państw tkwią jeszcze elementy starego aparatu burżuazyjnego a teren nie jest jeszcze całkowicie uprzątnięty z resztek złamanego burżuazyjnego aparatu państwowego i z resztek złamanych burżuazyjnych formacji politycznych, państwa demokracji ludowej są państwami typu socjalistycznego.

Lenin pisał w 1918 roku:

„Nie było jeszcze, zdaje się, takiego człowieka, który by zadając sobie pytanie na temat ekonomiki Rosji, zaprzeczał, że ekonomika ta nosi charakter przejściowy. Żaden komunista nie zaprzeczał,

---

[9]) Bolesław Bierut — Przemówienie końcowe na III Plenum Komitetu Centralnego PZPR. (Wydawnictwo „Nowe Drogi", str. 193).

Górnik, Bohater Pracy Socjalistycznej, laureat nagrody im. Stalina — P. Podżarow

(Foto D. Baltermanca)

Stalin w swoim gabinecie

(Foto)

zdaje się, i temu, że wyrażenie socjalistyczna republika radziecka oznacza, że Władza Radziecka zdecydowana jest zrealizować przejście do socjalizmu, a bynajmniej nie oznacza uznania nowych porządków gospodarczych, jako porządków socjalistycznych" [10])

Na III Wszechrosyjskim Zjeździe Rad Lenin mówił:

> „Nie myliliśmy się nigdy w tej sprawie i wiemy, jak trudna jest droga wiodąca od kapitalizmu do socjalizmu, ale jesteśmy obowiązani powiedzieć, że nasza Republika Rad jest socjalistyczna, ponieważ wkroczyliśmy na tę drogę i słowa te nie będą czczymi słowami" [11]).

Te słowa Lenina w pełni zastosować można do państw demokracji ludowej. Są to państwa, w których socjalizm nie zwyciężył jeszcze ostatecznie, ale mimo to są to państwa, które postawiły sobie zdecydowane zadanie zbudowania socjalistycznego społeczeństwa, a pomyślny przebieg tego budownictwa w pełni wskazuje, że zdecydowanie to nie opiera się na czczych słowach. Są to więc państwa socjalistyczne, pod względem swej klasowej treści jednorodne z państwem radzieckim w tej jego fazie rozwojowej, kiedy istniały w nim antagonistyczne klasy społeczne. Są to więc państwa budującego się socjalizmu, podobnie jak ZSRR w jego pierwszej fazie rozwojowej (zanim jeszcze stał się państwem zwycięskiego socjalizmu).

W wywodzących się z socjalistycznej rewolucji socjalistycznych państwach demokracji ludowej dyktatura proletariatu w rezultacie odmiennych warunków historycznych sprawowana jest w odmiennej, niż radziecka formie.

> „U podstaw naszej odmienności od drogi radzieckiej, mówi towarzysz Bierut, leży wszechstronna pomoc i oparcie się na doświadczeniach i osiągnięciach zwycięskiej dyktatury proletariatu w ZSRR" [12]).

Nie bacząc na jej odmienność, ludowo - demokratyczna forma dyktatury proletariatu spełnia te same funkcje, co państwo radzieckie w jego pierwszej fazie rozwojowej. Do funkcji tych należy przede wszystkim zdławienie przemocą oporu obalonych klas wyzyskiwaczy wewnątrz kraju. To dławienie oporu wyzyskiwaczy odbywa się u nas w innych częstokroć formach, niż w Związku Radzieckim w pierwszej fazie jego rozwoju. Jak wiadomo, wówczas burżuazja

---

[10]) W. Lenin — Dzieła, t. XXII, str. 513 (wydanie trzecie).
[11]) W. Lenin — Dzieła, t. XXII, str. 213 (wydanie trzecie).
[12]) B. Bierut — „Podstawy ideologiczne PZPR", str. 54.

i inne klasy wyzyskiwaczy pozbawione były prawa wyborów do Rad, czego nie ma w krajach demokracji ludowej, gdzie istnieje powszechne prawo głosowania. Lenin nie uważał ograniczenia praw wyborczych burżuazji za niezbędny warunek dyktatury proletariatu. Naodwrót, Lenin uważał, że ograniczenia te powstały na tle specyficznych warunków rewolucji rosyjskiej i pisał, że to ograniczenie

> „nie jest konieczne dla urzeczywistnienia dyktatury, nie stanowi niezbędnej cechy logicznego pojęcia dyktatury, nie należy jako niezbędny warunek do historycznego i klasowego pojęcia dyktatury.
>
> Niezbędną cechą, nieodzownym warunkiem dyktatury jest zdławienie przemocą wyzyskiwaczy jako klasy...“ [13]).

Słusznie pisze w tej sprawie D. J. Czesnokow w pracy pt.: „Lenin i Stalin o państwowej formie dyktatury proletariatu“.

> „Z jednej strony — swoiste cechy wewnętrznego rozwoju kraju, stosunek sił klasowych i napięcie klasowych konfliktów, z drugiej strony — specyfika sytuacji międzynarodowej — warunkują formy, sposoby i skalę przemocy użytej przez proletariat wobec wyzyskiwaczy. Dla klasy robotniczej przemoc nie jest celem, jest jedynie środkiem zdławienia oporu burżuazji i utrwalenia państwa robotniczego. „Stopień“ przemocy określony jest głównie przez „stopień“ oporu burżuazji i jej „zaciekłości“ w walce z proletariatem i klasami pracującymi w ogóle“ [14]).

Warunki historyczne spowodowały, że dyktatura proletariatu realizuje się w krajach demokracji ludowej w formie odmiennej, niż radziecka. Forma ta jest najdogodniejsza, najlepsza, najbardziej przystosowana do warunków tych krajów i stanowi dla nich najbardziej stosowną drogę przejścia do socjalizmu.

Trzeba sobie jednak zdawać w pełni sprawę z tego, że ta najdogodniejsza w danych warunkach historycznych forma ma również szereg stron ujemnych i związanych z nimi niebezpieczeństw. Dyktatura proletariatu w formie radzieckiej, powstała w rezultacie frontalnego ataku mas pracujących z klasą robotniczą na czele na klasy

---

[13]) W. Lenin — Dzieła Wybrane (w jęz. polskim), Moskwa, 1948 r., tom II, str. 435.

[14]) Zeszyty „Nowych Dróg“ (seria filozoficzna II), str. 100.

wyzyskiwaczy i ich aparat państwowy, zmiotła i zdruzgotała szybko i radykalnie machinę burżuazyjnego państwa, burżuazyjne formacje polityczne, burżuazyjne normy i przepisy prawne, uprzywilejowane pozycje hierarchii kościelnej itd. itp.

W pracy „O podstawach Leninizmu" towarzysz Stalin szczególnie podkreśla tę wypowiedź Lenina, w której Lenin stwierdza ,że

> „tylko radziecka organizacja państwowa rzeczywiście potrafi strzaskać o d r a z u (podkr. H. M.) i zburzyć o s t a t e c z n i e (podkr. H. M.) dawny tj. burżuazyjny, urzędniczy i sądowy, aparat" [15]).

Jest rzeczą jasną, że demokratyczno-ludowa forma dyktatury proletariatu z racji warunków jej rozwoju i kształtowania nie może „odrazu" i „ostatecznie" z takim samym rozmachem i konsekwencją wykonać tych zadań oczyszczenia terenu pod budownictwo socjalistyczne.

Dlatego nawet teraz, po latach długotrwałego i trudnego procesu krystalizacji państwa demokracji ludowej jako odmiany dyktatury proletariatu, utrzymującego podstawowe dźwignie władzy, demokracje ludowe wloką jednakże jeszcze za sobą długie „ogony", składające się z przestarzałych instytucji i norm poprzedniego okresu, a czasem nawet z poszczególnych nie poddanych rewolucyjnym przekształceniom ogniw dawnego burżuazyjnego aparatu państwowego. Hamuje to rozwój budownictwa socjalistycznego i stwarza pewne niebezpieczeństwa, gdyż w określonych warunkach „ogony" z poprzedniej epoki stają się jeszcze dogodnymi punktami zaczepienia dla wroga klasowego. W związku z tym należy mieć na uwadze, że tego rodzaju przeżytki historyczne nie tylko nie powinny być utrwalane i konserwowane, lecz naodwrót, jak najszybciej likwidowane w tempie zgodnym ze specyficznymi warunkami i stosunkami sił klasowych każdego kraju.

Rozwój historyczny wykazał zgodnie z nauką marksizmu - leninizmu, że możliwe jest istnienie dwóch form dyktatury proletariackiej: radzieckiej i ludowo-demokratycznej.

Forma ludowo - demokratyczna okazała się w specjalnych warunkach historycznych powstałych w szeregu krajów po II wojnie światowej życiowa i skuteczna.

---

15) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", str. 42.

Dowodzi to jeszcze raz genialności myśli stalinowskiej, która na podstawie uogólnienia nowego historycznego doświadczenia potrafiła twórczo rozstrzygnąć zagadnienie o istocie nowej formy państwowej — demokracji ludowej.

Faktem jest, że do marksistowsko-leninowskiej nauki o państwie oraz o rewolucji socjalistycznej i dyktaturze proletariatu, został wpisany nowy bogaty w treść rozdział o demokracji ludowej. Faktem jest, że ten nowy rozdział został wpisany na podstawie nauki Stalina i w oparciu o jego bezpośredni ideologiczny wpływ i kierownictwo.

II

Rozwijając leninowską teorię dyktatury proletariatu, towarzysz Stalin szczegółowo opracował zagadnienie systemu działania dyktatury proletariatu, zagadnienie jej „mechanizmu" a więc zagadnienie partii bolszewickiej jako kierującej siły państwa radzieckiego i „transmisji" partii do mas: związków zawodowych, rad, spółdzielni, komsomołu itd.

> „Partia — to zorganizowany oddział klasy robotniczej. Ale partia — to nie jedyna organizacja klasy robotniczej. Proletariat posiada jeszcze cały szereg innych organizacji, bez których nie może prowadzić skutecznej walki z kapitałem: związki zawodowe, spółdzielnie, organizacje fabryczne, frakcje parlamentarne, bezpartyjne zrzeszenia kobiet, prasę, organizacje kulturalno - oświatowe, związki młodzieży, rewolucyjne organizacje bojowe (podczas otwartych wystąpień rewolucyjnych), Rady Delegatów jako podstawową formę organizacji (jeżeli proletariat jest u władzy) itd. Ogromna większość tych organizacji jest bezpartyjna i tylko pewna ich część jest bezpośrednio związana z partią lub stanowi jej rozgałęzienie" [16]).

I dalej pisze towarzysz Stalin:

> „. . . wszystkie te organizację muszą prowadzić pracę w jednym kierunku, to obsługują **jedną** klasę, klasę proletariuszy. Powstaje pytanie: kto określa ową linię, ów ogólny kierunek, w którym powinny prowadzić swą pracę wszystkie te organizacje? Gdzie jest ta centralna organizacja, która nie tylko potrafi posiadając niezbędne doświadczenie opracować tę

---

[16]) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza", 1949 r., str. 77.

ogólną linię, ale ma też możność, posiadając dostateczny autorytet, pobudzić wszystkie te organizacje do wcielenia w życie tej linii celem osiągnięcia jednolitości kierownictwa i zapewnienia ciągłości działania?"[17]).

Taką organizacją jest partia proletariatu.

Czy i jak działa ten „mechanizm" dyktatury proletariatu w warunkach jej formy ludowo-demokratycznej?

Rzecz jasna, że działa w pełni, gdyż bez tego mechanizmu, którego trzonem jest kierownicza rola partii robotniczej, nie ma i nie może być dyktatury proletariatu.

W krajach demokacji ludowej partie komunistyczne i robotnicze były „n a r z ę d z i e m w rękach proletariatu d o zdobycia dyktatury" (Stalin), opracowywały ogólną linię, prowadzącą do zdobycia tej dyktatury, a teraz, kiedy dyktatura proletariatu jest już zdobyta, są narzędziem „d o wzmocnienia i rozszerzenia dyktatury" (Stalin).

Partie komunistyczne i robotnicze wypracowują ogólną linię, zmierzającą do jak najszybszego i najskuteczniejszego budownictwa socjalistycznego, i posiadając dostateczny autorytet, pobudzają do działania według tej linii organy rządowe centralne i lokalne, związki zawodowe, organizacje młodzieżowe, spółdzielczość, prasę itd itp.

Bez tej kierowniczej roli partii jako najwyższej formy klasowego zjednoczenia proletariuszy, bez spoistości i dyscypliny partii i bez zaufania do niej szerokich mas, dyktatura proletariatu nie tylko nie mogłaby się umocnić i rozszerzyć, by doprowadzić do całkowitego zwycięstwa socjalizmu, ale nie mogłaby się nawet utrzymać.

W 1920 roku Lenin pisał:

> „Z pewnością teraz już prawie każdy widzi, że bolszewicy nie utrzymaliby się u władzy nie tylko 2 i pół roku, lecz nawet 2 i pół miesiąca bez jak najsurowszej, prawdziwie żelaznej dyscypliny w naszej partii, bez najzupełniejszego i bezgranicznego poparcia jej przez całą klasę robotniczą, wziętą w swej masie, tj. przez to wszystko, co w niej jest myślącego, uczciwego, ofiarnego, wpływowego, zdolnego do poprowadzenia za sobą lub porwania warstw zacofanych"[18]).

Te słowa Lenina w pełni zastosować można do historycznej roli, jaką partie komunistyczne odgrywały w zdobyciu i utrzymaniu dyktatury proletariatu i odgrywają w jej rozszerzaniu i umacnianiu.

---

[17]) Tamże, str. 78.

[18]) W. Lenin — Dzieła Wybrane. (Wydanie polskie), Moskwa, 1948 r., t. II, str. 670.

Przy całkowitej zasadniczej zbieżności działania mechanizmu dyktatury proletariatu, opartej na kierowniczej roli partii w radzieckiej i ludowo - demokratycznej formie tej dyktatury, istnieje jednak w obecnym etapie rozwoju formy ludowo-demokratycznej pewna istotna specyfika. Specyfika polega na istnieniu nie tylko jednej, jedynej partii, partii proletariatu, ale również innych organizacji politycznych i stronnictw, działających głównie na terenie warstw chłopskich i drobnomieszczańskich.

Trzeba jednak stwierdzić wyraźnie, że stronnictwa te nie noszą już charakteru organizacji politycznych, reprezentujących interesy „antagonistycznych klas, których interesy są sobie wrogie i nie dają się pogodzić“ (Stalin).

Szereg tych organizacji politycznych i stronnictw wywodzi się historycznie z epoki państwa burżuazyjnego. W okresie po II wojnie światowej, kiedy w krajach demokracji ludowej rozwijała się rewolucja socjalistyczna i toczyła się ciężka walka o utrwalenie i krystalizację dyktatury proletariatu, niektóre z tych stronnictw były mniej lub więcej chwiejnymi sojusznikami partii komunistycznych i robotniczych, niektóre zaś zajmowały w stosunku do nich pozycje wręcz wrogie.

Jednakże w procesie wielkich bitew klasowych, które nastąpiły w krajach demokracji ludowej, w procesie druzgotania i likwidowania wrogich burżuazyjno - obszarniczych formacji politycznych, w procesie odrywania mas pracujących i wyzyskiwanych od burżuazji, przełamywania wahań mas średniego chłopstwa i umacniania się sojuszu robotniczo - chłopskiego jako podstawy dyktatury proletariatu — stronnictwa te zmieniły swą treść klasową. W okresie tym nastąpiła gruntowna rewizja ich ideologii, gruntowne oczyszczenie ich składu kierowniczego i aparatu. Stronnictwa te uznają obecnie wypracowaną przez partie komunistyczne i robotnicze generalną linię polityczną zmierzającą do budownictwa socjalizmu za obowiązującą dla siebie i odpowiadającą interesom warstw społecznych, na terenie których działają. W myśl tej linii stronnictwa te rozwijają swą działalność praktyczną. Stronnictwa te uznają również i w teorii, i w praktyce rolę kierowniczą partii komunistycznych i robotniczych.

W tych warunkach treść klasowa tych stronnictw i funkcja ich musi być i jest zasadniczo odmienna od treści klasowej i funkcji stronnictw z okresu państwa burżuazyjnego. W obecnym etapie roz-

woju demokracji ludowych stronnictwa te spełniają w istocie rzeczy funkcję swoistych formacji sojuszniczych, swoistego pomostu czołowego oddziału klasy robotniczej do części mas pracujących, zwłaszcza chłopskich. Stąd też fakt wchodzenia przedstawicieli tych stronnictw do rządów nie nadaje w żadnym razie rządom w krajach demokracji ludowej charakteru rządów koalicyjnych w burżuazyjnym znaczeniu tego słowa, nie odbiera im spoistości i zwartości, nie narusza w zasadzie ich jedności działania oraz nie podważa stabilności i trwałości władzy ludowej.

Nie trzeba jednak również zapominać, że istnienie tych stronnictw, uzasadnione historycznie oraz potrzebne i celowe w obecnym etapie rozwojowym demokracji ludowej, może w pewnych warunkach być związane z określonymi niebezpieczeństwami, wynikającymi stąd, że wróg klasowy próbuje zahaczyć się o niektóre ich ogniwa.

Nie ulega wątpliwości, że dalszy rozwój demokracji ludowej będzie utrwalał, pogłębiał i rozszerzał kierowniczą rolę partii komunistycznych i robotniczych w całości życia politycznego kraju w formach właściwych dla każdego kraju i dla każdego okresu.

W każdym razie jest rzeczą jasną, iż prognoza sformułowana przez towarzysza Dymitrowa w 1948 r., że progresywny rozwój społeczny „nie prowadzi do mnóstwa partii i grupek", potwierdzona już została w życiu przez jednoczenie się poszczególnych stronnictw. które odbyło się już w niektórych krajach demokracji ludowej i niewątpliwie znajdzie swe potwierdzenie także w dalszym rozwoju życia politycznego w krajach demokracji ludowej.

Rozwijając teorię marksizmu - leninizmu towarzysz Stalin wniósł nowy wielki wkład do nauki o partii proletariatu. Dla partii komunistycznych i robotniczych krajów demokracji ludowej ma obecnie szczególną aktualność ta część leninowsko - stalinowskiej nauki o partii, która traktuje o problemie partii jako czołowego oddziału klasy robotniczej.

Oto co pisze o tym zagadnieniu towarzysz Stalin:

> „Ale żeby być rzeczywiście czołowym oddziałem, partia musi być uzbrojona w teorię rewolucyjną, w znajomość praw ruchu, w znajomość praw rewolucji. Bez tego nie potrafi ona kierować walką proletariatu, nie potrafi prowadzić za sobą proletariatu. Partia nie może być prawdziwą partią, jeżeli poprzestaje na rejestrowaniu tego, co przeżywa i myśli klasa robotnicza w swej masie, jeżeli wlecze się w tyle za ruchem żywiołowym, jeżeli nie

umie pokonać zaśniedziałości i politycznej obojętności ruchu żywiołowego, jeżeli nie umie wznieść się ponad chwilowe interesy proletariatu, jeżeli nie umie podnosić mas do poziomu klasowych interesów proletariatu. Partia powinna przodować klasie robotniczej, powinna widzieć dalej, niż klasa robotnicza, powinna prowadzić za sobą proletariat, a nie wlec się w tyle za żywiołowością“ [19]).

Bez partii jako c z o ł o w e g o oddziału kłasy robotniczej, bez partii jako „wodza politycznego klasy robotniczej“ (Stalin) nie ma i nie może być utrwalającej się, rozwijającej się i umacniającej dyktatury proletariatu.

Dlatego zrozumiałe jest, że zdrajcy i szpiedzy z kliki Tito, oddawna już szykując na polecenie imperlializmu amerykańskiego przewrót kontrrewolucyjny w Jugosławii, za podstawowe ogniwo swej zdradzieckiej roboty uznali pozbawienie partii komunistycznej roli c z o ł o w e g o oddziału klasy robotniczej przez oderwanie jej od klasy robotniczej i roztopienie jej w tzw. Froncie Narodowym.

Nie jest również przypadkiem, że nosiciele odchylenia prawicowego i nacjonalistycznego z tow. Gomułką na czele chcieli pozbawić naszą partię roli czołowego oddziału klasy robotniczej przez oderwanie jej od rewolucyjnych tradycji, przez połączenie z PPS bez rozgromienia prawicy PPS i nie na platformie marksizmu - leninizmu, co niewątpliwie przekształciłoby partię „w „twór“ galaretowaty, bezkształtny, zdezorganizowany“ (Stalin) i miałoby jak najbardziej zgubne skutki dla rozwoju rewolucji socjalistycznej w Polsce.

Partie komunistyczne i robotnicze w krajach demokracji ludowej,wskutek specyficznych warunków, w jakich wyrosły i rozwijały się, choć spełniają w zasadzie funkcje czołowego oddziału klasy robotniczej, nie mają jeszcze w pełni cech partii bolszewickiej.

Stąd olbrzymia i intensywna praca organizacyjna, jakiej dokonują obecnie partie komunistyczne i robotnicze w krajach demokracji ludowej, ażeby nadrobić opóźnienie, ażeby przyswoić sobie w pełni bolszewickie metody pracy organizacyjnej, ażeby oczyścić się od wrogich i obcych elementów, ażeby nie dopuścić do zacierania granicy między partią a klasą, by wszechstronnie i całkowicie, po bolszewicku, spełniać funkcję wodza politycznego klasy robotniczej

---

[19]) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu“, str. 73.

Rozwijając leninowską naukę o partii, towarzysz Stalin sformułował jako prawo rozwoju partii wzmacnianie się jej przez oczyszczenie od żywiołów oportunistycznych.

> „Jeżeli partia nasza — pisze towarzysz Stalin — zdołała wytworzyć w sobie jedność wewnętrzną i niesłychaną zwartość swych szeregów, to przede wszystkim dlatego, że umiała w porę oczyścić się od plugastwa oportunizmu, umiała wypędzić precz z partii likwidatorów i mieńszewików".[20])

To stalinowskie prawo znajduje w całej pełni potwierdzenie w rozwoju partii komunistycznych i robotniczych w krajach demokracji ludowej.

W okresie, kiedy przed demokracjami ludowymi jako bezpośrednie zadanie stała jedynie walka o utrwalenie odzyskanej państwowości i odbudowa gospodarki narodowej, żywioły oportunistyczne w partiach nie ujawniały się jeszcze w całej pełni.

Gdy natomiast zaczął się nowy etap rozwoju, gdy jako bezpośrednie zadanie wysunęła się budowa podstaw socjalizmu i ostra walka z kapitalistycznymi elementami w mieście i na wsi, w okresie, który zbiegł się z coraz ostrzejszym podziałem świata na obóz imperializmu i obóz pokoju, w tym okresie elementy oportunistyczne w partiach odsłoniły przyłbicę i usiłowały zawrócić partie z ich właściwej drogi.

Wiemy z własnego doświadczenia, jak rozbicie w naszej partii odchylenia prawicowego i nacjonalistycznego wzmocniło ją i uzbroiło do pełnienia zadań czołowego oddziału klasy robotniczej, kierowniczej siły dyktatury proletariatu, realizującej przejście do socjalizmu.

W oparciu o nauki Stalina i jego ideologiczny wpływ rozwija się i wzmacnia w krajach demokracji ludowej dyktatura proletariatu, rozwijają się na drodze bolszewickiej teorii i praktyki kierujące nią partie komunistyczne i robotnicze.

Doświadczenie państwowego i partyjnego budownictwa w tych krajach jest dalszym wspaniałym potwierdzeniem i rozwinięciem leninowsko-stalinowskiej nauki o „mechanizmie" działania dyktatury proletariatu i o kierowniczej roli partii jako czołowego oddziału klasy robotniczej.

III

W roku 1939 na XVIII zjeździe WKP(b) towarzysz Stalin przeprowadził głęboką, wszechstronną analizę rozwoju socjalistycznego pań-

---

[20]) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu" str. 82.

stwa radzieckiego i ustalił dwie fazy tego rozwoju: pierwszą, którą stanowił okres od Rewolucji Październikowej do likwidacji klas wyzyskiwaczy, i drugą, którą stanowił okres od likwidacji kapitalistycznych żywiołów miast i wsi do zupełnego zwycięstwa socjalistycznego systemu gospodarki i uchwalenia nowej Konstytucji.

Główne zadanie w pierwszej fazie, pisze towarzysz Stalin, „polegało na złamaniu oporu obalonych klas, na zorganizowaniu obrony kraju przed najazdem interwentów, na odbudowie przemysłu i rolnictwa, na przygotowaniu warunków do likwidacji żywiołów kapitalistycznych. Odpowiednio do tego państwo nasze wypełniało dwie podstawowe funkcje".

I dalej charakteryzując te dwie podstawowe funkcje towarzysz Stalin określa:

> „Pierwsza funkcja — zgniecenie obalonych klas wewnątrz kraju".
>
> „Druga funkcja — to obrona kraju przed najazdem z zewnątrz".
>
> „Istniała tu jeszcze trzecia funkcja — pisze towarzysz Stalin — praca gospodarczo-organizacyjna i kulturalno-wychowawcza organów naszego państwa, mająca na celu rozwój młodych pędów nowego, socjalistycznego gospodarstwa i przerobienie ludzi, wychowanie ich w duchu socjalizmu. *Ta nowa funkcja nie zdołała się jednak w tym okresie poważnie rozwinąć*" (podkr. H. M.)[21]).

Jeżeli chodzi o drugą fazę, to główne zadanie tego okresu, jak stwierdził towarzysz Stalin, polegało na organizacji gospodarki socjalistycznej, stosownie do czego zmieniły się również funkcje państwa socjalistycznego.

Odpadła, obumarła funkcja zbrojnego tłumienia oporu wewnątrz kraju i zamiast niej pojawiła się funkcja ochrony własności socjalistycznej. Zachowała się całkowicie funkcja zbrojnej obrony kraju przed najazdem z zewnątrz i, jak pisze towarzysz Stalin:

> „zachowała się i rozwinęła w całej pełni funkcja gospodarczo-organizacyjnej i kulturalno-wychowawczej pracy organów państwowych. Obecnie główne zadanie naszego państwa wewnątrz kraju polega na pokojowej pracy gospodarczo-organi-

---

[21]) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", str. 604 — 605.

zacyjnej i kulturalno-wychowawczej. Co się tyczy naszej armii, organów karnych i wywiadu, to ostrzem swym są one zwrócone już nie do wewnątrz kraju, lecz na zewnątrz, przeciwko wrogom zewnętrznym

Jak widzicie, posiadamy obecnie zupełnie nowe, socjalistyczne państwo, nie napotykane dotąd w dziejach i znacznie różniące się swą formą i funkcjami od państwa socjalistycznego pierwszej fazy".[22])

W świetle dokonanej przez towarzysza Stalina analizy rozwoju państwa socjalistycznego i ustalonych dwóch faz jego rozwoju należy, rzecz jasna, stwierdzić, że kraje demokracji ludowej znajdują się w pierwszej fazie, w czasie której głównym zadaniem jest złamanie oporu obalonych klas i przygotowanie warunków do likwidacji klas kapitalistycznych. Jednakże w nowych warunkach historycznych ta pierwsza faza rozwoju państwa socjalistycznego przebiega w krajach demokracji ludowej nieco odmiennie, niż to miało miejsce w ZSRR.

Na czym głównie polega ta odmienność?

Polega ona na tym, że dzięki oparciu o ZSRR kraje demokracji ludowej mogą stosunkowo szybciej przystąpić do realizacji funkcji gospodarczo-organizacyjnej i kulturalno-wychowawczej państwa socjalistycznego. Składają się na to następujące okoliczności:

1. Dzięki oparciu się o pomoc i potęgę ZSRR kraje demokracji ludowej uniknęły zbrojnej interwencji imperialistycznej. Wprawdzie obalone klasy wyzyskiwaczy korzystały i korzystają z wszechstronnej pomocy imperialistów i tu i ówdzie na gruncie tej pomocy porywały się do prób zbrojnego oporu, który, jak np. w Polsce w pewnym okresie działalności band i podziemia miał nawet pewne elementy wojny domowej; ale te próby oporu w swych niszczycielskich skutkach nie dają się porównać z ciężarami i zniszczeniami oraz z napięciem sił, jakie spowodowała zbrojna interwencja imperialistyczna w ZSRR i długo nie wygasająca na jej tle wojna domowa. Jak wiadomo, w ZSRR na skutek zbrojnej interwencji imperialistycznej odbudowa kraju mogła się zacząć naprawdę dopiero w 4 do 5 lat po Rewolucji Październikowej, gdy natomiast np. w Polsce, gdzie zbrojny opór obalonych klas miał stosunkowo największy rozmach

[22]) Tamże, str. 605.

i trwał najdłużej, nie zdołał ani na chwilę zatrzymać pracy odbudowy kraju.

Dlatego w krajach demokracji ludowej przemysł i rolnictwo zostały odbudowane już w pierwszej fazie rozwoju państwa socjalistycznego i już w pierwszej fazie rozwoju produkcja, zwłaszcza przemysłowa, bardzo znacznie przekroczyła poziom przedwojenny.

2. Kraje demokracji ludowej od pierwszych chwil swego powstania korzystają z wszechstronnej pomocy Związku Radzieckiego w postaci dostaw towarowych, pomocy żywnościowej, kredytów towarowych i inwestycyjnych, pomocy technicznej, pomocy kulturalnej itd.

W ostatnim okresie zaczyna również coraz poważniejszą rolę odgrywać wzajemna pomoc krajów demokracji ludowej, realizowana na gruncie działalności Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej.

3. Kraje demokracji ludowej mają możność korzystania i korzystają z doświadczeń Związku Radzieckiego, kroczenia po utorowanej przezeń drodze, co oszczędza im wiele daremnych wysiłków, wiele nieudanych prób i poszukiwań, wiele energii narodowej, pracy i kosztów materialnych, które w przeciwnym wypadku byłyby zużyte bez należytych efektów.

Oto okoliczności, które powodują stosunkowo szybsze, niż w ZSRR, w pierwszej fazie jego rozwoju, rozwijanie się zwłaszcza pracy gospodarczo-organizacyjnej w krajach demokracji ludowej, co ma — rzecz jasna — wysoce dodatni wpływ na całokształt rozwoju tych krajów.

Uniknąwszy, dzięki oparciu się o siłę i pomoc ZSRR, interwencji imperialistycznej kraje demokracji ludowej nie musiały również przechodzić w swej gospodarce przez okres komunizmu wojennego, którego konieczność w ZSRR przede wszystkim wywołana była właśnie interwencją imperialistyczną.

Gospodarka w krajach demokracji ludowej oparła się i opiera się dotąd na objęciu przez państwo głównych pozycji ekonomicznych (wielki i średni przemysł, banki, transport itd.), na dopuszczeniu w określonych granicach i wyzyskaniu stosunków rynkowych i na takim planowym kierowaniu życiem gospodarczym w oparciu o główne pozycje ekonomiczne, które powodują wzrost sektora socjalistycznego i rozwój w kierunku socjalizmu.

Towarzysz Stalin przewidział genialnie już w roku 1928, że

> „nowa polityka ekonomiczna z jej stosunkami rynkowymi i wyzyskaniem stosunków rynkowych jest absolutnie konieczna dla

każdego kraju kapitalistycznego w okresie dyktatury proletariatu".[23])

Ta genialna prognoza towarzysza Stalina znalazła całkowite potwierdzenie w rozwoju gospodarki narodowej krajów demokracji ludowej, które obecnie znajdują się w okresie mającym wiele wspólnych praktycznych cech i nasuwającym wiele analogii z okresem radzieckiego Nepu.

Ale Nep to nie tylko dopuszczenie na określonych warunkach i wykorzystanie stosunków rynkowych.

„Nep — mówi towarzysz Stalin — jest polityką partii pozwalającą na walkę elementów socjalistycznych z kapitalistycznymi i obliczoną na zwycięstwo elementów socjalistycznych nad elementami kapitalistycznymi. W rzeczywistości Nep tylko rozpoczął się od odwrotu, lecz obliczony jest na to, aby w toku cofania się dokonać przegrupowania sił i podjąć ofensywę. W rzeczywistości nacieramy już od lat kilku i nacieramy z powodzeniem rozwijając nasz przemysł, rozwijając handel radziecki, wypierając kapitał prywatny"[24]).

W krajach demokracji ludowej, w których dopuszczenie i wykorzystanie stosunków rynkowych o tyle nie stanowiło odwrotu, że nie było tutaj okresu komunizmu wojennego eliminującego te stosunki rynkowe, odbywa się natarcie na elementy kapitalistyczne, ich ograniczanie i stopniowe wypieranie. W wyniku tego rozwoju coraz jaśniej zarysowuje się perspektywa całkowitej likwidacji żywiołów kapitalistycznych, analogiczna do planu nakreślonego i urzeczywistnionego w ZSRR pod kierownictwem Stalina, a więc przez socjalistyczną industrializację kraju i stopniową kolektywizację rolnictwa. Ta właśnie perspektywa, sformułowana w rezolucji Biura Informacyjnego w sprawie sytuacji w Komunistycznej Partii Jugosławii, spowodowała w naszej Partii między innymi całkowite odsłonięcie przyłbicy przez grupę prawicową i nacjonalistyczną z tow. Gomułką na czele i nieudaną próbę zawrócenia naszej Partii z drogi wiodącej do urzeczywistnienia socjalizmu.

Grupa prawicowa i nacjonalistyczna w naszej partii została doszczętnie rozbita, próba zawrócenia naszej partii z jej drogi do urzeczywistnienia socjalizmu skończyła się haniebną klęską i bankructwem.

---

[23]) J. Stalin — Dzieła. t. XI str. 145.
[24]) J. Stalin „Zagadnienia leninizmu", str. 159.

I nie ulega wątpliwości, że nasz kraj, jak i inne kraje demokracji ludowej, dławiąc opór burżuazji, rozwijając w oparciu o ZSRR swą siłę obronną, będzie coraz bardziej rozszerzał gospodarczo-organizacyjną i kulturalno-wychowawczą funkcję państwa socjalistycznego tak, by w rezultacie likwidacji elementów kapitalistycznych, likwidacji antagonistycznych klas społecznych i zwycięskiego zbudowania socjalizmu funkcja ta stała się główną i podstawową funkcją naszego socjalistycznego państwa.

IV

Towarzysz Stalin rozwijając teorię państwa, a w szczególności teorię państwa socjalistycznego wprowadził do tej teorii nowy rozdział, dotyczący zagadnienia państwa w okresie komunizmu.

Oto co mówił w tej sprawie towarzysz Stalin w roku 1939, w referacie sprawozdawczym na XVIII Zjeździe Partii:

> „Kroczymy dalej, naprzód, ku komunizmowi. Czy państwo zachowa się u nas również w okresie komunizmu?
>
> Owszem, zachowa się, jeżeli nie zostanie zlikwidowane otoczenie kapitalistyczne, jeżeli nie zostanie usunięte niebezpieczeństwo najazdu zbrojnego z zewnątrz. Przy tym, rzecz zrozumiała, że formy naszego państwa znowu się zmienią stosownie do zmian w sytuacji wewnętrznej i zewnętrznej.
>
> Nie, nie zachowa się i obumrze, jeżeli otoczenie kapitalistyczne zostanie zlikwidowane, jeżeli zastąpione zostanie otoczeniem socjalistycznym"[25]).

To rozszerzenie i pogłębienie marksistowsko-leninowskiej nauki o państwie oparte zostało na głębokim opracowaniu zagadnienia wewnętrznych i zewnętrznych funkcji państwa i wszechstronnym określeniu i ustaleniu konsekwencji i niebezpieczeństw, płynących z faktu istnienia otoczenia kapitalistycznego.

W tym samym referacie na XVIII Zjeździe Partii, który wniósł nowy rozdział do teorii państwa, towarzysz Stalin polemizując z ludźmi, którzy uważali, że skoro nie istnieją już w ZSRR klasy antagonistyczne, to niepotrzebne jest również i państwo, mówił:

---

[25]) J. Stalin „Zagadnienia leninizmu", str. 605 — 606.

„Z pytań tych przebija nie tylko niedocenianie faktu istnienia otoczenia kapitalistycznego. Przebija z nich również niedocenianie roli i znaczenia państw burżuazyjnych i ich organów, nasyłających do naszego kraju szpiegów, morderców i szkodników i czyhających na odpowiednią chwilę, by napaść zbrojnie na nasz kraj...".

I dalej mówi towarzysz Stalin:

„Czyż nie jest rzeczą zastanawiającą, że o szpiegowskiej i spiskowej działalności gór trockistowskich i bucharinowskich dowiedzieliśmy się dopiero w ostatnich czasach, w latach 1937 — 1938, chociaż, jak wynika z materiałów, panowie ci byli szpiegami obcego wywiadu i prowadzili robotę spiskową już podczas pierwszych dni Rewolucji Październikowej".

„Niedopatrzenie to tłumaczy się — mówi dalej towarzysz Stalin — niedocenianiem siły i znaczenia mechanizmu otaczających nas państw burżuazyjnych i ich organów wywiadowczych, usiłujących wykorzystać słabości ludzi, ich próżność, brak charakteru, aby uwikłać ich w swe sieci szpiegowskie i oplątać nimi organy Państwa Radzieckiego"[26]).

Kraje demokracji ludowej nie znajdują się w otoczeniu kapitalistycznym w tym sensie, w jakim znajdował się ZSRR, kiedy był jedynym państwem socjalistycznym na świecie.

Kraje demokracji ludowej znajdują mocną oporę w potężnym Związku Radzieckim.

Ale kraje demokracji ludowej wraz z ZSRR stoją naprzeciw uzbrojonego, aż po czubek głowy, obozu imperialistycznego, któremu przewodzą amerykańscy podżegacze wojenni.

W wielkim antyimperialistycznym obozie pokoju i socjalizmu kraje demokracji ludowej, siłą rzeczy, stanowią ogniwa słabsze, niż ZSRR. Istnieją w nich jeszcze resztki rozbitych klas wyzyskiwaczy, a zwłaszcza klasa bogaczy wiejskich, resztki państwowego aparatu burżuazji i burżuazyjnych formacji politycznych, świeże są jeszcze związki niektórych środowisk z własnym i zagranicznym kapitalizmem, nie wytworzyła się jeszcze szeroka warstwa własnej ludowej inteligencji, nie okrzepły dostatecznie i nie nabrały pełnego doświadczenia organy sprawiedliwości i organy walki z obcym wywiadem, nie posiadają jeszcze pełni cech bolszewickich partie komunistyczne i robotnicze.

---

[26]) J. Stalin „Zagadnienia leninizmu", str. 600 — 601.

Dlatego jest rzeczą zrozumiałą, że imperialiści ciosy swe i uderzenia kierują w kraje demokracji ludowej i już od dawna budują dalekosiężne plany, mające na celu oderwanie tych krajów od ZSRR i skierowanie ich na tory kapitalizmu.

Wieloletnia na rzecz imperialistów prowokacja szpiegowskiej bandy Tito, wieloletnia prowokacja, dywersja i szpiegostwo rajkowskiego i kostowowskiego odgałęzienia titowskiej bandy na Węgrzech i Bułgarii, wieloletnia prowokacja dwójkarzy w naszej partii rozpleniona na gruncie oportunizmu i absolutnego braku czujności rewolucyjnej tow. tow. Gomułki i Spychalskiego, wszystko to świadczy, jak groźne jest niedocenianie mechanizmu działania wewnętrznego i zewnętrznego wroga klasowego.

„Nie wolno nam ani na chwilę — mówi tow. Bierut — spuszczać z oczu wroga klasowego i jego chytrych, podstępnych posunięć. Być czujnym! — oto nakaz, który powinien towarzyszyć nieustannie każdemu z nas, zarówno w każdym momencie pracy partyjnej, zawodowej i społecznej, jak i na każdym kroku zespołowego, czy osobistego życia. Dopóki wróg klasowy istnieje i działa — trzeba być czujnym. Być czujnym — to znaczy przyśpieszać zagładę imperialistów, to znaczy umacniać zręby budownictwa socjalistycznego"[27]).

Nie ulega wątpliwości, że w oparciu o nauki Stalina i doświadczenie WKP(b) partie komunistyczne i robotnicze krajów demokracji ludowej potrafią wzmóc swą rewolucyjną czujność i pokrzyżować choćby najbardziej szatańskie w swej przewrotności prowokacje imperialistów zagranicznych i rodzimej burżuazji i obszarników.

V

Kraje demokracji ludowej powstały w rezultacie przebiegającej w specjalnych historycznych warunkach rewolucji socjalistycznej. Rewolucja ta była pod względem klasowym jednorodna z Wielką Socjalistyczną Rewolucją Październikową. Państwo w krajach demokracji ludowej jest państwem typu socjalistycznego, jednorodnym pod względem klasowym z Państwem Radzieckim. Radziecka i ludowo-demokratyczna forma państwa są odmianami dyktatury proletariatu. Państwo socjalistyczne w krajach demokracji ludowej różni się od współczesnego socjalistycznego państwa radzieckiego:

---

[27]) Bolesław Bierut — Referat wygłoszony na III Plenum KC PZPR (11 — 12 — 13 listopada 1949 r.). — Wydawnictwo czasopisma „Nowe Drogi" str. 57.

СОЮЗ
СОВЕТСКИХ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ
РЕСПУБЛИК ЕСТЬ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЕ
ГОСУДАРСТВО
РАБОЧИХ И
КРЕСТЬЯН

Żniwa w kołchozie „Czerwony Sygnał" (obwód krymski)

1. odmiennością warunków historycznych i wynikłą stąd odmiennością form sprawowania dyktatury proletariatu,
2. odmienną fazą rozwojową, w jakiej się znajduje, odmiennym etapem rozwoju historycznego: w krajach demokracji ludowej istnieją jeszcze antagonistyczne klasy społeczne, kapitalizm nie został do końca zlikwidowany, socjalizm dopiero się buduje; w ZSRR nie ma antagonistycznych klas społecznych, kapitalizm został do końca zlikwidowany, socjalizm zbudowano, buduje się społeczeństwo komunistyczne.

Jaka w tych warunkach może być i jest tendencja rozwojowa krajów demokracji ludowej?

Tendencją tą może być tylko i jest nadrobienie opóźnienia historycznego, zbudowanie socjalizmu w oparciu o doświadczenia ZSRR. Jest rzeczą jasną, że w miarę, jak kraje demokracji ludowej przechodzić będą z pierwszej fazy rozwoju państwa socjalistycznego do drugiej, zmniejszać się będą ich odrębności ustrojowe w stosunku do ZSRR.

Linia rozwoju ZSRR i linia krajów demokracji ludowej w żadnym razie nie są dwiema liniami równoległymi, które jeżeli przecinają się gdzieś, to w nieskończoności. Wręcz przeciwnie, linia rozwoju krajów demokracji ludowej stromo zmierza do drugiej fazy rozwojowej państwa socjalistycznego, do społeczeństwa socjalistycznego.

Co oznacza kierunek tej linii?

Nie oznacza on nic innego, jak dążenie do tego, aby: nadrobić opóźnienie historyczne, dogonić ZSRR i pójść razem i pod jego przewodem do komunizmu.

Uzbrojeni w nauki Stalina cel ten osiągniemy.

Roman Zambrowski

W walce o realizację stalinowskiej nauki o sojuszu robotniczo-chłopskim

> **„Leninizm bezwarunkowo opowiada się za trwałym sojuszem z podstawowymi masami chłopstwa, za sojuszem ze średnimi chłopami, opowiada się jednak nie za wszelkim sojuszem, lecz za takim sojuszem ze średnimi chłopami, który zapewnia kierowniczą rolę klasy robotniczej, umacnia dyktaturę proletariatu i ułatwia sprawę zniesienia klas".**
>
> (Stalin, Dzieła, tom XII, str. 41)

W artykule „Rewolucja Październikowa i sprawa warstw pośrednich" napisanym w roku 1923 towarzysz Stalin podkreślał: „Rzecz bezsporna, że sprawa warstw pośrednich stanowi jedno z podstawowych zagadnień rewolucji robotniczej". Sprawa ta, a przede wszystkim zagadnienie największej warstwy pośredniej — chłopstwa zajmowała zawsze umysły marksistowskich działaczy robotniczych.

Na ogromne zainteresowanie tą sprawą wskazuje już Engels w pracy napisanej niedługo przed śmiercią (1894 r.) „Kwestia chłopska we Francji i w Niemczech":

> „Partie burżuazyjne i reakcyjne dziwią się niezmiernie, że u socjalistów nagle i wszędzie staje teraz na porządku dziennym kwestia chłopska. Prawdę mówiąc, powinny by się dziwić, że nie stało się to już dawno. Od Irlandii do Sycylii, od Andaluzji do Rosji i Bułgarii chłop jest bardzo istotnym czynnikiem ludnościowym i produkcyjnym oraz czynnikiem siły politycznej"[1]).

Sprawą tą zajmowali się socjaldemokraci niemieccy i austriaccy, socjaliści francuscy i belgijscy, SDKPiL i rewolucyjny odłam bułgarskich socjalistów (tesniacy).

W partiach tych byli niewątpliwie działacze, wykształceni marksiści, którzy zdawali sobie sprawę, że bez wypracowania określo-

---

[1]) F. Engels — „Kwestia chłopska we Francji i w Niemczech", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 17.

nej linii postępowania wobec chłopstwa, stanowiącego w tych krajach większość lub poważną mniejszość ludności, nie może być mowy ani o zdobyciu władzy przez klasę robotniczą, ani o jej utrzymaniu.

A jednak tylko jedna partia w międzynarodowym ruchu robotniczym okazała się zdolna do wypracowania i zastosowania w praktyce rewolucyjnej strategii i taktyki wobec chłopstwa, co zapewniło zdobycie i utrzymanie władzy przez klasę robotniczą, zapewniło zbudowanie socjalizmu.

Była to partia bolszewików, partia Lenina - Stalina. Jest rzeczą oczywistą, że bez tej strategii i taktyki nie byłoby możliwe obalenie caratu i burżuazji rosyjskiej i zwycięstwo socjalistycznego proletariatu. Dopiero doświadczenie zwycięskiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej oraz wskazania Lenina i Stalina pomogły później partiom skupionym w Międzynarodówce Komunistycznej dopracować się słusznego marksistowsko-leninowskiego stanowiska w sprawie chłopskiej.

Ukoronowaniem wieloletnich prac teoretycznych Lenina i Stalina, uogólniających cały dorobek marksizmu, doświadczenie międzynarodowego ruchu robotniczego i dwóch rosyjskich rewolucyj 1905 i 1917 r., była teoria dyktatury proletariatu, której twórcą był Lenin.

W pracy swojej „Rewolucja Październikowa a taktyka komunistów rosyjskich" towarzysz Stalin cytuje następujące słowa Lenina o dyktaturze proletariatu:

> „Dyktatura proletariatu — mówi Lenin — jest to szczególna forma sojuszu klasowego między proletariatem, awangardą ludu pracującego, a licznymi nieproletariackimi warstwami ludu pracującego (drobnomieszczaństwo, drobni posiadacze, chłopstwo, inteligencja itd.) lub ich większością, sojuszu przeciw kapitałowi, sojuszu, mającego na celu zupełne obalenie kapitału, całkowite zdławienie oporu burżuazji i prób restauracji z jej strony, sojuszu, mającego na celu ostateczne stworzenie i utrwalenie socjalizmu"[2]).

I dalej:

> „Dyktatura proletariatu, jeśli przetłumaczymy to łacińskie, naukowe, historyczno-filozoficzne wyrażenie na bardziej prosty język, oznacza, co następuje: tylko określona klasa —

[2]) W. Lenin, Dzieła, t. XXIV, str. 311 (wyd. trzecie).

a mianowicie robotnicy miejscy i w ogóle fabryczni, przemysłowi robotnicy potrafią kierować całą masą ludu pracującego i wyzyskiwanego w walce o zrzucenie jarzma kapitału, w toku samego zrzucania, w walce o utrzymanie i utrwalenie zwycięstwa, w dziele stworzenia nowego, socjalistycznego ustroju społecznego, w całej walce o zupełne zniesienie klas"[3]).

I Stalin dodaje od siebie:

„Taka jest teoria dyktatury proletariatu, której twórcą jest Lenin".

W tej samej pracy towarzysz Stalin wskazując na właściwości Rewolucji Socjalistycznej 1917 r. na pierwszym miejscu stawia

„fakt, że dyktatura proletariatu zrodziła się u nas jako władza, która powstała na podstawie sojuszu proletariatu i mas pracujących chłopstwa, przy zachowaniu kierownictwa tymi masami w rękach proletariatu"[4]).

Można wskazać wiele przyczyn, które uwarunkowały prawidłową strategię i taktykę partii bolszewickiej w stosunku do chłopstwa, które złożyły się na fakt, iż właśnie bolszewicy dopracowali się konsekwentnej, rewolucyjnej teorii w sprawie chłopskiej. Niemałą w tym rolę odegrało to, że bolszewicy oparli się na genialnych wskazaniach Marksa i Engelsa w sprawie stosunku klasy robotniczej do chłopstwa, jak również i to, że Rosja, do której na przełomie zeszłego wieku przeniósł się punkt ciężkości walk rewolucyjnych w Europie, była krajem o ogromnej przewadze liczebnej klas pośrednich, a przede wszystkim chłopstwa i o ogromnym rewolucyjnym ładunku antyobszarniczym śród dziesiątków milionów chłopów. Decydujące jednak znaczenie miało to, że Lenin i Stalin budowali partię jako partię nowego typu, partię przodującego oddziału klasy robotniczej, w nieubłaganej walce z narodnikami, eserowcami, mieńszewikami, trockistami, że bolszewizm niezachwianie wierzył w zdolność klasy robotniczej do kierowania podstawowymi masami chłopskimi i — co się z tym nierozerwalnie wiąże — zawsze doceniał i wierzył w rewolucyjne możliwości podstawowych mas chłopskich.

Rzecz znamienna, że w tym samym roku, kiedy ukazała się jedna z ostatnich prac Engelsa „Kwestia chłopska we Francji i w

---

[3]) W. Lenin, Dzieła Wybrane (w jęz. polskim), t. II, Moskwa, 1948 r., str. 568.

[4]) J. Stalin, „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 87.

Niemczech" — Lenin publikuje jedną ze swych pierwszych prac „Kto to są „przyjaciele ludu" i jak oni walczą przeciw socjaldemokratom?" Lenin zdemaskował narodników jako fałszywych przyjaciół ludu i po raz pierwszy wystąpił z ideą rewolucyjnego sojuszu robotników i chłopów, pod przewodem klasy robotniczej, upatrując w tym sojuszu główny środek do obalenia caratu, obszarników, burżuazji.

Od tego czasu Lenin, a później Stalin niestrudzenie rozwijają w teorii i w praktyce walki rewolucyjnej ideę sojuszu robotniczo-chłopskiego, wytyczają konkretne jej stosowanie w trzech rewolucjach: w burżuazyjno-demokratycznej rewolucji w 1905 r. i w lutym 1917 r., w Socjalistycznej Rewolucji Październikowej 1917 r.

Oto etapy walki prowadzonej przez Lenina i Stalina o rewolucyjny sojusz robotniczo-chłopski:

— ideologiczne rozgromienie narodnictwa z jego utopijną wiarą w możliwość poprawy położenia mas ludowych przez cara, z jego traktowaniem wsi jako jednolitej całości i niedostrzeganiem wyzysku biedoty wiejskiej, z jego idealizacją bogacza wiejskiego oraz taktyką terroru indywidualnego, wypływającą m. in. z niewiary w rewolucyjne możliwości mas,

— teoretyczne przezwyciężenie prób rewizji marksizmu w kwestii agrarnej, przezwyciężenie teorii rewizjonistów o rzekomej trwałości drobnej gospodarki chłopskiej i jej wyższości ekonomicznej nad wielką gospodarką i walka z tymi rewizjonistycznymi teoriami,

— poparcie przez partię klasy robotniczej — na gruncie twórczej analizy marksistowskiej — dwóch frontów walki przebiegających przez ówczesną wieś rosyjską — ogólnochłopskiego frontu całego chłopstwa przeciw feudalnemu wyzyskowi i uciskowi wsi przez carat i obszarników oraz klasowego frontu walki proletariuszy i półproletariuszy wiejskich przeciw kapitalistycznemu wyzyskowi na wsi,

— marksistowski, rewolucyjny program agrarny partii oparty na głębokiej analizie dwóch dróg likwidacji pozostałości feudalnych stosunków agrarnych — odgórnej drogi rozwoju, polegającej na pełnym męki dla chłopstwa przekształcaniu się feudalnych latyfundiów w gospodarstwa kapitalistyczne, i rewolucyjnej, oddolnej drogi rozwoju kapitalizmu na wsi, wiodącej przez konfiskatę i podział ziemi feudalnej między chłopów,

— wreszcie nowa teoria rewolucji rozwinięta przez Lenina w 1905 r. dla okresu imperializmu, kiedy burżuazja nie jest już zdolna do rewolucyjnej walki przeciw feudalizmowi, teoria o kierowniczej roli proletariatu w rewolucji burżuazyjno - demokratycznej, teoria, obalająca koncepcje o chłopstwie jako o zwartej reakcyjnej masie i podkreślająca rolę chłopstwa jako sojusznika proletariatu w tej rewolucji, teoria przerastania rewolucji burżuazyjno-demokratycznej w rewolucję socjalistyczną — teoria, która założyła podwaliny pod całą późniejszą strategię i taktykę sojuszu robotniczo-chłopskiego partii bolszewickiej, strategię i taktykę, dzięki której klasa robotnicza Rosji obaliła kapitalizm w 1917 r.

Inaczej rozwijała się myśl marksistowska w kwestii chłopskiej w partiach socjaldemokratycznych Europy Zachodniej i Środkowej. Nie potrafiły one zająć marksistowskiego stanowiska w stosunku do chłopstwa, toteż nie były zdolne do rozpowszechnienia idei hegemonii proletariatu w masach chłopskich.

Gdzie tkwi przyczyna takiego stanu rzeczy w partiach socjaldemokratycznych Europy Zachodniej i Środkowej?

Czyżby warunki w krajach Zachodniej i Środkowej Europy i w tej liczbie w Kongresówce były aż tak odmienne od rosyjskich, że uniemożliwiały wysunięcie idei sojuszu robotniczo-chłopskiego oraz organizowanie mas chłopskich pod przewodem klasy robotniczej?

Czy może strategia i taktyka bolszewików miałaby być słuszna i prawidłowa tylko dla Rosji, nie nadawała się zaś dla innych krajów?

Ani jedno, ani drugie.

Mimo niewątpliwych różnic w stopniu rozwoju kapitalistycznego podstawowe zasady strategii i taktyki bolszewików z powodzeniem mogły być zastosowane we wszystkich wymienionych krajach.

Dlaczego więc słuszna teoria, strategia i taktyka bolszewików nie znalazła w tym czasie zastosowania w żadnym innym kraju?

Składają się na to, niewątpliwie, różne przyczyny.

W niemałym również stopniu zaciążyły tu rozpowszechniane w socjaldemokracji zachodniej „teorie" o reakcyjnej roli chłopstwa.

Decydującą jednak przyczyną tego stanu rzeczy był oportunizm, który rozplenił się w socjaldemokracji Europy Zachodniej na gruncie długotrwałej jej działalności w warunkach „pokojowego" rozwoju oraz rozkwitu iluzji, związanych z „parlamentarnymi" formami walki.

W partiach socjaldemokratycznych coraz bardziej bazujących się na arystokracji robotniczej oraz biurokracji związkowej i przekształcanych w aparat wyborów do parlamentu oraz municypalitetów, coraz szersze rozpowszechnienie znajdowały „teorie" o pokojowym przejściu do socjalizmu za pomocą kartki wyborczej, o automatycznym zdobyciu władzy politycznej przez klasę robotniczą w rezultacie osiągnięcia przez nią liczebnej przewagi w społeczeństwie na skutek rozwoju kapitalizmu i rugowania przez ten rozwój klas pośrednich.

Czyż mogła być w tych warunkach mowa o rewolucyjnym sojuszu robotniczo-chłopskim, gdy wodzowie socjaldemokracji odwracali się od rewolucyjnych celów klasy robotniczej, gdy pyłem zapomnienia usiłowali pokryć rewolucyjną istotę nauki Marksa i Engelsa, gdy głosili i rozwijali rewizjonizm?

„Teorią" o reakcyjnej roli chłopstwa wodzowie socjaldemokracji osłaniali swą faktyczną niechęć do walki rewolucyjnej o masy chłopskie. Teoria ta służyła im jako nowy „argument" o konieczności długotrwałego wyczekiwania, aż klasa robotnicza stanie się większością w społeczeństwie i zdobędzie większość w parlamencie.

Wiadomo również, że przed pierwszą wojną światową w łonie partii socjaldemokratycznych, a przede wszystkim w łonie najsilniejszej naówczas niemieckiej socjaldemokracji działały grupy lewicy. Stosunek lewicy socjaldemokracji do sprawy chłopskiej i do taktyki partii bolszewickiej jest dla nas tym bardziej interesujący, że wódz lewicy niemieckiej socjaldemokracji, Róża Luksemburg, była jednocześnie ideologiem SDKPiL.

Towarzysz Stalin w następujący sposób charakteryzował ówczesną lewicę socjaldemokracji:

> ...„lewicowi socjaldemokraci w II Międzynarodówce i przede wszystkim w socjaldemokracji niemieckiej stanowili słabą i niedołężną, nieukształtowaną organizacyjnie, niewyrobioną ideologicznie grupę, bojącą się nawet wymówić słowo „zerwanie", „rozłam"[5]).

A charakteryzując stanowisko lewicowych socjaldemokratów w sprawie sojuszu robotniczo-chłopskiego Stalin wskazuje, że „byli oni przesiąknięci na wskroś mieńszewickim negowaniem polityki sojuszu klasy robotniczej i chłopstwa".

---

[5]) J Stalin, „Zagadnienia leninizmu", str. 357.

W gruncie rzeczy więc stanowisko lewicowej socjaldemokracji w sprawie rewolucyinego sojuszu robotniczo-chłopskiego nie odbiegało w istocie od pozycji socjaldemkratyzmu.

* * *

Poważnie zaciążył na polskim ruchu robotniczym fakt, iż SDKPiL, która w polskim ruchu robotniczym reprezentowała kierunek rewolucyjny i internacjonalistyczny i była organizatorem i wodzem polskiej klasy robotniczej w rewolucji 1905 r., a wchodząc formalnie w skład SDPRR, w sporach między bolszewikami a mieńszewikami najczęściej stawała po stronie bolszewików, — bliższa była w dziedzinie strategii i taktyki rewolucyjnej lewicowym socjaldemokratom, niż partii bolszewickiej.

Znalazło to jaskrawy wyraz w stosunku SDKPiL do sprawy chłopskiej.

Ideologowie SDKPiL traktowali w istocie chłopstwo jako zwartą reakcyjną masę. Nie dopuszczali myśli, że może się ono stać sojusznikiem klasy robotniczej. Negowali istnienie w Kongresówce kwestii chłopskiej. Nie widzieli potrzeby stworzenia programu rolnego. Odrzucali hasło konfiskaty ziemi obszarniczej.

Pod wpływem rozwoju walki chłopskiej w Rosji przywódcy SDKPiL gotowi byli uznać rewolucyjną rolę chłopstwa, ale... w Rosji, nie zaś w Kongresówce. Troską napawał ich fakt, że zwycięski podział ziemi między chłopów w Rosji może ten ruch przerzucić do Polski, na co proletariat nie może pozwolić, bo oznaczałoby to jakoby cofnięcie rozwoju sił wytwórczych.

Takie było stanowisko SDKPiL podczas rewolucji 1905 r., takie też pozostało i po rewolucji.

Przywódcy SDKPiL z Różą Luksemburg na czele odrzucają teorię bolszewików o hegemonii proletariatu, przeciwstawiając jej zwulgaryzowaną teorię dyktatury proletariatu wtłoczoną w schemat prowadzonej samotnie przez proletariat walki z burżuazją.

Nie wierząc w rewolucyjną zdolność klasy robotniczej pociągnięcia za sobą wyzyskiwanych mas chłopskich ani też we własne rewolucyjne możliwości tych mas, przywódcy SDKPiL, żywiąc obawę przed obniżeniem produkcji, przeciwstawiają się hasłu konfiskaty ziemi obszarniczej i częściowego choćby podziału jej wśród biedoty chłopskiej. Całkowicie niedostępna była dla nich myśl wyrażona później przez Lenina w tezach rolnych II Kongresu Międzynarodówki Komunistycznej, iż „w imię zwycięstwa rewolucji prole-

tariat nie ma prawa cofać się nawet przed obniżeniem na czas pewien poziomu wytwórczości".

Ten oportunistyczny półmieńszewicki stosunek SDKPiL do sprawy chłopskiej w powiązaniu z fałszywym luksemburgistowskim stosunkiem do sprawy narodowej nie mógł wciągnąć mas polskiego chłopstwa do walki rewolucyjnej, przeciwnie, mógł je tylko od rewolucji odpychać.

Wprawdzie ogólna rewolucyjna postawa SDKPiL spowodowała, iż w praktyce walki rewolucyjnej 1905 r. SDKPiL nie tylko kierowała potężną falą strajków robotników rolnych, ale nierzadko usiłowała organizować również biedotę wiejską do walki. Ciążenie jednak postawy luksemburgistowskiej zaważyło w sposób decydujący w tej sprawie.

Wykorzystywała to PPS, usiłując odciągnąć masy chłopskie od wszelkiej walki rewolucyjnej, łudząc je równocześnie hasłem wywłaszczenia ziemi obszarniczej (wprawdzie z odszkodowaniem) w niepodległej Polsce.

Doświadczenia realizacji przez bolszewików sojuszu robotniczo-chłopskiego w rewolucji 1905 r. niczego nie nauczyły przywódców SDKPiL. Również doświadczenie zwycięskiej Rewolucji Październikowej nie zmieniło w zasadzie ich fałszywej oportunistycznej pozycji w tej sprawie.

Partią, która przezwyciężyła błędy luksemburgistowskie w polskim ruchu robotniczym i wprowadziła do niego leninizm, była KPP.

Zanim jednak to się stało, luksemburgistowski, oportunistyczny stosunek do warstw pośrednich stał się jednym z istotnych czynników klęski polskiej klasy robotniczej w jej walce o władzę w 1918 — 1919 r.

Jedyną partią, która w Polsce przedwrześniowej prowadziła politykę sojuszu robotniczo-chłopskiego, była Komunistyczna Partia Polski. KPP jednak w ciągu pierwszych lat niepodległości wyzwalała się dopiero z wpływów luksemburgizmu w tej sprawie; sformułowała ona hasło sojuszu robotniczo-chłopskiego, wyciągając wnioski z porażek klasy robotniczej w pierwszych latach niepodległości.

Hasło „ziemia dla chłopów bez wykupu", hasło rządu robotniczo-chłopskiego, organizowanie przez KPP mas chłopskich w walce wokół codziennych ich żądań, tworzenie organizacyj partyjnych na wsi — budziło coraz żywsze odgłosy w masach chłopskich w samej Polsce, jak również na Ukrainie i Białorusi Zachodniej.

Wyrazem rosnących wpływów Partii Komunistycznej w masach chłopskich i przejawem umacniania się sojuszu robotniczo-chłopskiego było powstanie masowych rewolucyjno - demokratycznych partii chłopskich, jak NPCh, Białoruska Hromada, Selrob, które stały na gruncie sojuszu robotniczo-chłopskiego i których zasadnicze kadry upatrywały siłę kierowniczą w Partii Komunistycznej.

Wyrazem rosnącego oddziaływania walki klasy robotniczej na masy chłopskie był również fakt coraz częstszego przez nie stosowania proletariackich środków walki — strajku. Znane były strajki chłopskie przeciwko feudalnym pozostałościom, strajki zwane „rogatkowe", polegające na niedowożeniu przez chłopów żywności do miasta. Po całej Polsce szeroko rozlała się fala strajków chłopskich o charakterze politycznym przeciwko sanacyjnemu rządowi faszystowskiemu, przeciwko konstytucji faszystowskiej — o demokratyczne prawa i swobody. Jedyną partią, która organizowała poparcie klasy robotniczej dla tych strajków, była Partia Komunistyczna, która walczyła o bojowy sojusz robotniczo-chłopski w obronie pokoju i zagrożonej niepodległości kraju.

* * *

Polska Partia Robotnicza, kontynuatorka rewolucyjnych tradycji KPP, u podstaw swojej walki położyła hasło sojuszu robotniczo-chłopskiego. Walka narodowo-wyzwoleńcza dała nową treść i nowe formy sojuszowi robotniczo-chłopskiemu. Szeroka akcja partyzancka, akcja zbrojna, organizowana przez PPR, nie tylko zadawała dotkliwe ciosy okupantowi, nie tylko wiązała walkę mas pracujących Polski z decydującą antyhitlerowską siłą wyzwoleńczą — Armią Radziecką, lecz miała jeszcze i to istotne znaczenie, że odciągała masy pracujące od podziemnego kierownictwa reakcji polskiej — delegatury londyńskiej. Walka ta pozbawiała obóz reakcji rezerw pracującego chłopstwa, ugruntowywała kierowniczą rolę klasy robotniczej wobec mas chłopskich w walce narodowo-wyzwoleńczej.

Ogromne znaczenie walki zbrojnej PPR i jej strategii antyhitlerowskiego frontu narodowego pod hegemonią klasy robotniczej, ogromne znaczenie szerokiego rozwoju walki partyzanckiej, organizowanej przez GL i AL w oparciu o pracujących chłopów, w tak typowych chłopskich terenach, jak Lubelszczyzna, Kielecczyzna, Rzeszowskie, Krakowskie, Warszawskie, występuje z tym większą wyrazistością, gdy zważy się poważne błędy popełnione w przeszłości

w sprawie narodowej przez KPP oraz nacjonalistyczną nagonkę, jaką prowadziły przeciw KPP wszystkie partie burżuazji polskiej i w tej liczbie PPS.

Wyzwolenie ziem polskich przez Armię Radziecką stało się źródłem ogromnego wzrostu aktywności rewolucyjnej klasy robotniczej i powstania szerokiego frontu narodowego dla czynnego współudziału Polski u boku ZSRR w końcowej fazie wojny przeciw hitlerowskim Niemcom.

Sojusz robotniczo-chłopski przybierał w tych warunkach formy swoistego sojuszu wojenno-politycznego, skierowanego przeciwko faszyzmowi niemieckiemu oraz tym wszystkim siłom obszarniczo-burżuazyjnym, które w okresie okupacji uprawiały kolaborację z okupantem i czynnie występowały przeciw walce narodowo-wyzwoleńczej.

Wyzwolenie Polski przez Armię Radziecką zapoczątkowuje okres wielkich przeobrażeń rewolucyjnych, które ugruntowują w naszym kraju nową formę dyktatury proletariatu: demokrację ludową.

Decydującym czynnikiem zwycięstwa władzy ludowej w Polsce stała się pomoc, jaką okazała ludowi polskiemu Armia Radziecka. Armia Radziecka przyniosła nie tylko wyzwolenie narodowe, lecz przez samą obecność, przez paraliżujący wpływ na klasę burżuazyjno-obszarniczą, przez wyzwalające całą rewolucyjną aktywność oddziaływanie na klasę robotniczą i podstawowe masy chłopskie zdecydowała o układzie sił klasowych na korzyść mas ludowych.

Najważniejszą podstawą władzy ludowej, najistotniejszym czynnikiem kształtującym ustrój demokracji ludowej, staje się rosnąca kierownicza siła klasy robotniczej w sojuszu robotniczo-chłopskim.

Ważnym etapem na tej drodze jest reforma rolna, której inicjatorem była PPR, oraz przejęcie przez klasę robotniczą fabryk, kopalń, hut i banków.

W ciągu 20-lecia międzywojennego walka mas chłopskich o ziemię pod przewodem klasy robotniczej zmuszała niejednokrotnie burżuazję i obszarników polskich do występowania z najrozmaitszymi projektami reformy rolnej.

Wszystkie te próby reform, mające zagrodzić drogę rewolucji agrarnej, skądkolwiek by wychodziły, czy to od „Piasta" z Endecją, czy od „Wyzwolenia" z PPS — pozostawiały obszarników jako klasę. Reforma rolna 1944—1945 r. przeprowadzona pod kierownictwem klasy robotniczej, zlikwidowała klasę obszarników.

Wszystkie próby reform rolnych w okresie międzywojennego 20-lecia miały charakter kułacki, służyły bogaczom wiejskim, wszystkie bowiem w swej istocie polegały na wykupywaniu części ziem obszarniczych przez bogaczy wiejskich. Reforma Rolna 1944/45 r. przekazała całą ziemię obszarniczą przede wszystkim małorolnym i fornalom, a w pewnej części i średniorolnym chłopom.

Reforma rolna zlikwidowała jednocześnie ogromne zadłużenie ludności wiejskiej, przede wszystkim chłopów średniorolnych wobec obszarników i banków kapitalistyczno-obszarniczych.

Warunkiem zwycięskiego przeprowadzenia reformy rolnej była kierownicza rola klasy robotniczej.

Hegemonia klasy robotniczej, oparta na rewolucyjnej pomocy Armii Radzieckiej i walce narodowo-wyzwoleńczej organizowanej przez PPR, zdecydowała o kierunku wszystkich przeobrażeń rewolucyjnych i to zarówno socjalistycznych (przejęcie przez państwo ludowe fabryk, hut i kopalń), jak i ogólnodemokratycznych (konfiskata i podział ziemi obszarniczej).

Rewolucja agrarna mogła być zwycięsko dokonana, ponieważ hegemonia klasy robotniczej w rewolucji wyraziła się w łamaniu starego aparatu władzy burżuazyjnej i w stworzeniu na najważniejszym odcinku aparatu władzy państwowej nowych, ludowych organów władzy — ludowego wojska i aparatu bezpieczeństwa, gdyż organy te w rewolucyjny sposób paraliżowały wszelkie próby obszarników zmierzające do zorganizowania kontrrewolucyjnego oporu.

Hegemonia klasy robotniczej w przeprowadzaniu polskiej rewolucji agrarnej — reformy rolnej, znalazła wyraz w urzeczywistnieniu postulatu Lenina, sformułowanego przezeń w tezach w kwestii agrarnej na II Kongres Międzynarodówki Komunistycznej:

> „W pierwszym okresie po przewrocie proletariackim bezwzględnie konieczna jest nie tylko natychmiastowa konfiskata posiadłości wielkich obszarników, lecz kompletne wygnanie ich czy internowanie jako wodzów kontrrewolucji i bezwzględnych gnębicieli całej ludności wiejskiej"[6]).

Łamanie starego aparatu władzy państwowej i tworzenie nowego aparatu władzy, opartego na przodowniczej roli klasy robotniczej, jej rewolucyjnej inicjatywie i aktywności podstawowych mas chłopskich, sięgnęło również w okresie reformy rolnej do ad-

---

[6]) W. Lenin — Dzieła, tom XXV, str. 275 — 276 (wyd. trzecie).

ministracji rolnej. Wysunięci przez Polską Partię Robotniczą pełnomocnicy reformy rolnej, działający w oparciu o chłopskie komitety podziału ziemi obszarniczej, objęli faktyczną władzę w terenowych urzędach ziemskich.

Proces podziału ziemi obszarniczej odbywał się w warunkach ostrej walki klasowej i terroru, stosowanego wobec aktywistów robotniczych i chłopskich przez obszarników i ich agentów. Przez stworzenie chłopskich komitetów podziału ziemi obszarniczej sprawa podziału ziemi została przekazana w ręce samych chłopów, uprawnionych do korzystania z reformy rolnej. W tej wielkiej szkole świadomości klasowej dla podstawowych mas chłopskich ważną rolę odegrała ofiarna bezpośrednia pomoc polityczna i organizacyjna aktywu robotniczego, zmobilizowanego przez partię do pomocy chłopom w dzieleniu ziemi obszarniczej. Pomoc ta stała się istotnym czynnikiem wzmocnienia sojuszu robotniczo-chłopskiego.

W rezultacie reforma rolna stała się podstawą ogromnego wzrostu zaufania mas chłopskich do klasy robotniczej, ugruntowała kierowniczą rolę klasy robotniczej w sojuszu robotniczo-chłopskim.

Ze względu na swój ogólnodemokratyczny charakter reforma rolna, realizująca postulat niezakończonej rewolucji burżuazyjno-demokratycznej w Polsce, spotkała się z niemal powszechnym acz niejednolitym poparciem chłopstwa. Poparli ją aktywnie fornale, bezrolni oraz małorolni chłopi, dla których reforma rolna oznaczała nie tylko zrzucenie przeklętego jarzma obszarniczego, lecz również natychmiastową bezpośrednią, realną pomoc. Poparł ją niemniej niż małorolny odczuwający ucisk i wyzysk obszarnika chłop średniorolny, który wprawdzie z rzadka i w niewielkiej mierze korzystał z ziemi obszarniczej, ale który z ogromną ulgą odczuł likwidację długów.

Swoisty splot walki narodowo-wyzwoleńczej (reforma rolna dokonywała się w warunkach ostatniego etapu wojny antyhitlerowskiej) z przeobrażeniami socjalistycznymi i ógólno-demokratycznymi pod hegemonią klasy robotniczej określił też nacechowaną wrogością ale też wyczekującą postawę wobec reformy rolnej, jaka cechowała kapitalistów wiejskich, kułactwo. Kapitalista wiejski w rewolucji ogólno-demokratycznej na wsi o tyle jest gotów poprzeć likwidację obszarników, o ile może liczyć na to, że ziemia ich przejdzie do niego.

Bogacz wiejski chciał swojej kułackiej reformy rolnej, to jest podziału ziemi obszarniczej między kapitalistów wiejskich. W okresie reformy rolnej program ten reprezentowała kułacka opozycja w Stronnictwie Ludowym i podziemne londyńskie Stronnictwo Ludowe. Później programu tego bronił w Rządzie Jedności Narodowej Mikołajczyk.

Kierownicza rola klasy robotniczej w reformie rolnej sprawiła jednak, że reforma nie tylko nie miała charakteru kułackiego, lecz bogacz wiejski w ogóle bezpośrednio nie skorzystał z ziemi obszarniczej.

Jeżeli mimo to bogacz wiejski zachował postawę wyczekującą, aczkolwiek wrogą, to dlatego, że reforma pozostawiła mu jego ziemię (w Polsce Centralnej do 50 ha, w zachodniej do 100 ha), że częściowo skorzystał z likwidacji zadłużenia, że mógł liczyć na wzrost swojej pozycji jako największej po likwidacji obszarnictwa siły ekonomicznej na wsi.

Jednakże decydującą rolę w zajęciu takiej przez niego postawy, w tym, że próby obszarników usiłujących wciągnąć bogaczy wiejskich do czynnej i masowej walki przeciw władzy ludowej w tym okresie nie powiodły się, — odegrał paraliżujący wpływ potężnej rewolucyjnej Armii Radzieckiej, niosącej wyzwolenie narodowe spod okupacji hitlerowskiej i stanowiącej zarazem największą osłonę młodej władzy ludowej w jej rewolucyjnej działalności.

Reforma rolna umocniła kierowniczą rolę klasy robotniczej i jej przodującej partii, PPR, w masach chłopskich, ułatwiła PPR rozwój jej organizacji na wsi oraz — przez poparcie udzielone radykalnym elementom SL w izolowaniu w szeregach stronnictwa opozycji kułackiej, zadzierzgnęła więzy współpracy z SL, zaszczepiając w SL przekonanie o kierowniczej roli klasy robotniczej i jej partii w sojuszu robotniczo-chłopskim.

Zasady podziału ziemi obszarniczej wytyczyły też stosunek władzy ludowej i naszej Partii do poszczególnych grup chłopskich. Ziemię w zasadzie otrzymywali chłopi posiadający gospodarstwa do 5 ha, czyli małorolni, i w niewielkiej ilości średniorolni od 5 — 10 ha, zamożniejsi średniorolni i bogacze wiejscy posiadający ponad 10 ha nie mieli prawa korzystać z podziału ziemi obszarniczej.

Reforma rolna przyniosła poważne zmiany w strukturze społecznej wsi polskiej. Wywołała ona wzrost pozycji średniego chłopa. Pozycja ta wzmacniała się jeszcze bardziej w rezultacie zasiedlenia

Ziem Odzyskanych oraz w rezultacie polityki ekonomicznej i podatkowej, stosowanej na wsi przez państwo ludowe.

Drugim, ogromnej wagi następstwem reformy rolnej i akcji osiedleńczej na Ziemiach Odzyskanych jest rozszerzenie sektora socjalistycznego i na wieś, w postaci majątków państwowych, uprawiających 10% użytków rolnych w Polsce.

Okres reformy rolnej i unarodowienia przemysłu zbiega się z doniosłą pracą młodej władzy ludowej w dziedzinie łamania starego aparatu władzy państwowej i tworzenia ludowego aparatu władzy państwowej, przede wszystkim, ludowego wojska i organów bezpieczeństwa.

W tym okresie obok I Armii, zahartowanej w walkach pod kierownictwem Armii Radzieckiej na frontach wojny z hitleryzmem tworzy się II Armia Wojska Polskiego, tworzy się aparat Bezpieczeństwa Publicznego i Milicji Obywatelskiej.

Szeroka rekrutacja biedoty wiejskiej obok robotników do tych organów władzy ludowej, a w szczególności nieznana w dziejach Polski rekrutacja synów pracującego chłopstwa do szkół oficerskich wzbogaca formy więzi klasy robotniczej z podstawowymi masami chłopstwa.

Umocnienie sojuszu robotniczo-chłopskiego i kierowniczej w nim roli klasy robotniczej w rezultacie reformy rolnej odegrało wielką rolę w następnym etapie rozwoju tego sojuszu.

* * *

Nowy etap sojuszu robotniczo-chłopskiego charakteryzuje ostra walka klasowa na froncie politycznym i ekonomicznym. Etap ten przypada na okres działania Rządu Jedności Narodowej.

Wejście Mikołajczyka do Rządu uskrzydliło wszystkie siły reakcji w Polsce. Bogacze wiejscy widzieli w nim swojego tradycyjnego wodza, a elementy kapitalistyczne w mieście widziały w nim wodza obozu przywrócenia kapitalizmu.

Pobita klasa obszarników i kapitalistów, stare kadry sanacyjnych oficerów, a w końcowej fazie całe faszystowskie podziemie widziały w Mikołajczyku zwiastuna powrotu Andersów, Sosnkowskich i Raczkiewiczów i okazywały mu poparcie.

W ciągu 18 miesięcy wszystkie drogi i środki władzy ludowej i naszej partii zmierzały do przekonania średniorolnego chłopstwa, wahającego się między poparciem władzy ludowej, która dała ziemię, oddłużenie i obronę przed bogaczem, a uleganiem kułakom

wiejskim i żywiołom kapitalistycznym w mieście i ich przedstawicielowi Mikołajczykowi, w którym średniorolni chłopi upatrywali „gwaranta" swej własności, rzecznika niczym nieograniczonej „swobody handlu". Chodziło o to, aby masy średniorolnego chłopstwa na własnym doświadczeniu mogły się przekonać, że Mikołajczyk — to gwarancja własności, lecz tylko dla bogacza wiejskiego, że Mikołajczyk — to likwidacja reformy rolnej, to obszarniczo-kułacka „reforma rolna", to przywrócenie stosunków przedwrześniowych, wyzysku obszarniczo-kapitalistycznego.

W ciągu 18 miesięcy wszystkie drogi i środki Rządu Ludowego zmierzały do przekonania średniorolnych chłopów na ich własnym doświadczeniu o rzeczywistej roli mikołajczykowskiego PSL jako partii przywrócenia reżimu kapitalistyczno-obszarniczego, jako agentury imperialistów anglo-amerykańskich, wrogów granicy polskiej na Odrze i Nysie.

Specyfika tego etapu polega na tym, że od utrzymania i rozszerzenia sojuszu robotniczo-chłopskiego, od wzmocnienia w nim kierowniczej roli klasy robotniczej zależało nie tylko utrwalenie, ale wręcz utrzymanie władzy ludowej, że natomiast korzystające z poparcia imperializmu siły wrogie, obce, siły przywrócenia kapitalizmu — mikołajczykowskie PSL, prawica PPS, popielowe skrzydło Stronnictwa Pracy — miały jeszcze poważne pozycje w Rządzie, Sejmie, w aparacie państwowym i poważne jeszcze wpływy w masach chłopskich, drobnomieszczańskich, nawet w pewnej części klasy robotniczej.

Walka toczyła się o umocnienie sojuszu robotniczo-chłopskiego, o porozumienie klasy robotniczej ze średniakiem i odbywała się w warunkach, gdy klasa robotnicza nie zdruzgotała jeszcze do końca starego aparatu władzy. W walce tej z rąk band, udzielających poparcia Mikołajczykowi, padły tysiące robotników i chłopów, członków PPR. Walka ta zawiera w sobie elementy wojenno-politycznego sojuszu klasy robotniczej, chłopstwa małorolnego i częściowo średniego przeciw obszarniczo-oficersko-kułackim bandom, sprzymierzonym z Mikołajczykiem, sojuszu, którego wyrazem było m. in. utworzenie ORMO. Akcja wyborcza do Sejmu przekształciła się w wielką bitwę klasową, w której klasa robotnicza ujawniła olbrzymią inicjatywę, aktywność i ofiarność, przeorała świadomość nowych, do niedawna jeszcze wahających się mas chłopskich, wzmacniając sojusz z podstawowymi masami chłopskimi. Walka ta zakoń-

Dawa Gombojew — kierownik fermy hodowli koni w kołchozie im. Thaelmanna w Buriato - Mongolii

(Foto A. Uzlona)

„Córa Radzieckiej Kirgizji"

(Obraz S. Czujkowa)

czyła się całkowitą izolacją Mikołajczyka w masach chłopskich, jego pogromem wyborczym i kompromitującą ucieczką z Polski. W rezultacie tej walki utrwalił się sojusz robotniczo-chłopski i ogromnie wzrosła w nim kierownicza rola klasy robotniczej. Walka ta doprowadziła do eliminacji sił wrogich władzy ludowej i związanych z Mikołajczykiem z Rządu, z Sejmu i w dużej mierze z aparatu państwowego. Walka ta zdecydowała w znacznej mierze o składzie Rządu i Sejmu, w którym zasiedli już tylko przedstawiciele stronnictw demokratycznych, uznających kierowniczą rolę klasy robotniczej i naszej Partii.

W walce tej, w procesie rozwoju utrwala się ustrój demokracji ludowej, z coraz większą skutecznością spełniając funkcje dyktatury proletariatu w dziedzinie łamania oporu wyzyskiwaczy, w dziedzinie ograniczania i wypierania elementów kapitalistycznych w mieście i na wsi, w dziedzinie rozwoju ekonomicznych sił socjalizmu.

Walka polityczna przeciw mikołajczykowskiej reakcji o umocnienie i utrwalenie władzy ludowej nie mogłaby być wygrana, gdyby Partia nasza i Rząd nie stworzyły jednocześnie ekonomicznych podstaw sojuszu robotniczo-chłopskiego, gdyby sojusz polityczny robotników i podstawowych mas chłopskich w obronie socjalistycznych i demokratycznych zdobyczy polskiej rewolucji społecznej — przejęcia fabryk kapitalistycznych przez klasę robotniczą, przez *„klasę* proletariuszy zorganizowaną we władzę państwową" (Stalin) oraz przejęcie ziemi obszarniczej przez podstawowe masy chłopskie — nie był uzupełniony sojuszem ekonomicznym klasy robotniczej i chłopstwa.

Pomimo pewnej specyfiki, która charakteryzuje okres przejściowy w krajach demokracji ludowej, zasadnicze prawa rozwojowe dyktatury proletariatu mają w tych krajach całkowite zastosowanie.

Taką zasadniczą prawidłowością w rozwoju demokracji ludowej w Polsce jest zastosowanie polityki Nepu.

> „Nep jest polityką proletariackiej dyktatury, zmierzającą do przezwyciężenia elementów kapitalistycznych i zbudowania gospodarki socjalistycznej za pomocą wykorzystania rynku, przez rynek, nie zaś w drodze bezpośredniej wymiany towarowej, bez rynku i poza rynkiem .Czy kraje kapitalistyczne mogą się obejść bez Nepu przy przejściu od kapitalizmu do socjalizmu, choćby nawet kraje najbardziej spośród nich rozwinięte? Sądzę, że nie.

W tym czy innym stopniu nowa polityka ekonomiczna (Nep) z jej powiązaniami rynkowymi i wykorzystaniem tych powiązań rynkowych jest bezwzględnie konieczna dla każdego kraju kapitalistycznego w okresie dyktatury proletariatu"[7]).

Zarówno interesy ekonomiczne rozwoju przemysłu, wymagające coraz większej ilości żywności i surowców , jak interesy społeczne stworzenia spójni ekonomicznej między klasą robotniczą i chłopstwem, spójni, która ugruntowywała by zaufanie podstawowych mas chłopskich do klasy robotniczej, wymagały wyzwolenia wszystkich ekonomicznych bodźców wzrostu produkcji rolnej gospodarki drobnotowarowej. A to było możliwe tylko w drodze rozszerzenia obrotu rynkowego między produktami przemysłu socjalistycznego i drobnotowarowej oraz kapitalistycznej gospodarki wiejskiej.

Uzasadniając przejście do nowej polityki ekonomicznej, przejście od repartycji żywnościowej do podatku żywnościowego, Lenin na X Zjeździe RKP(b) wskazywał:

„Drobny rolnik, dopóki pozostaje drobnym rolnikiem musi mieć podnietę, bodziec, impuls, odpowiadający jego bazie ekonomicznej, tzn. drobnemu indywidualnemu gospodarstwu. Tu nie uciekniesz od wolności handlu w skali lokalnej."[8]).

„...Obrót ten—to bodziec, impuls, podnieta dla chłopa. Gospodarz może i powinien dbać o własny interes, ponieważ nie zabierze się mu wszystkich nadwyżek, lecz tylko podatek, który w miarę możności trzeba będzie określić wcześniej.

Główną rzeczą jest, żeby był bodziec, impuls, podnieta dla drobnego rolnika w prowadzeniu przezeń gospodarstwa. Musimy budować naszą gospodarkę państwową, uwzględniając gospodarkę średniego chłopa."[9]).

Lenin podkreślał, że polityka ta przyniesie w pierwszym okresie pewne ożywienie kapitalizmu w kraju, jednocześnie jednak wskazywał, że polityka ta da możność szybszej odbudowy przemysłu i przejścia na tej podstawie do ofensywy przeciw elementom kapitalistycznym w mieście i na wsi.

Polska była pierwszym krajem spośród krajów demokracji ludowej, który zniósł kontyngenty, przechodząc od polityki kontyngentów do polityki wolnego obrotu artykułami żywnościowymi. Przyśpie-

---

7) J. Stalin, Dzieła, t. XI, str. 145.
8) W. Lenin, Dzieła, t. XXVI, str. 241, wyd. III.
9) Tamże, str. 247.

szyło to odbudowę zniszczonego przez wojnę rolnictwa i wzmogło wymianę towarową między miastem a wsią. Borykając się z dużymi trudnościami aprowizacyjnymi, kierowaliśmy coraz większą ilość towarów przemysłowych na wieś, rozwijając m. in. formy tzw. wymiany wiązanej. Utrzymywaliśmy też niski poziom cen towarów przemysłowych dla wsi w stosunku do poziomu cen produktów rolnych, zrywając zdecydowanie z przedwojenną polityką wyzysku wsi przez wysokie kartelowe ceny na towary przemysłowe. Wszystko to umacniało sojusz robotniczo-chłopski. Warto przy tym zaznaczyć, że jeżeli mimo poważnych braków w bilansie zbóż, mogliśmy już latem 1946 roku pójść na zniesienie kontyngentów, to stało się to możliwe tylko dzięki pomocy Związku Radzieckiego, który dostarczył nam w tym czasie zboża. Jest to jeszcze jedna ilustracja daleko sięgających skutków społecznych pomocy radzieckiej dla Polski Ludowej.

Mimo ogromnych wysiłków państwa ludowego, śpieszącego z pomocą małorolnym chłopom, mimo przeprowadzenia klasowej w zasadzie polityki udzielania kredytów na zagospodarowanie, na zakup inwentarza przede wszystkim małorolnym i średniorolnym chłopom, mimo stosowania klasowej polityki podatkowej, opartej na postępowym podatku gruntowym — polityka rozwoju obrotu rynkowego, stanowiąca poważny czynnikześredniaczenia wsi polskiej, nie mogła zarazem nie doprowadzić do rozwoju ekonomicznego elementów kapitalistycznych na wsi polskiej.

Specyfika tego etapu w rozwoju sojuszu robotniczo-chłopskiego w Polsce Ludowej polega na tym, że w sytuacji, gdy trwała jeszcze zacięta walka o utrzymanie i utrwalenie władzy politycznej, gdy toczyła się ostra walka polityczna o izolację wodza kułactwa — Mikołajczyka, prowadziliśmy politykę rozwoju obrotu rynkowego, co w pierwszym okresie nieuchronnie musiało przejściowo dać również ujemne skutki w postaci wzrostu siły ekonomicznej bogaczy wiejskich i elementu spekulacyjnego w mieście i na wsi. W ostatecznym jednak rezultacie polityka ta dopomogła w walce przeciwko Mi kołajczykowi, ułatwiła jego rozgromienie, oderwanie od niego mas chłopów średniorolnych, przyniosła wzmocnienie sojuszu robotniczo-chłopskiego i kierowniczej w nim roli klasy robotniczej.

* * *

Rozgromienie reakcji mikołajczykowskiej, wzmocnienie kierowniczej roli klasy robotniczej w państwie, utrwalenie sojuszu robotniczo-

chłopskiego na bazie osłabienia wpływów politycznych kułactwa na wsi, wzrostu wytwórczości sektora socjalistycznego oraz słusznej polityki ekonomicznej wobec podstawowych mas chłopskich — stworzyło przesłanki dla ofensywy przeciw elementom kapitalistycznym w mieście i na wsi, w tak zwanej bitwie o handel. Z ofensywą tą i z rozwojem nowych form spójni ekonomicznej między miastem i wsią związany jest nowy etap rozwoju sojuszu robotniczo-chłopskiego.

Bitwa o handel była skierowana przede wszystkim przeciwko elementom spekulacyjnym w mieście i na wsi, żerującym na klasie robotniczej i podstawowych masach chłopskich. Istotnym elementem w tej bitwie było rozbicie bloku prawicowych PPS-owców i rozbitków PSL-owskich w spółdzielczości, wymykających się spod kontroli Państwa Ludowego, głoszących teorię tzw. gospodarczej autonomii spółdzielczości wobec państwowego socjalistycznego sektora.

Rozbicie tego bloku, likwidacja kułackiej spółdzielczości na rzecz rozwoju spółdzielczości, służącej gospodarczemu podniesieniu podstawowych mas chłopskich, powiązanie spółdzielczości z planem państwowej gospodarki, a zwłaszcza z państwowym przemysłem i handlem — stworzyło warunki ogromnego wzrostu spółdzielczości zbytu i zaopatrzenia, doprowadziło do całkowitego wyeliminowania elementu kapitalistycznego w hurcie, a stopniowo do zdecydowanej przewagi handlu spółdzielczego i państwowego w wymianie między wsią i miastem również w detalu.

Jednocześnie wzrost przemysłu socjalistycznego pozwolił Partii i władzy ludowej rozszerzać i wzbogacać spójnię ekonomiczną z podstawowymi masami chłopskimi.

Towarzysz Stalin podkreślał znaczenie społecznego oddziaływania spójni gospodarczej klasy robotniczej i podstawowych mas chłopstwa w rezultacie rozwoju przemysłu.

> „Niektórzy towarzysze twierdzą, że spójnia między miastem a wsią, między klasą robotniczą a podstawowymi masami chłopstwa odbywa się *wyłącznie* na płaszczyźnie wyrobów włókienniczych, przez zaspokajanie *osobistych* potrzeb chłopstwa. Czy to jest słuszne? Jest to zupełnie nie słuszne, towarzysze! Oczywiście, zaspokojenie osobistych potrzeb chłopstwa w zakresie wyrobów włókienniczych ma ogromne znaczenie. Właśnie od tego zaczęliśmy tworzenie spójni z chłopstwem w nowych wa-

runkach. Ale twierdzić na tej podstawie, że spójnia na płaszczyźnie wyrobów włókienniczych wyczerpuje całokształt sprawy, że spójnia przez zaspokajanie osobistych potrzeb chłopstwa jest wyczerpującą lub główną podstawą gospodarczego sojuszu klasy robotniczej i chłopstwa — oznacza to popełniać niezwykle poważny błąd. W samej rzeczy spójnia między miastem a wsią odbywa się nie tylko przez zaspokajanie *osobistych* potrzeb chłopstwa, nie tylko na płaszczyźnie wyrobów włókienniczych, lecz również przez zaspokajanie *gospodarczych* potrzeb chłopstwa jako *wytwórcy* produktów rolnych.

Dajemy chłopstwu nie tylko perkal. Dajemy mu oprócz tego wszelkiego rodzaju maszyny, nasiona, pługi, nawozy itp., które mają niezwykle ważne znaczenie w dziedzinie podniesienia i socjalistycznego przeobrażenia gospodarki chłopskiej.

Podstawą spójni jest zatem nie tylko tekstyl, lecz i metal. Bez tego spójnia z chłopstwem byłaby nietrwała.

Czym różni się spójnia na płaszczyźnie tekstylu od spójni na płaszczyźnie metalu? Przede wszystkim tym, że spójnia na płaszczyźnie tekstylu obejmuje głównie osobiste potrzeby chłopstwa, nie dotykając lub stosunkowo słabo dotykając produkcyjnej strony gospodarstwa chłopskiego, gdy tymczasem spójnia na płaszczyźnie metalu dotyczy głównie produkcyjnej strony gospodarstwa chłopskiego, udoskonala to gospodarstwo, mechanizuje je, zwiększa jego rentowność i przygotowuje grunt do zjednoczenia rozproszonych i drobnych gospodarstw chłopskich w wielkie gospodarstwa społeczne.

Byłoby błędem sądzić, że celem spójni jest zachowanie klas, w szczególności zachowanie klasy chłopskiej. Jest to niesłuszne, towarzysze. Cel spójni bynajmniej na tym nie polega. Cel spójni polega na tym, aby zbliżyć chłopstwo do klasy robotniczej, jako do kierownika całego naszego rozwoju, aby wzmocnić sojusz chłopstwa z klasą robotniczą, jako siłą kierowniczą tego sojuszu, aby stopniowo *przeobrazić* chłopstwo, jego psychikę, jego produkcję *w duchu kolektywizmu* i przygotować w ten sposób warunki do likwidacji klas."[10]).

---

[10]) J. Stalin — Dzieła, Tom XI, str. 161—162.

Tę linię wskazaną przez towarzysza Stalina, realizujemy u nas, systematycznie, z roku na rok, zwiększając na wsi zbyt środków produkcji — maszyn, nawozów sztucznych, wyrobów metalowych.

Istotnym elementem umocnienia spójni gospodarczej klasy robotniczej z chłopstwem jako wytwórcą była polityka niskich cen na towary przemysłowe, mające produkcyjne znaczenie dla wsi.

Wyrazem zaostrzonej polityki ograniczania elementu kapitalistycznego na wsi i wprowadzania nowych form spójni ekonomicznej klasy robotniczej z podstawowymi masami chłopskimi, było wydanie dekretu o pomocy sąsiedzkiej, zmuszającego bogaczy wiejskich do pomocy sprzężajem małorolnym chłopom, oraz rozwój spółdzielczych ośrodków maszynowych na wsi, których liczba w 1949 r. osiągnęła 8 tysięcy. Ośrodki te przychodzą z pomocą małorolnym i średniorolnym chłopom oraz podważają autorytet bogacza wiejskiego, oparty w dużej mierze na monopolu posiadania skomplikowanych i większych maszyn rolniczych.

Władza ludowa podjęła również konkretną akcję umasowienia kontraktacji, która zdała egzamin w dziedzinie kultur technicznych. a w rozwoju swoim coraz bardziej wiąże gospodarkę chłopską z ogólnym planem gospodarczym.

W ten sposób Partia nasza wstąpiła na drogę, którą wskazywał w 1928 r. towarzysz Stalin:

> „Dlatego trzeba zbudować most między indywidualnym małorolnym i średniorolnym gospodarstwem a kolektywnymi społecznymi formami gospodarki w postaci masowej kontraktacji, w postaci stworzenia ośrodków maszynowych, w postaci wszechstronnego rozwoju społeczności spółdzielczej po to, aby ułatwić chłopom przejście ich drobnej indywidualnej gospodarki na tory pracy kolektywnej".[11])

We wszystkich tych dziedzinach Partia nasza robiła jednak tylko pierwsze i nieśmiałe kroki nacechowane połowicznością. Przyczyna tej nieśmiałości i połowiczności tkwi w próbie hamowania naszego marszu ku socjalizmowi przez oportunistyczną grupę prawicową i nacjonalistyczną w kierownictwie PPR, na czele z tow. Gomułką. Grupa ta zamazywała zaostrzającą się walkę klasową na wsi, kapitulowała przed elementami kapitalistycznymi na wsi, rezygnując

---

11) J. Stalin, — Dzieła, t. XII, str. 593.

z perspektywy wprowadzenia podstawowych mas chłopskich na drogę zespołowej gospodarki, a w perspektywie likwidacji klasy bogaczy wiejskich na gruncie masowej kolektywizacji. A bez jasnego stanowiska w sprawie dróg rozwoju socjalizmu na wsi, bez socjalistycznej perspektywy, bez zrozumienia, iż rozwój ku socjalizmowi na wsi odbywać się musi w warunkach zaostrzającej się walki klasowej, Partia nasza nie mogła prowadzić ani konsekwentnej polityki ograniczania i wypierania elementów kapitalistycznych na wsi, ani konsekwentnie rozwijać nowych form spójni ekonomicznej między klasą robotniczą i podstawowymi masami chłopskimi w celu przygotowania ich do przejścia na drogę gospodarki zespołowej.

Rozgromienie przez Partię odchylenia prawicowego i nacjonalistycznego i odsunięcie grupy Gomułki od wpływu na linię Partii stanowi zwrot na tym etapie rozwoju sojuszu robotniczo-chłopskiego w Polsce.

Nieocenioną pomoc w wyprostowaniu linii Partii okazała nam Uchwała Biura Informacyjnego o sytuacji w Komunistycznej Partii Jugosławii.

W rezultacie przezwyciężenia odchylenia prawicowego i nacjonalistycznego w PPR i pozostałości socjaldemokratyzmu w PPS zjednoczenie klasy robotniczej odbyło się na podstawie marksizmu-leninizmu, wzmacniając sojusz robotniczo-chłopski i potęgując w nim kierowniczą rolę klasy robotniczej.

Zasadnicze wytyczne referatu tow. Bieruta na Kongresie Zjednoczeniowym, zawierające twórcze zastosowanie marksizmu-leninizmu do warunków demokracji ludowej w Polsce, dały również nastawienie Partii na cały okres w jej polityce przygotowania warunków wejścia podstawowych mas chłopskich na drogę socjalizmu.

Mamy już pierwsze rezultaty rozgromienia odchylenia prawicowego i nacjonalistycznego w naszej polityce na wsi. Dziś cała nasza Partia jasno widzi drogę likwidacji dysproporcji między wielkim socjalistycznym przemysłem a rozdrobnioną i zacofaną drobnotowarową gospodarką chłopską. Dziś Partia nasza stoi niezłomnie na stanowisku wyrażonym przez towarzysza Stalina:

> „Gdzie jest wyjście? Wyjście polega na tym, aby zwiększyć rozmiary gospodarstw rolnych, uczynić je zdolnymi do nagromadzania, do reprodukcji rozszerzonej i przebudować w ten sposób podstawę rolniczą gospodarstwa narodowego. Ale jak

zwiększyć ich rozmiary? Istnieją dwie drogi do tego celu. Istnieje droga *kapitalistyczna,* polegająca na zwiększeniu rozmiarów gospodarstw rolnych przez krzewienie kapitalizmu w rolnictwie, droga prowadząca do pauperyzacji chłopstwa i do rozwoju przedsiębiorstw kapitalistycznych w rolnictwie. My odrzucamy tę drogę, jako drogę nie dającą się pogodzić z gospodarką radziecką. Istnieje inna droga, droga *socjalistyczna,* polegająca na popularyzowaniu i organizowaniu kołchozów i sowchozów w rolnictwie, droga prowadząca do zjednoczenia drobnych gospodarstw chłopskich w wielkie gospodarstwa kolektywne, wyposażone w technikę i naukę, droga prowadząca do wyparcia elementów kapitalistycznych z rolnictwa.

My jesteśmy zwolennikami tej drugiej drogi.

A więc sprawa stoi tak: albo jedna droga, albo druga; albo *wstecz* — do kapitalizmu, albo *naprzód* — do socjalizmu. Żadnej trzeciej drogi nie ma i być nie może".[12]).

W rezultacie rozgromienia odchylenia prawicowego i nacjonalistycznego Partia nasza uczyniła już poważny krok naprzód w dziedzinie rozwoju wszystkich form przygotowujących podstawowe masy chłopskie do przejścia na drogę spółdzielczości produkcyjnej oraz zapoczątkowała ruch tworzenia przez małorolnych i średniorolnych chłopów spółdzielni produkcyjnych.

Wzmocniona i ciągle wzmacniająca się rola klasy robotniczej w państwie pozwala jej na coraz bardziej konsekwentną realizację państwowego kierownictwa klasy robotniczej w sojuszu robotniczo-chłopskim na zasadzie wskazań Lenina i Stalina w oparciu się na biedocie, sojuszu ze średniakiem i walce przeciw bogaczowi wiejskiemu.

Znalazło to wyraz w polityce podatkowej—w zwolnieniu w 1948 r. 900 tys. najbiedniejszych gospodarstw chłopskich z podatku gruntowego przy jednoczesnym dodatkowym obciążeniu bogaczy wiejskich.

— w polityce cen — w ustaleniu korzystnych i stałych cen na zboża i mięso, co stanowi czynnik ochrony małorolnego i średniorolnego chłopa przed spekulacją kułacką,

— w polityce ulg i premii przy kontraktacji żywca, która daje określone korzyści przede wszystkim małorolnym i średniorolnym chłopom,

---

[12]) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", str. 285.

— w polityce opłat za usługi ośrodków maszynowych, która eliminuje bogaczy wiejskich, a wobec najbiedniejszych przewiduje szczególne ulgi.

Jeśli do tego dodamy politykę PZPR i ludowców, politykę zmierzającą do wyeliminowania bogaczy wiejskich z ZSCh., do oparcia władz w spółdzielczości na małorolnych i średniorolnych, do eliminowania bogaczy wiejskich z komitetów członkowskich w spółdzielczości — otrzymujemy coraz szerszą płaszczyznę wspólnych interesów i współdziałania klasy robotniczej, biedoty wiejskiej i chłopów średniorolnych przeciw bogaczom wiejskim.

Jest to istotny moment w przygotowaniu warunków masowego ruchu spółdzielczości produkcyjnej. Wbrew kapitulanckim przewidywaniom grupy prawicowej polityka ta nie osłabiła, lecz wzmocniła sojusz robotniczo-chłopski. Wyrosły i uaktywniły się spółdzielnie zbytu i zaopatrzenia, przybrała na masowości kontraktacja, rozwinęła się sieć ośrodków maszynowych i utworzone zostały pierwsze 200 spółdzielni produkcyjnych.

Coraz silniej oddziaływają na naszą wieś ogromne zdobycze wsi radzieckiej, które w ostatnim roku wyraziły się w tak imponujących osiągnięciach, jak dostarczenie przez przemysł socjalistyczny na wieś 150 tys. traktorów, 29 tys. kombajnów, 1600 tys. innych maszyn rolniczych, jak wzrost pogłowia bydła o 20% i nierogacizny o 72%, jak wreszcie przekroczenie zbiorów w stosunku do 1940 r. i dostarczenie przez kołchozy i sowchozy państwu o 128 milionów pudów zboża więcej niż w zeszłym roku. Wycieczki licznych delegacji chłopów polskich do kołchozów i wizyty chłopów radzieckich w Polsce stały się nie tylko manifestacją przyjaźni między naszymi narodami, ale zostawiły u chłopów polskich niezatarte wrażenie wyższości gospodarki wielkiej, zespołowej nad drobnotowarową.

Poważne znaczenie dla rozwoju ruchu spółdzielni produkcyjnych ma Uchwała Biura Politycznego KC PZPR powzięta w tej sprawie w październiku 1949 r. Uchwała ta przewiduje rozbudowę silnych, wyposażonych w duży park traktorowy i maszyn rolniczych, Państwowych Ośrodków Maszynowych, których zadaniem będzie okazywanie pomocy technicznej, gospodarczej i politycznej istniejącym skupiskom spółdzielni produkcyjnych oraz organizowanie nowych. Liczba tych Państwowych Ośrodków Maszynowych zostanie w ciągu 1950 r. doprowadzona do 130 z parkiem ponad 2 tys. traktorów.

Uchwała Biura Politycznego nawiązała do stalinowskich zasad budowania kołchozów na zasadzie dobrowolności i z naciskiem ostrzegała organizacje partyjne przed stosowaniem przymusu administracyjnego w tworzeniu spółdzielni produkcyjnych.

W pierwszym okresie masowej kolektywizacji w ZSRR w związku z faktami gwałcenia zasady dobrowolności przy tworzeniu kołchozów towarzysz Stalin w artykule „W odpowiedzi towarzyszom kołchoźnikom" na pierwsze pytanie, na czym polega istota błędów w kwestii chłopskiej, odpowiedział:

> „Na niesłusznym ustosunkowaniu się do średniaka. Na dopuszczeniu do przemocy w dziedzinie stosunków gospodarczych ze średniakiem. Na zapominaniu o tym, że spójnia gospodarcza z masami średniackimi powinna być budowana nie na podstawie środków przemocy, lecz na podstawie porozumienia ze średniakiem, na podstawie sojuszu ze średniakiem. Na zapominaniu o tym, że podstawę ruchu kołchozowego stanowi w danej chwili sojusz klasy robotniczej i biedoty ze średniakiem przeciw kapitalizmowi w ogóle, przeciw kułactwu w szczególności". [13]).

Uchwała Biura Politycznego wskazała również na konieczność przestrzegania zasady dobrowolności w wyborze przez chłopów formy, typu spółdzielni produkcyjnej, ostrzegając przed lewackimi tendencjami narzucania chłopom, skłaniającym się do wyboru I lub II typu spółdzielni produkcyjnej — III typu jako mającego bardziej rozwinięty socjalistyczny charakter.

Nawiązując do doświadczenia ZSRR w pierwszym okresie masowej kolektywizacji, uchwała Biura Politycznego uwzględnia różnorodność warunków w rozmaitych okolicach Polski w zastosowaniu do tworzenia spółdzielni produkcyjnych oraz wynikające z tego zróżniczkowanie tempa i metod tworzenia spółdzielni produkcyjnych w różnych częściach kraju.

W związku z tym uchwała Biura Politycznego wytypowała rejony kraju w poszczególnych województwach — z punktu widzenia szybszego i powolniejszego tempa powstawania spółdzielni produkcyjnych.

Uchwała wreszcie zwróciła uwagę wszystkim organizacjom partyjnym na konieczność wszechstronnego współdziałania przy tworzeniu spółdzielni produkcyjnych ze Stronnictwem Ludowym.

---

[13]) J. Stalin — „Zagadnienia leninizmu", str. 311

Przebieg ostatniego Kongresu Jedności Ruchu Ludowego, zdecydowane wypowiadanie się aktywu ludowcowego na Kongresie za rozwojem spółdzielczości produkcyjnej wskazuje na poważne perspektywy rozwoju współdziałania PZPR z ZSL wśród mas średniorolnych chłopów w celu ułatwienia im wejścia na drogę spółdzielczości produkcyjnej.

Analizując doświadczenia z górą roku w realizowaniu linii Partii w zakresie przygotowania warunków masowego ruchu spółdzielczości produkcyjnej, możemy z ufnością patrzeć w przyszłość. Mamy utrwaloną władzę ludową coraz skuteczniej spełniającą funkcje dyktatury proletariatu. Mamy szybko rozwijający się przemysł, który już produkuje wszystko, co jest konieczne dla stopniowego przejścia indywidualnej gospodarki na tory wielkiej, nasyconej maszynami zespołowej gospodarki, a który z roku na rok będzie dawał coraz więcej traktorów, samochodów ciężarowych i maszyn rolniczych dla rozszerzającej się sieci Państwowych Ośrodków Maszynowych. Mamy poważny sektor socjalistyczny na wsi w postaci PGR-ów, uprawiających ponad milion ha gruntów ornych w Polsce, rozporządzających parkiem traktorowym w ilości 13 tys. traktorów, zatrudniających 160-tysięczną armię robotników rolnych i coraz bardziej przekonywających wyższością swych plonów podstawowe masy chłopskie o przewadze wielkiej społecznej gospodarki. Mamy masową spółdzielczość, w dużej mierze oczyszczoną od elementów kapitalistycznych i świadomą konieczności stałego oczyszczania się od bogaczy wiejskich, spółdzielczość z powodzeniem eliminującą prywatnych kupców z wymiany między miastem a wsią, rozwijającą kontraktację, Ośrodki Maszynowe itd. Mamy rosnący ruch łączności fabryk ze wsią, bezpośrednio zbliżający klasę robotniczą i podstawowe masy chłopskie i stanowiący coraz silniejszy oręż ideowo-politycznego oddziaływania klasy robotniczej na masy chłopskie. Mamy po przezwyciężeniu odchylenia prawicowego i nacjonalistycznego w Partii słuszną i jasną linię Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, linię ograniczania i wypierania elementów kapitalistycznych na wsi oraz wzmacniania sojuszu ze średniakiem, co jest niezbędnym warunkiem masowej kolektywizacji i przejścia do ofensywy przeciw bogaczom wiejskim.

Mamy krzepnący i rozwijający się sojusz ze Związkiem Radzieckim, sojusz, który jest podstawą socjalistycznego rozwoju Polski.

Mamy wreszcie niezłomną wolę szerokiego czerpania w dziedzinie przebudowy socjalistycznej wsi z bogatej skarbnicy doświadczeń, wypróbowanej mistrzyni partii komunistycznych i robotniczych całego świata — WKP(b) i jej wodza, towarzysza Stalina.

Umiejętne zastosowanie wszystkich tych dźwigni przebudowy socjalistycznej wsi polskiej niewątpliwie doprowadzi do przejścia podstawowych mas chłopskich na drogę socjalizmu.

* * *

Wśród milionów ludzi pracy w Polsce, którzy w każdym zakątku naszego kraju obchodzą uroczyście 70 rocznicę urodzin towarzysza Stalina — obok robotników i pracowników umysłowych, obok artystów i uczonych, nie zabraknie chłopów pracujących, którzy imię towarzysza Stalina wymawiają z miłością, czcią i nadzieją.

Dla setek tysięcy i milionów chłopów polskich imię Stalina — to symbol wyzwolenia narodu polskiego spod okupacji niemieckiej, to uosobienie rewolucyjnej pomocy Armii Radzieckiej, dzięki której chłop polski wyzwolił się spod jarzma obszarnika, to symbol niestrudzonej walki o pokój na całym świecie i bezpieczeństwo naszych granic na Odrze i Nysie.

Dla setek tysięcy i milionów chłopów, rozproszonych po całym kraju, pracujących w pojedynkę w swoich drobnych gospodarstwach i wciąż jeszcze wyzyskiwanych przez bogaczy wiejskich — imię Stalina staje się symbolem całkowitego odnowienia układu życia chłopskiego na jednej szóstej kuli ziemskiej, staje się symbolem nowego układu życia chłopskiego, któremu obcy jest wyzysk człowieka przez człowieka, życia, któremu obca jest wieczna udręka niepewności jutra, bo ten nowy układ życia chłopskiego prowadzi do życia zamożnego i kulturalnego, opartego na wielkiej, zespołowej, technicznie wyposażonej gospodarce rolnej, w której chłop pracuje dla siebie i sam się w swojej społeczności gospodarczej rządzi.

I mimo całego ciążenia wiekowych sił tradycji i mimo oporu wrogich sił klasowych — praktyczny wzór nowego układu życia chłopskiego i najbardziej postępowego w świecie rolnictwa, stworzony pod kierownictwem Stalina — zwycięża i zwycięży w umysłach i sercach chłopów polskich.

Aleksander Zawadzki

Stalin a zwycięstwo leninizmu w polskim ruchu robotniczym

Uchwała Biura Politycznego naszej partii w sprawie obchodu 70-lecia urodzin Towarzysza Stalina wskazuje całej partii, klasie robotniczej i wszystkim ludziom pracy w Polsce na ogromne znaczenie poznania życia i walki wielkiego wodza i nauczyciela międzynarodowego ruchu robotniczego, Jego wkładu w rozwój nauki marksizmu-leninizmu.

„Znajomość dzieła życia i walki Towarzysza Józefa Stalina — mówi się w Uchwale — **podniesie poziom ideologiczny Partii i klasy robotniczej, będzie ogromną pomocą w wychowaniu i kształtowaniu działaczy nowego leninowsko-stalinowskiego typu, nieustraszonych w walce o Polskę socjalistyczną, nierozerwalnie związanych z ludem, nieubłaganych wobec wrogów ludu".**

Marksizm-leninizm z trudem torował sobie drogę w polskim rewolucyjnym ruchu robotniczym. Był to proces długi, żmudny, a niekiedy bolesny, lecz zawsze, z każdym krokiem naprzód, — zbawienny dla aktualnych i przyszłych dziejów tego ruchu.

Ciążyły nad polskim ruchem rewolucyjnym w pierwszych latach okresu międzywojennego luksemburgizm oraz mieńszewickie złudzenia wobec piłsudczyzny — przeniesione do powstałej w roku 1918 KPP przez byłych członków SDKPiL i PPS-lewicy.

Powodowało to w pierwszych latach istnienia partii, przy całej jej wierności rewolucyjnemu marksizmowi i proletariackiemu internacjonalizmowi, opory w kierowniczym aktywie w przyswojeniu bolszewickiej strategii i taktyki w rewolucyjnej walce proletariatu oraz bolszewickich zasad organizacyjnych w budowie partii klasy robotniczej.

Powodowało to w późniejszym okresie szkodliwe odchylenia — w prawo lub w lewo — i zygzaki polityczne w kierownictwie partii, co szło nieodłącznie w parze z osłabieniem czujności rewolucyjnej, a więc ułatwiało wrogim agenturom piłsudczyzny i defensywy przenikanie do partii oraz czynienie wszelkich wysiłków, by partię zepchnąć na manowce.

Burżuazja i jej agentury w ruchu robotniczym czyniły wszystko, by wpajać w masy ideologię wrogą interesom tych mas. Pod tym naciskiem, jak i pod naciskiem kontrrewolucyjnej, nacjonalistyczno-

antyradzieckiej działalności prawicowej PPS znajdowała się ustawicznie część klasy robotniczej. Kosztowało to z kolei całą klasę robotniczą w jej ostrej walce z wrogiem klasowym i jego agenturami wiele porażek i ofiar.

W ogniu doświadczeń rewolucyjnej walki klasowej, prowadzonej przez polskie masy pracujące z klasą robotniczą na czele, walki, której w okresie międzywojennym przewodzili komuniści polscy, a w okresie okupacji — PPR, marksizm-leninizm odniósł zwycięstwo w polskim ruchu robotniczym. Znalazło to pełny wyraz w powstaniu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej — partii kierującej się nauką Lenina i Stalina. W procesie dojrzewania zwycięstwa linii leninowskiej w polskim ruchu robotniczym ogromna jest zasługa czołowej partii międzynarodowego proletariatu — partii bolszewickiej, a przede wszystkim samego towarzysza Stalina, który w najtrudniejszych chwilach pomagał polskiej klasie robotniczej i jej partii stanąć twardo na wypróbowanym i zwycięskim gruncie marksizmu-leninizmu.

* * *

KPP była kontynuatorką najlepszych rewolucyjnych tradycji polskiego ruchu robotniczego, tradycji SDKPiL i I Proletariatu.

KPP kontynuowała i realizowała w nowych warunkach historycznych ideę bojowego sojuszu polskich i rosyjskich sił rewolucyjnych. Nieprzemijającą jej zasługą — mimo ówczesnych i późniejszych błędów — było uznanie międzynarodowego charakteru i znaczenia Wielkiej Rewolucji Październikowej.

W platformie politycznej I Zjazdu KPP czytamy:

„Pionierem w olbrzymich zapasach między ginącym, a powstającym światem stała się rewolucyjna Rosja".

KPP wysuwa hasło dyktatury proletariatu, demaskuje zdradę ówczesnej PPS, jest jedyną siłą rewolucyjną w narodzie.

Jednak stojąc początkowo na gruncie błędnych koncepcji SDKPiL w kwestii chłopskiej i narodowej, na gruncie żywiołowości ruchu rewolucyjnego — nie potrafiła ona przy sprzyjających warunkach wzniesienia fali rewolucyjnej w Polsce zmobilizować szerokich mas do walki o władzę.

II Zjazd przy czynnym poparciu i pomocy Międzynarodówki Komunistycznej i jej czołowej sekcji — Partii bolszewickiej po raz pierwszy dał partii leninowskie hasła w kwestii chłopskiej i narodowej.

Tow. Stalin

Niezłomnemu bojownikowi o czystość leninowskiej linji

Drogi towarzyszu Stalin! Komunistyczna Partja Polski wita Was w dniu pięćdziesięciolecia Waszych urodzin.

Komunistyczna Partja Polski, wita w Waszej osobie najbardziej nieugiętego bojownika o czystość leninowskiej linji WKP(b) i Kominternu, o zwartość szeregów partyjnych, przeciwko wszelkim przejawom oportunizmu i wahań w jej szeregach.

Idąc śladami kierowniczej partji — Kominternu — WKP(b) pod Waszym kierownictwem wzmacnia swoje szeregi i prowadzi zdecydowaną walkę przeciwko wszelkim odchyleniom i wahaniom, osłabiającym gotowość bojową proletarjatu do przyszłych walk.

Dla proletarjatu Polski i jego partji, ściśle związanej więzami historycznemi z WKP(b), jest szczególnie ważna i potężna ta potężna rola, którą odgrywa WKP(b) i jej wódz w dziele bolszewizacji partji i Kominternu.

Wasz przykład, Wasz udział w kierownictwie pomaga nam w walce z odchyleniami oportunistycznemi w naszej partji i pomoga nadal w osiągnięciu mocnej bolszewickiej jedności na gruncie słusznej linji partji.

Wzmacniając swoje szeregi, korzystając z ogromnego doświadczenia zwycięskiej walki proletarjatu ZSRR i bojowego doświadczenia jego wodzów partja nasza zdecydowanie pójdzie do nowych walk na spotkanie zwycięstwa rewolucji w Polsce.

Niech żyje WKP(b)!

Niech żyje towarzysz Stalin!

Centralny Komitet Komunistycznej Partji Polski.

List KC KPP na 50-lecie urodzin Towarzysza Stalina, grudzień 1929.

Fotokopia — z archiwum KC PZPR

Rzucił on na wieś hasło: „ziemia dla chłopów" i stanął na gruncie sojuszu robotniczo-chłopskiego. Stanął na gruncie „wolności stanowienia o swym losie dla narodów uciskanych", tj. dla Ukraińców i Białorusinów, przymusowo wcielonych do zaborczego państwa polskiego.

> „Rządy burżuazji w Polsce — mówi się w uchwałach Zjazdu — stanowią śmiertelne niebezpieczeństwo dla jej niepodległości. Trwałą niepodległość państwową może dać narodowi polskiemu tylko zwycięstwo rewolucji".

Jednak uchwałom II Zjazdu daleko było jeszcze do zrozumienia całej głębi leninizmu, bolszewickiej strategii i taktyki rewolucyjnej.

Stopniowo docierała do KPP świadomość błędnej drogi, po jakiej kroczyła, oraz konieczność przezwyciężenia całego balastu luksemburgistowskich i oportunistycznych poglądów.

W przezwyciężaniu tego balastu pomogła WKP(b), pomogła Międzynarodówka Komunistyczna.

Idąc ku leninizmowi, KPP uczy się mobilizować masy, staje się wodzem wszystkich pokrzywdzonych, wszystkich wyzyskiwanych i gnębionych w Polsce burżuazyjno-obszarniczej — i robotników, i mas chłopskich, i narodów przez imperializm polski ujarzmionych.

Stalinowska strategia rewolucyjna jest coraz bardziej przyswajana przez aktyw KPP-owski. Jakże pouczające dla ówczesnych polskich warunków były znamienne słowa towarzysza Stalina w artykule, opublikowanym 7 listopada 1923 r. w „Prawdzie":

> „Nie ulega wątpliwości, że problem warstw pośrednich stanowi jeden z podstawowych problemów rewolucji robotniczej. Warstwy pośrednie t. zn. chłopstwo, drobny lud pracujący w mieście. Tu należy też zaliczyć narody uciskane, które składają się w 9/10 z warstw pośrednich...
>
> ...Proletariat nie może utrzymać władzy bez poparcia i pomocy ze strony warstw pośrednich, a przede wszystkim chłopstwa, szczególnie w takim kraju, jak nasz Związek Republik.
>
> ...Rewolucja Październikowa wykazała, że proletariat może wziąć władzę i utrzymać ją, jeśli potrafi oderwać warstwy pośrednie, a przede wszystkim chłopstwo od klasy kapitalistów, jeśli potrafi przekształcić te warstwy z rezerwy kapitału w rezerwę proletariatu".[1])

---

[1]) J. Stalin, Dzieła, T. V, str. 342, 344 — 5.

Oleg Koszewoj — bohater komsomolskiej grupy partyzanckiej „Młoda Gwardia"

(Rzeźba A. Robina)

„Żołnierz — Wyzwoliciel"

(Rzeźba E. Wuczeticza z pomnika ku czci Armii Radzieckiej w Berlinie)

NA 10 GROSZY.

Proletariusze wszystkich krajów, łączcie się!

CZERWONY SZTANDAR

Nr. 2. Rok XXXV.

WARSZAWA 5 LUTEGO 1937 ROKU

CENTRALNY ORGAN KOMUNISTYCZNEJ PARTII POLSKI (SEKCJI MIĘDZYNARODÓWKI KOMUNISTYCZNEJ).

LIST WARSZAWSKIEGO AKTYWU TRAMWAJARSKIEGO KPP DO TOWARZYSZA STALINA.

Drogi Towarzyszu Stalinie!

Przedstawiciele komórek tramwajarskich warszawskiej organizacji KPP, zebrani dla omówienia wyników VIII Zjazdu Sowietów, pozdrawiają Cię gorąco, ukochany wodzu i najwierniejszy przyjacielu proletariuszy całego świata. Doświadczenie nasze działalności rewolucyjnej oraz zaufanie, jakim nas darzy ogół tramwajarzy warszawskich, utwierdzają nas w pewności, że płomienne wyrazy czci i uwielbienia, jakie Ci ślemy, są odbiciem myśli i uczuć przeważającej większości tramwajarzy Warszawy.

Faszystowska burżuazja Polski lęka się prawdy o Z.S.R.R. Prześladuje ją wręcz i fałszuje. A jednak mimo wszelkich przeszkód doszły nas i olśniły Twe proste i wspaniałe słowa o drodze walki i zwycięstw proletariatu i chłopstwa Z.S.R.R. Doszły nas i przekonały Twoje słowa o tym, że **Konstytucja Z.S.R.R. — to rejestr faktów, a nie obietnic.**

Pod przewodem Partii Komunistycznej, Partii Lenina—Stalina, masy pracujące Z.S.R.R. zdobyły wolność i władzę, zlikwidowały klasę kapitalistów, zbudowały socjalizm. Dziś na gruncie tych zdobyczy masy pracujące Z.S.R.R., wiedzione Twym genialnym umysłem, urzeczywistniają najszerzej pojętą demokrację, czyli władzę ludu.

W Twym przemówieniu na VIII Zjeździe przedstawiłeś zarzuty i argumenty, których się chwyta [illegible] pomocnicy, aby zohydzić nowej Konstytucji sowieckiej. My, robotnicy warszawscy, [illegible] na każdym kroku na tę właśnie [illegible] faszystowską. Odrąc [illegible] nas z wolności, [illegible] nas wszelkich praw, narzuciwszy [illegible] konstytucję, [illegible] [illegible]

Tramwajarze warszawscy, bez względu na swą przynależność związkową, odrzucają z pogardą propagandę antysowiecką i antykomunistyczną, rozumiejąc doskonale, że jest to przygotowanie nowych ataków wymierzonych w ich warunki pracy i płacy, oraz w ostatki ich praw i świadczeń. A właśnie w chwili obecnej burżuazja szykuje nowy taki atak na tramwajarzy. Szykuje się projekt nowej ustawy o pracownikach samorządowych, ustawy, która by nas całkiem zmilitaryzowała, pozbawiła swobody zrzeszania się, wydała całkowicie na łup bezwzględnego wyzysku. Przeciwko tej ustawie gotujemy się do walki [illegible] dowani jesteśmy walczyć aż do zwycięstwa.

W naszych zrzeszeniach nie jesteśmy osamotnieni, cały proletariat Polski [illegible] się [illegible] do jedności w walce o swój chleb codzienny, [illegible] faszystowskiego ustroju [illegible] [illegible]. Siły zaś i podniety [illegible] czerpiemy spoglądając na Związek Radziecki, [illegible] ostoję międzynarodowego proletariatu.

Cieszymy się Związkiem Radzieckim, [illegible] jedynie w świecie państwo stanął [illegible] [illegible], potwierdzając tym [illegible], że Z.S.R.R. jest socjalistyczną ojczyzną międzynarodowego proletariatu. Dziękujemy Ci, [illegible] Stalinie, za to, żeś wezwał naród sowiecki i [illegible] całego świata do niesienia pomocy [illegible] ludowe.

Cieszymy się Związkiem Radzieckim [illegible] [illegible]

List warszawskiego aktywu tramwajarskiego KPP do Towarzysza Stalina. „Czerwony Sztandar", centralny organ KPP, Nr 2 z 5.II.1937.

Fotokopia — z archiwum KC PZPR

Leninowsko-stalinowska zasada, że kwestia chłopska jest ściśle związana z kwestią narodową, że szczególnie w specyficznych polskich warunkach należy umiejętnie wiązać te zagadnienia, docierała stopniowo do KPP.

Również ogromnie pouczające w tej sytuacji były wskazania towarzysza Stalina z 1925 r.:

> „...podstawą kwestii narodowej, jej wewnętrzną treścią jest jednak kwestia chłopska. Tym się właśnie tłumaczy, że chłopstwo stanowi podstawową armię ruchu narodowego, że bez armii chłopskiej nie ma i nie może być silnego ruchu narodowego".[2])

Gdy kierownictwo, wyłonione na II Zjeździe, komentowało i stosowało uchwały Zjazdu w duchu oportunistycznym, gdy doszło nawet do tego, że na skutek swej oportunistyczno-mieńszewickiej pozycji kierownictwo to poparło opozycję trockistowską w WKP(b) przeciw leninowskiemu trzonowi — „sprawa polska" stanęła na V Kongresie M-ki Komunistycznej w 1924 roku. Kongres wystąpił ostro przeciw prawicowej grupie kierowniczej i wyłonił dla wszechstronnego naświetlenia sytuacji w KPP specjalną komisję pod przewodnictwem towarzysza Stalina.

Punktem szczytowym obrad Komisji było przemówienie towarzysza Stalina, który genialnie wykazał źródła prawicowych błędów kierownictwa KPP, znaczenie sprawy rosyjskiej i niemieckiej dla polskiej i międzynarodowej klasy robotniczej i uzasadnił konieczność ostrej walki z prawicą.

Gdy dziś patrzymy na te sprawy z perspektywy 25 lat, widzimy zastanawiającą zbieżność niebezpieczeństwa odchylenia prawicowego w ówczesnej i współczesnej naszej sytuacji. Wówczas tyczyło się to drogi polskiej klasy robotniczej do rewolucji, ku ujęciu władzy w swe ręce, dziś w Polsce Ludowej, — do chwili rozgromienia prawicowego i nacjonalistycznego odchylenia w naszej partii — drogi naszej do Polski Socjalistycznej. W obu wypadkach w treści i u źródeł odchylenia prawicowego leżało niezrozumienie lub odejście od uznania międzynarodowego znaczenia Wielkiej Rewolucji Październikowej oraz historycznej roli WKP(b) i ZSRR dla międzynarodowego ruchu rewolucyjnego.

---

[2]) J. Stalin, Dzieła, T. VII, str. 71 — 72.

To przemówienie towarzysza Stalina ma dla nas tak wyjątkowe znaczenie, że trzeba je zacytować możliwie obszernie:

> **„Sprawa „rosyjska".** — Sprawa „rosyjska" ma decydujące znaczenie dla całego ruchu rewolucyjnego zarówno na Zachodzie, jak na Wschodzie. Dlaczego? Dlatego, że Władza Radziecka w Rosji — to baza, opora, ostoja dla ruchu rewolucyjnego całego świata.
>
> ...Opozycja, w istocie swej oportunistyczna, walką swą przeciwko partii prowadziła do rozprzężenia, osłabienia partii, a więc prowadziła do osłabienia samej Władzy Radzieckiej, gdyż partia nasza, to partia rządząca... Jasne jest, że wahania wewnątrz RKP(b) mogły w rezultacie doprowadzić do zachwiania, do osłabienia samej Władzy Radzieckiej. Zachwianie się zaś Władzy Radzieckiej oznacza minus dla ruchu rewolucyjnego na całym świecie.
>
> ...wodzowie polskiej partii w pierwszym okresie walki wewnątrz RKP(b), walki z oportunistyczną opozycją, niedwuznacznie poparli tę opozycję.
>
> ...Jeżeli uważać, że opozycja w RKP(b) była pewną firmą, wymagającą swych filii w różnych krajach, w takim razie kompartia Polski była wówczas polską filią tej firmy. To właśnie jest istotą oportunistycznego grzechu pierworodnego przywódców polskiej partii w sprawie „rosyjskiej".
>
> ...**Sprawa niemiecka.** — Wiecie, jak doniosłe znaczenie dla całego przebiegu rewolucji międzynarodowej posiada zwycięstwo lewicowego lub prawicowego skrzydła w kompartii Niemiec. I cóż? Kogo poparli przywódcy KC kompartii Polski w tej walce? Poparli oni grupę Brandlera przeciwko rewolucyjnej większości kompartii Niemiec.
>
> ...**O metodzie walki z oportunistyczną opozycją.** Chodzi... o to, iż w Rosji, w warunkach Nepu zrodziła się nowa burżuazja, która nie mając możności występować otwarcie na arenie politycznej stara się przerwać front komunizmu od wewnątrz, poszukuje sobie bohaterów wśród przywódców RKP(b)... Chodzi więc o to, żeby nasze bratnie partie określiły swój stosunek do tej sprawy i zajęły określone stanowisko".[3])

Po tym głęboko marksistowsko-leninowskim naświetleniu źródeł opozycji trockistowskiej, naświetleniu, które miało tak aktualne

---

[3]) J. Stalin, Dzieła, T. VI, str. 265 — 267.

znaczenie dla naszej zeszłorocznej sytuacji w walce z prawicowo-nacjonalistycznym odchyleniem towarzysz Stalin wskazuje:

„...historia nie zna takiej walki, która nie pociągałaby za sobą pewnych ofiar"... „...nie można zwyciężać opozycji, nie licząc się z tym, iż zwycięstwo pociąga za sobą poderwanie autorytetu przywódców opozycji.

„...całkowite zwycięstwo nad opozycją jest jedyną gwarancją przed rozłamem".

„...RKP(b) prowadziła walkę z oportunizmem za pomocą wypróbowanej metody zdecydowanego izolowania oportunistycznych przywódców. I dopięła tego, że zwyciężył rewolucyjny marksizm, a partia osiągnęła wyjątkową zwartość swych szeregów".[4])

Z końcowej części przemówienia, mającej ogromne, aktualne znaczenie, a poświęconej **sprawie kierownictwa partii**, przytoczę trzy zasadnicze momenty:

„Na czym polega — mówił towarzysz Stalin — charakterystyczna cecha w rozwoju partii komunistycznych na Zachodzie w chwili obecnej? Polega ona na tym, że partie stanęły bezpośrednio wobec zagadnienia przebudowy praktyki partyjnej na nowy rewolucyjny sposób".

„Chodzi o przebudowę codziennej pracy partii, jej praktyki w takim kierunku, ażeby każdy krok partii i każda jej akcja rzeczywiście prowadziły do rewolucyjnego wychowania mas"...

„...Jestem — mówił dalej towarzysz Stalin — stanowczo przeciwnikiem tego, by w mającej się odbyć dyskusji partyjnej w Polsce przeprowadzać linię podziału między byłą PPS i byłą SDKPiL. Byłoby to niebezpieczne dla partii. Dawne PPS i SDKPiL od dawna już połączyły się w jedną partię, prowadzą one wspólną walkę przeciwko polskim obszarnikom i burżuazji, i dzielić je obecnie retrospektywnie na dwie części byłoby bardzo poważnym błędem. Walka powinna być poprowadzona nie według dawnej linii PPS i SDKPiL, lecz po nowej linii izolowania oportunistycznego skrzydła kompartii Polski. Całkowite zwycięstwo nad oportunistycznym skrzydłem — to gwarancja przed rozłamem i rękojmia zwartości szeregów partii".[5])

---

[4]) Tamże, str. 268 — 269.
[5]) Tamże, str. 270 — 271

Arch. KC KPP
z. 78 t. 136/23

KOMUNISTYCZNA PARTIA POLSKI

(Sekcja Międzynarodówki Komunistycznej)

Do walki z trockizmem, wrogiem wolności i pokoju!
Pędźmy precz z szeregów demokracji trockistowskich agentów faszyzmu!

Towarzysze i Obywatele!

Lud pracujący ZSRR za pomocą organów swojej władzy radzieckiej i pod kierownictwem swojej bolszewickiej partii z tow. Stalinem na czele, wykrył i zlikwidował nową bandę trockistów i szpiegów faszystowskich z Tuchaczewskim na czele, która na spółkę i pod komendą agentów Hitlera i japońskiego imperjalizmu uprawiała na terenie czerwonej armii sabotaż, dywersje, szpiegostwo szykowała zamachy na wodzów ZSRR, starała się przygotować klęskę ZSRR w grożącej ze strony faszyzmu wojnie i przywrócić kapitalistyczno-faszystowską niewolę.

Zlikwidowanie tej bandy podłych szpiegów i dywersantów trockistowskich masy ludowe ZSRR uznają za swoje kolejne zwycięstwo odniesione w walce z burżuazją, bo zniszczona została wewnątrz ZSRR t. z. wewnątrz czołowego oddziału całego obozu demokratycznego, banda szpiegów ludu i agentów faszyzmu.

Towarzysze i Obywatele!

ZSRR jako jedyne państwo socjalistyczne, jest otoczone wrogami—państwami burżuazyjnymi. Dokąd ZSRR będzie jedynym państwem socjalistycznym, dotąd burżuazja będzie nasyłała swoich agentów, szpiegów i dywersantów, którzy skupiając wokół siebie resztki zlikwidowanych klas—kułaków, nepmanów, białogwardyjskich oficerów, biurokratów i trockistowskich panikierów, niewierzących w siły ludu, będą starali się od wewnątrz szykować klęskę ZSRR i powrót kapitalistyczno— obszarniczej niewoli.

. . . .

Towarzysze i Obywatele!

Oczyśćmy partje robotnicze, związki zawodowe, organizacje demokratyczne z trockistów i agentów wroga!

Organizujmy i zawierajmy jednolity i ludowy front walki z faszyzmem i jego agentami.

Brońmy ZSRR i Hiszpanii—Najkonsekwentniejszych bojowników walki z faszyzmem i trockizmem—agentem faszyzmu!

Hańba opiekunom i protektorom kontrewolucyjnego trockizmu!

Niech żyje ZSRR— ojczyzna wszystkich pracujących!

Niech żyje tow. Stalin—Wódz i Kierownik wyzwoleńczej walki pracujących całego świata!

Niech żyje Ludowa Hiszpania!

Niech żyje demokratyczny front Ludowy!

Komitet Warszawski
Komunistyczna Partia Polski

Warszawa, w Czerwcu 1937

Odezwa Komitetu Warszawskiego KPP z czerwca 1937 r. (Fragmenty).

Fotokopia — z archiwum KC PZPR

„Wypowiadano tutaj — zakończył swe przemówienie towarzysz Stalin — wątpliwości co do teoretycznej wiedzy i doświadczenia partyjnego nowych przywódców, jakich wysunęła walka rewolucyjna w Polsce. Sądzę, iż okoliczność ta nie może mieć decydującego znaczenia. W życiu RKP(b) zdarzały się wypadki, kiedy na czele ogromnych organizacji obwodowych stawali robotnicy z niedostatecznym teoretycznym i politycznym bagażem. Jednakowoż robotnicy ci stawali się lepszymi przywódcami, aniżeli wielu inteligentów, pozbawionych niezbędnego wyczucia rewolucyjnego. Bardzo możliwe, iż początkowo z nowymi przywódcami sprawy pójdą nie zupełnie gładko, lecz nie ma w tym nieszczęścia — raz, drugi potkną się, a po tym nauczą się kierować ruchem rewolucyjnym. Nigdy gotowi przywódcy nie spadają z nieba. Wyrastają oni dopiero w procesie walki".[6])

Przemówienie towarzysza Stalina na Polskiej Komisji V Kongresu miało wielkie znaczenie dla całej M-ki Komunistycznej. Przede wszystkim jednak zapamiętał je głęboko aktyw Komunistycznej Partii Polski, uzbroiło go ono do bezkompromisowej walki z oportunistyczną prawicą, przyczyniło się w decydującym stopniu do przyszłych wysiłków w kierunku przezwyciężania oportunizmu i bolszewizacji partii, czego wyrazem był III Zjazd KPP, odbyty wiosną 1925 r.

Przy wydatnej pomocy delegacji RKP(b) III Zjazd zdecydowanie odrzucił koncepcje prawicowe i uczynił poważny krok w kierunku zaszczepienia partii zasad leninizmu.

Kierownictwo partii, niedostatecznie zahartowane w przyswojeniu sobie właściwej platformy leninowskiej, idzie ku leninizmowi zygzakami, tym razem popełniając szereg błędów o charakterze ultralewicowym.

I znów towarzysz Stalin pomaga w ideologicznym wyprostowaniu linii partii.

Na Polskiej Komisji Międzynarodówki w lipcu 1925 r. towarzysz Stalin dwukrotnie wstępuje na trybunę, by ostro rozprawić się z odchyleniem w KPP, tym razem ultralewicowym.

---

[6]) Tamże, str. 271 — 272.

Towarzysz Stalin głęboko zanalizował szkodliwość platformy politycznej grupy ultralewicowej, wykazał, że działalność tej grupy jest robotą frakcyjną w stosunku do Międzynarodówki.

* * *

Na skutek silnego nacisku drobnomieszczaństwa na szeregi klasy robotniczej, na skutek dywersyjnej roboty piłsudczyzny, zmierzającej do sprowadzenia polskiego ruchu rewolucyjnego na manowce i na skutek nieprzezwyciężonego w kierownictwie KPP oportunizmu, KPP w pierwszej chwili przewrotu majowego popiera Piłsudskiego.

Piłsudski dokonał swego faszystowskiego przewrotu na fali ogromnego wzburzenia mas, wywołanego rządami Chjeno-Piasta oraz katastrofalną sytuacją gospodarczą w kraju.

Błąd majowy znalazł ocenę towarzysza Stalina w jego przemówieniu w Tyflisie w 1926 r.:

> „Powiadają, że Piłsudski jest za sprawą rewolucyjną w Polsce, jest za chłopstwem przeciwko obszarnikom, za robotnikami przeciwko kapitalistom, za wolnością uciskanych narodów w Polsce przeciwko polskiemu szowinizmowi i faszyzmowi. Powiadają, że wobec tego Piłsudski zasługuje na poparcie komunistów.
>
> To jest zupełnie niesłuszne, towarzysze!"
>
> „...Muszę przyznać, że nasi polscy towarzysze popełnili w danym wypadku gruby błąd".[7])

Słowa towarzysza Stalina dotarły do szerokiego aktywu partyjnego. Błąd majowy wstrząsnął do głębi całą partią.

Przy pomocy Międzynarodówki i WKP(b) na IV Zjeździe KPP (1927 r.), a ostatecznie na VI Plenum (czerwiec 1929 r.) i na V Zjeździe 1930 r.) partia dojrzewała do słusznej analizy swych błędów, do analizy sytuacji i nakreślenia słusznej linii strategicznej.

W uchwałach IV Zjazdu mówi się:

> „Kierownictwo partii nie zdało sobie sprawy z faszystowskiego charakteru zbliżającego się przewrotu Piłsudskiego oraz nie zrozumiało związku zachodzącego pomiędzy tym przewrotem a zamiarami agresywnymi Anglii, wymierzonymi przeciw ZSRR".

---

[7]) J. Stalin, Dzieła, T. VIII, str. 168, 172

W walce z oportunizmem prawicowym, jako głównym niebezpieczeństwem, w walce z błędami ultralewicowymi i przejawami sekciarstwa krzepła ideologicznie KPP. Linia leninowsko-stalinowska była wykuwana w ogniu ostrych walk wewnątrzpartyjnych. W 1926 r. na VII rozszerzonym Plenum Egzekutywy Międzynarodówki Komunistycznej towarzysz Stalin wyjaśnia, że prawem rozwojowym partii rewolucyjnych jest rozwój w drodze przezwyciężania błędów, odchyleń i tarć wewnątrzpartyjnych.

„Rzecz polega na tym, że przeciwieństwa można przezwyciężyć jedynie w drodze walki o te lub inne zasady, o te lub inne cele walki, o te lub inne metody walki, prowadzącej do celu. Można i należy iść na wszelkie porozumienia z inaczej myślącymi ludźmi wewnątrz partii w sprawach bieżącej polityki, w sprawach o charakterze czysto praktycznym. Ale, jeśli te sprawy są związane z zasadniczymi rozbieżnościami, to wtedy żadne porozumienie, żadna „pośrednia" linia nie może uratować sprawy... Linia „pośrednia" w sprawach zasadniczych jest „linią" zaśmiecania głów, „linią" zamazywania rozbieżności, „linią" ideowego zwyrodnienia partii, „linią" ideowej śmierci partii".

„...A więc przezwyciężenie wewnątrzpartyjnych rozbieżności w drodze walki jest prawem rozwoju naszej partii. Mógłby ktoś powiedzieć, że to jest prawo dla WKP(b), a nie dla innych partii proletariackich. Jest to niesłuszne. Prawo to jest prawem rozwoju dla wszystkich większych partii, wszystko jedno, czy chodzi tu o partię proletariacką ZSRR, czy o partie proletariackie na Zachodzie".[8])

W końcu lat dwudziestych polska klasa robotnicza przechodzi pod kierownictwem KPP do szerokiej ofensywy. Stosowanie linii leninowskiej dało możność szerokiego mobilizowania mas przeciwko sanacyjnym planom wyjścia z kryzysu, przeciwko zakusom faszystowskim na resztki swobód demokratycznych. Powszechny strajk włókniarzy jesienią 1928 r. był sygnałem nowego wzniesienia walki polskiej klasy robotniczej . List KC KPP do towarzysza Stalina z okazji 50-lecia Jego urodzin dał właśnie wyraz wdzięczności, jaką polskie masy pracujące żywiły dla wodza międzynarodowej klasy robotniczej za pomoc, radę i genialne wskazania.

[8]) J. Stalin, Dzieła, T. IX, str. 4, 8

KOMUNISTYCZNA PARTIA POLSKI
(SEKCJA MIĘDZYNARODÓWKI KOMUNISTYCZNEJ)

Proletariusze wszystkich krajów łączcie się!

DO LUDNOŚCI PRACUJĄCEJ CAŁEJ POLSKI!

TOWARZYSZE I TOWARZYSZKI!
OBYWATELE I OBYWATELKI!

7-go listopada mija rocznica największego w dziejach ludzkości zwycięstwa ludu pracującego —

DWUDZIESTA ROCZNICA WIELKIEJ REWOLUCJI PROLETARIACKIEJ.

Dwadzieścia lat, które minęły od chwili powstania zbrojnego proletariatu Rosji — to lata nieprzerwanego triumfalnego rozwoju pierwszego w świecie państwa robotników i chłopów. Przezwyciężając niezliczone przeszkody, poprzez złamanie interwencji i blokady 14 państw imperialistycznych, poprzez rozbicie w puch białych armij Kołczaków, Denikinów i innych przedstawicieli kontrrewolucji, poprzez zdławienie kreciej roboty sabotażystów i trockistowskich

[...]

I rewolucja dała chłopom 150 milionów hektarów ziemi obszarniczej bez żadnego odszkodowania. Pod mądrym kierownictwem wielkiego Stalina dokonała się zasadnicza przebudowa wsi. Dziś chłopstwo zorganizowane dobrowolnie w kolektywy rolne uprawia te ziemie sposobem maszynowym, mając do swego rozporządzenia 750 tysięcy traktorów i kombajnów. Zmieniło się do niepoznania życie chłopa. Kolektywizacja i mechanizacja, laboratoria i elektrownie, oświata powszechna i dostęp do wszelkich stanowisk uczyniły życie mas chłopskich niepomiernie lżejszym, radośniejszym. **Zmniejsza się coraz bardziej różnica między wsią a miastem, między życiem i pracą robotnika a pracą i bytem chłopskim.**

Czyż dziw tedy, że planowa gospodarka gromadzka dała w roku bieżącym zbiór około 117 milionów ton zboża? Rośnie tedy dobrobyt, rośnie obfitość produktów wszelkich, obfitość socjalistyczna to znaczy taka, że korzystają z niej miliony ludności, że nie pali się bawełny, nie topi się zboża.

[...]

wspaniała pomoc Związku Rad? I co powstrzymałoby Hitlera od zagrabienia Polski — jeśli nie istnienie Związku Radzieckiego, którego polityka pokojowa trzyma w szachu światowych rozbójników imperialistycznych.

Nie pozwólcie tedy Beckom i Rydzom przekreślić naturalnego braterstwa ludów Polski i Związku Radzieckiego!

Pod kierownictwem partii Lenina i Stalina ludy Rosji poszły w listopadzie 1917 r. w bój rewolucyjny, żądając —

ZIEMI DLA CHŁOPÓW.

[...]

osiągnięcia w nowej —

STALINOWSKIEJ KONSTYTUCJI ZSRR.

Dwudziesta rocznica Wielkiej Rewolucji przypada na okres wprowadzenia w życie tej konstytucji, zaprowadzającej w Związku Radzieckim prawdziwą niesfałszowaną demokrację czyli **LUDOWŁADZTWO.** Demokracja sowiecka jest najbardziej doskonałą dlatego, że zbudowana jest na gruncie **SOCJALISTYCZNEJ RÓWNOŚCI I NIEZALEŻNOŚCI, ZNIESIENIA WYZYSKU CZŁOWIEKA PRZEZ CZŁOWIEKA.** Powszechne, równe, tajne i bezpośrednie

[...]

Niech żyje ZSRR — socjalistyczne państwo robotników i chłopów!

Niech żyje Stalinowska Konstytucja ZSRR!

Precz z oszczerczą nagonką na Związek Radziecki, tę ostoję demokracji i pokoju!

Niech żyje Wszechzwiązkowa Partia Bolszewików, organizatorka Rewolucji Proletariackiej!

Niech żyje tow. Stalin, genialny wódz międzynarodowego proletariatu!

Precz z trockistowskimi agentami faszyzmu!

Precz z faszystowską dyktaturą Składkowskiego—Rydza—Becka!

Niech żyje walka ludu polskiego o wolność i pokój!

Niech żyje demokr. front ludowy!

Niech żyje strajk powszechny!

Listopad 1937. **Centr. Komitet Komunistycznej Partii Polski**

Odezwa KC KPP z listopada 1937 r. na XX-lecie Rewolucji Październikowej.

Fotokopia — z archiwum KC PZPR

„Dla proletariatu Polski — czytamy m. in. w liście — i jego partii, ściśle związanej więzami historycznymi z WKP(b) jest specjalnie ważna ta potężna rola, jaką odgrywa WKP(b) i jej wódz w dziele bolszewizacji partii i Kominternu.

Wasz przykład, Wasz udział w kierownictwie pomaga nam w walce z odchyleniami oportunistycznymi w naszej Partii i pomoże nadal w osiągnięciu mocnej bolszewickiej jedności na gruncie słusznej linii Partii".

Zasadnicze znaczenie dla polskiego ruchu rewolucyjnego posiadał list towarzysza Stalina, zamieszczony w „Proletariackiej Rewolucji" Nr 6 z 1931 r. W liście tym czytamy:

„Stworzyli — (Parvus i Róża Luksemburg) — utopijny i nawpół mieńszewicki schemat permanentnej rewolucji (karykaturę marksowskiego schematu rewolucji) przesiąknięty nawskroś mieńszewickim negowaniem polityki sojuszu klasy robotniczej i chłopstwa i przeciwstawili go bolszewickiemu schematowi rewolucyjno-demokratycznej dyktatury proletariatu i chłopstwa. Później ten na wpół mieńszewicki schemat permanentnej rewolucji został podchwycony przez Trockiego (częściowo przez Martowa) i przekształcony w narzędzie walki z leninizmem".

„...Rozwinęli na wpół mieńszewicką teorię imperializmu, odrzucili zasadę samookreślenia narodów w jej ujęciu marksistowskim (aż do oderwania się i utworzenia państw samodzielnych), odrzucili tezę o doniosłym znaczeniu rewolucyjnym ruchu wyzwoleńczego kolonii i krajów uciskanych, odrzucili tezę o możliwości jednolitego frontu rewolucji proletariackiej z ruchem narodowo-wyzwoleńczym i przeciwstawili cały ten na wpół mieńszewicki bigos, który był jednym wielkim niedocenianiem kwestii narodowo-kolonialnej, marksistowskiemu schematowi bolszewików. Wiadomo, że ten na wpół mieńszewicki bigos podchwycił później Trocki i użył go jako broni w walce z leninizmem".[9])

List towarzysza Stalina był dla kierownictwa KPP poważnym bodźcem do głębokiego przeanalizowania spuścizny ideologicznej luksemburgizmu i dziedzictwa PPS-Lewicy.

Rezolucja KC „w sprawie przezwyciężenia spuścizny ideologicznej luksemburgizmu w KPP" zaczyna się od następujących słów:

---

[9]) J. Stalin, Zagadnienia leninizmu, wyd. „Książka i Wiedza", 1949 r., str 360 — 361

„List Towarzysza Stalina do Redakcji „Proletariackiej Rewolucji" ma dla całej Międzynarodówki Komunistycznej, a dla jej sekcji polskiej — KPP — w szczególności, ogromne zasadnicze i praktyczne znaczenie.

Stawiając w całej ostrości i wyjaśniając historyczną rolę bolszewizmu w jego nieprzejednanej, zasadniczej walce z wszelkimi odmianami oportunizmu, towarzysz Stalin zmobilizował i zaostrzył czujność partii komunistycznych wobec trockistowskiego przemycania rewizji podstawowych zasad leninizmu i wobec liberalnego, pojednawczego stosunku do wrogich leninizmowi poglądów.

Zarówno trockistowscy, jak brandlerowscy renegaci komunizmu czerpią broń do walki przeciw Międzynarodówce Komunistycznej z arsenału luksemburgizmu. Obowiązkiem KPP, jako spadkobierczyni SDKPiL, jest dokonanie gruntownej samokrytyki wobec spuścizny ideologicznej luksemburgizmu".

List towarzysza Stalina znacznie ułatwił KPP ostateczne opracowanie swego programu po VI Kongresie Międzynarodówki.

„Przy opracowaniu naszego programu szliśmy za wskazówkami towarzysza Stalina, zawartymi w jego liście do redakcji pisma „Proletariacka Rewolucja" — pisał tow. Ryng w „Nowym Przeglądzie" w 1935 r.

List towarzysza Stalina podniósł na nowy poziom walkę, jaką toczyła KPP przeciwko trockizmowi i grupkom trockistowskim w Polsce. Zaś program KPP jest świadectwem tego, że dzięki nieocenionej pomocy WKP(b) i osobiście towarzysza Stalina, partia przezwyciężając błędne koncepcje swych poprzedniczek, zdecydowanie wchodziła na drogę marksizmu-leninizmu.

Na tej drodze wytrzymała ona próbę ogniową, kiedy przed całym międzynarodowym ruchem komunistycznym stanęło zagadnienie mobilizacji wszystkich sił do walki przeciwko faszyzmowi, kiedy na porządku dziennym w całej rozciągłości stanęło zagadnienie jednolitego i ludowego frontu.

W tym okresie KPP uzbrojona w stalinowską strategię walki klasowej, wolna w zasadzie od obciążeń luksemburgistowskich i oportunistyczno-mieńszewickich staje na czele masowych walk chłopskich, mobilizuje masy do walki w obronie zagrożonej przez rodzimy i obcy faszyzm niepodległości kraju

Rezolucja IV Plenum KC KPP z 1935 r. przeniesiona i spopularyzowana szeroko w kraju głosi:

> „My, komuniści, uczniowie Lenina i Stalina, uznajemy prawo każdego narodu do samookreślenia i do niepodległości państwowej. My, komuniści, stoimy na stanowisku niepodległości narodu polskiego, uznanej bez zastrzeżeń przez Wielką Rewolucję Październikową, która obaliła imperializm rosyjski — głównego ciemiężyciela Polski. My, komuniści, jesteśmy głęboko przywiązani do swego kraju... My, komuniści, łączymy nierozerwalnie sprawę niepodległości z wolnością narodu polskiego, ze zniesieniem jarzma faszystowskiego i z wyzwoleniem narodów ujarzmionych przez imperializm polski".

Na tym gruncie stali już niezłomnie polscy komuniści, wychowani przez swego wielkiego nauczyciela towarzysza Stalina.

W momencie tragicznego przełomu 1939 r. komuniści polscy zajęli słuszną pozycję mimo, iż partia, rozwiązana z powodu prowokacji w 1938 r., już nie istniała.

* * *

Polska Partia Robotnicza, kontynuatorka bohaterskiej KPP, od pierwszej chwili swego powstania stanęła na platformie leninowsko-stalinowskiej, wysuwając hasła wiążące walkę o wyzwolenie narodowe z walką o wyzwolenie społeczne oraz formułując zasadnicze postulaty nacjonalizacji wielkich przedsiębiorstw, wywłaszczenia obszarników bez odszkodowania, prowadzenia polityki zagranicznej w oparciu o sojusz ze Związkiem Radzieckim — jako program przyszłej władzy ludowej w wyzwolonej Polsce.

W tych ciężkich dla mas pracujących, dla narodu polskiego czasach znowu zabrzmiał niosący otuchę głos towarzysza Stalina, znowu podał On nam swą pomocną dłoń. Braterską pomoc okazał towarzysz Stalin przy organizowaniu na terenie ZSRR Związku Patriotów Polskich oraz I Armii Wojska Polskiego.

Deklaracja Ideowa ZPP głosiła m. in.:

> „Za pierwsze naczelne zadanie, jakie stoi przed naszym narodem, uważamy rozbicie wroga, który czwarty rok panoszy się na gruzach naszych miast, na popieliskach naszych wsi."
>
> „Poprzez uformowanie polskiej jednostki wojskowej w ZSRR, poprzez braterstwo broni z Armią Czerwoną w wojnie z Niemcami — ZPP zmierza do tego, by umocnić już istnie-

jące więzy sympatii między narodem polskim i narodami Związku Radzieckiego i przyczynić się do ich utrwalenia na przyszłość".

Do Prezydium Zjazdu ZPP pisał towarzysz Stalin:

„Dziękuję Wam za to, żeście tak ciepło i przyjaźnie zwrócili się do Rządu Radzieckiego.

Gorąco pozdrawiam Was i Związek Patriotów Polskich w ZSRR, który rozpoczął skuteczną pracę nad zespoleniem swoich sił i umocnieniem przyjaźni między narodem polskim i narodami Związku Radzieckiego.

Możecie być pewni, że Związek Radziecki uczyni wszystko, co w jego mocy, aby przyśpieszyć klęskę naszego wspólnego wroga, hitlerowskich Niemiec, umocnić przyjaźń polsko-radziecką i wszelkimi środkami przyczynić się do odbudowania silnej i niepodległej Polski.

Życzę Wam powodzenia w Waszych poczynaniach".

Powstała doskonale uzbrojona i zaopatrzona I Dywizja i I Armia Polska w ZSRR. Każdą nową jednostką tej armii i jej potrzebami z niezwykłą przychylnością zajmował się osobiście towarzysz Stalin, podkreślając wielokrotnie słuszność powziętej przez Polaków decyzji walki u boku Armii Radzieckiej o wolność swego kraju.

W roku 1944 towarzysz Stalin przyjmuje delegację Krajowej Rady Narodowej, co posiadało wielkie moralne i polityczne znaczenie dla sprawy, reprezentowanej przez PPR i powstałej z jej inicjatywy KRN.

Serdeczna, braterska pomoc i rada towarzysza Stalina miała w tym okresie historyczne znaczenie dla losów naszej klasy robotniczej, naszego narodu. Genialna myśl Stalina i na tym etapie historycznym, jak to bywało już w zwrotnych momentach historii polskiej klasy robotniczej, podniosła polski ruch rewolucyjny na wyższy poziom świadomości klasowej, uzbroiła go do spełnienia historycznej misji.

„Ogromne doświadczenie partii Lenina i Stalina — mówi uchwała Biura Politycznego KC PZPR — **pełne głębokiej mądrości rady towarzysza Stalina, wielkiego nauczyciela naszego narodu, w węzłowych zagadnieniach Polski Ludowej — pomagały naszej partii w wytyczeniu jasnej perspektywy socjalizmu, pomagają jej prowadzić naród polski drogą politycznych i społeczno-gospodarczych zwycięstw."**

Pięć lat Polski Ludowej i jej dorobek — to realizacja zasad marksizmu-leninizmu w warunkach nowej rzeczywistości polskiej.

W tym czasie, jak w ciągu całej okupacji, partia nie była wolna „od penetracji obcej, nacjonalistycznej i oportunistycznej ideologii, szczególnie w okresie zaostrzonej walki klasowej.

Partia osiągała zwycięstwa na swej drodze właśnie w walce z tymi fałszywymi poglądami, właśnie przezwyciężając błędne poglądy zgodnie ze swymi rewolucyjnymi tradycjami". (Rezolucja sierpniowego Plenum KC PPR).

Rozgromienie prawicowego i nacjonalistycznego odchylenia w PPR w lipcu — sierpniu oraz prawicy w PPS we wrześniu 1948 r. otworzyło przed polską klasą robotniczą drogę do jedności na gruncie marksizmu-leninizmu.

I znowu korzystaliśmy na Kongresie Zjednoczeniowym z bezcennych wskazówek wielkiego kontynuatora dzieła Lenina, budowniczego socjalizmu w ZSRR, wodza międzynarodowej klasy robotniczej — towarzysza Stalina, w kwestii określenia istoty i charakteru klasowego demokracji ludowej jako formy dyktatury proletariatu. Wyjaśnienie tej sprawy ma i będzie miało podstawowe teoretyczne znaczenie w naszym budownictwie socjalistycznym.

Wyjaśnienie tej sprawy stało się dla nas kluczem do zrozumienia wszystkich innych spraw i zagadnień, uzbroiło ono partię w niezawodny pion polityczny, którego najistotniejszą treścią jest nierozdzielność drogi krajów demokracji ludowej do socjalizmu od drogi Związku Radzieckiego, która służy nam za wzór i przykład.

Wyjaśnienie tej sprawy pozwoliło całej naszej partii i klasie robotniczej zrozumieć do głębi kontrrewolucyjną istotę i zdradę reżimu titowskiego w Jugosławii, a zarazem legło u podstaw naszej zdecydowanej postawy w walce z wszelkimi odchyleniami od linii leninowskiej partii w walce o czujność rewolucyjną — przeciwko knowaniom podżegaczy wojennych, przeciw szpiegowsko-dywersyjnym agenturom imperializmu.

Pełne głębokiej mądrości rady i niezawodne wskazówki towarzysza Stalina, wodza WKP(b) i międzynarodowej klasy robotniczej, kontynuatora dzieła Marksa, Engelsa, Lenina — służyły i służą polskim i międzynarodowym siłom walczącym o pokój, postęp i socjalizm.

Franciszek Jóźwiak - Witold

O Stalinowską linię w polityce kadr

Stalin — wielki kontynuator dzieła Lenina, budowniczy pierwszego w świecie państwa socjalistycznego, szczególnie wiele uwagi poświęca w swych pracach teoretycznych sprawie partii, sprawie zadań i roli, jaką partia winna odgrywać w życiu i walce klasy robotniczej.

Niemożliwa jest bowiem ofensywa klasy robotniczej, jej skuteczna walka o władzę, o socjalizm, jeśli nie ma partii, która stanęłaby na czele tej walki, która umiałaby tą walką pokierować, która zdolna byłaby poprowadzić klasę robotniczą ku zwycięstwu, a nazajutrz po zwycięstwie zdolna byłaby zwycięstwo to ugruntować. Dlatego też wodzowie Rewolucji Październikowej, Lenin i Stalin, szczególny nacisk kładli na zagadnienie partii.

Okres imperializmu, okres zaostrzenia się wszystkich przeciwieństw kapitalizmu, zwłaszcza zaś przeciwieństwa między proletariatem a burżuazją, okres burz rewolucyjnych, zrodził partię nowego typu — partię Lenina i Stalina, partię uzbrojoną w przodującą, rewolucyjną teorię marksizmu. Jest rzeczą zrozumiałą i naturalną, że ta partia nowego typu, partia, która wypowiedziała bezkompromisową walkę ideologiczną oportunistom i zaprzańcom z II Międzynarodówki, ta partia rewolucyjnej teorii, partia czynu i walki, stała się również partią o nowej, rewolucyjnej strukturze organizacyjnej.

Nie jest przypadkiem, że historyczny rozłam, który nastąpił w Socjaldemokratycznej Partii Robotniczej Rosji na bolszewików i mieńszewików, powstał między innymi na tle sformułowania pierwszego artykułu statutu partii, artykułu, który precyzuje sprawę członkostwa partii, a więc decyduje o jej charakterze organizacyjnym.

Jak wiadomo, Lenin wystąpił na Zjeździe Londyńskim w 1903 r. przeciwko mieńszewickim próbom przekształcenia partii w twór „galaretowaty", w jakiś klub dyskusyjny, pozbawiony więzów organizacyjnych. Lenin sformułował wtedy rewolucyjne, bolszewickie zasady, na których winna być oparta partia.

Nauka Stalina o partii jest kontynuacją i twórczym rozwinięciem teorii Lenina.

Partia proletariacka jest przodującym oddziałem, kierującym walką klasy robotniczej i skupiającym w swych szeregach awangardę klasy robotniczej oraz pracujących mas chłopstwa, jest przy tym zorganizowanym oddziałem, jest jednolitym systemem organizacji partyjnych, opartym na zasadach centralizmu demokratycznego, demokracji wewnętrzno-partyjnej. Każdy członek Partii musi być członkiem jednej z organizacji partyjnych. Te podstawowe zasady struktury partii rewolucyjnej, partii nowego typu, znalazły się oczywiście pod obstrzałem oportunistów wszelkiego pokroju. Elementy chwiejne, oportunistyczne, bały się bowiem zawsze ścisłego określenia zarówno istoty partii i członkostwa partyjnego, jak i zasady podporządkowania się mniejszości woli większości. Pod osłoną rzekomej obrony wolności czy swobody krytyki kryła się faktycznie tendencja osłabienia siły partii, jej zwartości organizacyjnej i dyscypliny, krył się antyrewolucyjny stosunek oportunistów do zagadnień walki rewolucyjnej. Kto nie przygotowuje się do rewolucji, temu nie jest potrzebny bojowy sztab rewolucji — partia, temu niepotrzebna jest silna, scentralizowana partia, scementowana żelazną dyscypliną.

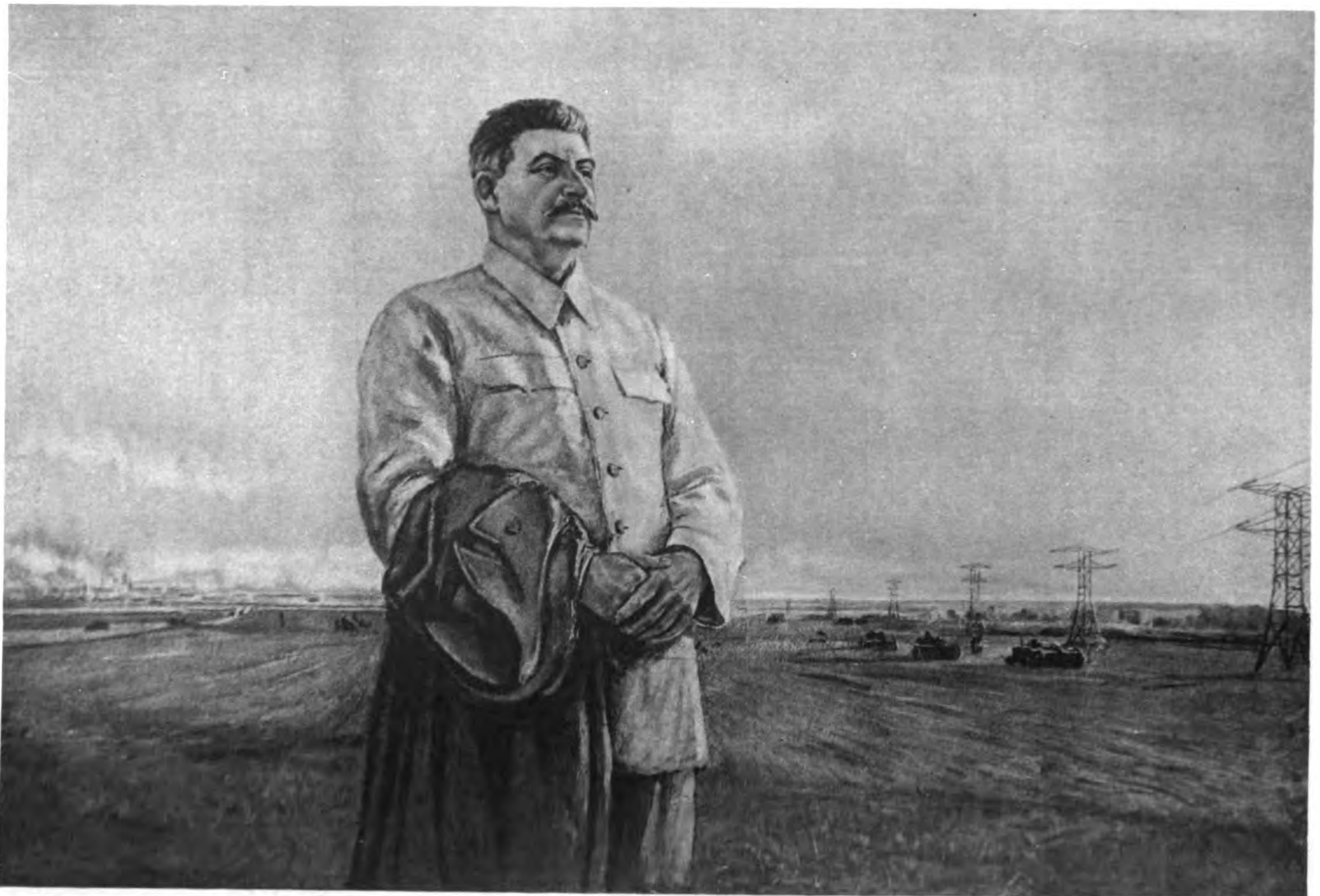
Stalin podkreśla, że dyscyplina partyjna, jedność woli, która jest podstawą siły partii typu leninowsko-stalinowskiego, nie ma nic wspólnego z jakąś ślepą dyscypliną, z jakimś mechanicznym, bezmyślnym wykonywaniem rozkazów z góry. Dyscyplina partii rewolucyjnej — to dyscyplina świadoma, oparta na najgłębszym zrozumieniu interesów klasy robotniczej oraz zadań i roli partii, dyscyplina, polegająca na dobrowolnym podporządkowaniu się woli większości i przekreślająca wszelką frakcyjność w partii.

Na tych leninowsko-stalinowskich zasadach budowała się WKP(b), partia zwycięskiej rewolucji socjalistycznej, partia zwycięskiej dyktatury proletariatu, partia zwycięskiego socjalizmu. W „Zagadnieniach leninizmu“ Stalin wylicza — w sposób jasny i prosty, językiem dostępnym i zrozumiałym dla każdego — wszystkie cechy charakterystyczne partii nowego typu, jako przodującego, zorganizowanego, wyposażonego w najwyższą formę organizacyjną oddziału klasy robotniczej, jako narzędzia dyktatury proletariatu. Cechą podstawową partii nowego typu jest jedność woli i nieustanne oczyszczanie się od elementów oportunistycznych.

Generalissimus Stalin

(Portret B. Karpowa)

„Poranek naszej ojczyzny"

(Obraz F. Szurpina)

„Ale partia nie może być jedynie czołowym oddziałem. Musi być zarazem oddziałem klasy, częścią klasy, ściśle związaną z nią wszystkimi korzeniami swego istnienia" — oto podstawa stalinowskiej nauki o partii, oto zasada, która konsekwentnie w każdej dziedzinie realizowana jest przez WKP(b), zasada, która stanowi jedno z głównych źródeł zwycięstw partii Lenina i Stalina.

Nie wolno mieszać partii z klasą, nie wolno stawiać znaku równości między partią a klasą, partia bowiem skupia w swych szeregach nie całą klasę robotniczą, lecz najlepszą jej część. Równocześnie jednak nie wolno odrywać partii od klasy robotniczej, od szerokich mas ludu pracującego. Jeśli różnica między partią a klasą robotniczą przeistacza się w zerwanie ścisłej więzi łączącej partię z masami, uczy Stalin, wtedy partia przestaje być partią klasy, przestaje być przodującym oddziałem.

Kierować masami — to znaczy znać życie mas, znać ich potrzeby, pragnienia, troski i trudności. Kierować masami — to znaczy uczyć masy, podnosić ich poziom ideologiczny. Kierować masami może tylko taka partia, która zdobyła sobie zaufanie, kredyt moralny i polityczny w szerokich masach bezpartyjnych, tylko taka partia, która zdecydowanie i wytrwale w codziennej praktyce realizuje swe hasła walki o sprawę proletariatu, o sprawę ludu pracującego.

Stalin uczy, że siłą partii, bezwzględnym warunkiem realizacji jej zadań jest ścisłe powiązanie z klasą robotniczą, z podstawowymi masami chłopstwa, z całym ludem pracującym. Stąd partia czerpie swe soki żywotne, swą siłę, prężność, bojowość. Tak jak drzewo wyrwane z ziemi, tak też i partia oderwana od mas zamiera, usycha, staje się tworem martwym, bezpłodnym. Zdobyć zaufanie mas, to znaczy prowadzić słuszną politykę, to znaczy wykazywać ciągłą troskę o interesy najszerszych mas bezpartyjnych ludzi pracy. Stalin podkreśla przy tym niejednokrotnie, że masy bezpartyjne patrzą na partię nie tylko jako na całość, nie tylko jako na wodza w wielkich bitwach klasowych, ale patrzą również na poszczególnego członka partii, na jego postawę wobec codziennych, zwykłych, „życiowych" spraw robotnika. Partia dla bezpartyjnych nie jest jakimś nieokreślonym tworem, jakąś „partią w ogóle". Dla bezpartyjnego partia — to członek partii, z którym bezpartyjny pracuje przy jednym warsztacie, z którym mieszka w jednym domu, z którym styka się w urzędzie. Stąd bezwzględny obowiązek dla każdego członka partii

przodowania w każdej dziedzinie pracy, obowiązek przodowania uświadomieniem politycznym, bojowością, wysoką moralnością, bezgranicznym oddaniem i ofiarnością w walce o interesy mas pracujących.

> „Partia powinna uważnie przysłuchiwać się głosowi mas — uczy Stalin — powinna zwracać baczną uwagę na rewolucyjny instynkt mas, powinna badać praktykę walki mas, sprawdzając w ten sposób słuszność swej polityki... powinna nie tylko uczyć masy, lecz również uczyć się u mas"[1]).

Partii grożą zawsze dwa niebezpieczeństwa: oderwanie się od mas, zbytnie wybieganie naprzód, nieliczenie się z rewolucyjnym instynktem mas, ich poziomem, ich świadomością — lub „wleczenie się w ogonie" mas, pozostawanie w tyle za ich dojrzałością rewolucyjną.

Zażegnać oba te jednakowo groźne niebezpieczeństwa można jedynie przez realizację wskazania Stalina: nie tylko uczyć masy, lecz uczyć się od mas, słuchać głosu mas, znać ich potrzeby, ich praktykę walki, ich sposób myślenia, ich poziom świadomości — po to, aby stale podnosić ten poziom, aby codziennie uczyć masy nowych, słusznych metod walki i pilnie przy tym baczyć, aby ta nauka nie przerodziła się nigdy w komenderowanie masami.

Lenin uczył, że z samą tylko awangardą nie można zwyciężyć. Zwyciężyć można tylko wtedy, gdy awangarda zapewniła sobie bądź poparcie większości mas pracujących, bądź przynajmniej życzliwą ich neutralność. Rozwijając tę tezę Stalin podkreśla, że każde przejście do decydujących działań musi poprzedzić długotrwała praca wśród mas bezpartyjnych, praca, która ma za zadanie przekonanie mas o słuszności działania partii. Nieliczenie się z głosem mas, ze stopniem ich świadomości rewolucyjnej łączy się nierozerwalnie z pyszałkowatością, a pyszałkowatość „jest jednym z najpoważniejszych niebezpieczeństw, grożących partii w dziedzinie właściwego kierowania masami" — przestrzega Stalin.

Aby spełnić te zasadnicze warunki, partia (dotyczy to zwłaszcza tak masowej partii jak nasza) musi dbać o stałe podnoszenie świadomości członków partii, a równocześnie o podnoszenie poziomu szerokich bezpartyjnych mas pracujących do poziomu partii. Niezbęd-

---

[1]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza", 1949, str. 133.

nym warunkiem wykonania tych zadań jest odpowiednie kierowanie masowymi organizacjami klasy robotniczej i całego ludu pracującego, organizacjami, które Lenin i Stalin określają jako „dźwignie" i „transmisje" partii do szerokich rzesz bezpartyjnych. Do tego rodzaju transmisji Stalin zalicza związki zawodowe, Rady, spółdzielnie, Związek Młodzieży Komunistycznej (Komsomoł). W naszych warunkach takimi transmisjami są również: Związek Samopomocy Chłopskiej, Liga Kobiet, Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej itp. Bez tych transmisji jest niemożliwa zwycięska walka o wyzwolenie proletariatu, a po wyzwoleniu niemożliwe jest utrwalenie zwycięstwa i budowa socjalizmu. Bez tych transmisji, uczy Stalin, „niemożliwa jest nawet jako taka długotrwała i ugruntowana dyktatura proletariatu".

Jak winna partia kierować pracą tych bezpartyjnych masowych organizacji klasy robotniczej? Rzecz jasna, że „kierownicze wskazania partii", które, według sformułowania Stalina, są podstawą działania wszystkich organizacji masowych — to nie posyłanie rozkazu partii do takiej czy innej „transmisji", aby wykonała takie czy inne zadanie — lecz to pomoc partii w pracy organizacji masowej. Pomoc partii, to oddziaływanie na tę pracę przy pomocy członków partii, pracujących w tych organizacjach, to praca członków partii nad podnoszeniem świadomości bezpartyjnych, przekonywanie bezpartyjnych o słuszności polityki partii, mobilizacja mas bezpartyjnych do świadomego wykonania zadań partyjnych. Właściwe wykonanie tych zadań uwarunkowane jest należytym przyswojeniem sobie zasad stalinowskiej nauki o partii.

> „Jest rzeczą konieczną, aby partia w pracy swej potrafiła łączyć najwyższą wierność zasadom (nie mieszać z sekciarstwem!) z maksymalnym stopniem łączności i kontaktu z masami (nie mieszać z wleczeniem się w ogonie!) bez czego partia nie tylko nie może uczyć masy, ale i uczyć się u mas, nie tylko nie może prowadzić mas i podciągać ich do poziomu partii, lecz nie może również przysłuchiwać się głosowi mas i odgadywać ich palących potrzeb".[2])

Każda organizacja partyjna, każdy szeregowy członek partii musi pamiętać, że od jego pracy, od jego postawy i zaufania, jakie wzbu-

---

[2]) J. Stalin. Dzieła. T. VII, str. 39.

dzi swą postawą, zależy uruchomienie potężnych sił drzemiących w masach bezpartyjnych, zależy należyte wykorzystanie niewyczerpanego źródła energii, ofiarności, zapału i nowych kadr, jakie stanowią bezpartyjne masy pracujące. Kierując masami bezpartyjnymi należy zawsze pamiętać o wskazaniu Stalina:

> „Partia powinna bezustannie zdobywać sobie zaufanie mas proletariackich — swą polityką i swą pracą powinna wykuwać sobie poparcie mas, powinna nie komenderować, lecz przede wszystkim przekonywać ułatwiając masom przekonanie się z własnego doświadczenia o słuszności polityki partii, powinna więc być kierownikiem, wodzem, nauczycielem swej klasy".[3])

Bez partii jako wodza, bez kierowania przez partię wszystkimi „dźwigniami" i „transmisjami" partii do mas bezpartyjnych niemożliwe jest ugruntowanie i umocnienie dyktatury proletariatu — uczy Stalin. Ta dewiza stalinowska jest więc dziś drogowskazem dla wszystkich państw demokracji ludowej, jest drogowskazem dla partii robotniczych tych krajów. Dzięki stalinowskiej nauce o partii, o roli partii, o łączności partii z masami bezpartyjnymi, o transmisjach partii — walczą i zwyciężają partie robotnicze i komunistyczne na całym świecie.

Wielką wagę przywiązuje Stalin do zagadnienia kierownictwa partii w dziedzinie ideowo-politycznej i organizacyjnej. Sprawie tej poświęcił Stalin specjalny rozdział w referacie sprawozdawczym na XVII Zjeździe WKP(b), a więc na zjeździe, który odbył się po rozgromieniu ugrupowań antyleninowskich, mobilizował partię i masy pracujące do wzmożonej czujności klasowej, do walki o czystość szeregów partyjnych oraz o należyte kierownictwo partyjne. Zagadnienie to jest dla nas w chwili obecnej, w momencie wcielania przez całą partię w życie uchwał III Plenum KC PZPR, szczególnie ważne. Tezy Stalina na XVII Zjeździe WKP(b) nie straciły nic na aktualności, przeciwnie, w obecnej ofensywie czujności, w warunkach realizacji związanych z tą ofensywą zadań ideologicznych i organizacyjnych partii, winny nam przyświecać nauki i wskazania Stalina.

Podkreślając, że odchylenie od linii leninowskiej w partii zostało rozgromione, Stalin powiedział:

---

[3]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 133.

„Wrogów partii, oportunistów wszystkich maści, nacjonalistycznych odchyleńców wszelkiego rodzaju — rozgromiliśmy. Ale resztki ich ideologii żyją jeszcze w głowach poszczególnych członków partii i niejednokrotnie dają znać o sobie. Nie można rozpatrywać partii jako czegoś oderwanego od otaczających ją ludzi. Żyje ona i działa w otaczającym ją środowisku. Nic dziwnego, że do partii przenikają nieraz z zewnątrz niezdrowe nastroje. A grunt do takich nastrojów niewątpliwie istnieje w naszym kraju, chociażby dlatego, że istnieją u nas jeszcze pewne pośrednie warstwy ludności zarówno w mieście, jak na wsi, które stanowią pożywkę dla takich nastrojów".[4])

Rozwijając tę tezę Stalin podaje zasadnicze przyczyny, które powodują, iż partia ciągle jeszcze jest pod obstrzałem obcych i wrogich elementów, że ciągle jeszcze istnieje niebezpieczeństwo odradzania się ideologii burżuazyjnej. Pierwszą przyczyną jest fakt, że nie zostały jeszcze przezwyciężone (rok 1934) resztki kapitalizmu w gospodarce, a więc tym bardziej nie można było wówczas mówić o przezwyciężeniu przeżytków kapitalizmu w świadomości ludzi, zwłaszcza w warunkach otoczenia kapitalistycznego. Następnie Stalin wskazał na niezbędny wysoki poziom teoretyczny większości członków partii, na niedostateczność pracy ideologicznej organów partyjnych, na przeciążenie pracą czysto praktyczną, co w sumie mogło ułatwić ożywienie resztek ideologii rozgromionych grup.

Jakże cenna i aktualna jest ta głęboka analiza dla naszych polskich warunków, gdy nie przezwyciężyliśmy jeszcze elementów kapitalistycznych w naszej ekonomice, kiedy nacisk ideologiczny otoczenia kapitalistycznego znajduje grunt nie tylko wśród bezpartyjnych, lecz i wśród członków partii, kiedy trzeba jeszcze wytężonej, systematycznej pracy nad podniesieniem poziomu ideologicznego członków partii, aby uodpornić ich na ataki obcej i wrogiej klasie robotniczej ideologii burżuazyjnej. Stalin uczy, że podstawowym zadaniem partii w ofensywnej walce ideologicznej z przeżytkami świadomości burżuazyjnej jest walka o podniesienie poziomu teoretycznego partii i wszystkich członków partii, jest nieustanna propaganda leninizmu, jest stałe i systematyczne wychowywanie mas partyjnych i bezpartyjnych w duchu leninowskiego internacjonalizmu, jest

---

[4]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 470.

ciągła i bezkompromisowa walka z odchyleniami od marksizmu-leninizmu, jest systematyczne demaskowanie ideologii wrogich leninizmowi. Aby wykonać te zadania, trzeba usprawnić, udoskonalić pracę organizacyjną, trzeba wypowiedzieć bezkompromisową walkę wszelkiemu biurokratyzmowi i formalistyce aparatu partyjnego, państwowego i gospodarczego. Nie wystarczy bowiem nakreślić słuszną linię działania — trzeba zapewnić wprowadzenie jej w życie, trzeba pilnie strzec, aby w toku wykonywania nie została wypaczona.

Te wskazania Stalina w obecnym etapie pracy naszej partii, muszą głęboko wryć się w pamięć każdego członka partii, stać się drogowskazem w naszej codziennej pracy.

Zadania partii, pracę partii łączy Stalin nierozerwalnie z zagadnieniem kadr, z żywym człowiekiem, który wciela w życie politykę partii.

Hasło „kadry decydują o wszystkim" — to właśnie stalinowski, bolszewicki stosunek do członka partii, do bezpartyjnego, do człowieka w ogóle. Źródłem wspaniałych zwycięstw partii Lenina i Stalina jest właśnie umiejętność wysuwania nowych kierowniczych kadr, umiejętność czerpania coraz to nowych kadr kierowniczych spośród mas pracujących, umiejętność wychowywania kadr, podnoszenia ich poziomu ideologicznego, umiejętność rozstawiania odpowiednich ludzi na odpowiednich stanowiskach.

> „Hasło „kadry decydują o wszystkim" — mówi Stalin — wymaga, aby nasi kierownicy wykazywali jak najtroskliwszy stosunek do naszych pracowników, „małych" i „wielkich", bez względu na to, w jakiej dziedzinie pracują, troskliwie ich wychowywali, pomagali im, gdy potrzebna im jest pomoc, zachęcali ich, gdy wykazują pierwsze sukcesy, wysuwali ich naprzód itd."[5]).

Jakże pouczająca dla każdego członka partii jest ta głęboka troska o człowieka.

Stalin uczy, że należy stawiać ludziom wysokie wymagania moralne, dbać o ich poziom moralny. Wzorem moralności proletariackiej — mówi Stalin — jest Lenin. Trzeba być tak samo nieustraszonym w walce, nieubłaganym wobec wrogów ludu, pozbawionym

---

[5]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 493.

paniki, mądrym i rozważnym, szczerym i uczciwym jak Lenin — uczy narody radzieckie Wielki Stalin. „Trzeba kochać lud, jak kochał go Lenin".

Stalin żąda, aby na tych zasadach wychowywano członków Partii, wszystkich obywateli kraju socjalizmu. Partia zwycięskiej rewolucji socjalistycznej stworzyła społeczeństwo bez klas antagonistycznych. Na gruzach moralności burżuazyjnej zrodziła się moralność proletariacka, najwyższa moralność, jaką zna rozwój ludzkości, moralność walki o dobrobyt mas pracujących, o wolność i równość człowieka, o prawo do pracy, do oświaty, do szczęśliwego życia, moralność bojownika o wolność i niepodległość narodów, o zniesienie wyzysku człowieka przez człowieka.

Stalinowska budowa socjalizmu, stalinowskie zwycięskie pięciolatki, stalinowska strategia zwycięstwa — oto szkoła nowej socjalistycznej moralności, nowego człowieka, nowego narodu.

Stalin — kontynuator dzieła Lenina i budowniczy pierwszego w świecie państwa socjalistycznego, jest symbolem moralności socjalistycznej. Stalinowska walka o wysoki poziom moralny członka partii, o właściwy stosunek do człowieka, szczególnie w obecnym etapie walki partii o kadry, o człowieka — powinna być głęboko przyswojona przez wszystkich członków naszej partii. Ileż wykrzywień i złych nawyków panuje jeszcze u nas, niestety, w tej dziedzinie. Jakże często stosuje się jeszcze różne miarki wobec „wielkich" i „małych" pracowników, jakże często nie poznając człowieka, nie znając jego zdolności, jego wartości moralnej, powierza się mu dziś robotę, aby jutro zdjąć go z tej roboty jako nieodpowiedniego. Łamie się w ten sposób człowieka i utrudnia jego pracę. Jest stałym jeszcze, niestety, zjawiskiem, że albo w ogóle nie dostrzega się młodych, zdrowych moralnie, dobrych kadr, albo pochopnie „stawia się" na ludzi, których się nie zna i nie sprawdziło w robocie. Skutek, oczywiście, jest opłakany i dla roboty i dla człowieka.

Stalin ostro gromi ten niedbały i niechlujny stosunek do ludzi:

> „Trzeba nareszcie zrozumieć, że ze wszystkich istniejących na świecie cennych kapitałów najcenniejszym i najbardziej decydującym kapitałem są ludzie, kadry"[6]).

---

[6]) J. Stalin, „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza", 1949 r., str. 494.

Ludzie to nie pionki, mówi Stalin, które można dowolnie przesuwać z miejsca na miejsce. Ludzie to cenny kapitał, który trzeba ochraniać, szanować, pielęgnować. Nie ma nic bardziej karygodnego jak obojętny stosunek kierowników partyjnych do ludzi, jak niesumienne, nieumiejętne ocenianie ludzi, często według własnego „widzimisię". Trzeba poznawać każdego człowieka w robocie, oceniać, uczyć, wychowywać, a potem dopiero stawiać na właściwe miejsce. Nie wolno kierować się ciasnym interesem danego terenu pracy. Należy rozpatrywać zagadnienie personalne swej fabryki, swego ministerstwa z punktu widzenia ogólnych potrzeb partii. Człowiek — to kapitał całej partii, a nie poszczególnych „personalników" — oto istotny sens stalinowskiej nauki o kadrach.

Sprawa kadr partyjnych — to jeden z najbardziej elementarnych warunków wzmocnienia pracy partyjnej, realizacji planów i zadań partii.

Kadry partyjne — uczy Stalin — to dowództwo partyjne, to dowództwo kierowniczych organów państwowych, i dlatego należy je dobierać ze szczególną starannością. Partii dla wypełnienia jej zadania potrzebne są dwie rzeczy: słuszna linia polityczna i ludzie, którzy by tę linię polityczną zrozumieli, uznali za swoją, umieli wcielić ją w życie i gotowi byli zawsze jej bronić.

I dlatego podstawą powodzenia pracy partyjnej jest należyty dobór kadr. A dobór kadr jest wtedy należyty — mówił Stalin na XVIII Zjeździe WKP(b) — kiedy umiemy cenić i szanować kadry jako złoty fundusz partii i państwa, kiedy umiemy poznawać wady i zalety każdego pracownika, kiedy umiemy go wychować i pomóc mu w podnoszeniu jego poziomu fachowego i ideowego, kiedy potrafimy we właściwym czasie śmiało wysuwać nowe, młode kadry na wyższe stanowiska, kiedy umiemy tak rozstawiać ludzi, aby mogli dać z siebie wszystko dla partii i jednocześnie czuli się na swoim miejscu.

Te stalinowskie wskazania muszą nam przyświecać w codziennej pracy partyjnej i to nie tylko „górom" partyjnym, nie tylko KC, lecz każdej organizacji partyjnej, każdemu szeregowemu członkowi partii.

Należy pamiętać, że nie wystarczy winić tylko aparat personalny za złe, nieumiejętne rozstawienie kadr — każdy członek partii zobowiązany jest wszędzie i zawsze pomagać aparatowi personalnemu w należytym poznawaniu ludzi, w należytym ich ocenianiu, w nale-

żytym rozstawianiu na odpowiednich stanowiskach. Nie sztuka wtedy, gdy robi się „generalne pranie", mówić: „Ja zawsze uważałem, że ten człowiek nie nadaje się na to stanowisko". Nie wystarczy „uważać" — trzeba tymi uwagami dzielić się z partią, alarmować, gdy widzi się błędy w polityce personalnej, pomagać partii w należytym ocenianiu i rozstawianiu kadr.

Mówiąc o doborze kadr partyjnych Stalin kładzie szczególny nacisk na śmiałe wysuwanie nowych, młodych kadr na wyższe stanowiska. Każda organizacja partyjna, każdy partyjnik musi nauczyć się dostrzegać te nowe, młode kadry wszędzie, na każdym odcinku pracy. Masy pracujące są skarbnicą kadr, trzeba je tylko dostrzegać i umieć wyciągać. Ale wyciąganie młodych kadr — to nie mechaniczne wyciąganie nowych ludzi; należy zawsze kierować się zasadą stalinowską — wysuwać ludzi w odpowiednim czasie, tzn. sprawdzać w robocie, poznawać wartość człowieka, pomagać mu podnieść kwalifikacje i poziom ideologiczny, i wtedy śmiało wysuwać na wyższe stanowisko. Stalin przestrzega, jak zwykle, przed jednostronnością, przed wpadaniem z jednej krańcowości w drugą, która często wyraża się w tym, że jedni orientują się tylko na „młodych", a drudzy tylko na „starych". Jedno i drugie jest fałszywe:

> „Zadanie polega nie na tym, by orientować się tylko na kadry stare, albo też tylko na nowe, lecz na tym, żeby wziąć kurs na skojarzenie, na połączenie kadr starych i młodych w jednej wspólnej orkiestrze kierowniczej pracy partii i państwa".[7]

Młodzi posiadają drogocenny zapał i entuzjazm, ale brak im często doświadczenia życiowego i hartu. Starzy bogaci są w to doświadczenie, mają lepszą orientację i wyższy poziom ideologiczny, ale często skłonni są patrzeć poza siebie, nie dostrzegać nowych zagadnień, nowych potrzeb, nie dostrzegać po prostu, że życie idzie naprzód, że formy pracy i walki stale się zmieniają. Dlatego właśnie trzeba umiejętnie łączyć wysuwanie młodych i starych kadr.

Dobór kadr to jednak nie tylko umiejętne wysuwanie ludzi na stanowiska, lecz jednocześnie również umiejętne usuwanie ludzi ze stanowisk, ludzi niepotrzebnych, szkodzących robocie. Stalin gromi przede wszystkim niepoprawnych biurokratów i formalistów, ludzi, którzy nie dostrzegają żywego człowieka, którzy nie widzą i nie chcą

---

7) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza", 1949 r., str. 596.

widzieć trosk robotnika, ludzi bezdusznych, dla których jedynym autorytetem jest papierek, paragraf, formuła, ludzi, którzy sądzą, że z trudnościami można walczyć rezolucją i uchwałą, że dekretowanie zastąpi konkretne kierowanie pracą, kontrolę pracy, kontrolę wykonania.

Niemniej ostro gromi Stalin ludzi, którzy obrośli w pióra dygnitarskie, którzy mają co prawda zasługi w przeszłości, lecz zapomnieli, skąd wyrośli i komu winni służyć, ludzi, którzy sądzą, że mogą dyskontować swą przeszłość dla niewykonywania uchwał partii lub władzy państwowej. Takich ludzi — uczy Stalin — trzeba „bez wahania usuwać ze stanowisk kierowniczych bez względu na ich zasługi w przeszłości". Ten stalinowski stosunek do ludzi na kierowniczych stanowiskach, którzy dostali dygnitarskiego zawrotu głowy, musi być przykładem i wzorem w pracy partyjnej każdego, komu na sercu leży wprowadzenie w życie linii politycznej partii.

I wreszcie trzeci gatunek ludzi na kierowniczych stanowiskach partyjnych, których gromi Stalin: gaduły, często ludzie uczciwi i oddani sprawie, ale niezdolni do kierowania pracą, tacy ludzie, mówi Stalin „mogą zatopić każdą żywą sprawę w potoku wodnistych i niekończących się mów", i dlatego takim ludziom nie wolno nigdy powierzać operatywnej pracy.

Troska o należyty dobór kadr partyjnych, troska o kadry bezpartyjne, o wysuwanie ludzi, o ich rozwój, łączy się u Stalina zawsze z głęboką, tylko wielkiemu rewolucjoniście właściwą, troską o człowieka. Człowiek to najcenniejszy kapitał. Ta wielka prawda stalinowska znajduje swój wyraz zawsze na każdym odcinku pracy wielkiego Stalina. Podczas ostatniej wojny, kiedy Stalin osobiście kierował operacjami wojennymi, pierwsze pytanie, które po operacji zadawał dowódcy frontu, dotyczyło ludzi, było wyrazem troski o straty w ludziach, o samopoczucie walczących ludzi. Ta głęboka, stalinowska troska o człowieka znalazła swój wyraz w wielkich zdobyczach socjalnych radzieckich mas pracujących. Domy wypoczynkowe, sanatoria, szpitale, żłobki, przedszkola, domy matki i dziecka itd. itd. — wszędzie bije gorące, pełne troski o człowieka pracy. serce Stalina.

Sprawa walki o należyte kierownictwo ideologiczne i organizacyjne partii, o kadry i umiejętne wykorzystanie i rozstawienie tych

kadr, to jednocześnie walka o czystość szeregów partii, o czujność partyjną.

Zagadnienie czystości partii i czujności — to podstawowa troska Stalina. O sile partii decyduje przede wszystkim jakość członków partii. Czystość szeregów partyjnych i czujność to dwa zagadnienia, które nierozerwalnie łączą się z sobą. Sprawa czystości partii i czujności jest podstawowym elementem, który gwarantuje zwycięskie wykonanie polityki partii, realizację wskazań marksizmu-leninizmu. Wszędzie tam, gdzie szeregi partyjne są zaśmiecone, gdzie brak klasowej czujności, gdzie zakrada się wróg, oportunista, nacjonalista— cierpi na tym linia partii, cierpi walka o sprawę mas pracujących.

Klasa robotnicza nie jest klasą zamkniętą i dlatego, dopóki nie znikną klasy, napływają do niej również elementy drobnomieszczańskie. Stalin pisze:

> „Wszystkie te grupy drobnomieszczańskie przenikają w ten czy inny sposób do partii wnosząc do niej ducha wahania i oportunizmu, ducha rozkładu i niepewności. One to głównie są źródlem frakcyjności i rozkładu, źródłem dezorganizacji i rozsadzania partii od wewnątrz"[8]).

Wynika z tego prosty wniosek, że partia jest tym mocniejsza, tym bardziej rewolucyjna, tym bardziej odporna na wahania oportunistyczne, na odchylenia od linii marksizmu - leninizmu — im zdrowszy jest skład socjalny partii, im więcej w partii robotników i pracujących chłopów, a mniej elementów drobnomieszczańskich, które z natury swej są chwiejne, niebojowe, przesiąknięte świadomością burżuazyjną, podatne na kompromisy, ugodowość, liberalizm. Z tej właśnie nauki stalinowskiej o nosicielach oportunizmu w partii wyrosły uchwały organizacyjne III Plenum KC PZPR o składzie socjalnym partii.

Stalin uczy jednocześnie, że najbardziej niebezpieczna jest teoria, że żywioły oportunistyczne można przezwyciężyć do końca wewnątrz partii tzn. przy pomocy wewnętrzno - partyjnej walki ideologicznej. Stalin wskazuje, że jest to zgniła, niebezpieczna teoria, gdyż „grozi skazaniem partii na paraliż i chroniczną niemoc, grozi oddaniem partii na pożarcie oportunizmowi, grozi pozostawieniem prole-

---

8) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 82.

tariatu bez partii rewolucyjnej, grozi pozbawieniem proletariatu głównego oręża w walce z imperializmem". Oznacza to, że nie wolno bawić się w liberalne dyskusje wewnętrzno - partyjne z oportunistami, nosicielami odchyleń od marksizmu - leninizmu; taka wewnętrzna walka ideowa staje się walką frakcyjną, rozbija jedność partii, jej prężność, dyscyplinę, rewolucyjność. „Partia wzmacnia się przez to, że oczyszcza swe szeregi od żywiołów oportunistycznych". (Stalin).

Każde wyrzeczenie się walki z oportunistami czy odchyleńcami oznacza milczącą aprobatę ich działania, oznacza przystosowywanie się do ich mentalności, oznacza oddawanie rewolucyjnych pozycji marksizmu - leninizmu, oznacza więc kapitulanctwo, zdradę wobec partii i klasy robotniczej. Każdy przejaw liberalizmu w stosunku do nosicieli wszelkich odchyleń jest zgubny i prowadzi do zaprzepaszczenia sprawy socjalizmu.

Nie można zwyciężyć w walce o zdobycie władzy, ani w walce o utrwalenie władzy klasy robotniczej, ani w walce z imperializmem, jeśli w sztabie, kierującym tą walką, siedzą ludzie, którzy nie wierzą w zwycięstwo, którzy ulegają wpływowi wrogiej ideologii i przez to stają się podatną i ponętną pożywką dla szpiegów, dla obcego wywiadu. Tak właśnie przedstawia się sprawa z oportunistami, odchyleńcami w partii: na ich braku wiary w siły klasy robotniczej, w słuszność idei marksizmu - leninizmu, na ich nacjonalistycznych czy prawicowych odchyleniach żeruje wróg klasowy, żeruje agentura imperializmu.

> „Prowadzić wojnę z imperializmem, mając na tyłach takich „sojuszników", znaczy to znaleźć się w położeniu ludzi ostrzeliwanych z dwóch stron, i od frontu i od tyłu"[9]).

Te wskazania Stalina mają dla naszej partii szczególną wagę — zwłaszcza w obecnym okresie walki o czystość szeregów partyjnych, o czujność. W myśl tych wskazań partia prowadzi walkę o wyplenienie wszelkich elementów chwiejnych, obcych nam klasowo, oportunistycznych, nacjonalistycznych, prawicowych. Obecna ofensywa organizacji partyjnych tylko wtedy będzie zwycięska, jeśli nasze organizacje partyjne i członkowie partii kierować się będą wskazaniami Stalina. Zaostrzyć czujność, nauczyć się poznawać wroga,

---

[9]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 82.

wyrzucać go z naszych szeregów — oto nasze hasło. I to hasło nie tylko na dziś, lecz i na jutro, na stałe.

Ale być czujnym — uczy Stalin — to nie znaczy podejrzewać każdego, że jest wrogiem. Być czujnym — to znaczy wierzyć ludziom, a równocześnie systematycznie kontrolować wykonywanie przez nich uchwał partyjnych, sprawdzać ich w pracy codziennej.

Wierz, ale sprawdzaj — oto stalinowska czujność. Takiej czujności jeszcze u nas brak. Każdy kierownik partyjny, każdy członek partii musi pamiętać, że ludzi, z którymi się pracuje, trzeba poznawać — poznawać ich przeszłość, życie rodzinne, otoczenie, w którym przebywają, a zwłaszcza stale, systematycznie kontrolować ich pracę. Nie podejrzliwość i niewiara winny być podstawą naszego stosunku do człowieka, lecz zaufanie i wiara. Ale wierzyć trzeba nie słowom, lecz czynom. Kryterium naszej oceny powinna być konkretna działalność członka partii, a po to, żeby móc właściwie stosować to kryterium, trzeba sprawdzać, trzeba zawsze widzieć człowieka w jego robocie. Kontrola wykonania jest doskonałym reflektorem, który pozwala ujawnić jak człowiek pracuje, czy kadry są należycie rozstawione, gdzie siedzi i szkodzi biurokrata i formalista. Należyta kontrola wykonania zadań partyjnych i państwowych z punktu widzenia interesów klasowych, z punktu widzenia linii politycznej partii, daje możność wykrywania, i to szybkiego wykrywania, zamaskowanego wroga. Kontrola wykonania pozwala jednocześnie ujawniać, znajdować nowych ludzi, oddanych partii i pracy: ofiarnych wykonawców polityki partii, którzy często tkwią gdzieś niedostrzeżeni na peryferiach.

„Żeby jednak kontrola wykonania osiągnęła swój cel, niezbędne są przynajmniej dwa warunki: po pierwsze, aby kontrola wykonania odbywała się systematycznie, nie zaś epizodycznie, po drugie, aby na czele kontroli wykonania we wszystkich ogniwach organizacji partyjno - radzieckich i gospodarczych stały nie osoby drugorzędne, lecz ludzie o dostatecznym autorytecie — sami kierownicy organizacji"[10]).

Tego uczy nas Stalin. Tą nauką winniśmy się kierować stale, a zwłaszcza dziś — w okresie wzmożonej aktywności partii.

---

[10]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 485.

Stalin podkreśla, że nie wystarczy należycie uregulować skład partii, związać partię z masami, dobrze rozstawić kadry partyjne, jeśli w parze z tym nie idzie głęboka, systematyczna praca nad stałym podnoszeniem poziomu ideologicznego członków partii. Brak troski o poziom ideologiczny powoduje, że:

> „kadry przestają wskutek tego interesować się perspektywą naszego rozwoju, przestają rozumieć słuszność naszej sprawy i przekształcają się w pozbawionych wszelkiej perspektywy, ograniczonych praktyków, ślepo i mechanicznie wykonujących polecenia, otrzymane z góry"[11]).

Wysoki poziom polityczny, poziom uświadomienia marksistowsko-leninowskiego jest największą pomocą w należytym wykonywaniu uchwał partii, w walce o siłę partii, o wysoki poziom moralny, o czujność, o kadry, o czystość partii.

Zasadniczą troską jest, oczywiście, marksistowskie wychowanie młodych kadr, które przyjdą na zmianę starym członkom partii. Słowa Lenina: „bez rewolucyjnej teorii niemożliwy jest i ruch rewolucyjny. Rolę przodującego bojownika może odegrać jedynie partia, kierowana przez przodującą teorię" — są właśnie podstawą stalinowskiej troski o wysoki poziom ideologiczny członków partii. Nie wystarczy, aby nauką marksizmu - leninizmu kierował się Komitet Centralny Partii. Oparte na zasadach marksizmu - leninizmu wytyczne polityki partii tylko wówczas będą należycie wcielone w życie, gdy realizatorzy tej polityki, członkowie partii, mocno związani z szerokimi rzeszami bezpartyjnych będą uzbrojeni w tę przodującą teorię. Tylko wtedy można mówić, że partia rzeczywiście uzbrojona jest w rewolucyjną teorię, jeśli w tę rewolucyjną teorię uzbrojeni są członkowie partii. Dlatego Stalin uczy:

> „Nie ma potrzeby, żeby specjalista — medyk był jednocześnie specjalistą w dziedzinie fizyki, czy też botaniki i odwrotnie. Ale istnieje jedna gałąź wiedzy, której poznanie winno być obowiązujące dla bolszewików wszystkich gałęzi nauki — jest nią marksistowsko - leninowska nauka o społeczeństwie, o prawach rozwoju społeczeństwa, o prawach rozwoju rewolucji prole-

---

[11]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str 597.

tariackiej, o prawach rozwoju budownictwa socjalistycznego, o zwycięstwie komunizmu"[12]).

Każde słowo Stalina, każde Jego sformułowanie, każda Jego myśl przepojona jest troską o wielkość, siłę i rewolucyjność partii, przepojona jest troską o człowieka, o kadry. I dlatego słowa Stalina były, są i będą nauką i drogowskazem dla wszystkich partii komunistycznych i robotniczych.

[12]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza", 1949 r., str. 598.

Henryk Świątkowski

Twórca Konstytucji Zwycięskiego Socjalizmu

Dzieje powstania Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, dzieje opracowania i przyjęcia pierwszej Konstytucji ZSRR z 1924 r. wiążą się nierozerwalnie z osobami twórców i budowniczych wielonarodowego państwa radzieckiego — z Leninem i Stalinem.

Konstytucja radziecka — to konstytucja nowego typu, różniąca się zasadniczo od konstytucji burżuazyjnych. Zgodnie z interesami mas pracujących podnosi ona do mocy ustawy zasadniczej socjalistyczny porządek społeczny. Zasady Konstytucji radzieckiej są wynikiem zwycięstwa Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej. W kraju radzieckim po raz pierwszy w dziejach ludzkości obowiązuje konstytucja, która nie tylko proklamuje rzeczywiście demokratyczne prawa najszerszych mas ludowych, ale równocześnie gwarantuje urzeczywistnienie tych praw.

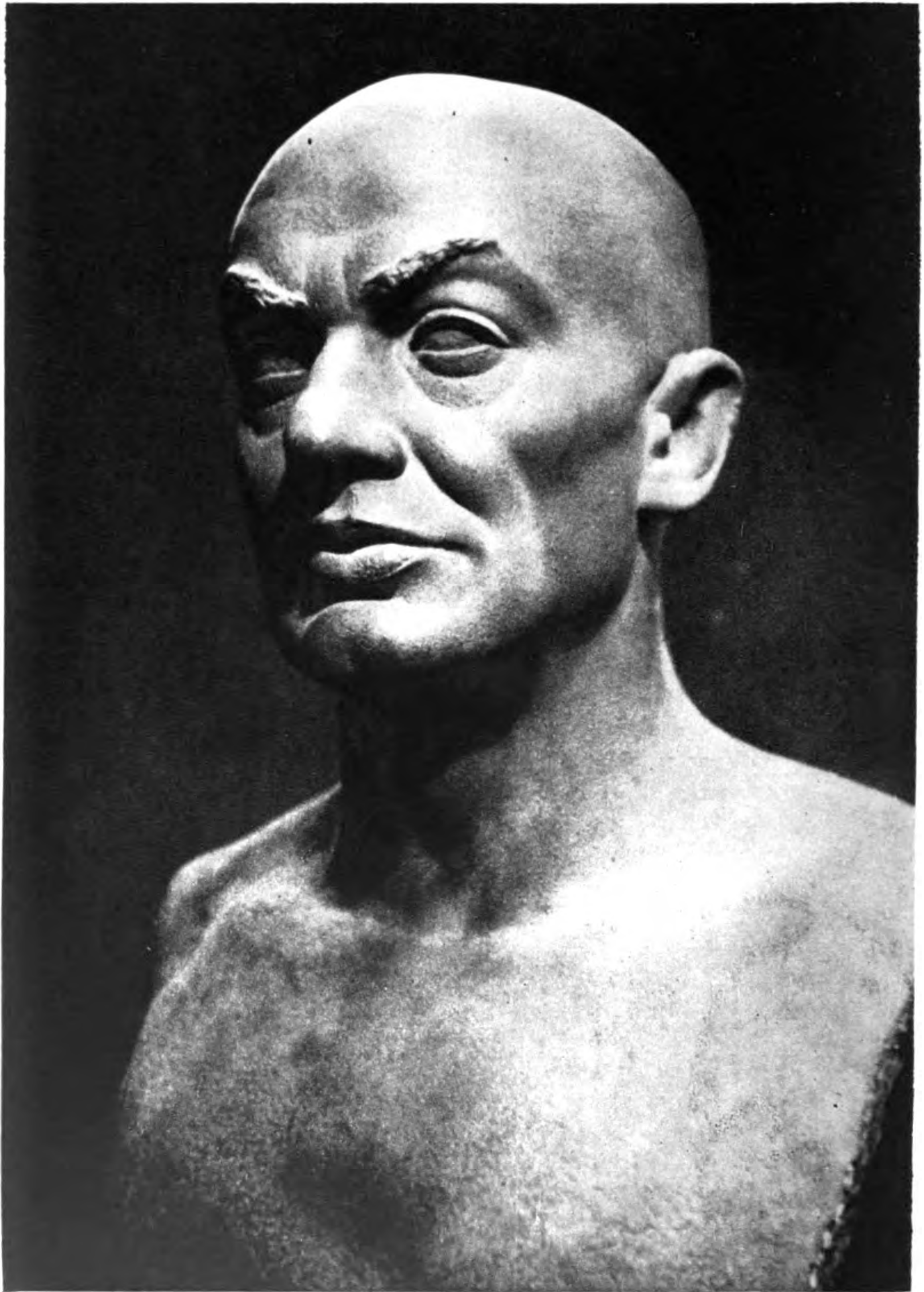
I

Pierwsza Konstytucja radziecka — Konstytucja RSFRR (Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Radzieckiej) — była uchwalona 10 lipca 1918 roku przez V Wszechrosyjski Zjazd Rad. Twórcami pierwszej Ustawy Zasadniczej państwa radzieckiego byli wielcy przywódcy partii komunistycznej i ludu radzieckiego—Włodzimierz Lenin i Józef Stalin.

Proklamując powstanie Rosyjskiej Republiki Rad, Konstytucja z r. 1918 prawnie zafiksowała wprowadzoną w kraju dyktaturę proletariatu, przejście fabryk, kopalń, kolei, banków, ziemi na rzecz państwa radzieckiego. Konstytucja przyznała pracującym szerokie demokratyczne prawa i wolności: prawo wybierania i wybieralności do wszystkich organów władzy (Rad), wolność słowa, wolność zgromadzeń itd. Równocześnie Konstytucja pozbawiła praw politycznych wyzyskiwaczy, tych, którzy korzystali z pracy najemnej i żyli z dochodów nie pochodzących z pracy, a także duchownych, byłych policjantów, żandarmów, wrogów władzy radzieckiej. Obwieszczając początek nowej, socjalistycznej ery, pierwsza Konstytucja radziecka określiła podstawowe zadania państwa radzieckiego:

Pomnik Polsko-Radzieckiego Braterstwa Broni w Warszawie

Gen. Karol Świerczewski

(Rzeźba A. Kenara)

zniesienie wyzysku człowieka przez człowieka, bezlitosne zdławienie oporu obalonych klas wyzyskiwaczy, zbudowanie państwa socjalistycznego. Wszystkim ludom dawnej Rosji Konstytucja ta wskazała wielki cel walki wyzwoleńczej przeciwko wrogom wewnętrznym i zewnętrznym. Nadała ona moc prawną nowej formie wielonarodowego państwa, opartego na leninowsko - stalinowskiej polityce równouprawnienia i przyjaźni narodów. Konstytucja RSFRR stała się wzorem dla konstytucji innych republik radzieckich, powstałych na obszarze b. cesarstwa rosyjskiego. Przyczyniła się ona do zespolenia mas pracujących wokół partii bolszewickiej i władzy radzieckiej, do umocnienia dyktatury proletariatu w walce o zbudowanie socjalizmu. Wywarła też potężny wpływ rewolucjonizujący na klasę robotniczą całego świata, stała się dla niej programem walki o wyzwolenie społeczne.

Rok 1922 stanowił przełom w rozwoju Konstytucji radzieckiej. 30 grudnia tegoż roku na I-szym Wszechzwiązkowym Zjeździe Rad na wniosek Lenina i Stalina została przyjęta historyczna uchwała o dobrowolnym zjednoczeniu ludów radzieckich w Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich — ZSRR.

Powstanie ZSRR oznacza nowe zwycięstwo leninowsko-stalinowskiej polityki narodowościowej. Związek Radziecki zrodził się na niewzruszonym fundamencie wzajemnego zaufania narodów, na trwałej podstawie przyjaźni narodów kraju radzieckiego.

18 listopada 1922 r. w rozmowie z korespondentem „Prawdy" towarzysz Stalin w następujący sposób określił międzynarodowe znaczenie powstania ZSRR:

> „Co się tyczy międzynarodowego znaczenia tego Związku, to chyba nie wymaga ono bliższych wyjaśnień. Jeżeli sojusz wojenny republik radzieckich w okresie wojny domowej dał nam możność odeprzeć interwencję wojskową naszych wrogów, a dyplomatyczny sojusz tychże republik w okresie Genui i Hagi ułatwił nam walkę z naciskiem dyplomatycznym Ententy, to zjednoczenie republik radzieckich w jedno państwo związkowe niewątpliwie stworzy taką formę wszechstronnej współpracy wojskowo-gospodarczej, która, z gruntu ułatwiając pomyślny rozwój republik radzieckich, przekształci je w cytadelę przeciwko zamachom ze strony kapitalizmu międzynarodowego"[1]).

---

[1]) J. Stalin, Dzieła, t. V, str. 144.

Pierwszą Konstytucję ZSRR zatwierdził II Wszechzwiązkowy Zjazd Rad 31 stycznia 1924 r. Pracami nad ułożeniem zasad tej Konstytucji bezpośrednio kierował tow. Stalin. Za podstawę pierwszej Konstytucji ZSRR przyjęto deklarację i umowę o utworzeniu Związku Radzieckiego. Obwieszczając, że ZSRR jest dobrowolnym zjednoczeniem równouprawnionych narodów, deklaracja podkreśla, że każda republika posiada prawo swobodnego wystąpienia ze Związku, że możność wstąpienia do Związku mają wszystkie republiki socjalistyczne zarówno istniejące, jak i te, które powstaną w przyszłości.

Ani Konstytucja RSFRR, ani pierwsza Konstytucja ZSRR nie mogły jeszcze prawnie zatwierdzić, zafiksować zwycięstwa socjalizmu. Lenin w 1921 r. wyjaśniał, że wyrażenie: „Socjalistyczna Republika Radziecka" oznacza „zdecydowaną wolę władzy radzieckiej urzeczywistnienia przejścia do socjalizmu".

W momencie przyjęcia pierwszej Konstytucji ZSRR obok rozwijającej się gospodarki socjalistycznej istniały jeszcze elementy kapitalistyczne. Walka o rozstrzygnięcie na korzyść socjalizmu zagadnienia „kto — kogo?" była zasadniczą treścią polityki partii i państwa radzieckiego. Ciężar gatunkowy sektora kapitalistycznego w przemyśle dochodził do 20%. W obrocie towarowym 40 — 50% zajmowali handlarze, spekulanci itp. „inicjatywa prywatna". Na wsi bogacze wiejscy (kułacy) posiadali znaczną siłę, kołchozy i sowchozy były wówczas słabe.

Powstanie ZSRR przyśpieszyło rozwój sił produkcyjnych kraju w marszu do socjalizmu. Rosja „nepowska" stawała się Rosją socjalistyczną.

II

Naród radziecki pod kierownictwem partii Lenina — Stalina zbudował socjalizm. W r. 1936 produkcja przemysłu socjalistycznego wzrosła w porównaniu do 1913 r. więcej niż siedmiokrotnie W wyniku wykonania stalinowskich pięciolatek kraj radziecki przeobraził się z kraju zacofanego w przodujący, z rolniczego — w przemysłowy. Łamiąc opór wrogów klasowych, masy pracujące ZSRR dokonały socjalistycznego uprzemysłowienia kraju i socjalistycznej przebudowy wsi.

Socjalistyczna rekonstrukcja całej gospodarki narodowej doprowadziła do gruntownej zmiany struktury klasowej społeczeństwa radzieckiego. Klasy wyzyskiwaczy zostały całkowicie zlikwidowa-

ne. Pozostały tylko dwie klasy, klasy pracujące — klasa robotnicza i chłopi, klasy nie antagonistyczne lecz zaprzyjaźnione, których interesy są zgodne. Powstała zupełnie nowa inteligencja pracująca, związana wszystkimi korzeniami z klasą robotniczą i chłopstwem.

Głębokie przemiany zaszły również w stosunkach między narodami ZSRR. Z gruntu zmieniło się oblicze narodów ZSRR. W systemie wielonarodowego państwa socjalistycznego zawiązała się nieznana w dziejach braterska współpraca socjalistycznych narodów.

Na gruncie zwycięstwa socjalizmu rozwinęły się nowe siły rozwojowe, jak moralno - polityczna jedność społeczeństwa radzieckiego, przyjaźń narodów ZSRR, patriotyzm radziecki.

Czym się tłumaczy to zwycięstwo?

> „Fakt, że nie ma klas wyzyskujących, które są głównymi organizatorami waśni między narodami; fakt, że nie ma wyzysku, który kultywuje wzajemną nieufność i rozpala namiętności nacjonal'styczne; fakt, że przy władzy stoi klasa robotnicza, która jest wrogiem wsze kiego ujarzmienia i jest wierną nosicielką idei internacjonalizmu; faktyczne urzeczywistnienie wzajemnej pomocy narodów we wszystkich dziedzinach życia...; rozkwit narodowej kultury ludów ZSRR, narodowej w formie, socjalistycznej w treści — wszystkie te i tym podobne czynniki doprowadziły do tego, że oblicze narodów ZSRR zmieniło się z gruntu, zanikło w nich uczucie wzajemnej nieufności, rozwinęło się uczucie wzajemnej przyjaźni... W rezultacie mamy teraz całkowicie ukształtowane wielonarodowe państwo socjalistyczne, które przetrzymało wszelkie próby, którego trwałości mogłoby pozazdrościć każde państwo narodowe w każdej części świata"[2]).

W ten sposób Konstytucja ZSRR, przyjęta w 1924 r., już nie odpowiadała nowym warunkom, które powstały w kraju w wyniku zwycięstwa socjalizmu. Z tego powodu Centralny Komitet WKP(b) z inicjatywy towarzysza Stalina zgłosił na VII Zjeździe Rad ZSRR wniosek o zmianę Konstytucji.

Powołana przez Zjazd Komisja Konstytucyjna pod przewodnictwem towarzysza Stalina wypracowała projekt nowej Konstytucji ZSRR. Projekt ten został opublikowany i poddany powszechnej dyskusji. Obywatele radzieccy zgłaszali poprawki, uwagi, dezyderaty,

---

[2]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza", 1949 r., str. 515 — 516.

które zostały wzięte pod rozwagę przy ostatecznym opracowaniu przepisów Konstytucji. Cały naród jednomyślnie zaaprobował zasady projektu Konstytucji. Debaty nad projektem wśród najszerszych mas społeczeństwa radzieckiego trwały w ciągu niemal pięciu miesięcy i zamieniły się w potężną manifestację moralno-politycznej jedności narodu radzieckiego, jego przywiązania do partii, jego głębokiego oddania i gorącej miłości do wielkiego Stalina.

W grudniu 1936 r. zwołany został Nadzwyczajny Zjazd Rad ZSRR. Referat „O projekcie Konstytucji ZSRR" wygłosił towarzysz Stalin.

5 grudnia 1936 r. Zjazd zatwierdził projekt nowej Konstytucji ZSRR, którą naród radziecki imieniem jej twórcy nazwał Konstytucją Stalinowską. Dzień przyjęcia Konstytucji na podstawie uchwały Zjazdu został uznany za święto ogólno-narodowe.

Historyczny referat towarzysza Stalina oraz uchwalona Konstytucja Stalinowska stanowią wielki wkład w marksistowsko-leninowską twórczość naukową. W tych znakomitych dokumentach epoki socjalizmu z niezwykłą jasnością i precyzją podsumowane zostały rezultaty tytanicznej walki narodu radzieckiego o budowę socjalizmu, pokazane zostały najistotniejsze właściwości społeczeństwa socjalistycznego.

Dokumenty te stanowią arcydzieło powiązania przodującej teorii naukowej i rewolucyjnej praktyki.

W referacie o projekcie Konstytucji towarzysz Stalin podaje następujące jej podstawowe założenia.

Pierwsze podstawowe założenie Konstytucji polega na tym, że w odróżnieniu od programu, gdzie jest mowa o tym, co jeszcze nie istnieje, lecz powinno być zdobyte, wywalczone w przyszłości — Konstytucja ujmuje w normę prawną i utrwala już osiągnięte zdobycze, podsumowując przebytą drogę, prawie dwudziestoletnie doświadczanie budownictwa socjalistycznego i socjalistycznego państwa: Konstytucja ta jest „...rejestracją i ustawodawczym utrwaleniem tego, co faktycznie zostało już osiągnięte i wywalczone"[3]).

Społeczeństwo radzieckie urzeczywistniło socjalizm — czyli niższą fazę komunizmu. Podstawową zasadą tej fazy komunizmu jest formuła: „Od każdego według jego zdolności, każdemu według jego pracy". Konstytucja rejestruje więc i utrwala urzeczywistnioną

[3]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 517.

już pierwszą fazę komunizmu, socjalizm. Natomiast Konstytucja w danym momencie historycznym nie statuuje wyższej fazy komunizmu, której zasadą jest: „Od każdego według jego zdolności, każdemu według jego potrzeb", ponieważ ta faza komunizmu nie została jeszcze urzeczywistniona, a będzie wywalczona, zdobyta w przyszłości.

Drugie podstawowe założenie Konstytucji polega na tym, że gdy konstytucje krajów burżuazyjnych utrwalają w drodze ustawodawczej takie podwaliny kapitalizmu, jak prywatna własność ziemi, lasów, fabryk i innych środków produkcji, wyzysk człowieka przez człowieka, istnienie wyzyskiwaczy i wyzyskiwanych itd., Konstytucja ZSRR biorąc za punkt wyjścia fakt likwidacji ustroju kapitalistycznego w ZSRR, utrwalając takie zasadnicze podwaliny nowego już zrealizowanego ustroju, jak socjalistyczna własność ziemi, fabryk i innych narzędzi i środków produkcji, likwidacja nędzy większości i zbytku mniejszości, ustala obowiązek i prawo do pracy, prawo do wypoczynku, do nauki itp.

Trzecie podstawowe założenie Konstytucji polega na tym, że w przeciwieństwie do konstytucyj krajów burżuazyjnych, statuujących dyktaturę burżuazji w interesie tejże burżuazji, Konstytucja ZSRR wychodzi z faktu nieistnienia w ZSRR antagonistycznych klas (w ZSRR stoją u władzy dwie zaprzyjaźnione klasy — klasa robotnicza i chłopstwo), wychodzi z faktu, że państwowe kierowanie społeczeństwem (dyktatura) należy do klasy robotniczej, jako do najbardziej przodującej klasy społeczeństwa, wychodzi z założenia, że taka konstytucja jest potrzebna w celu utrwalenia porządku społecznego dogodnego i korzystnego dla mas pracujących.

Czwarte podstawowe założenie Konstytucji polega na tym, że w odróżnieniu od konstytucji burżuazyjnych, które kierując się nacjonalizmem narodu panującego, statuują dyskryminacje rasowe[4]) i narodowościowe w stosunku do innych narodów — Konstytucja ZSRR jest głęboko internacjonalistyczna, zapewnia wszystkim narodom i rasom na terenie Związku Radzieckiego jednakowe prawa we wszystkich dziedzinach życia społecznego.

[4]) Np. w konstytucjach różnych stanów USA (Florydy, art. XVI, 24, Missisipi, art. 263, North-Carolina, art. XXV, 8, istnieją przepisy rasistowskie, zakazujące małżeństw między białymi i murzynami oraz ich potomkami do określonego (np. czwartego) stopnia. W praktyce dyskryminacja murzynów w USA obejmuje wszystkie dziedziny życia. Częściowo dyskryminacja obejmuje tam również Indian, Żydów i Słowian.

Piątym podstawowym założeniem Konstytucji Stalinowskiej jest jej konsekwentny i do końca przeprowadzony demokratyzm. Nie uznaje ona obywateli czynnych lub biernych, dla niej wszyscy obywatele są czynni. Nie uznaje różnicy między prawami mężczyzn i kobiet[5]), nie zna cenzusu osiadłości, wykształcenia i majątkowego, znanych w burżuazyjnych konstytucjach i ordynacjach wyborczych. Konstytucja ZSRR przyznaje czynne i bierne prawo wyborcze wszystkim obywatelom po osiągnięciu granicy wieku, niezależnie od przynależności rasowej i narodowej, wyznania, wykształcenia, osiadłości, pochodzenia społecznego, stanu majątkowego i poprzedniej działalności. Tym samym prawo wyborcze przyznane zostało również osobom, nie posiadającym dotychczas praw wyborczych (b. białogwardzistom, b. kułakom, duchownym[6]) itd.).

„Władza Radziecka pozbawiła praw wyborczych elementy nie pracujące i wyzyskujące nie na wieki wieków, lecz przejściowo, do pewnego okresu. Był czas, gdy elementy te prowadziły otwartą wojnę przeciw ludowi i przeciwdziałały prawom radzieckim... Od tej pory minęło nie mało czasu... klasy wyzyskujące zostały zlikwidowane, a Władza Radziecka stała się siłą zwyciężoną... Lenin już w r. 1919 mówił, że niedaleki jest czas, kiedy Władza Radziecka uzna za pożyteczne wprowadzenie powszechnego prawa wyborczego bez żadnych ograniczeń... Mówił on to wówczas, gdy zagraniczna interwencja wojenna nie była jeszcze zlikwidowana... Od tego czasu minęło już lat 17. Czy nie czas, towarzysze, wykonać wskazanie Lenina? Sądzę, że czas".[7])

Szóste podstawowe założenie Konstytucji polega na tym, że w odróżnieniu od konstytucji burżuazyjnych, nie ogranicza się ona do zarejestrowania formalnych praw obywateli, lecz punkt ciężkości przenosi na zagwarantowanie tych praw, na materialne warun-

---

[5]) M. in. w Szwajcarii kobiety nie posiadają w ogóle praw wyborczych. We Francji kobiety otrzymały prawa wyborcze dopiero na podstawie konstytucji z 1946 r. We wszystkich krajach kapitalistycznych istnieje dyskryminacja kobiet w stosunku do mężczyzn, szczególnie w dziedzinie prawa pracy, prawa familijnego i małżeńskiego.

[6]) W Szwajcarii duchowni wszystkich wyznań nie posiadają biernego prawa wyborczego, a w niektórych kantonach — również czynnego prawa wyborczego. Ograniczenia praw obywatelskich w stosunku do duchownych istnieją w różnych państwach burżuazyjnych, m. in. w Meksyku oraz w innych państwach południowo - amerykańskich.

[7]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 532 — 533.

ki ich urzeczywistnienia. Konstytucja ZSRR podkreśla, że socjalistyczny system produkcji gwarantuje całkowitą możliwość wykorzystania przez pracujących takich praw, jak prawo do pracy, do nauki, do wypoczynku itd., że takie wolności, jak wolność słowa, prasy, zebrań i zgromadzeń dla pracujących są zagwarantowane realnie dzięki temu, że gmachy publiczne, drukarnie, papier itp., nie stanowią monopolu garstki kapitalistów, a są dobrem ogólnonarodowym i oddane są do dyspozycji pracujących. Konstytucje burżuazyjne natomiast ograniczają się do zapisania formalnych praw obywateli, nie troszcząc się o środki ich urzeczywistnienia. Mówią o równości obywateli, nie chcąc widzieć, że nie może być prawdziwej równości między przedsiębiorcą a robotnikiem, między obszarnikiem a chłopem, skoro pierwsi mają bogactwo i wagę polityczną, a drudzy są pozbawieni jednego i drugiego, skoro pierwsi są wyzyskiwaczami, a drudzy wyzyskiwanymi.

Toteż demokratyzm Konstytucji radzieckiej nie jest „zwykłym" formalnym demokratyzmem, lecz demokratyzmem prawdziwym, demokratyzmem socjalistycznym.

> Co to jest demokracja? „Demokracja w krajach kapitalistycznych, gdzie istnieją antagonistyczne klasy, jest w ostatecznym wyniku demokracją dla silnych, demokracją dla posiadającej mniejszości. Demokracja w ZSRR, wręcz przeciwnie, jest demokracją dla ludzi pracujących, to znaczy demokracją dla wszystkich... Oto dlaczego... Konstytucja ZSRR jest jedyną na świecie konstytucją demokratyczną aż do końca".[8])

W okresie obrad nad drugą Konstytucją ZSRR na horyzoncie europejskim zbierały się chmury, wieszczące nadchodzącą burzę drugiej wojny światowej. Szalał faszyzm włoski i hitleryzm niemiecki. Po zagarnięciu Abisynii przez faszyzm włoski niemiecko-włoscy faszyści pod ochroną polityki „nieinterwencji", prowadzonej przez koła rządzącej burżuazji Angii i Francji i wysługujących się im prawicowych socjalistów, rozpoczęli wojnę interwencyjną w Hiszpanii, jako „próbę generalną" przed drugą wojną światową.

W tym momencie jako iście prorocze przewidywanie, jako źródło otuchy dla całej postępowej ludzkości zabrzmiały słowa towarzysza Stalina:

---

[8]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu", wyd. „Książka i Wiedza" 1949 r., str. 525.

„Będzie to dokument świadczący, że to, o czym marzyły i nadal marzą miliony uczciwych ludzi w krajach kapitalistycznych — zostało już urzeczywistnione w ZSRR.

Będzie to dokument świadczący, że to, co zostało urzeczywistnione w ZSRR, może być w zupełności urzeczywistnione również w innych krajach...

Teraz, kiedy mętna fala faszyzmu opluwa ruch socjalistyczny klasy robotniczej i miesza z błotem demokratyczne dążenia najlepszych ludzi świata cywilizowanego, nowa Konstytucja ZSRR będzie aktem oskarżenia przeciw faszyzmowi, świadczącym, że socjalizm i demokracja są niezwyciężone. Nowa Konstytucja ZSRR będzie moralną pomocą i realnym poparciem dla tych wszystkich, którzy obecnie prowadzą walkę przeciwko barbarzyństwu faszystowskiemu...

...Jeżeli dla ludów krajów kapitalistycznych Konstytucja ZSRR będzie miała znaczenie programu działania, to dla narodów ZSRR ma ona znaczenie bilansu ich walki, bilansu ich zwycięstw na froncie wyzwolenia ludzkości“[9]).

III

5 grudnia r. b. upłynęło 13 lat od chwili uchwalenia przez Nadzwyczajny Zjazd Rad ZSRR Konstytucji Stalinowskiej. W okresie tym z całą mocą wyraziła się wielka mobilizująca rola Stalinowskiej Konstytucji. Pod jej sztandarem miliony robotników, kołchoźników i inteligencji radzieckiej, kierowane szlachetnym uczuciem patriotyzmu radzieckiego, dokonywały wspaniałych czynów bohaterstwa i męstwa na frontach budownictwa pokojowego i w śmiertelnej walce z najazdem faszystowskim. Światowe historyczne zwycięstwo Związku Radzieckiego nad hitlerowskimi Niemcami i imperialistyczną Japonią jest w pierwszym rzędzie zwycięstwem radzieckiego ustroju społecznego i państwowego, który znalazł pełny wyraz w Konstytucji Stalinowskiej.

W wielkiej wojnie przeciwko najazdowi hitlerowskiemu starły się dwa przeciwstawne światy, dwie przeciwstawne ideologie: ideologia faszyzmu, nienawiści rasowej, nienawiści do człowieka — i przodująca, humanistyczna ideologia radziecka, ideologia postępu, pokoju i socjalizmu.

---

[9]) J. Stalin. „Zagadnienia leninizmu“, wyd. „Książka i Wiedza“ 1949 r. str. 534 — 535.

Nowy Przegląd

KONSTYTUCJA STALINOWSKA DROGOWSKAZEM NASZEJ WALKI

UCHWAŁA KC KPP

[illegible]

„Nowy Przegląd", 1936 r. Uchwała KC KPP witająca projekt Konstytucji Stalinowskiej.
(Fragment)

Fotokopia — z archiwum KC PZPR

CENA 10 GROSZY.

CZERWONY SZTANDAR

Nr. 1. Rok XXXV.

WARSZAWA 14 STYCZNIA 1937 ROKU

CENTRALNY ORGAN KOMUNISTYCZNEJ PARTII POLSKI (SEKCJI MIĘDZYNARODÓWKI KOMUNISTYCZNEJ).

Konstytucja stalinowska.

Zakładając na gruzach imperium carów pierwsze podwaliny gmachu proletariackiego ludowego państwa, Lenin mówił, że kraj Sowietów jest tysiąc razy demokratyczniejszy od najbardziej demokratycznego z pośród państw kapitalistycznych. Dokonane w ZSRR **wywłaszczenie wyzyskiwaczy** dało po raz pierwszy w historii światu rzeczywiste, a nie tylko formalne, podstawy pod wolność ludzką. Nie papierowe deklaracje, lecz wywłaszczenie kapitalistów i obszarników [illegible] chodzących z dawnych klas wyzyskiwaczy. Nowa konstytucja ZSRR — konstytucja bezklasowego społeczeństwa — znosi wszystkie te ograniczenia, które dotąd były konieczne dla poskromienia niedobitków kapitału.

Zwyciężyła nieodwołalnie nauka Lenina i Stalina o proletariackiej demokracji i budowie socjalizmu. ZSRR niezbicie dowiódł na własnym przykładzie, że socjalizm niesie ludom wolność. ZSRR dowiódł, że

Artykuł redakcyjny w Nr 1 z 14.I.1937 r. centralnego organu KPP. „Czerwonego Sztandaru", o Konstytucji Stalinowskiej.
(Fragment)

Fotokopia — z archiwum KC PZPR

„W toku wojny — mówił towarzysz Stalin w swoim referacie w dniu 6 listopada 1944 r. — hitlerowcy ponieśli nie tylko klęskę wojenną, lecz również moralną i polityczną. Ideologia równości wszystkich ras i narodów, ideologia przyjaźni narodów, która utrwaliła się w naszym kraju, odniosła całkowite zwycięstwo nad ideologią zoologicznego nacjonalizmu i rasowej nienawiści hitlerowców"[10]).

Zwycięstwo Związku Radzieckiego w Wielkiej Wojnie w obronie ojczyzny, mówił Stalin, oznacza, że „zwyciężył nasz radziecki ustrój państwowy, że nasze wielonarodowe państwo radzieckie wytrzymało wszelkie próby wojny i dowiodło swej zdolności życiowej"[11]). Towarzysz Stalin, nawiązując do poglądów, wyrażanych przed wojną w prasie zagranicznej o „nietrwałości" Związku Radzieckiego, dalej stwierdza:

„Panowie ci nie zrozumieli, że analogia z Austro-Węgrami nie wytrzymuje krytyki, gdyż nasze wielonarodowe państwo powstało nie na gruncie burżuazyjnym, który stymuluje uczucia narodowej nieufności i narodowej nienawiści, lecz na gruncie radzieckim, który wprost przeciwnie — kultywuje uczucia przyjaźni i bratniej współpracy między narodami naszego państwa"[12]).

Opierając się na wielkich zasadach sprawiedliwości społecznej, przyjaźni i braterstwa narodów, sformułowanych w Stalinowskiej Konstytucji, radziecki ustrój społeczny i państwowy umacnia się i krzepnie. W czasie przyjęcia Konstytucji Stalinowskiej w 1936 r. w skład ZSRR wchodziło 11 republik. Obecnie wielonarodowe państwo radzieckie jednoczy 16 republik związkowych, posiadających olbrzymie zdobycze we wszystkich dziedzinach budownictwa gospodarczego, państwowego i kulturalnego. Narody ukraiński i białoruski zjednoczyły się w swoich radzieckich narodowych republikach związkowych, co oznaczało usunięcie historycznej niesprawiedliwości.

Wspaniałe osiągnięcia narodu radzieckiego w okresie powojennym są nowym świadectwem oczywistej przewagi ustroju radzieckiego nad ustrojem kapitalistycznym, świadectwem mobilizującej

---

[10]) J. Stalin, „O wielkiej wojnie narodowej Związku Radzieckiego", Wyd. „Prasa Wojskowa" 1949 r., str. 154 — 5.

[11]) J. Stalin, Przemówienie na zebraniu przedwyborczym dnia 9 lutego 1946 r. Wyd. w jęz. polskim, Moskwa 1946 r., str. 10.

[12]) Tamże, str. 11.

siły demokratyzmu radzieckiego. Naród radziecki przedterminowo wykonywa gigantyczny plan pierwszej powojennej pięciolatki, przy czym już w październiku r. b. produkcja całego przemysłu ZSRR przekroczyła o 50% średnią miesięczną produkcję z 1940 r. Produkcja rolna w ZSRR w 1949 r. znacznie przekroczyła poziom przedwojennego 1940 r. Wciela się w życie wielki stalinowski plan przeobrażenia przyrody. Nieustannie podnosi się dobrobyt obywateli ZSRR. W socjalistycznym współzawodnictwie, we wspólnym wysiłku dla dobra i sławy socjalistycznej ojczyzny każdy obywatel radziecki znajduje możność wykazania się swą pracą i talentami. Kwitnie radziecka nauka, kultura, sztuka i literatura, czerpiąc natchnienie w służbie dla narodu, w twórczym wysiłku dla wielkiego dzieła Lenina — Stalina. Umacnia się i krzepnie moralno-polityczna jedność społeczeństwa radzieckiego, natchniona wspaniałą perspektywą budowy komunizmu. Kierowniczą, organizującą siłą tego historycznego pochodu społeczeństwa radzieckiego jest partia komunistyczna.

Konstytucja ZSRR prawnie zatwierdza i sankcjonuje kierowniczą rolę partii Lenina — Stalina, która stanowi przodujący oddział pracujących w ich walce o utrwalenie i rozwój ustroju socjalistycznego, stanowi kierowniczy ośrodek wszystkich społecznych i państwowych organizacyj w ZSRR. Najgłębsza łączność partii komunistycznej z narodem jest źródłem niezwyciężonej mocy partii i potęgi państwa radzieckiego.

Zupełnie inny obraz widzimy w krajach kapitalistycznych, gdzie wciąż zaostrzają się nie dające się pogodzić przeciwieństwa klasowe, gdzie narasta nowy kryzys gospodarczy, wzmaga się ucisk polityczny i narodowy. W strachu przed rosnącymi siłami demokracji i socjalizmu imperialistyczna burżuazja depcze najbardziej elementarne prawa demokratyczne i wolności, wywalczone w uporczywej walce przez masy pracujące. Potwierdzają się słowa Lenina, że imperializm oznacza reakcję na całej linii, że demokracja burżuazyjna jest jedynie parawanem dla dyktatury monopolistycznego kapitału. W całej swojej obrzydliwej nagości występuje burżuazyjna „demokracja" Stanów Zjednoczonych A. P. ze swoją dyskryminacją rasową, sądami „linczu", prześladowaniem i więzieniem postępowych działaczy robotniczych, a równocześnie — z kolosalnym wzrostem bogactwa garstki monopolistów oraz nieustannie rosnącą nędzą i bezrobociem mas. Czy w tych warunkach uważać

można za realną konstytucję Stanów Zjednoczonych, która była uchwalona w 1787 r. i stanowi obecnie jedynie „relikwię historyczną"? Czy może być mowa o prawie do pracy w Stanach Zjednoczonych, gdzie liczba całkowicie bezrobotnych w ciągu ostatniego roku powiększyła się dwukrotnie, a razem z częściowo bezrobotnymi stanowi ponad 14 milionów ludzi!

Powiew rozkładu i śmierci wieje od gnijącej „demokracji" burżuazyjnej i jej obłudnych konstytucyj, uosabiających kłamstwo i oszustwo ustroju, opartego na eksploatacji.

Wielkie idee Konstytucji Stalinowskiej i historyczne doświadczenia narodów ZSRR niby potężnym reflektorem przenoszą światło prawdy do mas pracujących krajów kapitalistycznych, do uciskanych narodów kolonii i krajów zależnych, wskazując im jedyną drogę do wyzwolenia z imperialistycznego ucisku, drogę do socjalizmu. Narody Związku Radzieckiego naocznie wykazały masom pracującym świata, że wyzwolenie z niewoli kapitalistycznej jest możliwe jedynie pod kierownictwem klasy robotniczej i jej marksistowsko-leninowskiej partii.

Dla klasy robotniczej, d'a mas pracujących krajów kapitalistycznych Konstytucja ZSRR stanowi wielki drogowskaz walki o pokój i demokrację, o niepodległość narodową, walki przeciwko imperializmowi.

Szczególne znaczenie posiada Konstytucja Stalinowska dla krajów demokracji ludowej, budujących socjalizm i kształtujących swoje formy ustrojowo-polityczne w oparciu o historyczne doświadczenia kraju zwycięskiego socjalizmu.

> „Wszystkie narody — uczył Lenin — dojdą do socjalizmu, to jest nieuchronne, ale wszystkie one dojdą niezupełnie jednakowo, każdy wniesie swą specyfikę w tę czy inną formę demokracji, w tę lub inną odmianę dyktatury proletariatu, w to lub inne tempo socjalistycznego przekształcania różnych stron życia społecznego"[13]).

Cały rozwój wydarzeń współczesnego życia międzynarodowego jest potwierdzeniem tej genialnej prognozy leninowskiej.

Zdecydowanie kroczą szerokim jasnym szlakiem do socjalizmu kraje demokracji ludowej w środkowej i południowo-wschodniej

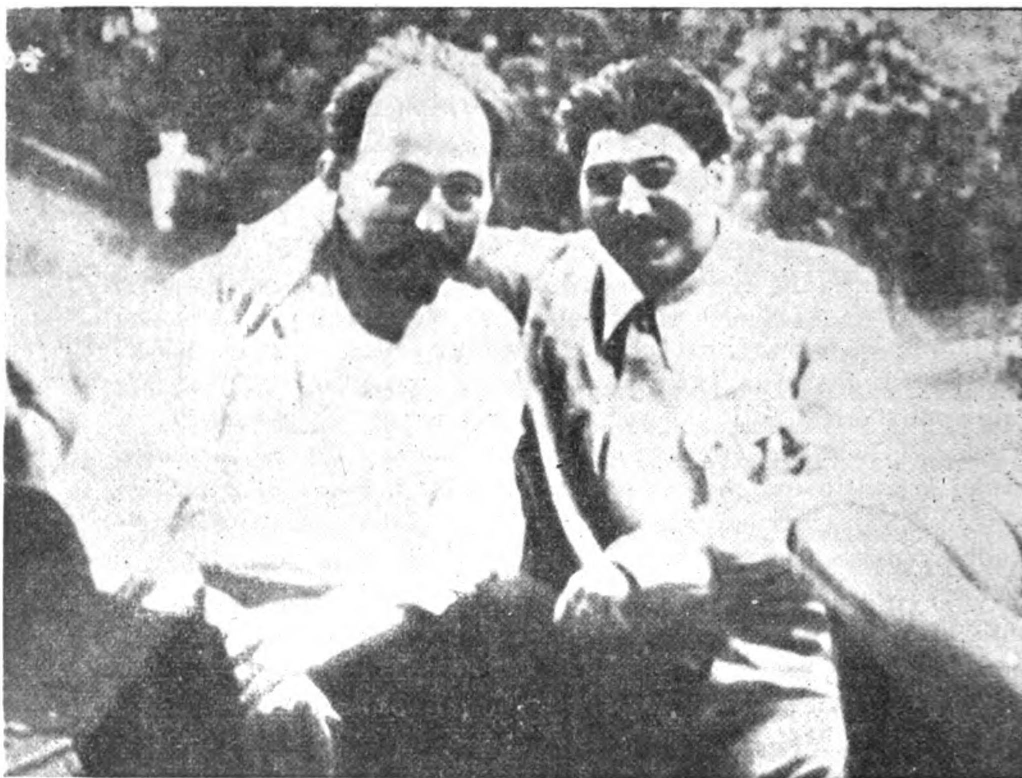
---

[13]) W. Lenin. Dzieła, tom XXIII, str. 58 (wydanie czwarte).

części Europy — Polska, Czechosłowacja, Bułgaria, Węgry, Rumunia, Albania. Znakomity sukces obozu pokoju i demokracji, zwrotny punkt w historii Europy stanowi powstanie miłującej pokój Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Historyczne znaczenie dla utrwalenia dzieła pokoju posiada zwycięstwo narodu chińskiego, który zrzucił z siebie obce jarzmo imperializmu i wiekowego ucisku reakcji feudalnej. Masy pracujące republik ludowo-demokratycznych w swej walce i budownictwie ustroju sprawiedliwości społecznej korzystają z bogatych doświadczeń państwa radzieckiego, ze zdobyczy i osiągnięć narodu radzieckiego, sformułowanych i usankcjonowanych w Konstytucji Stalinowskiej.

Towarzysz Stalin ze wszystkich sił umacniał i umacnia braterski sojusz narodów Związku Radzieckiego. Imię Stalina, jego czyny, całe jego życie są uosobieniem niezwyciężonej przyjaźni narodów ZSRR.

„Stalin był i pozostanie — pisał Henri Barbusse w książce o Stalinie — pierwszym uznanym nosicielem wielkich zasad polityki narodowościowej państwa radzieckiego... Wielka historyczna data powstania ZSRR nierozłącznie związana jest z imieniem Stalina". „Gwiazdozbiór narodów" — tak nazwał Barbusse rozdział swojej książki o Stalinie, poświęconej rozwiązaniu kwestii narodowej w ZSRR. I rzeczywiście, zjednoczona braterskimi węzłami wielka rodzina narodów Związku Radzieckiego stała się jaśniejącym gwiazdozbiorem, który swymi olśniewającymi promieniami braterstwa, równouprawnienia i jedności narodów oświeca drogę do wyzwolenia wszystkim narodom świata.

Józef Stalin i Feliks Dzierżyński, 1925 r

DZIEŁA STALINA W POLSCE

„Nowe idee i teorie społeczne, które powstały na gruncie nowych zadań, wysuniętych przez rozwój materialnego życia społeczeństwa, torują sobie drogę, stają się dorobkiem mas ludowych, mobilizują te masy, organizują je przeciwko przeżywającym się siłom społecznym i ułatwiają w ten sposób obalenie przeżywających się sił społecznych, hamujących rozwój materialnego życia społeczeństwa".

Te słowa Stalina odnoszą się w pełni do Jego dzieł i ich znaczenia dla naszej walki. W walce o wyzwolenie społeczne i narodowe, w walce z rodzimym i obcym faszyzmem przed wojną i podczas okupacji, w walce o zakładanie fundamentów socjalizmu w wyzwolonej Polsce Ludowej, polskie masy pracujące uzbrajane były przez swoją rewolucyjną partię — przez KPP, przez PPR, przez PZPR — w niezawodny oręż ideologiczny, w drogowskaz nieomylny — w dzieła Lenina i Stalina. Na każdym etapie tej walki czuwała nad nami, pomagała nam, wspierała nas w wysiłku, wskazywała kierunek działania — myśl Stalina.

* * *

Dzieła Stalina wydawane przez KPP w podziemiu faszystowskiej Polski, kolportowane w dziesiątkach tysięcy bibułkowych egzemplarzy przez technikę partyjną, pomagały partii w ogniu bohaterskich walk masowych wykuwać leninowskie kadry i wyrastać na hegemona walki wyzwoleńczej mas ludowych.

Tępione przez aparat państwowy Polski burżuazyjnej, zdziesiątkowane przez wojnę i barbarzyństwo hitlerowskie, nielegalne druki KPP przechowały się w niepełnych kompletach, w egzemplarzach zniszczonych przez zaczytanie, przez przechowywanie w konspiracji. Dziś zebrane i z pietyzmem przechowywane przez Archiwum Partyjne, są jak wspaniałe bojowe sztandary wystrzępione w trudnej, ale słusznej i zwycięskiej walce z wrogiem.

„Czerwony Sztandar", centralny organ KPP, „Nowy Przegląd", teoretyczny organ partii, wydawnictwa broszurowe, odezwy — wszędzie spotykamy przemówienia, referaty, prace Stalina.

To Stalin właśnie pomaga KPP zrozumieć i ocenić „błąd majowy". — Na łamach „Nowego Przeglądu" drukowana jest ocena Stalina, jego wskazanie na faszystowski charakter przewrotu Piłsudskiego — *W sprawie taktyki KPP (o wypadkach majowych w Polsce)*, („Nowy Przegląd" Nr 6/7 (20/21), Gliwice, sierpień — wrzesień 1926, str. 1115—1117).

Dwukrotnie na łamach „Nowego Przeglądu" podany jest rozdział IV „Przyczynka do zagadnień leninizmu" pt. *Rewolucja proletariacka i dyktatura proletariatu,* w którym Stalin w walce z trockistowskimi wypaczeniami wyjaśnia zasadniczą jakościową różnicę między rewolucją burżua-

zyjną a proletariacką, istotę dyktatury proletariatu jako klasowego sojuszu proletariatu z masami pracującymi chłopstwa pod hegemonią proletariatu, uzbrajając tym samym KPP w walce z prawicowym odchyleniem („Nowy Przegląd" Nr 6/7 (20/21) z 1926 r. i Nr 25 z 1928 r.).

Ogromne znaczenie dzieł Stalina dla rozstrzygania konkretnych problemów walki rewolucyjnej sprawia, że KPP wydaje szereg broszurowych prac, publikowanych przeważnie w formie odbitek z „Nowego Przeglądu", na bibułce, pięknym, czystym petitem.

W 1929 r., z podaniem Warszawy jako miejsca druku, ukazuje się polski przekład zamieszczonego w „Prawdzie" na dwunastą rocznicę Października znakomitego artykułu Stalina *Rok wielkiego przełomu.* Bilansując zasadnicze sukcesy WKP(b) w r. 1929 Stalin pisał:

> „Posuwamy się całą parą po drodze uprzemysłowienia ku socjalizmowi, pozostawiając w tyle nasze odwieczne „rassiejskoje" zacofanie. Stajemy się krajem metalu, krajem automobilizacji, krajem traktoryzacji. I gdy posadzimy ZSRR na automobil, a chłopa na traktor — wtedy niechaj spróbują nas dogonić szanowni kapitaliści, chełpiący się swoją „cywilizacją".

Wówczas właśnie, przed dwudziestu laty, gdy Kraj Rad zaczynał realizować swoją pierwszą pięciolatkę, a Polska i cały świat kapitalistyczny grzęzły w nierozwiązalnych przeciwieństwach. kryzysu strukturalnego — Komitet Centralny KPP skierował do towarzysza Stalina w 50-lecie Jego urodzin, list, w którym wiązał sprawę zwycięstwa rewolucji w Polsce z przezwyciężeniem odchyleń oportunistycznych w partii, z jej bolszewizacją.

W tych samych latach ukazały się dwie inne prace Stalina. Wydana legalnie pod kryptonimem „Józef Wissarionowicz" praca *Marksizm a kwestia narodowa,* napisana w r. 1913, drukowana po raz pierwszy w bolszewickim czasopiśmie „Proswieszczenie" w 1913 r. Drugą była — wydana w 1931 r. przez KPP, jako odbitka z „Nowego Przeglądu" — broszura Stalina *O pewnych zagadnieniach historii bolszewizmu.* Napisana w r. 1931 i opublikowana w piśmie „Proletarskaja Rewolucja" jest odpowiedzią Stalina na trockistowski atak, mający na celu sfałszowanie historii bolszewizmu. Artykuł Stalina, dający ocenę centryzmu i lewicowej socjaldemokracji oraz stosunku do nich partii bolszewickiej, był szczególnie aktualny dla polskich mas kapepowskich z uwagi na to, iż przedmiotem krytyki stalinowskiej są tu przede wszystkim błędy teorii i taktyki Róży Luksemburg.

„Nowy Przegląd" odzwierciedla rok za rokiem postępy budownictwa socjalistycznego w ZSRR w ujęciu i sformułowaniu Stalina.

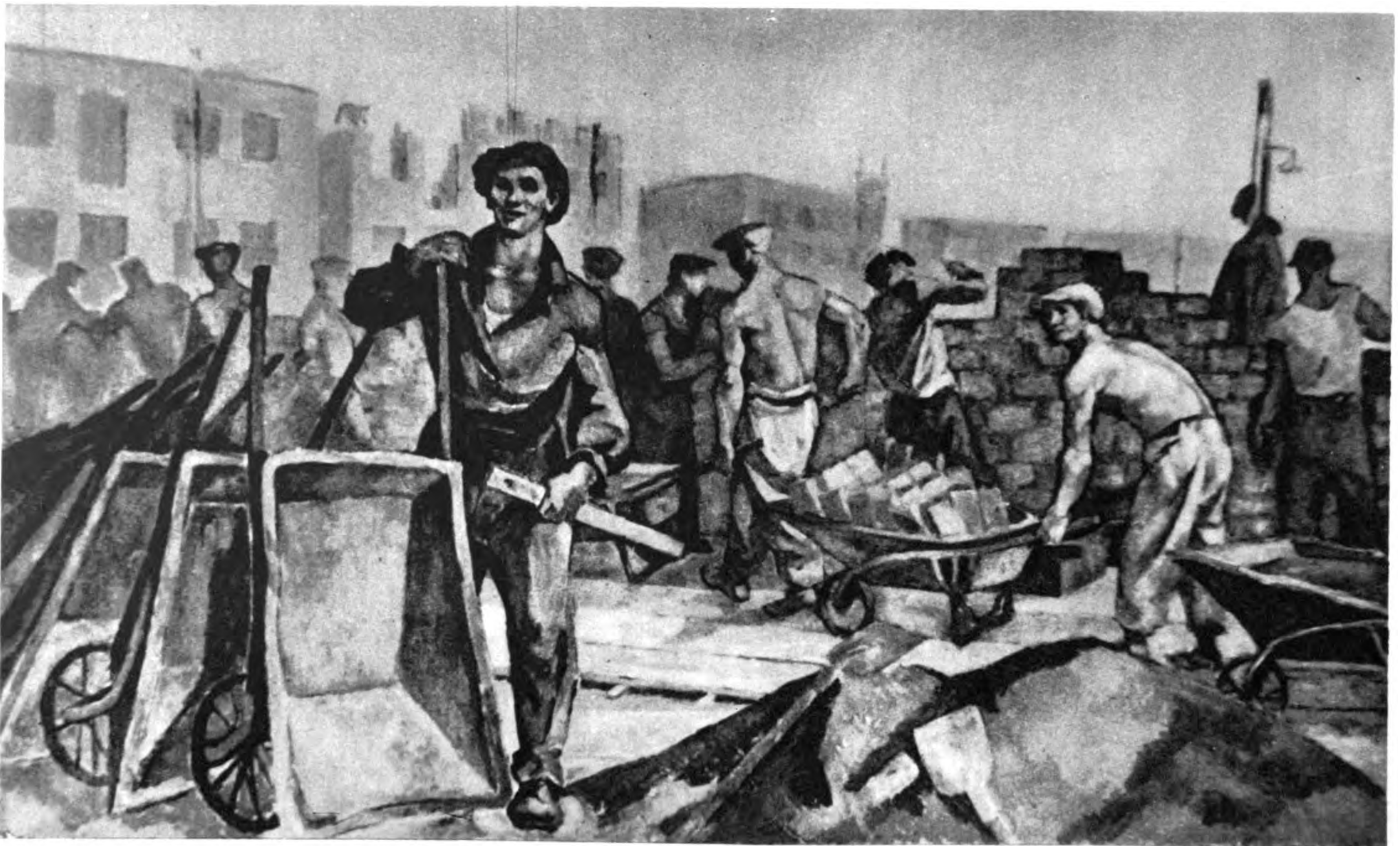
Nr 1/2 (59/60) ze stycznia — lutego 1933 r. przynosi referat Stalina *Wyniki pierwszej pięciolatki,* bilansujący wspaniałe zwycięstwo radzieckiej gospodarki planowej.

Nr 3 (71) z maja — czerwca 1934 r. przynosi w dziale: „Materiały. Dokumenty. Komentarze" omówienie znaczenia klasycznej pracy Stalina *O podstawach leninizmu* w dziesięciolecie jej wydania.

„Ormowiec"

(Obraz W. Zakrzewskiego)

„Budowa szybkościowca"

(Obraz H. Krajewskiej)

Nr 9 (83) z grudnia 1935 r. przynosi na str. 827 — 841 *Przemówienie na Pierwszej Wszechzwiązkowej Naradzie Stachanowców,* w którym Stalin wyjaśnia przełomowe znaczenie i społeczno - gospodarcze źródła ruchu stachanowskiego — wyższej formy współzawodnictwa pracy.

Ostatnie przed wojną lata — okres zwycięstwa socjalizmu w ZSRR, a równocześnie okres nasilenia dyktatury faszystowskiej w Polsce — znamionują w drukach KPP coraz liczniejsze, coraz częstsze odwoływanie się do myśli, do słów, do dzieł Stalina.

W lipcowym numerze „Nowego Przeglądu" z 1936 r. KC KPP wita uroczystą uchwałą Konstytucję Stalinowską, symbol zwycięskiego socjalizmu, drogowskaz walki dla polskich mas pracujących.

„Czerwony Sztandar" (numer z 25.XII.1936 r.), zamieszcza fragmenty przemówienia Stalina o Konstytucji, a wydana przez CK KPZU we Lwowie, w styczniu 1937 r., nielegalna broszura zawiera portret Stalina i polski przekład referatu Stalina na Nadzwyczajnym VIII Wszechzwiązkowym Zjeździe Rad z 25 listopada 1936 r. *O Projekcie Konstytucji ZSRR.*

Na odwrocie okładki tej broszury, wydanej na bibułce, znajdują się hasła, wiążące z imieniem Stalina, „wodza uciskanych i gnębionych całego świata, twórcy najdemokratyczniejszej konstytucji", jedną z najbardziej bohaterskich kart w dziejach proletariackiego internacjonalizmu, piękną kartę w polskim ruchu rewolucyjnym — wojnę przeciw faszyzmowi w Hiszpanii.

Zestawienie pozycji „Czerwonego Sztandaru" z r. 1937 świadczy dobitnie o tym, że myśl Stalina przenika głęboko do mas kapepowskich, że mobilizuje polską klasę robotniczą do walki z faszyzmem, że zaostrza ich czujność ideologiczną, że kieruje ich wzrok na wielki wzór walki o socjalizm, na socjalistyczną ojczyznę proletariuszy całego świata — na ZSRR.

Numer styczniowy „Czerwonego Sztandaru" otwiera artykuł redakcyjny, poświęcony Konstytucji Stalinowskiej.

Pięknym dokumentem uczuć miłości i czci, żywionych przez rewolucyjny proletariat Warszawy dla towarzysza Stalina, jest zamieszczony w „Czerwonym Sztandarze" *List warszawskiego aktywu tramwajarskiego KPP do towarzysza Stalina.*

Listopadowy numer „Czerwonego Sztandaru" zawiera przemówienie Stalina na przyjęciu pracowników przemysłu górniczego i metalowego na Kremlu, w którym Stalin powiedział:

> „Zaufanie ludu wobec działaczy gospodarczych — to wielka rzecz, towarzysze. Tylko lud jest nieśmiertelny. Wszystko inne jest przemijające. Dlatego należy umieć cenić zaufanie ludu".

Grudniowy numer „Czerwonego Sztandaru" zawiera artykuł *Wybory do parlamentu socjalizmu,* a styczniowy 1938 r. — *Mowę wyborczą Stalina.*

Wydawnictwa KPP świadczą też o czujnym śledzeniu walki o bolszewicką czystość szeregów partyjnych, etapów demaskowania i rozgromu trockistów w szeregach WKP(b), o przenoszeniu do polskich szeregów partyjnych nauk i wniosków z tej walki, której chorążym, wodzem i natchnieniem był Stalin.

Nowy Przegląd

I. W. Stalin

Rewolucja proletarjacka i dyktatura proletarjatu.

Jakie są charakterystyczne cechy rewolucji proletarjackiej w przeciwstawieniu do rewolucji burżuazyjnej?

Różnice pomiędzy rewolucją proletarjacką a burżuazyjną mogą być sprowadzone do pięciu zasadniczych punktów:

1. Rewolucja burżuazyjna zaczyna się zwykle wtedy, kiedy istnieją już mniej [illegible]

Nr 6/7 (20/21). sierpień — wrzesień 1926 r.

MATERJAŁY. DOKUMENTY. KOMENTARZE.

I. Z MIĘDZYNARODOWEGO FRONTU KLASOWEGO.

Dziesięciolecie „Podstaw Leninizmu" t. Stalina.

Dziesięć lat minęło od czasu, kiedy tow. Stalin wygłosił w wyższej szkole partyjnej im. Swierdłowa kurs wykładów o „podstawach leninizmu". Kurs ten, będący wzorem [illegible], jasności i prostoty wykładu, zyskał olbrzymią popularność wśród miljonów robotników i chłopów całego świata. Według przybliżonych obliczeń „Zagadnienia Leninizmu", zawierające obok „Podstaw" także późniejsze przemówienia i artykuły tow. Stalina wyszły dotychczas w ZSRR w ilości ok. 7 i pół miljona egzemplarzy, w tem 5.700.000 w jęz. rosyjskim, 1.233.000 w jęz. ukraińskim, 57.000 w jęz. [illegible], 63.000 w uzbeckim, 55.000 w białoruskim, 45.000 w turkmeńskim i 20.000 w pozostałych językach ZSRR, w tej liczbie w języku polskim. Poza granicami ZSRR „Zagadnienia Leninizmu" wyszły w 20 językach europejskich, i prócz tego w językach: japońskim, chińskim, mongolskim, koreańskim, arabskim, hindusk[illegible] i in.

Nr 3 (71). maj — czerwiec 1934 r.

Wyniki pierwszej pięciolatki

Referat tow. Stalina, wygłoszony na Zjednoczonem Plenum KC i CKK WKP(b) 7 stycznia 1933 r.)*

I.

MIĘDZYNARODOWE ZNACZENIE PIĘCIOLATKI

Towarzysze!

W czasie ukazania się planu pięcioletniego ludzie nie przypuszczali chyba, że pięciolatka może mieć ogromne znaczenie międzynarodowe.

Nr 1/2 (59/60). styczeń — luty 1933 r.

NOWI LUDZIE — NOWA, SOCJALISTYCZNA WYDAJNOŚĆ PRACY.

Przemówienie towarzysza STALINA na pierwszej wszechzwiązkowej naradzie stachanowców.

1. Znaczenie ruchu stachanowskiego.

Towarzysze! O stachanowcach mówiono tutaj, na tej naradzie tak dużo i tak dobrze, że zostało mi właściwie niewiele do po-

Nr 9 (83). grudzień 1935 r.

Prace Towarzysza Stalina na łamach „Nowego Przeglądu", teoretycznego organu KC KPP.

Fotokopia — z archiwum KC PZPR

„Czerwony Sztandar" z dn. 25.VI.1937 r. podaje *Rezolucję KC KPP o procesie Tuchaczewskiego. Odezwy KC KPP* z sierpnia i listopada 1936 roku i *odezwa Komitetu Warszawskiego KPP* z czerwca 1937 r. nawołują „do walki z trockizmem, wrogiem wolności i pokoju", do skupienia szeregów na platformie nauk „drogiego masom ludowym całego świata towarzysza Stalina". *Odezwa KC KPP* z listopada 1937 na dwudziestolecie Października wzywa do ugruntowania wbrew polskim rządom faszystowskim „naturalnego braterstwa ludów Polski i Związku Radzieckiego — socjalistycznego państwa robotników i chłopów".

Trzeba podkreślić, że obok nielegalnych wydawnictw Komunistycznej Partii Polski ogromną rolę w przeniesieniu dorobku ideologicznego Stalina do Polski odegrały polskie przekłady prac Stalina, wydawane na terenie Związku Radzieckiego. Tłumaczone i przygotowane do druku przez Polaków — obywateli ZSRR oraz przez polskich komunistów, przebywających w Związku Radzieckim, przeznaczone w zasadzie dla polskiej ludności w Związku Radzieckim — wydawnictwa te masowo przenikały przez kordon, zasilając wydatnie naszą literaturę rewolucyjną.

Przychodzą straszne lata okupacji hitlerowskiej w Polsce, lata próby internacjonalistycznej postawy, proletariackiego patriotyzmu i bolszewickiego hartu, lata walki, w której tylko wierność linii stalinowskiej mogła zapewnić zwycięstwo, mogła zagwarantować odróżnienie przyjaciela od zamaskowanego wroga, bojownika o wyzwolenie społeczne i narodowe od przybranego w radykalizm nacjonalisty. Ogromną, nieocenioną pomocą w wytyczeniu dróg walki w tym okresie były nauki Stalina.

Z przechowanych nielegalnych antyhitlerowskich wydawnictw robotniczych zewsząd przemawia Stalin. Jego słowa, jego wezwania i rozkazy, to był prawdziwy sztab generalny antyfaszystowskiej partyzantki, to było natchnienie akcji sabotażu, skierowanego przeciw okupantowi.

Wystąpienia Stalina, drukowane w „Trybunie Wolności", w „Głosie Warszawy" i innych podziemnych pismach PPR — bohaterskiej kierowniczki walki narodu polskiego z faszystowskim okupantem, to symbol jej wierności rewolucyjnym tradycjom polskiego ruchu robotniczego, tradycjom bojowego sojuszu z rewolucją rosyjską, z Październikiem, z WKP(b).

* * *

Wyzwolenie Polski przez bohaterską Armię Radziecką, powstanie i umacnianie się ludowo - demokratycznego państwa polskiego wywołało ogromny wzrost aktywności politycznej szerokich mas. Stąd wynikło coraz powszechniejsze dążenie do poznania teorii marksizmu - leninizmu i historycznych doświadczeń Związku Radzieckiego, dążenie, które tak dobitny wyraz znalazło w olbrzymim wzroście czytelnictwa prac Stalina.

W pierwszym okresie po wyzwoleniu nasz aparat wydawniczy nie nadążał za ogromnym zapotrzebowaniem na książki Stalina. Nieocenioną pomocą były dla nas wówczas radzieckie wydawnictwa stalinowskie w języ-

CZERWONY SZTANDAR

CENTRALNY ORGAN KOMUNISTYCZNEJ PARTII POLSKI

Stalin o zaufaniu ludu

OSTOJA POKOJU ŚWIATOWEGO

Przemówienie Towarzysza Stalina na przyjęciu pracowników przemysłu hutniczego i metalowego (fragment). „Czerwony Sztandar", centralny organ KPP, 1937 r., Nr 15.

Fotokopia — z archiwum KC PZPR

ku polskim. W oparciu o pomoc Związku Radzieckiego wzrastał również nasz własny dorobek wydawniczy w zakresie polskich przekładów prac Stalina.

Nasza działalność wydawnicza w tej dziedzinie nabiera z roku na rok coraz większego rozmachu: „Krótki Kurs Historii WKP(b)" do końca 1949 r., uzyskał 1 milion 300 tysięcy nakładu. „Zagadnienia leninizmu" w tym samym czasie — 320.000 egz. nakładu. Są to najpoczytniejsze książki w Polsce.

Jakie prace Józefa Stalina wydaliśmy w Polsce Ludowej? Jaki jest wysiłek Partii i jej aparatu wydawniczego, by przyswoić polskim masom pracującym wspaniały dorobek ideologiczny Stalina?

W pierwszym roku naszej niepodległości ukazuje się praca *O materializmie dialektycznym i historycznym* (1945 r.), zwięzły i jasny wykład zasad materializmu dialektycznego i historycznego. Należy ona do najpopularniejszych u nas prac Stalina: dotychczas ukazało się kilka nakładów o łącznej wysokości około 300.000 egz., a ponadto wchodzi ona w skład polskich wydań Stalina: „Krótki Kurs Historii WKP(b)", „Zagadnienia leninizmu" i innych masowych wydań. Praca ta odegrała ogromną rolę w naszej walce ideologicznej na froncie filozoficznym, dając od pierwszych słów przykład filozofii pojętej jako oręż *partii* klasy robotniczej.

Propaganda „trzeciej wojny", podjęta na nowo przez imperialistycznych podżegaczy, fultońska mowa Churchilla — spowodowały szereg wystąpień Stalina, wydanych u nas w r. 1946 w broszurze, zatytułowanej *Podżegaczom wojennym w odpowiedzi*. Stalin daje tu m. in. ponownie wyraz swej głęboko przyjaznej postawie wobec Polski, stwierdzając raz jeszcze nienaruszalność naszych granic.

W 1947 r. ukazują się po raz pierwszy w Polsce STALINA *Zagadnienia leninizmu* (kolportowane przed tym w egzemplarzach polskiego wydania moskiewskiego), przekład z jedenastego wydania rosyjskiego 1939 roku. Zbiór ten, zawierający podstawowe prace Stalina z lat 1924 — 1939, daje obraz walki teoretycznej i praktyczno - politycznej, prowadzonej przez Stalina pod sztandarem Lenina, — należy do najwyższych osiągnięć myśli marksistowskiej w epoce leninizmu, jest genialnym uogólnieniem doświadczeń budownictwa socjalistycznego.

Książka ukazała się dotychczas w czterech wydaniach i osiągnęła do końca bieżącego roku 320.000 egz. nakładu.

Ujawnienie i rozgromienie odchylenia prawicowego i nacjonalistycznego na Plenum sierpniowym KC PPR otwarło nowy etap w walce o wykuwanie leninowsko - stalinowskiej postawy ideologicznej naszej Partii. Wywołało to przełom w dziedzinie upowszechnienia dzieł klasyków marksizmu - leninizmu, zwłaszcza zaś prac towarzysza Stalina.

Ukazanie się w r. 1948 STALINA *Krótkiego Kursu Historii WKP(b)* (w dziesięć lat po ukazaniu się tej książki w Związku Radzieckim) jest głównym wydarzeniem wydawniczym tego roku w Polsce. Książka ta,

J. Stalin.

Rok Przełomu

WARSZAWA 1929

Okładka broszury nielegalnie wydanej przez KPP na bibułce, stron 12.

Fotokopia — z archiwum KC PZPR

wydana w roku Zjednoczenia Partii Robotniczych w Polsce, w okresie walki przeciwko odchyleniu prawicowemu i nacjonalistycznemu, w okresie podjętej ze wzmożoną siłą pracy nad podniesieniem poziomu ideowego mas partyjnych, stała się dla naszej Partii potężnym orężem ideowym bolszewizmu, prawdziwą encyklopedią podstawowych wiadomości z dziedziny marksizmu - leninizmu. Ze stalinowską precyzją i głębią książka ta przedstawia i uogólnia olbrzymie doświadczenie historyczne WKP(b), doświadczenie, jakiego nie posiadała i nie posiada żadna partia na świecie.

Pierwszy nakład 100.000 egz. rozszedł się natychmiast i obecnie książka ta osiągnęła w kilku nakładach 1.300.000 egz. — w polskich stosunkach wydawniczych fakt bez precedensu. A więc i na naszym gruncie znajdują potwierdzenie słowa Żdanowa, wypowiedziane na XVIII Zjeździe WKP(b), „że odkąd istnieje marksizm, jest to pierwsza książka marksistowska, która rozpowszechniła się tak szeroko".

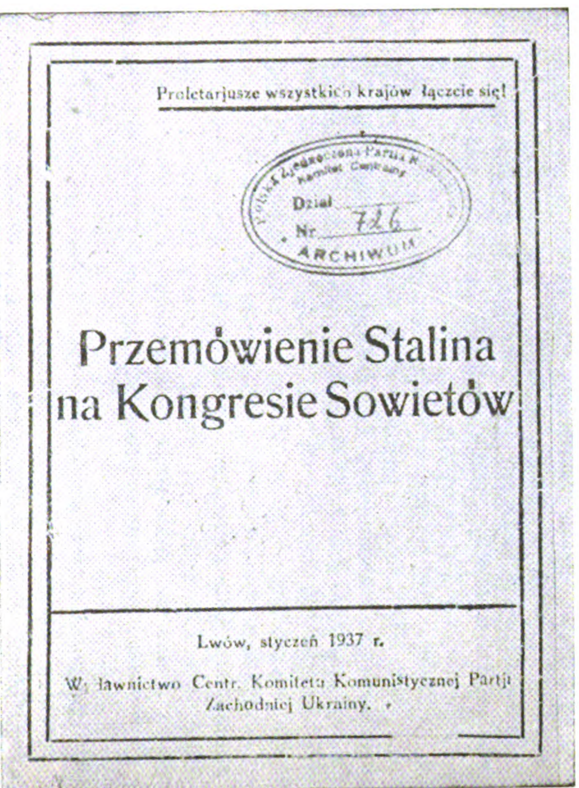
STALINA *Marksizm a kwestia narodowo - kolonialna,* zbiór wydany u nas w r. 1948, zawiera prawie wszystkie referaty, przemówienia i artykuły Stalina w kwestii narodowo - kolonialnej — łącznie 25 pozycyj. Na wstępie umieszczony jest znany artykuł Stalina *Marksizm a kwestia narodowa* z 1913 r., wydany po polsku już przez KPP. Dzieło to zostało wysoko ocenione przez Lenina (1913), jako czołowa praca z tej dziedziny w teoretycznej literaturze marksistowskiej.

Również w 1948 r. ukazuje się jako oddzielna broszura znana już z „Zagadnień leninizmu" praca STALINA *Międzynarodowy charakter Rewolucji Październikowej,* napisana w 1927 r. (w dziesięciolecie Października), streszczająca w czterech zwartych punktach podstawowe cechy Rewolucji Październikowej, charakteryzujące ją jako rewolucję o znaczeniu międzynarodowym i światowym.

W 1949 r., w 25-lecie rosyjskiego wydania, ukazuje się u nas w oddzielnym wydaniu praca STALINA *O podstawach leninizmu.* W swych wykładach, wygłoszonych na Uniwersytecie im. Swierdłowa w Moskwie w 1924 roku, Stalin wykazał niewyczerpane bogactwo teoretyczne leninizmu, jego olbrzymią praktyczną doniosłość dla walki rewolucyjnej. Praca Stalina odegrała ogromną rolę w ideowym rozgromieniu trockizmu, służąc odtąd wszystkim rewolucyjnym partiom za oręż w walce o leninowsko - stalinowską linię generalną. Praca STALINA *O podstawach leninizmu,* stanowiąca fundamentalny wkład w teorię marksizmu - leninizmu ukazała się u nas następnie wraz z uzupełnieniem pt. *Przyczynek do zagadnień leninizmu,* napisanym przez Stalina po XIV Zjeździe Partii (1926 r.).

Rok 1949 przynosi nowe przekłady prac Stalina na język polski. W 25-tą rocznicę śmierci Lenina ukazuje się zbiorek STALINA *O Leninie,* zawierający m. in. stalinowską przysięgę, złożoną 26 stycznia 1924 na posiedzeniu żałobnym II Ogólnozwiązkowego Zjazdu Rad.

W Nr 1 (13) „Nowych Dróg" (styczeń — luty 1949) ukazuje się pierwodruk polskiego przekładu pracy STALINA *W sprawie rządu robotniczo-chłopskiego,* drukowanej w 1927 r. w Nr 6 „Bolszewika". W artykule tym

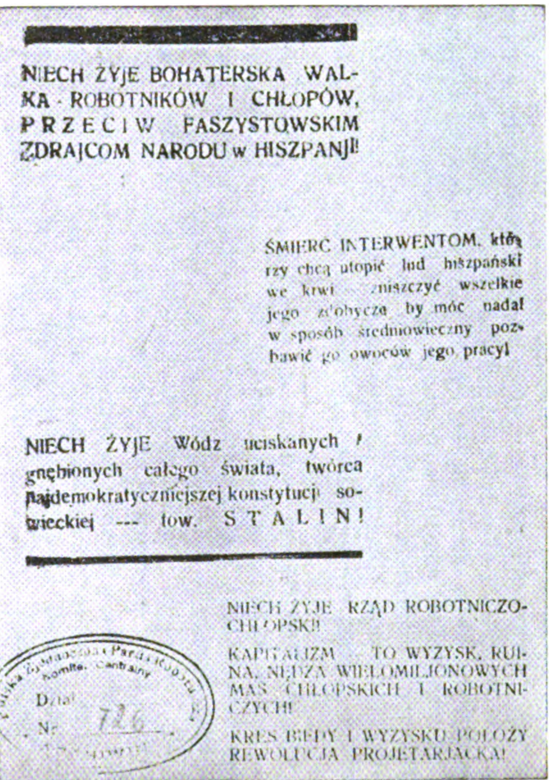
Proletarjusze wszystkich krajów łączcie się!

Polska Zjednoczona Partia Robotnicza Komitet Centralny
Dział
Nr 726
ARCHIWUM

Przemówienie Stalina
na Kongresie Sowietów

Lwów, styczeń 1937 r.

Wydawnictwo Centr. Komitetu Komunistycznej Partji Zachodniej Ukrainy.

NIECH ŻYJE BOHATERSKA WALKA ROBOTNIKÓW I CHŁOPÓW, PRZECIW FASZYSTOWSKIM ZDRAJCOM NARODU w HISZPANJI!

ŚMIERĆ INTERWENTOM, którzy chcą utopić lud hiszpański we krwi zniszczyć wszelkie jego zdobycze by móc nadal w sposób średniowieczny pozbawić go owoców jego pracy!

NIECH ŻYJE Wódz uciskanych i gnębionych całego świata, twórca najdemokratyczniejszej konstytucji sowieckiej --- tow. S T A L I N!

NIECH ŻYJE RZĄD ROBOTNICZO-CHŁOPSKI!

KAPITALIZM — TO WYZYSK, RUINA, NĘDZA WIELOMILJONOWYCH MAS CHŁOPSKICH I ROBOTNICZYCH!

KRES BIEDY I WYZYSKU POŁOŻY REWOLUCJA PROLETARJACKA!

Polska Zjednoczona Partia Robotnicza Komitet Centralny
Dział
Nr 726

Przemówienie Towarzysza Stalina o projekcie Konstytucji ZSRR, wydane nielegalnie w 1937 r. we Lwowie przez KC KPZU. Broszura na bibułce, str. 25 + 1. Pierwsza i ostatnia stronica okładki.

Fotokopia — z archiwum KC PZPR

Stalin analizuje charakter państwa dyktatury proletariatu i rządu radzieckiego, stwierdzając, „że proletariacki charakter naszego rządu i wypływające stąd zadania socjalistyczne nie tylko nie przeszkadzają mu, lecz wręcz przeciwnie, pobudzają go, nieodzownie pobudzają do prowadzenia polityki zachowania i umacniania sojuszu robotniczo - chłopskiego, jako najważniejszego środka realizacji klasowych zadań dyktatury proletariackiej w naszym chłopskim kraju, że wobec tego rząd ten nazywa się rządem robotniczo - chłopskim...".

W 1949 r. ukazuje się również STALINA *Anarchizm czy socjalizm?* (po raz pierwszy w języku polskim). Praca ta, napisana w 1906 r., powstała bezpośrednio z potrzeby odparcia ataku, podjętego na marksizm przez grupę anarchistów gruzińskich, wyszła jednak daleko poza te ramy i odegrała doniosłą rolę w kształtowaniu się światopoglądu partii bolszewickiej.

Prace Stalina wchodzą również do dwóch zbiorków tematycznych, LENIN — STALIN, *O spółdzielczości produkcyjnej na wsi* i LENIN — STALIN, *O współzawodnictwie pracy,* wydanych w bieżącym roku, w których zebrane są prace wielkich nauczycieli proletariatu, dotyczące tych dwóch podstawowych w naszym pochodzie do socjalizmu zagadnień.

Doniosłym narzędziem popularyzacji „Krótkiego Kursu Historii WKP(b)" oraz innych prac Stalina i Lenina jest rozpoczęte w 1949 przez „Książkę i Wiedzę" wydawnictwo „Małej Biblioteczki Marksizmu-Leninizmu". Biblioteczka ta ma za zadanie ułatwić najszerszym masom studiowanie „Krótkiego kursu" i realizuje to przez wydawanie serii zeszytów, zawierających materiały źródłowe do poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów „Historii WKP(b)". Dotychczas ukazało się 17 takich zeszytów (do rozdz. I,II, III itd.) z krótkimi pracami lub fragmentami prac Lenina i Stalina, częściowo znanymi już w języku polskim, częściowo po raz pierwszy na polski tłumaczonymi. Każdy zeszyt „Biblioteczki" zaopatrzony jest w dużą ilość przypisów i objaśnień niezmiernie ułatwiających lekturę.

Zeszyt Nr 4 poświęcony jest wyłącznie pracy STALINA *Klasa proletariuszy i partia proletariuszy,* opublikowanej w 1905 r., a wydanej obecnie po raz pierwszy w języku polskim. Artykuł analizuje pierwszy paragraf statutu partyjnego SDPRR i uzasadnia jego bolszewickie, leninowskie sformułowanie, według którego Partia winna być „twierdzą, której bramy otwierają się tylko dla wypróbowanych" (str. 10). Wyłożone w tym artykule zasady członkostwa partyjnego legły również u podstaw organizacyjnych naszej Partii.

*

Jubileusz 70-lecia urodzin towarzysza Stalina stał się dla klasy robotniczej i mas pracujących Polski nowym bodźcem do przyswojenia sobie Jego wspaniałego dorobku ideowego. Na tę właśnie stronę uroczystości jubileuszowych zwraca przede wszystkim uwagę uchwała Biura Politycznego KC PZPR w sprawie obchodu 70-lecia urodzin towarzysza Stalina. Biuro Polityczne KC PZPR postanawia:

CENA 50 gr.

TRYBUNA WOLNOŚCI

ORGAN POLSKIEJ PARTII ROBOTNICZEJ

ROK I — 15 LISTOPAD 1942 ROKU — Nr 20

ZWYCIĘSTWO JEST BLIŻEJ

[illegible]

W 25-tą rocznicę Rewolucji Październikowej

PRZEMÓWIENIE J. STALINA

Dnia 6-go listopada, w przeddzień 25-ej rocznicy powstania Związku Soc[illegible] [illegible]ych Republik Rad, złożył Stalin przed Radą Delegatów miasta Moskwy sprawozd[illegible] ubiegły. Podajemy je w obszernym streszczeniu.

Budowa gospodarcza kraju

Wojna zmusiła do przeniesienia wielu zakładów przemysłowych oraz do [illegible] robotników na wschód. Ponadto trzeba było na terenach wschodnich rozszerzyć [illegible] Zadania te były trudne. Jednak trudności przezwyciężono. Przedsiębiorstwa [illegible] nalone, jak nigdy dotąd. Również w kołchozach i sowchozach podniosła się [illegible] i usprawniono organizację pracy. Obecnie mimo wszelkich trudności praca [illegible] i rolnictwa jest bezsprzecznie zadawalająca. Fabryki uczciwie i punktualnie [illegible] armię w sprzęt wojenny. Gospodarstwa rolne uczciwie i punktualnie dostarcz[illegible] ści i surowca. Obywatele Związku Radzieckiego są dziś bardziej uczynni, [illegible] bardziej zaradni, więcej zdyscyplinowani, niż dotychczas. Obowiązki swe wszys[illegible] poważnie. Kraj radziecki jest silny i zwarty.

Działania wojenne na froncie radziecko-niemieckim

Działania wojenne w roku ubiegłym można podzielić na dwa okresy: 1. [illegible] działań ofenzywnych Cz. Armii. Po odparciu ataku niem. na Moskwę na jesi[illegible] Cz. Armia przejęła inicjatywę i osiągnęła znaczne sukcesy na froncie Rostowa, [illegible] ługi, Tychwina i Leningradu. Na wielu odcinkach zepchnięto wojska niemieckie [illegible] 400 km. na zachód. Okazało się, że Cz. Armia zdolna jest nie tylko zatrzymać [illegible] jaciela, lecz również pobić go w otwartej walce. Poprzedni triumfalny pochód [illegible] mieckiej w Polsce, we Francji, na Bałkanach skłaniał do przeceniania jej siły [illegible] teczny odpór natknęli się Niemcy dopiero w Związku Radzieckim. Co więcej [illegible] zmuszeni zostali do bezplanowego odwrotu, w czasie którego ponieśli [illegible]

Artykuł redakcyjny oparty na wypowiedzi Towarzysza Stalina i streszczenie przemówienia Towarzysza Stalina na XXV rocznicę Rewolucji Październikowej. „Trybuna Wolności“, nielegalny organ PPR, Nr 20 z 15.XI.1942. Strona tytułowa i strona 2-ga. (Fragmenty).

Fotokopia — z archiwum KC PZPR

„Uczcić 70-lecie urodzin Towarzysza Józefa STALINA przez zaznajomienie całej naszej Partii i klasy robotniczej z życiem i walką wielkiego wodza i nauczyciela międzynarodowego ruchu robotniczego, z Jego wkładem w rozwój nauki marksizmu - leninizmu. Znajomość dzieła życia i walki Towarzysza Józefa Stalina podniesie poziom ideologiczny Partii i klasy robotniczej, będzie ogromną pomocą w wychowaniu i kształtowaniu działaczy nowego leninowsko - stalinowskiego typu, nieustraszonych w walce o Polskę socjalistyczną, nierozerwalnie związanych z ludem, nieubłaganych wobec wrogów ludu".

Grudzień — miesiąc jubileuszowy — wzbogaca nas o szereg niezwykle cennych stalinowskich pozycji wydawniczych. M. in. w grudniu 1949 r. ukazał się *Krótki życiorys Józefa Stalina* w nakładzie 250 tysięcy egz.

Równocześnie wychodzi seria *8 broszur jubileuszowych,* obejmująca częściowo wznowienia rzeczy dawniej wydanych, częściowo rzeczy nowe, po raz pierwszy na polski tłumaczone. Do tych ostatnich należy broszura JÓZEF STALIN, *Do młodzieży,* zbiorek, w którym Stalin przy różnych okazjach wytycza młodzieży drogę w konkretnych zagadnieniach budownictwa, współzawodnictwa pracy, prasy młodzieżowej.

Nowością w tej serii będzie również zbiorek dokumentów, obrazujących stosunek Stalina do Polski i Polaków — JÓZEF STALIN, *Wybór dokumentów w sprawie Polski,* wreszcie oddzielne wydanie nowoopublikowanego artykułu STALINA, *Kwestia narodowa a leninizm,* drukowanego po raz pierwszy w języku polskim w r. 1949 w Nr 2 Zeszytów „Nowych Dróg" (Seria Filozoficzna II).

W pracy tej towarzysz Stalin po raz pierwszy w literaturze marksistowskiej uzasadnia tezę o narodach burżuazyjnych i socjalistycznych, odkrywa nowe podstawy rozwoju narodów w warunkach ustroju radzieckiego, pokazuje jak powstają nowe socjalistyczne narody, i ich zasadniczą odmienność od starych, burżuazyjnych narodów, genialnie odsłania perspektywy rozwoju narodów w okresie zwycięstwa socjalizmu w jednym kraju i zlania się narodów oraz kultur narodowych i języków po zwycięstwie komunizmu w całym świecie.

Również w grudniu rb. ukazuje się po raz pierwszy w języku polskim głośna praca STALINA. *O rozbieżnościach partyjnych słów kilka,* napisana na początku 1905 r. W pracy tej towarzysz Stalin analizuje zagadnienie wzajemnego stosunku żywiołowości i świadomości w ruchu robotniczym, podkreśla ogromne znaczenie teorii dla ruchu robotniczego. Stalin uczy, że tylko połączenie socjalizmu naukowego z ruchem robotniczym doprowadzi klasę robotniczą do socjalizmu, że należy wnieść do żywiołowego ruchu robotniczego świadomość socjalistyczną, stworzyć scentralizowaną partię i zawsze kroczyć na czele ruchu. Była to bolszewicka odpowiedź na oportunistyczną teorię żywiołowości, na rewizjonistyczną tezę, że „ruch jest wszystkim, zaś cel końcowy, socjalizm — niczym".

Z życiem i walką Józefa Stalina zapozna również masy polskie książka *Ł. Berii — Przyczynek do zagadnienia dziejów organizacji bolszewickiej w Kraju Zakaukaskim,* po raz pierwszy obecnie tłumaczona na polski

GŁOS WARSZAWY

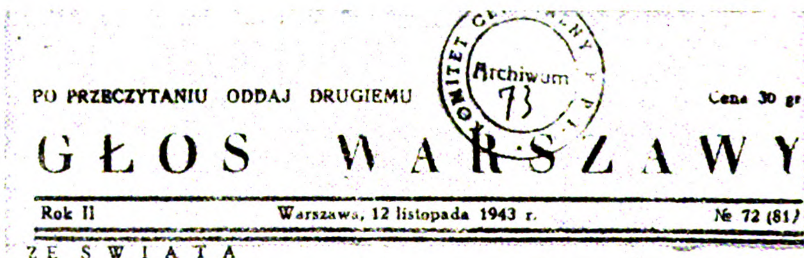
Rok II | Warszawa, 1 maj 1943 r. | № 23 (32)

ROZKAZ DZIENNY STALINA

na dzień 1 maja roku 1943.

Towarzysze [illegible] i czerwoni marynarze, dowódcy i pracownicy polityczni, partyzanci i partyzantki, robotnicy i robotnice, chłopi i chłopki, pracownicy umysłowi, bracia i siostry, będący chwilowo pod jarzmem — ciemięzcy wszystkich was pozdrawiam w imieniu rządu i partii bolszewickiej i składam Wam życzenia z okazji 1-go maja.

Dzień 1-go maja narody sowieckie obchodzą w surowych dniach wojny. Złożyliśmy swe losy w ręce Czerwonej Armii i nie zawiedliśmy się na niej. Cz. Armia stanęła murem w obronie naszej sowieckiej ojczyzny i już prawie 2 lata w [illegible] walkach broni honoru i niepodległości Zw. Sowieckiego. W okresie [illegible] na przełomie 1942 i 43 r. Cz. Armia zadała potężne ciosy wojskom hitlerowskim, [illegible] wielkie siły wroga w ludziach i sprzęcie, otaczając i likwidując 2 armie niemieckie pod Stalingradem, biorąc do niewoli przeszło 300 [illegible]

PO PRZECZYTANIU ODDAJ DRUGIEMU | Cena 30 gr

GŁOS WARSZAWY

Rok II | Warszawa, 12 listopada 1943 r. | № 72 (81)

ZE ŚWIATA

MOWA STALINA. W rocznicę rewolucji Stalin wygłosił przemówienie, które posiada pierwszorzędną doniosłość jako świadectwo nastrojów Zw. Sowieckiego jak i planów polityki Sowieckiej na okres powojenny. Przemówienie to stanowi w wielu punktach rozszerzenie deklaracji, ogłoszonych po konferencji moskiewskiej i rzuca wiele światła na toczące się obrady przedstawicieli 3 mocarstw.

Omawiając wyniki dotychczasowych walk podkreślił Stalin, iż Niemcy stracili 4 miliony oficerów i żołnierzy, w tym 1 800 000 zabitych. Armia niemiecka straciła najlepsze swoje oddziały. Tym nie mniej nadrobić usiłuje ilością. O ile w ub. roku przeciw Cz. Armii walczyły 242 dyw. w tym 179 niem., w r. bież. walczy 257 dyw. w tym 207 niemieckich. Dwie wielkie bitwy rozstrzygnęły o klęsce wroga: pod Stalingradem i pod Kurskiem. Stalingrad był zmierzchem potęgi armii hitlerowskiej, Kursk postawił ją w obliczu katastrofy.

oraz silnym bombardowaniem ośrodków przemysłowych i militarnych. Również pomogli nam alianci w zaopatrzeniu w sprzęt i znacznie ułatwili zwycięstwa. Zrealizowanie drugiego frontu, które nastąpi niedługo, pogłębi współpracę i przyśpieszy zwycięstwo. Wali się gmach faszystowskiego sojuszu. Włochy odpadły, dziś przychodzi kolej na Finlandię, Węgry, Rumunię.

Po załamaniu się Niemiec wysunie się sprawa odbudowy całej Europy. Zw. Sow. nie zmieni swej polityki i zrobi wszystko, aby doprowadzić do współpracy narodów w dziedzinie gospodarczej, politycznej i kulturalnej i przyśpieszyć odbudowę.

1) Wszystkie znajdujące się pod jarzmem niem. narody muszą być wyzwolone i otrzymają pomoc przy odbudowie. Francja, Belgia, Holandia, Jugosławia, Czechosłowacja, Polska, Grecja muszą być wolne i niezależne. 2) Oswobodzonym narodom musi być zostawione pełne prawo swobodnej de-

Pierwszomajowy rozkaz Towarzysza Stalina (fragment) i przemówienie Towarzysza Stalina na XXVI rocznicę Rewolucji Październikowej (fragment streszczenia). „Głos Warszawy", nielegalny organ warszawskiej organizacji PPR, Nr Nr z 1 maja i 12 listopada 1943 r.

Fotokopia — z archiwum KC PZPR

i wydana w związku z jubileuszem. Książka rysuje pierwsze lata działalności partyjnej Józefa Stalina, jego decydującą rolę w stworzeniu bolszewickiej organizacji w Kraju Zakaukaskim, cytuje dokumenty, wspomnienia współczesnych itp.

Dorobek wydawniczy miesiąca jubileuszowego obejmuje jeszcze cały szereg innych pozycji, opublikowanych nakładem największych polskich instytucji wydawniczych.

Na nowym, wyższym poziomie stawia sprawę wydawania Dzieł Lenina i Stalina uchwała Biura Politycznego KC PZPR o pełnym wydaniu Dzieł Lenina i Stalina w języku polskim, ogłoszona 22 lipca 1949 r. Biuro Polityczne poleciło wydawnictwu „Książka i Wiedza" natychmiastowe przystąpienie do wydania polskiego przekładu Dzieł wszystkich Lenina i Stalina, które otworzą narodowi polskiemu „bezcenną skarbnicę wiedzy marksistowsko-leninowskiej, w oparciu o którą musi dokonywać się wychowanie naszych kadr partyjnych w duchu ideologii marksizmu-leninizmu".

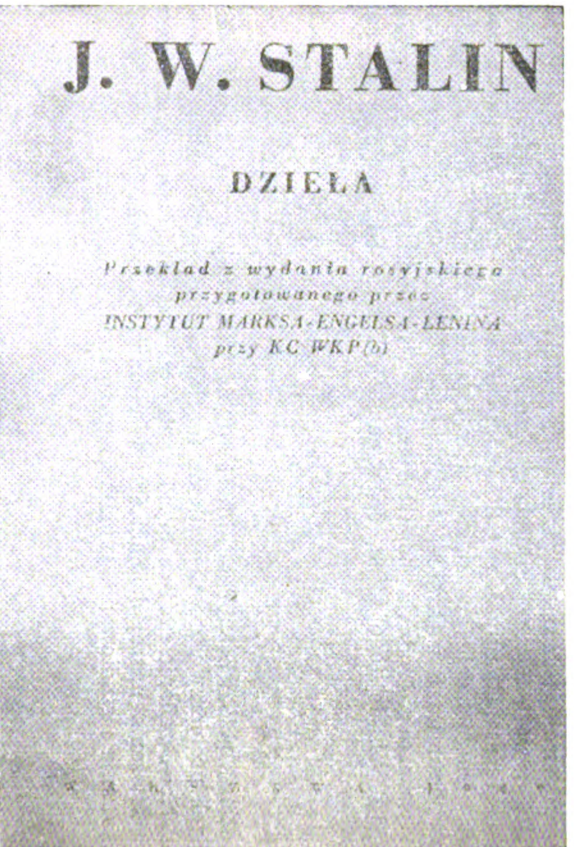
Realizacja tej uchwały rozpoczęła się już w tym roku i w jubileuszowym miesiącu 70-lecia urodzin Józefa Stalina ukazały się dwa pierwsze tomy Dzieł.

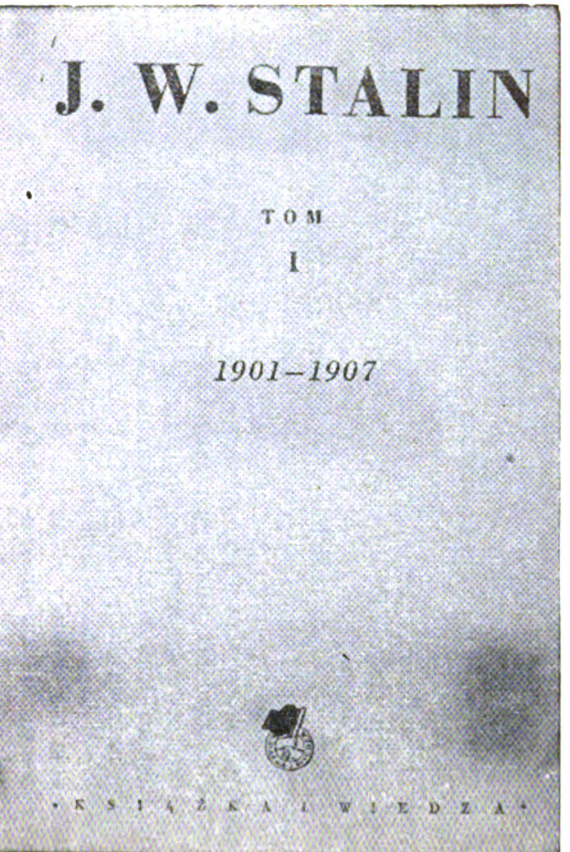
TOM I zawiera prace Stalina, napisane w latach 1901 — 1907, z nich niektóre znane czytelnikowi polskiemu z wydań 1949 r. („Klasa proletariuszy i partia proletariuszy", „Anarchizm czy Socjalizm?" i inne). Znaczna większość jednak, to prace po raz pierwszy tłumaczone na polski.

TOM II zawiera prace Stalina, napisane w latach 1907 — 1913. Zamieszczone tu są artykuły Józefa Stalina, drukowane w owym okresie w bolszewickich pismach gruzińskich i rosyjskich, odzwierciedlające walkę proletariatu Rosji z caratem, nieubłaganą walkę Stalina z mieńszewikami i wszelkiego rodzaju odchyleniami od linii Partii. Większość prac, wchodzących do tego tomu, drukowana jest w Polsce również po raz pierwszy.

* * *

Dorobek polskich publikacji dzieł Stalina jest jednym z widomych i doniosłych probierzy wzrostu poziomu ideologicznego Partii i mas pracujących. Nowe zadania stojące przed Partią niewątpliwie staną się bodźcem dla wzmożenia naszej działalności w zakresie rozpowszechniania, popularyzowania i studiowania genialnych prac Lenina i Stalina.

Wydanie polskie Dzieł Józefa Stalina podjęte na mocy uchwały KC PZPR

WYDAŁA W SIEDEMDZIESIĘCIOLECIE URODZIN J. W. STALINA

— **Krótki życiorys J. W. Stalina.** „Książka i Wiedza", 1949, str. 236 + 12 ilustracji wklęsłodrukowanych, oprawa płócienna.

J. W. STALIN

— **Dzieła, tom I, 1901 — 1907.** Przekład z wydania rosyjskiego przygotowanego przez Instytut Marksa - Engelsa - Lenina przy KC WKP(b), wyd. polskie drukowane na mocy uchwały KC PZPR „Książka i Wiedza" 1949, str. 436 (oprawa płócienna).

— **Dzieła, tom II, 1907 — 1913.** Przekład z wydania rosyjskiego przygotowanego przez Instytut Marksa - Engelsa - Lenina przy KC WKP(b), wyd polskie drukowane na mocy uchwały KC PZPR „Książka i Wiedza" 1949, str. 434 (oprawa płócienna).

— **Lenin a kwestia sojuszu ze średniakiem.** W odpowiedzi towarzyszom kołchoźnikom. Przemówienie na pierwszym wszechzwiązkowym zjeździe kołchoźników — przodowników pracy, „Książka i Wiedza" 1949, str. 67.

— **Marksizm a kwestia narodowa.** Kwestia narodowa a leninizm. „Książka i Wiedza" 1949, str. 110.

— **Międzynarodowy charakter Rewolucji Październikowej.** Na dziesięciolecie Października. „Książka i Wiedza" 1949, str. 22.

— **O Leninie.** Wyd. II „Książka i Wiedza" 1949, str. 47.

— **Do młodzieży.** „Książka i Wiedza" 1949, str. 47.

— **O materializmie dialektycznym i historycznym.** Wyd. III „Książka i Wiedza" 1949, str. 43.

— **Przemówienie w Pałacu Kremlowskim na uroczystości promowania akademików Armii Czerwonej 4 maja 1935 r. Przemówienie na pierwszej Wszechzwiązkowej naradzie stachanowców 17 listopada 1935 r.** „Książka i Wiedza", 1949, str. 31.

— **Wybór dokumentów w sprawie polskiej.** „Książka i Wiedza" 1949, str. 27.

— **O projekcie konstytucji ZSRR.** Referat na nadzwyczajnym VIII wszechzwiązkowym zjeździe Rad 25 listopada 1936 r. „Książka i Wiedza", 1949, str. 48.

— **O podstawach leninizmu.** Przyczynek do zagadnień leninizmu. „Książka i Wiedza". 1949, str. 290.

TREŚĆ:

Skład przyjęto dnia 7. XII. 49 r., druk ukończono 19. XII. 49 r.
Nakład 100.000. Papier ilustracyjny kl. III. gr. 90. Format 70 × 100. Zam. Nr 2644. B-95509.
Zakłady Graficzne RSW „Prasa" Warszawa, ul. Smolna 10/12.
Wkładki wklęsłodrukowe na papierze ilustr. 150 gr.
wykonano w Zakładach Wklęsłodrukowych RSW „Prasa", Warszawa ul. Mariensztadt 8

Cena zł 200.—

Treść Rocznika »Nowych Dróg« 1949

N-ry 1 (13) — 6 (18)

WYDAWNICTWO DIETZ — BERLIN

W. LENIN — **Werden die Bolschewiki die Staatsmacht behaupten?**
W. LENIN — **Über das Recht der Nationen auf Selbstbestimmung.**
W. LENIN — **Die Aufgaben der russischen Sozialdemokraten.**
W. LENIN — **Die nächsten Aufgaben der Sowjetmacht.**
J. STALIN — **Rechenschaftsbericht an den XVIII Parteitag über die Arbeit des ZK der KPdSU(B) am 10 März 1939.**
J. STALIN — **Rechenschaftsbericht an den XVII Parteitag über die Arbeit des ZK der KPdSU(B) am 26 Januar 1934.**
Dr G. BERGER — **Probleme eines demokratischen Strafrechts.**
H. FAST — **Amerikanische Intellektuelle im Kampf um den Frieden.**
W. J. JEROME — **Kultur in einer sich ändernden Welt.**
M. KALININ — **Über politische Agitation.**
J. KUCZYŃSKI — **Allgemeine Wirtschaftsgeschichte.**
Laszlo Rajk und Komplicen vor dem Volksgericht.
P. MERKER — **Sozialdemokratie und Gewerkschaften.**
W. RUMPF — **Die neue Finanz-Politik.**
A. SMEDLEY — **China blutet.**
A. SMEDLEY — **China kämpft.**

WYDAWNICTWO „ORBIS" — PRAHA

E. ERBAN — **Prispevek Roh Kvitezstvi Socialismu.**
Z. FIERLINGER — **Právo veda a pólityka.**
J. STEPANEK — **Ceská literatura po válce.**

WYDAWNICTWO — SLOVENSKA AKADEMIA VIED A UMENI - BRATISLAVA

J. CIGER — **Základy Infinitezimálnej Logiky a jej Axiómy.**
Psychologicky Sbornik.

PROBLEMY I IDEE

DYSKUSJE

RECENZJE I KRYTYKA

NR 2(14) POŚWIĘCONY OBRADOM PLENUM KOMITETU CENTRALNEGO POLSKIEJ ZJEDNOCZONEJ PARTII ROBOTNICZEJ W DN. 20—21 KWIETNIA 1949 R.

T R E Ś Ć

DZIEŁA STALINA W JĘZYKU POLSKIM

PROBLEMY I IDEE

KONSULTACJE

RECENZJE I KRYTYKA

